

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 343.13 (043.3)

ȚONCU SANDA

**JUDECATA PE BAZA PROBELOR
ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ**

SPECIALITATEA: 554.03 – DREPT PROCESUAL PENAL

Teză de doctor în drept

Conducător științific:

VIZDOAGĂ Tatiana,
doctor în drept,
conferențiar universitar

Autor:

CHIȘINĂU, 2019

© TONCU Sanda, 2019

CUPRINS

ADNOTARE	4
LISTA ABREVIERILOR.....	7
INTRODUCERE	8
1. ANALIZA CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE DESFĂȘURATE REFERITOARE LA INSTITUȚIA JUDECĂRII PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ	18
1.1. Materiale științifice referitoare la instituția judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, publicate în Republica Moldova	18
1.2. Abordări științifice a instituției judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, realizate în alte state	29
1.3. Concluzii la Capitolul 1	40
2. CONDIȚIILE, PROCEDURA DE INIȚIERE ȘI ORDINEA DESFĂȘURĂRII ȘEDINȚEI DE JUDECATĂ ÎN CADRUL PROCEDURII ABREVIATE.....	42
2.1. Condițiile judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală	42
2.2. Procedura de inițiere a judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală	59
2.3. Ordinea desfășurării ședinței de judecată la examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală	65
2.4. Concluzii la Capitolul 2	76
3. CARACTERISTICA ETAPELOR JUDECĂRII CAUZEI PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ.....	78
3.1. Punerea pe rol a cauzei penale și partea pregătitoare a ședinței la examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.....	78
3.2. Cercetarea judecătorească în cadrul examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală	88
3.3. Specificul dezbaterilor judiciare și ultimului cuvânt al inculpatului în cadrul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală	102
3.4. Deliberarea și adoptarea sentinței în cadrul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.....	111
3.5. Concluzii la Capitolul 3	126
4. INSTITUȚIA JUDECĂRII PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ ÎN SISTEMUL PROCEDURILOR SIMPLIFICATE. ASPECTE DE DREPT COMPARAT	127
4.1. Conceptul și sistemul procedurilor speciale și al procedurilor simplificate în procesul penal.....	127
4.2. Aspecte de drept comparat privind judecarea cauzelor penale în proceduri simplificate.....	133
4.3. Deosebiri și asemănări între judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și alte proceduri speciale și simplificate ale procesului penal	140
4.4. Concluzii la Capitolul 4	150
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	152
BIBLIOGRAFIE	157
ANEXE	176
DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	186
CV-ul candidatului	187

ADNOTARE

**ȚONCU Sanda, „Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală”,
Teză de doctor în drept, Chișinău, 2019.**

Structura tezei: introducere, patru capitole, 149 pagini text de bază, concluzii generale și recomandări, bibliografia din 260 titluri. Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: judecată, probe, urmărire penală, apărare, acuzare, contradictorialitate, sentință, pedeapsă, inculpat, parte vătămată, procedură simplificată, procedură abreviată.

Scopul lucrării: studierea complexă și fundamentarea recomandărilor teoretico-practice în latura revizuirii și perfecționării normelor procesual-penale, care determină conținutul juridic al judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Obiectivele cercetării: analiza complexă a cauzelor și legităților instituirii procedurii simplificate a judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; aprecierea eficienței procedurilor simplificate în procesul penal; definirea noțiunii, esenței, importanței și particularităților procedurilor simplificate în procesul penal; identificarea locului, rolului și justificarea social-juridică a procedurilor simplificate în procesul penal; analiza respectării prevederilor principiilor fundamentale ale procesului abreviat; studierea mecanismului de realizare a prevederilor art. 364¹ CPP RM în activitatea practică; descrierea ordinii procesuale a judecării sumare; determinarea și analiza temeiurilor și condițiilor aplicării ordinii simplificate a judecării cauzelor în baza art. 364¹ CPP RM și a consecințelor juridice ale acestei proceduri; identificarea asemănarilor și deosebirilor între judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și alte proceduri simplificate; elaborarea de propuneri și recomandări privind modificarea și completarea art. 364¹ CPP RM în vederea optimizării și eficientizării activității de judecare a cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Noutatea și originalitatea științifică: insuficiența studierii acestui subiect în doctrina procesual-penală. Accentuăm că noutatea științifică a tezei de doctor constă în elaborarea unor noi interpretări în latura conținutului juridic al judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală ca instituție a procesului penal.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante: conceptualizarea instituției judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, urmărindu-se relevarea specificului normelor de procedură penală din acest domeniu, fapt care a contribuit la eficientizarea acestei forme simplificate de judecare din procesul penal al RM.

Semnificația teoretică: pentru prima dată, a fost realizată o cercetare complexă privind judecarea abreviată, cu implicații profunde asupra esenței, conținutului, condițiilor și importanței acesteia.

Valoarea aplicativă: întregul cumul de propuneri, înaintate în rezultatul examinării complexe a normelor de procedură penală și a practicii judiciare, poate fi direcționat spre perfecționarea reglementărilor din sfera judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Implementarea rezultatelor științifice: utilizarea rezultatelor științifice în procesul educațional al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, în calitate de ghid practic în cadrul Institutului Național al Justiției, precum și în calitate de suport științific în activitatea practică a Curții Constituționale, Curții Supreme de Justiție și Uniunii Avocaților din Republica Moldova.

АННОТАЦИЯ

ЦОНКУ Санда, «Судебное разбирательство на основании доказательств, собранных на стадии уголовного преследования», диссертация на соискание ученой степени доктора права, Кишинэу, 2019.

Структура диссертации: введение, четыре главы, 149 страниц основного текста, общие выводы и рекомендации, библиография из 260 наименований. Полученные результаты опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: суд, доказательства, уголовное преследование, защита, обвинение, состязательность, приговор, наказание, подсудимый, потерпевший, упрощенная процедура, сокращенное разбирательство.

Цель исследования: комплексное изучение и обоснование теоретических и практических рекомендаций по пересмотру и совершенствованию уголовно-процессуальных норм, которые определяют правовое содержание судебного разбирательства по уголовным делам на основе доказательств, представленных на этапе уголовного преследования.

Задачи исследования: комплексный анализ причин и законов инициирования упрощенной процедуры судебного разбирательства на основе доказательств, представленных на этапе уголовного преследования; оценка эффективности упрощенных процедур в уголовном процессе; определение понятия, сущности, важности и особенностей упрощенных процедур в уголовном процессе; выявление места, роли и социально-правового обоснования упрощенных процедур в уголовном процессе; анализ соблюдения положений основополагающих принципов уголовного процесса в судебном разбирательстве на основе доказательств, представленных на этапе уголовного преследования; изучение механизма применения положений ст. 364¹ УПК РМ в практической деятельности; описание процессуального порядка судебного разбирательства на основании доказательств, представленных на этапе уголовного преследования; определение и анализ оснований и условий применения упрощенного порядка рассмотрения дел по ст. 364¹ УПК РМ и правовых последствий этой процедуры; выявление сходства и различий между судебным разбирательством по уголовным делам на основе доказательств, представленных на этапе уголовного преследования, и других упрощенных процедур; разработка предложений и рекомендаций относительно изменения и дополнения ст. 364¹ УПК РМ с целью оптимизации и улучшения процедуры судебного разбирательства на основании доказательств, собранных на стадии уголовного преследования.

Новизна и научная оригинальность: недостаточность изысканий по данной теме в уголовно-процессуальной науке. Подчеркнем, что научная новизна докторской диссертации заключается в разработке новых интерпретаций юридического содержания судебного разбирательства на основании доказательств, собранных на стадии уголовного преследования как самостоятельного института уголовного процесса.

Полученные результаты способствуют решению важной научной проблемы: концептуализация института судебного разбирательства на основе доказательств, собранных на стадии уголовного преследования, с целью выявления особенностей уголовно-процессуальных норм в этой области, что способствовало бы улучшению этой упрощенной формы судебного разбирательства в уголовном процессе РМ.

Теоретическая значимость: впервые было проведено комплексное исследование сущности, содержания, условий и значения процедуры судебного разбирательства на основании доказательств, собранных на стадии уголовного преследования.

Прикладная ценность: вся совокупность предложений, представленных в результате комплексного изучения уголовно-процессуальных норм и судебной практики, может быть направлена на усовершенствование нормативных актов в сфере судебного разбирательства на основании доказательств, собранных на стадии уголовного преследования.

Внедрение научных результатов: использование научных результатов в учебном процессе юридического факультета Молдавского государственного университета, в качестве практического руководства в Национальном институте юстиции, а также в качестве научного материала в практической деятельности Конституционного суда, Высшей судебной палаты и Союза адвокатов Республики Молдова.

ANNOTATION

TSONKU Sanda, „The trial on the basis of the evidence gathered in the criminal prosecution stage” doctoral thesis in law, Chisinau, 2019.

Thesis structure: introduction, four chapters, 149 pages of main text, general conclusions and recommendations, bibliography of 260 titles. The results obtained are published in 11 scientific papers.

Keywords: court, evidence, criminal prosecution, defense, prosecution, adversarial, sentence, punishment, defendant, victim, simplified procedure, abbreviated proceedings.

Purpose of the study: the complex study and substantiation of theoretical and practical recommendations for the revision and improvement of criminal procedure rules, which determine the legal content of criminal proceedings in criminal cases based on evidence presented at the stage of criminal prosecution.

Objectives of the study: comprehensive analysis of the causes and laws of initiating a simplified trial procedure on the basis of evidence presented at the criminal prosecution stage; evaluation of the effectiveness of simplified procedures in criminal proceedings; definition of the concept, essence, importance and features of simplified procedures in criminal proceedings; identification of the place, role and social and legal justification of simplified procedures in the criminal process; analysis of compliance with the provisions of the fundamental principles of criminal procedure in court proceedings on the basis of evidence presented at the stage of criminal prosecution; study of the mechanism to achieve the provisions of art. 364¹ Code of Criminal Procedure in practice; a description of the procedural order of the trial on the basis of evidence presented at the stage of criminal prosecution; determination and analysis of the grounds and conditions for the application of the simplified procedure for the consideration of cases under art. 364¹ Code of Criminal Procedure and the legal consequences of this procedure; identifying similarities and differences between criminal proceedings based on evidence presented at the stage of criminal prosecution and other simplified procedures; development of proposals and recommendations regarding the amendment and supplement of art. 364¹ Code of Criminal Procedure to optimize the improvement of the proceedings on the basis of evidence collected at the stage of criminal prosecution.

Novelty and scientific originality: the lack of research on this topic in criminal procedural science. We emphasize that the scientific novelty of the doctoral dissertation is to develop new interpretations of the legal content of the trial on the basis of evidence collected at the stage of criminal prosecution as an institution of the criminal process.

The results contribute to the solution of an important scientific problem: conceptualization of the institute of judicial proceedings on the basis of evidence collected at the criminal prosecution stage in order to identify the features of criminal procedure in this area, which would contribute to the improvement of this simplified form of judicial proceedings in the criminal process of the Republic Moldova.

Theoretical significance: for the first time, a comprehensive study was conducted of the nature, content, conditions and significance of the trial procedure on the basis of evidence collected at the criminal prosecution stage.

Applied value: the entire set of proposals submitted as a result of a comprehensive study of criminal procedure and judicial practice can be aimed at improving the regulatory acts in the field of judicial proceedings on the basis of evidence collected at the stage of criminal prosecution.

Implementation of scientific results: the use of scientific results in the educational process of the law faculty of the Moldavian State University, as a practical guide at the National Institute of Justice, as well as scientific material in the practice of the Constitutional Court, the Supreme Court of Justice and the Union of Lawyers of the Republic of Moldova.

LISTA ABREVIERILOR

alin. – alineat

art. – articol

CP – Cod penal

CPP – Cod de procedură penală

CP RM – Cod penal al Republicii Moldova

CPP RM – Cod de procedură penală al Republicii Moldova

CPP Rom. – Cod de procedură penală al României

CPP al FR – Cod de procedură penală al Federației Ruse

CE – Consiliul Europei

CEDO – Convenția Europeană a Drepturilor Omului

CtEDO – Curtea Europeană a Drepturilor Omului

CSJ – Curtea Supremă de Justiție

HP CSJ – Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție

Ed. – Editura

lit. – literă

nr. – număr

p. – pagină

pct. – punct

vol. – volum

УПК РМ – Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова (Cod de procedură penală al Republicii Moldova)

УПК РФ – Российской Федерации (Cod de procedură penală al Federației Ruse)

Notă: Pe parcursul tezei de doctor sintagmele „procedura abreviată”, „procedura sumară”, „procedura accelerată”, „procedura simplificată” și „procedura derogată” sunt utilizate ca sinonime cu judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală – n.n. ȚONCU, S.

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate. De mai mulți ani, în literatura de specialitate este analizată în detaliu raționalitatea aplicării procedurilor simplificate în procesul penal, conținutul juridic și importanța lor procesuală, asemănările și deosebirile dintre diferite forme ale acestor proceduri, precum și alte chestiuni referitoare la aplicarea judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Utilitatea formelor simplificate ale judecării cauzelor generează multiple discuții și interpretări privind reglementarea lor în CPP. Scoatem în evidență faptul că cercetătorii vin cu poziții contradictorii pe acest segment. Fiind adepți ai procedurii speciale în judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, unii savanți își dau cu părerea/opinează că ea, procedura abreviată, stimulează comportamentul participanților la proces, exonerându-i de ședințele îndelungate de judecată. Pe de altă parte are dreptul la viață și opinia că ordinea specială a procesului de judecată nu poate apăra, în mod corespunzător, interesele părților vătămate. Discuțiile aprinse în jurul raționalității fixării și reglementării normative a judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală sunt generate, în mare parte, de nivelul redus al tehnicii legislative privind expunerea art. 364¹ CPP RM. Lipsa unei reglementări suficiente și clare a acestei proceduri simplificate îngreunează substanțial activitatea instanțelor de judecată, lăsând fără acoperire corespunzătoare un spectru larg de întrebări în latura vizată. Oricum, actualmente, lacunele multiple ale legii de procedură penală, inclusiv și pe segmentul procedurilor simplificate, nu sunt înlăturate, considerându-se ca fiind imposibilă completarea acestora doar în baza diverselor comentarii ale CPP.

Judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală justifică în esență necesitatea aplicării unei proceduri simplificate în activitatea practică, în special, având în vedere creșterea continuă a numărului de infracțiuni, suprasolicitarea și supraîncărcarea instanțelor de judecată, precum și cheltuielile exagerate suportate de stat în sfera realizării actului de justiție.

În perioada de aplicare a prevederilor CPP RM (din anul 2003), chestiunile referitoare la judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală au fost puse în dezbatere și analizate insuficient în literatura de specialitate. Spectrul de întrebări, apărute în legătură cu reglementarea în CPP a judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală generează o necesitate acută a unor interpretări doctrinare și recomandări practice. În acest sens, legea de procedură penală determină continuitatea identificării de noi căi a optimizării instituției judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

În marea lor parte, cele menționate justifică necesitatea realizării unei cercetări minuțioase, detaliate și sub toate aspectele a subiectului judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, fapt care va permite consolidarea conceptului existent și, rezultativ, va permite formularea de concluzii și recomandări al acestei instituții procesual-penale. De asemenea, putem menționa în afara oricărui grad de risc că actualitatea cercetării științifice este determinată inclusiv și de necesitatea formării unui concept teoretic unic cu referire la judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, și de clarificarea conținutului, esenței și locului acestei proceduri în sistemul dreptului procesual-penal al RM, precum și de corelația ei cu alte instituții ale procesului penal.

Este de reținut, că în vederea atestării actualității temei cercetate și ținând cont de faptul că datele statistice cu referire la numărul dosarelor examinate în procedura abreviată lipsesc, au fost interpelate notele informative cu referire la anumite categorii de infracțiuni, cum ar fi infracțiuni de corupție, contra justiției, trafic de ființe umane elaborate de Colegiul penal al CSJ. Așadar, analizând datele expuse în generalizarea CSJ a practicii judiciare cu privire la infracțiunile contra justiției (art. 310-314 CP RM), pentru perioada anilor 2016 - 2017, observăm, că în anul 2016 - 58% de cauze au fost examinate în procedura sumară, iar în anul 2017 - 60%. Informații detaliate sunt prezentate în Anexa 1.

Examinând practica judiciară cu referire la procedura examinării cauzelor de trafic de ființe umane pentru perioada 2015 - 2017, relatăm că în anul 2015 - 50% din numărul total de cauze au fost examinate în procedura simplificată, în anul 2016 - 33%, iar în anul 2017 - 50%. Informații detaliate sunt prezentate în Anexa 2.

În urma analizei practicii judiciare generalizate cu privire la infracțiunile de corupție (art. 324-327, 330², 333, 334 CP RM), pentru anul 2016, sa constatat, că în cadrul eșantionului studiat, cele mai multe cauze au fost examinate de către instanțele de fond în procedura abreviată – 94%. Informații detaliate sunt prezentate în Anexa 3.

Analizând datele reflectate în rapoartele privind activitatea procuraturii pentru anii 2015 - 2018, constatăm creșterea aplicabilității procedurii abreviate, atingând în anul 2018 cota de peste 64% din numărul total de cauze penale examinate, în anul 2015 – 49%; 2016 – 54%, 2017 – 53%, iar în unele procuraturi ponderea cauzelor penale examinate în ordinea art. 364¹ CPP RM în anul 2018 a constituit aproximativ 84,7%. Informații detaliate sunt prezentate în Anexa 4.

Aceste aspecte, în totalitatea lor, au determinat selectarea temei de cercetare și actualitatea ei.

Subiectul admisibilității și direcțiilor de bază ale simplificării procesului penal au atras și atrag, și la momentul de față, atenția pătrunzătoare a cercetătorilor din domeniul procesului penal,

rămânând astfel în vizorul discuțiilor științifice. Unul dintre factorii majori care au contribuit la această constatare îl reprezintă introducerea art. 364¹ în CPP RM, articol care reglementează judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Anumitor particularități specifice aplicării instituției judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală le sunt consacrate cercetări ale mai multor savanți teoreticieni. Multiple aspecte ale procedurilor simplificate (inclusiv a judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală) reprezintă obiectul cercetării pentru oamenii de știință din domeniul procesului penal, cum ar fi: *DOLEA, I., VIZDOAGĂ, T., ROTARU, V., BÂRSAN, C., DONGOROZ, V., THEODORU, Gr., MATEUȚ, Gh., NEAGU, I., VOLONCIU, N., NEMEȘ, M., CRIȘU, A., UDROIU, M., VĂDUVA, V., SAHAROV, N., AVERCENCO, A., ALEXANDROV, A., BEZLEPCHIN, B., BOCICARIOV, A., DNEPROVSCAIA, M., VASEAEV, A., VELICHII, D., ALSCHULER, A., BELIVEAU, P., DECLERCQ, R., GUINCHARD, S., LANDSMAN, S., PRADEL, J., RASSAT, M., STEFANI, G., LEVASSEUR, G.* ș.a.

O mare parte din lucrările acestor cercetători sunt consacrate judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Totodată, sub aspect metodologic general, această formă a procedurilor simplificate nu a fost cercetată complex de autorii vizați.

Apreciind la justa valoare efortul savanților nominalizați, trebuie, totuși, să recunoaștem că marea parte a problemelor, legate de apariția, consolidarea și dezvoltarea concepțiilor juridico-științifice privind aplicarea procedurilor simplificate, legate de esența și conținutul acestora în procesul penal rămân, până la momentul de față fie necercetate, fie abordate insuficient.

De asemenea, odată cu adoptarea CPP RM în activitatea organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată s-au făcut auzite mai multe întrebări, generate atât de multiplele lacune în legea de procedură penală, cât și de caracterul, pe alocuri contradictoriu, al normelor vizate, care anterior nu au constituit obiect de cercetare substanțială. În acest context, am întreprins o încercare pentru a cerceta întrebările respective, a le supune analizei în baza mecanismului legislativ și a elabora propuneri în vederea soluționării lor.

După cele expuse, putem constata că cercetarea în cauză este direcționată spre: identificarea premiselor judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; identificarea esenței, conținutului și importanței acestei forme a procedurilor simplificate; justificarea, argumentarea și formularea anumitor propuneri și recomandări teoretico-practice în scopul revizuirii și perfecționării mecanismului procesual-penal al judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Scopul lucrării se axează pe studierea instituției judecării abreviate, elaborarea recomandărilor teoretico-practice în latura revizuirii și perfecționării normelor procesual-penale,

care determină conținutul juridic al judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Scopul lucrării a identificat următoarele **obiective ale cercetării**: analiza complexă a cauzelor instituirii procedurii simplificate a judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; aprecierea eficienței procedurilor simplificate în procesul penal; definirea noțiunii, esenței, importanței și particularităților procedurilor simplificate în procesul penal; identificarea locului, rolului și justificarea social-juridică a procedurilor simplificate în procesul penal; analiza respectării prevederilor principiilor fundamentale ale procesului penal la judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; examinarea statutului procesual și a împuternicirilor subiecților procesului penal, participanți la judecarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; descrierea ordinii procesuale a judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; determinarea și analiza temeiurilor și condițiilor aplicării ordinii simplificate a judecării cauzelor în baza art. 364¹ CPP RM și a consecințelor juridice ale acestei proceduri simplificate; identificarea asemănărilor și deosebirilor între judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și alte proceduri simplificate; descrierea, analiza particularităților și condițiilor optime ale realizării procedurii simplificate vizate în prima instanță de judecată; determinarea perspectivelor de perfecționare a instituției judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; elaborarea de propuneri și recomandări privind modificarea și completarea art. 364¹ CPP RM în vederea optimizării și eficientizării activității de judecare a cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Ipoteza de cercetare în prezenta lucrare este orientată în relevarea unor fenomene, care nu pot fi observate și desprinse din simpla lecturare a legii procedurale cu referire la procedura abreviată, precum și unele presupuneri, enunțate pe baza unor fapte stabilite de practica judiciară în contradicție cu textul și spiritul legii.

Prezicem, că atât interpretările cadrului legal, cât și soluțiile propuse spre analiză și examinare sunt însoțite de o abordare confirmatorie și presupun construirea unei convingeri bazate pe teorii existente și punerea în mișcare a unei metodologii de investigare, care să permită, în final, confirmarea ipotezei.

Determinarea ipotezei de cercetare are un caracter anticipativ și pro-activ de interogare a realității, care permite: orientarea cercetării către probleme cu adevărat importante; fixarea în mod explicit și clar a obiectivului cercetării; anticiparea răspunsurilor corecte pe baza cunoștințelor existente.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese.

Metodologia cercetării științifice se întemeiază pe metoda dialectico-materialistă, din care derivă și alte metode particulare, utilizate în cercetarea științifică realizată: istorică, logico-juridică, logico-formală, comparativă, gramaticală, precum și observarea, descrierea, modelarea, compararea etc.

În procesul de elaborare a tezei de doctorat au fost aplicate acte normative internaționale, s-a pus accentul pe prevederile Constituției RM, pe cele ale CPP RM, pe doctrina procesual-penală (din RM și din alte state). Nu în ultimul rând s-a ținut cont și de prevederile Hotărârilor Curții Constituționale a RM, de cele ale Plenului Curții Supreme de Justiție.

Sumarul capitolelor tezei. Volumul și structura lucrării sunt determinate de conținutul obiectului cercetării, de scopul și sarcinile trasate în lucrare, cuprinzând introducerea, trei capitole, concluziile, recomandările și bibliografia. Acestea corespund cerințelor înaintate de ANACEC în vederea elaborării tezelor de doctorat.

Introducerea lucrării pune accentul pe actualitatea și importanța temei cercetate, scopul și obiectivele lucrării, noutatea științifică a acesteia și problema științifică importantă soluționată, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării. De asemenea, introducerea lucrării mai cuprinde și astfel de segmente precum: rezultatele științifice obținute în urma cercetărilor științifice desfășurate, implementarea rezultatelor științifice, aprobarea rezultatelor obținute și publicațiile la tema tezei de doctorat.

În Capitolul 1 „ANALIZA CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE DESFĂȘURATE REFERITOARE LA INSTITUȚIA JUDECĂRII PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ”, în cadrul paragrafelor pe care le înglobează, au fost analizate în detaliu materialele științifice publicate la tema tezei de doctor, fiind evidențiate pozițiile contradictorii referitoare la instituția judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. O atenție aparte în conținutul acestui capitol a fost acordată publicațiilor de ultimă oră referitoare la subiectul cercetat.

Materialele științifice selectate și analizate cu ocazia cercetării înfăptuite, fiind elaborate de notorii doctrinari și practicieni ai procesului penal, au pus la dispoziție și au asigurat trecerea în revistă a unui spectru larg de particularități specifice instituției judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Multiplele aspecte ale procedurilor simplificate (inclusiv a judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală) au reprezentat obiect de cercetare nu doar pentru oamenii de știință din spațiul românesc, ci și pentru cei din alte state, care au dedicat cercetări substanțiale procedurilor simplificate în procesul penal.

În concluzie, la investigarea laturii doctrinare în cadrul acestui capitol, am constatat că marea parte a problemelor, legate de apariția, consolidarea și dezvoltarea concepțiilor juridico-științifice privind aplicarea procedurilor simplificate, legate de esența și conținutul acestora în procesul penal rămân, până la momentul de față fie necercetate, fie cercetate insuficient.

Raționalitatea formelor simplificate ale judecării cauzelor generează multiple discuții și interpretări la fixarea și reglementarea lor în CPP RM. Oricum, actualmente, lacunele multiple ale legii de procedură penală, inclusiv și pe segmentul procedurilor simplificate, nu sunt înlăturate, socotindu-se așadar ca fiind imposibilă completarea acestora doar în baza anumitor comentarii teoretico-practice ale CPP.

Capitolul 2, intitulat „CONDIȚIILE, PROCEDURA DE INIȚIERE ȘI ORDINEA DESFĂȘURĂRII ȘEDINȚEI DE JUDECATĂ ÎN CADRUL PROCEDURII ABREVIATE” încorporează patru paragrafe: 2.1. Condițiile judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; 2.2. Procedura de inițiere a judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; 2.3. Ordinea desfășurării ședinței de judecată la examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; 2.4. Concluzii la Capitolul 2.

În conținutul primului paragraf se pune accentul pe zelul de interpretări în latura conținutului temeiurilor și condițiilor aplicării procedurii simplificate a examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, fiind evidențiată necesitatea delimitării conceptelor de temei și condiție, și particularitățile inițierii acestei proceduri. Următorul paragraf evidențiază procedura și efectele admiterii procedurii simplificate a judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, analizează cadrul legal în vigoare referitor la procedura vizată. Aici este, de asemenea, relevat rolul instanței de judecată în aplicarea corectă a normelor procesuale privind procedura simplificată în cazul recunoașterii învinuirii, în condițiile în care cererea inculpatului de a beneficia de dispozițiile de favoare, urmare a recunoașterii integrale a faptelor reținute în sarcina sa, trebuie să fie cenzurată de către instanță, în urma unei proceduri contradictorii, având punctele de vedere ale procurorului și ale celorlalte părți implicate în procedura respectivă. În al treilea paragraf este determinată ordinea desfășurării ședințelor de judecată și condițiile generale ale judecării cauzelor penale în cazul procedurii abreviate.

Al treilea Capitol cu titlul „CARACTERISTICA ETAPELOR JUDECĂRII CAUZEI PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ” este constituit din cinci paragrafe: 3.1. Punerea pe rol a cauzei penale și partea pregătitoare a ședinței la examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; 3.2. Cercetarea judecătorească în cadrul examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; 3.3. Specificul dezbaterilor judiciare și ultimului cuvânt al inculpatului în cadrul

judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; 3.4. Deliberarea și adoptarea sentinței în cadrul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; 3.5. Concluzii la Capitolul 3.

Aici acordăm atenție corespunzătoare mai multor „componente” care sunt întâlnite și aplicate cu ocazia judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală: particularitățile punerii pe rol a cauzei penale și partea pregătitoare a ședinței la examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; analiza volumului cercetării judecătorești și a acțiunilor procesuale efectuate în cadrul acesteia în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Nu în ultimul rând, trecem în revistă și specificul dezbaterilor judiciare, ultimului cuvânt al inculpatului, deliberării și adoptării sentinței în cadrul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Capitolul 4, cu genericul „INSTITUȚIA JUDECĂRII PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ ÎN SISTEMUL PROCEDURILOR SIMPLIFICATE. ASPECTE DE DREPT COMPARAT” pune la dispoziție informații exhaustive în privința locului instituției judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în dreptul procesual penal comparat prin cele patru paragrafe pe care le conține: 4.1. Conceptul și sistemul procedurilor speciale și al procedurilor simplificate în procesul penal; 4.2. Aspecte de drept comparat privind judecarea cauzelor penale în proceduri simplificate; 4.3. Deosebiri și asemănări între judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și alte proceduri speciale și simplificate ale procesului penal; 4.4. Concluzii la Capitolul 3.

În cadrul acestui capitol am constatat că activitatea și actele procesuale și procedurale care formează conținutul procesului penal și care sunt necesare desfășurării acestuia, ca și structură și sistematizarea acestor activități și acte, sunt reglementate prin dispoziții cuprinse atât în partea generală cât și în partea specială a CPP, constituind procedura obișnuită sau de drept comun a procesului penal.

De asemenea, am cercetat următoarele varietăți ale procedurilor accelerate, întâlnite în practica judiciară a mai multor state: 1) procedurile, desfășurate în temeiul principiului raționalității urmăririi penale (suspendarea condiționată a urmăririi penale; amenda în baza acordului părților); 2) procedura sumară (forma protocolară, aducerea imediată, ordonanța judiciară; citarea nemijlocită în instanță) și procedura în fața judecătorului (specifică pentru statele din sistemul de drept anglo-saxon); 3) acordurile, tranzacțiile (acordul privind recunoașterea vinovăției; tranzacțiile privind simplificarea procedurii de judecată; acordurile de mediere etc.). Aici am făcut referire și la locul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în sistemul procedurilor simplificate.

Noutatea științifică și originalitatea tezei este determinată de insuficiența studierii acestui subiect în doctrina procesual-penală. Tot la baza ei au fost plasate și metodele de cercetare selectate, care permit aprecierea, sub un alt unghi de vedere și de pe alte poziții, justificarea și corectitudinea actualei redacții a normelor de drept ce reglementează judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Lucrarea reprezintă o cercetare complexă a problemelor teoretico-aplicative privind realizarea judecării cauzelor penale în ordine simplificată; a conținutului juridic, a condițiilor și temeiurilor aplicării ei, fiind, totodată, identificate carențele reglementării judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și propuse soluții concrete pentru înlăturarea lor.

Accentuăm că noutatea științifică a tezei de doctor consta în elaborarea unor noi interpretări în latura conținutului juridic al procedurilor simplificate ca instituție a procesului penal.

În cadrul cercetării științifice, propunerile vis-a-vis de înțelegerea și interpretarea conținutului juridic al judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, au contribuit la: aprecierea complexă a aplicării regulilor privind judecarea cauzelor în procedură simplificată; la elaborarea propunerilor privind aplicarea procedurii vizate în cadrul activității practice; la aprecierea și determinarea, de pe poziții noi, a locului procedurii simplificate în cadrul procesului penal și în structura CPP RM.

Noutatea științifică a cercetărilor și-a găsit reflectare și în conținutul prevederilor, prezentate pentru susținere.

Problema științifică importantă soluționată prin cercetarea desfășurată a constat în conceptualizarea instituției judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, urmărindu-se relevarea specificului normelor de procedură penală din acest domeniu, fapt care a contribuit la eficientizarea acestei forme simplificate de judecare din procesul penal al RM.

Semnificația teoretică a tezei de doctorat constă în faptul că, pentru prima dată, a fost realizată o cercetare complexă privind judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, cu implicații profunde asupra esenței, conținutului, condițiilor și importanței acesteia. Importanța teoretică a lucrării este determinată, în marea sa parte, prin actualitatea problemelor puse în discuție în conținutul lucrării, prin soluțiile propuse în rezolvarea problemelor și în depășirea dificultăților cu care se confruntă justițiabilii în cadrul acestei proceduri.

Importanța teoretică a tezei de doctor poate fi justificată și prin faptul că prevederile reflectate în lucrare pot servi în calitate de premise, temeiuri pentru ulterioarele dezbateri științifice și studierea, în continuare, a acestui subiect.

Valoarea aplicativă. Importanța practică a lucrării se exprimă/explică în faptul că, întregul cumul de propuneri, înaintate în rezultatul examinării complexe a normelor de procedură penală și a practicii judiciare, poate fi direcționat spre perfecționarea reglementărilor din sfera judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Rezultatele obținute pot fi utile în vederea ulterioarelor cercetări științifice, orientate spre sistematizarea concepțiilor teoretice și formarea unor paradigme privind judecarea cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Concluziile formulate pot fi potrivite în activitatea practică a instanțelor de judecată antrenate în examinarea cauzelor penale în procedură simplificată. Ele mai reflectă careva aspecte și valențe noi ale elaborării propunerilor privind perfecționarea instituției judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Acestea pot fi pertinente în activitatea legislativă, precum și în vederea predării materialului la unitatea de curs Drept procesual penal.

Rezultatele științifice obținute în urma cercetărilor științifice desfășurate au constat în:

- identificarea criteriilor necesare aplicării procedurii judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală;
- determinarea esenței, conținutului și particularităților judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală;
- argumentarea corespunderii judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală principiilor fundamentale ale procesului penal;
- justificarea concluziilor privind deosebirile și asemănările între judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și alte proceduri simplificate aplicate în procesul penal;
- determinarea gradului de nemijlocire a examinării probelor în cadrul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală;
- identificarea propunerilor complexe privind eficientizarea activității instanțelor de judecată în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Implementarea și aprobarea rezultatelor cercetării. Teza de doctor prezentată pentru susținere a fost elaborată în cadrul Departamentului de drept procedural al Universității de Stat din Moldova. Rezultatele științifice au fost utilizate: în procesul educațional al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova; în calitate de ghid practic în procesul de formare continuă a judecătorilor, procurorilor și personalului instanțelor de judecată în cadrul Institutului Național al Justiției; în calitate de suport științific pentru elaborarea și motivarea actelor Curții Constituționale a Republicii Moldova; în calitate de material comentator în cadrul adoptării actelor de unificare a practicii în cadrul Curții Supreme de Justiție; în calitate de studiu complex pentru perfecționarea

membrilor Uniunii Avocaților din Republica Moldova. Informații detaliate sunt prezentate în Anexa 7.

Publicațiile la tema tezei. Conținutul teoretico-practic al lucrării, concluziile și recomandările tezei de doctorat au fost reflectate în diferite lucrări științifice publicate: 1) Discursul acuzatorului. Monografie. Chișinău, 2015; 2) Reflecții asupra temeiurilor sentințelor adoptate în procesul penal. Monografie. Chișinău, 2015; 3) Conceptul de procedură simplificată. Revista națională de Drept, nr. 1-3, Chișinău, 2018; 4) Condițiile și procedura de inițiere a judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Legea și Viața, nr. 9 (321), Chișinău, 2018; 5) Dezbaterile judiciare în cadrul procedurii abreviate. Revista Institutului Național al Justiției, nr. 1 (48), Chișinău, 2019 etc.

Unele prevederi de bază ale acesteia au fost expuse și examinate în cadrul conferințelor științifico-practice: 1) Materialele Conferinței cu participare internațională „Stability, growth and prosperity – In the european space”, 26-27 martie, Chișinău, 2015; 2) Materialele Conferinței științifice naționale cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 10-11 noiembrie, Chișinău, 2015; 3) Materialele Conferinței științifice naționale „Integrare prin cercetare și inovare”, 9-10 noiembrie, Chișinău, 2017; 4) Materialele Conferinței Internaționale „Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene”, 4 mai, Chișinău, 2018 etc.

Concluziile generale și recomandările tezei de doctorat evidențiază necesitatea revizuirii și perfecționării mecanismului procedurii simplificate a judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, în acest sens fiind formulate și o serie de recomandări cu titlu de *lege ferenda*.

1. ANALIZA CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE DESFĂȘURATE REFERITOARE LA INSTITUȚIA JUDECĂRII PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ

1.1. Materiale științifice referitoare la instituția judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, publicate în Republica Moldova

Apreciind la justa valoare efortul cercetătorilor din Republica Moldova în domeniul investigat, trebuie să recunoaștem că marea parte a problemelor, legate de apariția, consolidarea și dezvoltarea instituției judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală până la momentul de față nu i-au epuizat valoarea.

Cercetarea procedurii simplificate a judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în doctrina procesual-penală autohtonă a căpătat un imbold prin Legea nr. 66 din 5 aprilie 2012, pusă în aplicare din 27 octombrie 2012, care a completat CPP RM cu art. 364¹, fiind astfel reglementată procedura de judecare a cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Această procedură a reprezentat o nouă modalitate de judecare a cauzelor penale prin procedură simplificată, deschizând noi căi și perspective pentru cercetările științifice.

În această ordine de idei, una dintre primele lucrări studiate a fost cea a savantului *DOLEA, I.*, care analizând asigurarea drepturilor persoanei în cadrul probatoriului susține, pe bună dreptate că aceasta nu va fi efectivă doar prin declararea drepturilor persoanei ca o valoare supremă, chiar prevăzute în lege, sunt necesare mecanisme de asigurare a acestora [38, p. 80-81].

Sub acest aspect, autorul *DOLEA, I.* consideră că la etapa actuală, în funcție de tendințele europene orientate spre consolidarea drepturilor victimelor ca subiecți plenipotențari de drepturi, se impune necesitatea promovării elementului privat în procesul penal atât prin dezvoltarea instituțiilor actuale, cât și prin promovarea noilor instituții [38, p. 234].

Importante sunt opiniile cercetătorului vizat la interpretarea conceptului de adevăr cu ocazia deliberării și pronunțării sentințelor, concepte care ne-au fost de un real folos la cercetarea subiectului judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Savantul *DOLEA, I.*, susține că în Occident se elaborau și alte concepții ale adevărului, precum ar fi concepția coerenței adevărului, concepția pragmatică, concepția semantică etc. Este necesar a menționa că în teoria probatoriului, în majoritatea cazurilor este suficientă doar definiția clasică a adevărului, adică a celei mai simple percepții a adevărului. Cu toate acestea, uneori, pentru examinarea unor anumite aspecte, este posibil și chiar indicat a se face uz și de alte tratări ale concepției de adevăr, cum ar fi cea a adevărului convențional sau cea a adevărului formal. După

păreră cercetătorului *DOLEA, I.*, ca adevăr convențional este considerat adevărul recunoscut ca fiind manifestat printr-o convenție, acord. Din această perspectivă, un raționament poate fi calificat drept adevăr nu din cauza că ar corespunde realității obiective, ci din simplul motiv că oamenii au convenit să-l considere adevăr. O mostră tipică a adevărului convențional în procesul penal este recunoașterea persoanei drept nevinovată în cazul în care nu i s-a dovedit vinovăția. În unele situații însă instanța pronunță o sentință de achitare nu din cauza că persoanei i s-a stabilit nevinovăția, ci din motivul că adevărul obiectiv a rămas nedescoperit, dar este foarte probabil ca persoana achitată să fi comis infracțiunea. Așadar, persoana este achitată în virtutea postulatului prezumției de nevinovăție, potrivit căruia vinovăția nedovedită este echivalentă cu nevinovăția dovedită. Adevărul formal este considerat atunci când o aserțiune corespunde altei aserțiuni (nu realității obiective), al cărei adevăr este admis ca un postulat. În această ordine de idei, încadrarea juridică se raportează la norma penală, indiferent dacă aceasta din urmă reflectă sau nu adevărul obiectiv. Adevărul în procesul penal poate fi analizat numai în măsura în care părțile au fost pătrunse de sentimentul certitudinii [38, p. 100-101].

Același cercetător, în alte două lucrări ale sale, vine să evidențieze realitatea că în legătură cu democratizarea tuturor sferelor vieții sociale, Republica Moldova și-a creat propria legislație procesual-penală ajustată standardelor europene. Sistemul nostru de drept a fost adaptat în spiritul Declarației Universale a Drepturilor Omului, au fost ratificate acorduri, convenții internaționale, desfășurându-se intensiv procesul de adaptare a legislației naționale la normele internaționale corespunzătoare. Iar omul, în relațiile sale juridice cu statul participă în calitate de subiect egal în drepturi și nu în calitate de obiect al activității statului [35, p. 271; 36, p. 4].

Analizând subiectul părții pregătitoare a ședinței de judecată, *VIZDOAGĂ, T.* și *COVALENCO, E.* indică asupra faptului că prin Recomandarea nr. (87) 18 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind simplificarea justiției penale [83] s-a reținut că lentoarea justiției penale ar putea fi remediată și prin recurgerea, pentru a rezolva problema infracțiunilor minore și a celor comune la: 1) așa-numitele proceduri sumare; 2) tranzacțiile între autoritățile competente în materie penală și alte autorități interveniente, ca o posibilă alternativă la urmărirea penală; 3) simplificarea procedurii jurisdicționale ordinare [12, p. 283].

Autorii acestui studiu indică și asupra faptului că o particularitate definitorie a respectivei proceduri este aplicabilitatea în procesele penale privind toate categoriile de infracțiuni, inclusiv cele pentru săvârșirea cărora este prevăzută detențiunea pe viață [12, p. 283], la fel, constată, că legiuitorul a condiționat judecata pe baza probelor administrate în cadrul procedurii prejudiciare prin: 1) recunoașterea de către inculpat în totalitate a faptelor incriminate, pentru săvârșirea cărora a fost deferit justiției; 2) nedorința de a fi administrate probe noi [12, p. 283-284].

După părerea autorilor studiului, judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală poate avea loc începând cu punerea pe rol a cauzei penale în ședința preliminară, până la încheierea părții pregătitoare a ședinței de judecată când, după caz, sânt formulate și soluționate cererile și demersurile părților. Cererea cu solicitarea în cauză trebuie să emane de la inculpat. Cererea o poate iniția și apărătorul lui, însă înscrisul autentic se va întocmi personal de inculpat. Dacă o asemenea cerere nu este declarată, președintele ședinței, în temeiul alin. (3), din oficiu, trebuie să explice inculpatului dreptul și procedura de judecare a cauzei penale în ordinea art. 364¹ CPP RM, despre care se va reflecta în procesul verbal al ședinței de judecată.

În cauzele cu participatie, susțin autorii studiului, la dorința unuia dintre coinculpați de a accepta prezenta procedură, se va purcede la disjungerea cauzei penale. Dacă inculpatul din proprie inițiativă ori după explicarea acestui drept de către președintele ședinței de judecată, este de acord cu judecarea cauzei în ordinea prezentei proceduri, acesta personal, prin înscris autentic, (cerere întocmită în scris), declară că recunoaște în totalitate fapta ori faptele imputate în rechizitoriu și că judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, prin urmare în baza probelor invocate de procuror în lista respectivă. Astfel, rezultă implicit că partea apărării nu mai poate interveni cu cereri de cercetare a altor probe.

Autorii subliniază că, după depunerea de către inculpat a înscrisului autentic, președintele ședinței de judecată acordă cuvânt procurorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și apărătorului pentru a-și expune opiniile asupra cererii formulate. Instanța se pronunță printr-o încheiere prin care dispune judecata în procedură simplificată prevăzută de art. 364¹ CPP RM, acest act nefiind susceptibil căilor de atac. Din momentul pronunțării încheierii inculpatul și apărătorul lui nu pot renunța ulterior, pe parcursul procesului penal, asupra opțiunii de a fi judecată cauza în procedura respectivă [12, p. 284].

Se consideră, că în partea pregătitoare a ședinței de judecată sânt realizate o serie de activități cu caracter organizatoric de natură să asigure buna desfășurare a judecării cauzei. De asemenea, autorii menționați rețin, că activitățile procesuale, ce țin de etapa pregătitoare a ședinței, se referă la: 1) deschiderea ședinței de judecată și verificarea prezenței în instanță; 2) constatarea temeiului legal al participării în ședință a persoanelor prezente; 3) verificări privitoare la cunoașterea drepturilor participanților la proces; 4) asigurarea mijloacelor de probă necesare [12, p. 275].

Se arată că legiuitorul fiind preocupat de asigurarea accesului liber la justiție și garantarea dreptului la apărare în egală măsură tuturor părților în proces a prevăzut anumite drepturi și pentru partea vătămată. Astfel, atunci când în cauză participă partea vătămată căreia prin infracțiune i-au fost cauzate daune materiale sau/și morale, în legătură cu care nu a fost înaintată acțiune civilă,

instanța explică dreptul de a se constitui în calitate de parte civilă și de a cere repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune [12, p. 285].

După cum indică *VIZDOAGĂ, T.* și *COVALENCO, E.*, la începutul judecății o importanță deosebită trebuie să se acorde *verificărilor privitoare la inculpat*. Aceste măsuri, pe lângă faptul că preîntâmpină pronunțarea unor hotărâri care ar putea fi puse în executare împotriva altor persoane, decât inculpatul condamnat, au valoare pentru crearea condițiilor eficiente în scopul probării învinuirii înaintate și al realizării efective a dreptului la apărare [12, p. 277-278].

O importanță majoră, în opinia lor, au și verificările privitoare la faptul înmânării informației scrise privind drepturile și obligațiile stabilite în art. 66 CPP RM, copia de pe rechizitoriu. Președintele ședinței va întreba dacă inculpatului îi sânt clare aceste documente. La necesitate președintele ședinței va face explicațiile de rigoare. În cazul în care cauza a fost trimisă în judecată în conformitate cu prevederile art. 297 CPP RM, iar în ședința de judecată inculpatul s-a prezentat, lui i se înmânează copia rechizitoriului și i se dă posibilitate să ia cunoștință de materialele dosarului. Dacă după aceasta inculpatul cere termen pentru pregătirea apărării, instanța soluționează această chestiune [12, p. 278].

O importanță aparte are soluționarea chestiunilor privitoare la *participarea apărătorului* (art. 361 CPP RM). Astfel, președintele ședinței de judecată anunță numele și prenumele apărătorului și clarifică o serie de aspecte: dacă inculpatul acceptă asistenta juridică a acestui apărător, renunță la apărătorul prezent în ședință solicitând schimbarea lui sau, singur își va exercita apărarea. Cererile parvenite în legătură ce acest subiect se vor soluționa în conformitate cu prevederile legale din art. 69-71 CPP RM. Totodată, se verifică prezența circumstanțelor arătate în art. 72 CPP RM, care fac imposibilă participarea apărătorului și implică înlăturarea lui din procesul penal [12, p. 281].

Autorii citați argumentează că în declarațiile sale inculpatul poate și este în drept să nu fie de acord cu încadrarea juridică a faptei (faptelor), așa cum a/au fost reținută/ reținute în rechizitoriu, putând solicita schimbarea încadrării juridice. Din acest moment inculpatul nu mai poate renunța pe parcursul procesului penal asupra opțiunii sale de a fi judecat potrivit procedurii simplificate. Dacă, eventual, inculpatul ori apărătorul lui, după adoptarea încheierii privind admiterea cererii de judecare în ordinea art. 364¹ CPP RM, în timpul audierii ori după aceasta, renunță la procedura simplificată, instanța, în baza art. 230 CPP RM, prin încheiere protocolară va statua că renunțarea nu poate fi admisă [12, p. 286].

O importanță științifică substanțială pentru cercetarea noastră a reprezentat-o studiul autorilor *COVALENCO, E.* și *DOLEA, I.* privind cercetarea judecătorească, în care se vine cu anumite interpretări în latura cercetării judecătorești. În planul reliefării reglementării judecății

cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, autorii susțin că cercetarea judecătorească este efectuată în întregime, indiferent dacă inculpatul și-a recunoscut sau nu vinovăția, desigur dacă nu au fost utilizate proceduri sumare cum este acordul de recunoaștere a vinovăției [11, p. 289].

Studiul reflectă, după conținutul său, și viziuni în privința audierii inculpatului în cadrul cercetării judecătorești. În special, constată autorii, audierea inculpatului poate fi realizată cu acordul prealabil a acestuia de a depune declarații. Dacă inculpatul acceptă să fie audiat, președintele ședinței de judecată stabilește în ce relații se află cu partea vătămată și îi propune să declare tot ce știe despre fapta pentru care cauza a fost trimisă în judecată. Primii îi pot pune întrebări apărătorul și participanții la proces din partea apărării, apoi procurorul și ceilalți participanți din partea acuzării. Președintele ședinței și, după caz, ceilalți judecători pot pune întrebări inculpatului după ce i-au pus întrebări părțile, însă întrebări cu caracter de concretizare pot fi puse de președintele ședinței de judecată și judecători în orice moment al audierii.

Instanța trebuie să se abțină de a pune întrebări care pot să ridice semne de imparțialitate. Din aceste considerente întrebările puse de instanța trebuie să poarte un caracter de concretizare. În scopul asigurării unei apărări eficiente apărătorul pune întrebări ultimul. Inculpatul poate fi audiat în cursul cercetării judecătorești ori de câte ori este necesar. Acesta poate depune declarații suplimentare oricând, cu permisiunea președintelui ședinței de judecată [11, p. 289].

De asemenea, nu putem trece cu vederea nici alegația conform căreia, în urma audierii inculpatului pot fi obținute date cu privire la cauza examinată și la poziția inculpatului față de acuzarea înaintată, dar și atitudinea acestuia față de faptele sale. Audierea inculpatului convențional poate fi divizată în trei etape: expunerea liberă, răspunsul la întrebări, declarații suplimentare. Instanța și alți subiecți nu sânt în drept să întrerupă inculpatul punând întrebări. Întrebările pot fi puse doar după ce inculpatul a declarat liber asupra circumstanțelor cauzei. Totuși în situația când inculpatul declară despre anumite circumstanțe care nu sânt pertinente la cauza dată sau insultă participanții instanța atenționează inculpatul asupra corectitudinii sau pertinentei declarațiilor sale [11, p. 290-291].

Deși studiul analizat are un caracter subsidiar pentru tema lucrării noastre, nu am putut să nu luăm în calcul viziunea expusă în privința faptului că dacă însă cercetarea judecătorească a derulat conform procedurii simplificate, fiind întrunite condițiile și temeiurile în acest sens, apoi, la finalizarea ei, după expunerea tuturor probelor din dosar și a celor prezentate la judecarea cauzei, președintele ședinței de judecată întreabă părțile dacă doresc să dea explicații suplimentare ori să formuleze cereri sau, după caz, demersuri noi pentru completarea cercetării judecătorești [11, p. 308].

Nu putem să trecem cu vederea nici studiul elaborat de autorii *STERNIOALĂ, O.* și *VIZDOAGĂ, T.*, care analizând obligația instanței de a pune în discuție cererile, demersurile și recuzările cu ascultarea obligatorie a fiecărei părți asupra chestiunii în cauză și de a se pronunța prin încheieri, evidențiază faptul că instanța de judecată va ține cont de prevederile art. 342 CPP RM, potrivit cărora, în funcție de natura chestiunii pusă în discuție, se va pronunța prin încheieri sub formă de documente separate, semnate de judecător sau, după caz, de toți judecătorii completului de judecată, fie sub formă de încheieri protocolare incluse în procesul-verbal al ședinței de judecată [90, p. 265-266].

Autorii descriu și specificul suspendării procesului penal, inclusiv și în cadrul judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Ei susțin că în orice etapă s-ar găsi procesul penal, când se constată temeiul prevăzut în art. 330 CPP RM instanța de judecată prin încheiere motivată suspendă procesul penal, până când va dispărea cauza care a determinat luarea aceste măsuri. Or, norma respectivă este incidentă dacă se va constata că inculpatul suferă de o boală gravă care îi împiedică participarea la judecarea cauzei.

Suspendarea poate fi dispusă, oricare ar fi natura bolii grave (alienație mintală, paralizie etc.) suficient ca din cauza acestei maladii pacientul să nu se poată deplasa, fie să nu poată participa la desfășurarea procesului sau să nu-i fie permisă participarea din cauza caracterului contagios al bolii. Caracterul și natura bolii se va atesta printr-o concluzie medico-legală a unei instituții medicale de stat. Dacă boala nu este gravă sau dacă fiind gravă nu este de lungă durată, judecata nu se va suspenda, ci se va dispune amânarea.

STERNIOALĂ, O. și *VIZDOAGĂ, T.* specifică următoarele: dacă în aceeași cauză sânt mai mulți inculpați, iar boala gravă privește doar pe unul dintre ei, procesul penal în privința acestuia se suspendă până la însănătoșire, iar în privința celorlalți cauza se judecă. Pentru a garanta respectarea drepturilor și a intereselor inculpatului față de care procesul a fost suspendat, art. 330 alin. (2) CPP RM obligă participarea apărătorului acestuia la judecarea cauzei în privința celorlalți inculpați, reprezentând-l dacă infracțiunea a fost săvârșită cu participație.

Procesul penal suspendat se va relua printr-o încheiere motivată imediat ce a dispărut temeiul pentru care a fost dispusă măsura. Se reține, că pentru inculpatul față de care procesul penal a fost suspendat, procesul penal se reia din etapa de judecată la care a fost suspendat. Dreptul inculpatului și apărătorului lui în legătură cu reluarea judecării este de a solicita repetarea oricărei acțiuni desfășurate fără participarea sa dacă este cazul de a cere concretizarea suplimentară a cărorva chestiuni. Pentru aceasta se vor declara cererile respective, în care argumentat se vor expune aspectele ce necesită concretizare și acțiunile prin care se vor realiza [90, p. 267-268].

O importanță aparte, în opinia autorilor, o are rezolvarea chestiunilor privitoare la menținerea, schimbarea, revocarea ori încetarea măsurilor preventive. Una dintre trăsăturile definitorii ale măsurilor preventive este caracterul lor provizoriu, fiind luate în funcție de anumite împrejurări concrete legate de cauza penală și de persoana celui acuzat. Prin urmare, acestea pot fi înlocuite una cu alta în funcție de schimbarea temeiurilor ce au contribuit la luarea măsurii preventive inițiale.

Bunăoară, declară ei, schimbarea stării sănătății sau situației familiale, alteori încălcarea condițiilor unei măsuri preventive neprivative de libertate luate anterior, sânt temeiuri de înlocuire a măsurilor preventive. Înlocuirea măsurii preventive poate fi dispusă la cerere, demers sau din oficiu de către instanța judecătorească. Măsura preventivă poate fi revocată în cazul în care au dispărut temeiurile pentru care a fost luată. Revocarea măsurii preventive presupune desființarea tuturor obligațiilor impuse anterior în cadrul unei măsuri (cu excepția, liberării provizorii sub control judiciar sau pe cauțiune, când se revine la starea de arestare preventivă). Rațiunea înlocuirii sau revocării măsurii preventive este hotărâtă de instanța de judecată, care apreciază faptul dispariției temeiurilor pentru menținerea măsurii preventive în continuare [90, p. 269-270]. La numirea cauzei pentru judecare instanța se expune și asupra măsurilor preventive sau de ocrotire [90, p. 272-273].

De asemenea, prezintă interes și viziunile autorilor *VIZDOAGĂ, T.* și *COVALENCO, E.*, care descriu dezbaterile ca o activitate procesuală specifică judecății. În vocabularul juridic noțiunea este folosită într-un dublu sens. În sens larg, declară autorii, prin dezbateri se înțelege întreaga desfășurare publică, orală și contradictorie, a ședinței de judecată. După adoptarea CPP RM în vigoare, noțiunea nu mai este folosită în acest sens. În contextul legii, în sens restrâns și tehnic, dezbaterile constituie o activitate procesuală specifică judecății, care constă în efectuarea de expuneri, formularea de concluzii, oral și în contradictoriu, în fața instanței, de către procuror și de către celelalte părți ori reprezentanții sau apărătorii lor, cu privire la obiectul judecății [13, p. 323].

Utile se prezintă și constatările că dezbaterile încheie activitatea complexă și responsabilă a instanței și a părților în vederea lămuririi aspectelor și împrejurărilor deduse judecății. Deci, anume la această etapă se înfățișează ca o confruntare pozițiile opuse ale subiecților procesuali interesați în soluționarea cauzei, din ciocnirea susținerilor și concluziilor acestora, să fie valorificat întregul material probator al cercetării judecătorești [13, p. 324].

Nu putem trece cu vederea contribuția deosebită a autorilor, realizată prin analiza discursului (pledoariei), care este adresată instanței și tuturor celor care au participat și au fost prezenți în ședință, cuprinzând concluziile oratorului privitor la cauză și urmărind scopul de a

influența asupra formării convingerii judecătorului, ajutându-l să pătrundă în circumstanțele cauzei, să cerceteze sub toate aspectele probele prezentate de părți, ca până la urmă să stabilească adevărul și să adopte o hotărâre justă.

Autorii pun accentul și asupra următoarelor componente care formează conținutul pledoariei: expunerea circumstanțelor de fapt [13, p. 326-327]; analiza și aprecierea probelor administrate în cauză [13, p. 327-328]; analiza cauzelor și condițiilor ce au favorizat comiterea infracțiunii [13, p. 329]; caracterizarea personalității inculpatului și aprecierea circumstanțelor agravante sau atenuante, toate acestea fiind elementele necesare oricărui discurs.

Tot în contextul dezbaterilor judiciare, se susține că în discurs procurorul își expune considerațiile privitoare la eventuala pedeapsă aplicată inculpatului, acțiune civilă și alte chestiuni. Propunerile procurorului trebuie să vizeze nu numai pedeapsa principală, dar și cea complementară. Neexpunerea concretă asupra eventualei categorii și termenului pedepsei, ar pune în dificultate partea acuzării de a contesta hotărârea instanței referitor la blândețea pedepsei.

Susținând acțiunea civilă, procurorul trebuie s-o argumenteze și să-și expună părerea privitor la satisfacerea cerințelor, în ce mărime și în favoarea cui. În susțineri procurorul de asemenea trebuie să aducă propuneri despre încasarea de la inculpați a cheltuielilor de judecată. Dacă în cauză există corpuri delictive, în special, bani, obiecte de preț și alte valori, dobândite pe cale ilicită, procurorul trebuie să-și expună considerațiile cu privire la soarta lor [13, p. 331-332].

Autorii sintetizează și asupra faptului că în principiu structura pledoariei corespunde structurii discursului acuzatorului de stat, fiind un răspuns la poziția acuzării. Spre deosebire de acuzatorul de stat care are obligația de a analiza sub toate aspectele, complet și obiectiv, toate circumstanțele cauzei, apărătorul este pătruns în exclusivitate de scopul apărării intereselor inculpatului și punerii lui într-o lumină favorabilă în fața instanței [13, p. 32].

Se impune ca important pentru lucrarea noastră și studiul autorilor *COVALENCO, E.* și *VIZDOAGĂ, T.* privind deliberarea și adoptarea sentinței. În el se conțin multiple elemente tangențiale în materia deliberării și adoptării sentinței, inclusive și în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Este de remarcat faptul că deliberarea reprezintă o totalitate de acțiuni prin care instanța, după încheierea dezbaterilor judiciare, recurge la verificarea și evaluarea materialului probator și procedural al cauzei, în vederea aprecierii definitive asupra acestuia și a soluției ce urmează să fie dată conflictului de drept penal ori o consfătuire a membrilor completului, asupra problemelor supuse acestei operațiuni, în care fiecare membru al completului de judecată își exprimă punctul de vedere cu privire la rezolvarea cauzei [14, p. 352-377].

Este expusă viziunea că la etapa deliberării instanța de judecată trebuie să aibă clarificate toate problemele care au existat în cauză. Instanța verifică și apreciază probele din dosar concluzionând care dintre ele dovedesc sau, dimpotrivă, nu dovedesc anumite fapte și care dintre probe vor putea fi puse la baza sentinței judecătorești.

De asemenea, este specificat faptul că deliberarea se face în privința obiectului prevăzut de lege și anume: deliberarea în privința chestiunilor de fapt și deliberarea în privința chestiunilor de drept. Tot în contextul deliberării și pronunțării sentinței, autorii creionează că obiectul deliberării reprezintă chestiunile pe care trebuie să le soluționeze instanța de judecată la adoptarea sentinței. Legea face o inventariere a acestor chestiuni, deoarece aria lor este foarte extinsă. Ele pot fi separate după conținutul său în chestiuni de fapt și chestiuni de drept. Expunerea lor în lege nu este una întâmplătoare, ci una bazată pe ordinea logică, întrucât un răspuns negativ la o întrebare anterioară întrerupe necesitatea de a continua examinarea întrebărilor posterioare [14, p. 352-353].

Generalizând în privința subiectului studiat, *COVALENCO, E.* și *VIZDOAGĂ, T.* constată că sentința judecătorească reprezintă punctul culminant al actului de justiție penală. Ea este materializarea și sintetizarea finală a tuturor normelor legale ce au fost aplicate de către subiecții cauzei penale în toate etapele prin care a trecut aceasta. Prin intermediul hotărârii judecătorești judecătorul pronunță însăși dreptul, sau cum spuneau vechii romani „*iurisdictio*”. Prin sentința judecătorească se pun la punct toate chestiunile apărute pe parcursul procesului penal. Sentința judecătorească reprezintă actul procesual prin care se aplică direct și nemijlocit legea. Sentința judecătorească soluționează, de fapt, cauza penală și din acest motiv ea trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Sentința încorporează în sine rezultatul deliberării instanței [14, p. 359].

Un material științific contributiv în materia cercetării științifice l-a reprezentat teza de doctor în drept elaborată de cercetătoarea *VIZDOAGĂ, T.* [103].

În planul cercetării subiectului judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, nu putem trece cu vederea cele constatate de *VIZDOAGĂ, T.* în latură că, la etapa pregătitoare a ședinței de judecată acuzatorul contribuie la: examinarea cauzei de către judecători obiectivi și imparțiali; asigurarea prezenței în ședință și participarea activă a inculpatului, căruia, pe lângă explicarea drepturilor și a obligațiilor, să-i fie în special create condițiile de apărare, inclusiv de a fi asistat de un apărător; prezentarea în ședință a părții vătămate, a martorilor și a altor persoane ce contribuie la desfășurarea procesului penal; crearea condițiilor favorabile pentru administrarea probelor și cercetarea lor. Sarcina acuzatorului de stat este de a contribui la constatarea adevărului și excluderea maximă a tergiversării examinării cauzei. Din acest motiv, atât cererile formulate, cât și expunerea părerii asupra cererilor altor participanți, trebuie motivate [103, p. 11-12].

Demersul științific al autoarei *VIZDOAGĂ, T.* prezintă interes și sub aspectul descrierii particularităților exercitării acuzării în instanța de fond. Astfel, reprezentând învinuirea de stat, procurorul se călăuzește de dispozițiile legii și de propria sa convingere bazată pe probele cercetate în ședința de judecată.

VIZDOAGĂ, T. constată și faptul că nu sunt excluse situațiile ca, acuzatorul de stat să ajungă la convingerea că probele prezentate nu confirmă acuzarea adusă inculpatului, urmare a cărui fapt el renunță (total sau parțial) la învinuire, expunând motivele renunțării. Cercetătoarea trece în revistă următoarele motive ale renunțării procurorului la învinuire: 1) aprecierea incorectă a probelor administrate la urmărirea penală; 2) descoperirea unor noi împrejurări anterior necercetate, care răstoarnă întreg sistemul de probe în acuzare; 3) efectuarea unilaterală a urmăririi penale, fixarea neglijentă și defectuoasă a probelor, motiv pentru care și-au pierdut forța probantă ori, fiind administrate cu încălcarea prevederilor legii, nu pot fi puse la baza sentinței de condamnare [103, p. 16].

În contextul cercetărilor realizate, considerăm că este oportun să ne referim și la opinia cercetătoarei care, pe bună dreptate, susține că spre deosebire de procuror, participarea părții vătămate în proces este determinată de interesul personal, provocat de cauzarea prejudiciului [105]. Sintetizând asupra celor constatate de cercetătoare, remarcăm importanța pregătirii și rostirii discursului propriu-zis, pe lângă cunoașterea regulilor generale de construcție a cuvântărilor publice, a regulilor de retorică, a procedeelelor oratorice elementare, sunt precedate de cunoașterea particularităților specifice acestui gen de elocvență. Autoarea scoate în evidență următoarele trăsături distinctive ale discursului acuzatorului: a) caracterul preponderent apreciativ; b) conclundență strictă cu probele administrate în cercetarea judecătorească; c) întemeierea de fapt și de drept; d) caracterul ofensiv (caracteristic pentru discursul de acuzare); d) caracterul educativ [103, p. 19].

Conținutul și structura discursului acuzatorului sunt determinate, în viziunea cercetătoarei *VIZDOAGĂ, T.*, de scopurile urmărite de acuzatorul de stat, de natura și actualitatea faptei penale, conținutul probelor administrate, personalitatea inculpatului, calitatea apărării, de locul examinării cauzei, componența auditoriului, precum și de calitățile individuale ale oratorului [103, p. 20].

Cu ocazia studiului efectuat, am constatat că comportă un anumit grad de interes și opinia cercetătorului *GUȚULEAC, V.*, care susține, că dacă este vorba despre procedurile simplificate, atunci ele trebuie să se deosebească de cele obișnuite nu prin anumite simplificări unice și separate, care nu influențează calitativ procedura, dar ele trebuie să fie esențial simplificate [48, p. 61-62].

Instituția procedurilor sumare, susține *GUȚULEAC, V.* și a celor simplificate în materie penală *latto sensu*, în ultimii 20 de ani, a cunoscut o tendință progresivă, statele europene încercând

pe cât posibil să reducă din povara dosarelor instanțelor de judecată și organelor judiciare, care sunt investite cu atribuții de examinare a unor cauze penale speciale.

Cu siguranță, constatăm, dat fiind nivelul mediu sau chiar scăzut de pregătire al celor ce iau contact în mod frecvent cu legea penală, practica judiciară relevă cazuri în care procedura instituită de art. 364¹ CPP RM a fost prezentată ca un „premiu” acordat de legiuitor inculpatului ce recunoaște în totalitate actele reținute în actul de sesizare și nu solicită administrarea de noi probe [100, p. 32].

Analizând cadrul legal în vigoare referitor la judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, argumentăm că la adoptarea procedurii în cauză și la introducerea acesteia în CPP RM, s-a ținut cont din start de cele 3 condiții, și anume: fapta există, constituie infracțiune, a fost săvârșită de inculpat [100, p. 31].

În una din publicațiile, care ne aparține, în planul investigării conceptului de procedură simplificată, susținem cu deplină certitudine că realizarea scopului procesual-penal nu poate fi concepută, fără cunoașterea deplină a adevărului cu privire la existența ori inexistența faptei, a circumstanțelor comiterii ei, vinovăția sau nevinovăția persoanei inculpate și a circumstanțelor de ordin procesual ale acesteia. Important de reținut că se impune, în opinia noastră, să relevăm rolul instanței de judecată în aplicarea corectă a normelor procesuale privind procedura simplificată în cazul recunoașterii învinuirii, în condițiile în care cererea inculpatului de a beneficia de dispozițiile de favoare, urmare a recunoașterii integrale a faptelor reținute în sarcina sa, trebuie să fie cenzurată de către instanță, în urma unei proceduri contradictorii, având punctele de vedere ale procurorului și ale celorlalte părți implicate în procedura respectivă [98, p. 88].

E de reținut nota de claritate pe care o aducem în sensul promovării dezideratului, că procedura simplificată este o procedură rezultată din pledoaria de vinovăție a persoanei acuzate, procedură ce are la baza sentinței probe recunoscute necondiționat, dar, în același timp, conștient de către persoana care este acuzată.

În următoarea lucrare de referință, care la fel ne aparține, susținem, că sentința este actul justiției penale, emis în numele legii de instanța de fond, adoptată în urma dezbaterilor judiciare, pronunțată în ședință publică, având ca sarcină soluționarea cauzei penale, care răspunde la întrebările ce vizează atât vinovăția inculpatului, tipul și mărimea pedepsei cât și achitarea inculpatului și eliberarea lui de pedeapsă - pronunțând după caz condamnarea, achitarea sau încetarea procesului penal, incluzând, de asemenea și întrebările ce vizează soluționarea acțiunii civile, a măsurilor preventive, soarta probelor materiale, cheltuielile judiciare [97, p. 97].

În lucrarea vizată propunem următoarea definiție sentinței pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală: „Sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

reprezintă un act al justiției penale adoptat în numele legii de către prima instanță, prin care pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se recunoaște vinovăția inculpatului în comiterea faptei incriminate cu stabilirea unei pedepse mai blânde sau cu încetarea procesului penal, conform secțiunilor legii [97, p. 98]”.

Nu am trecut cu vederea și problema aspectelor teoretico-practice și comparative ale sentinței pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Astfel, în conținutul următoarei publicații, care ne aparține, relatăm că sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală a apărut o dată cu ajustarea legislației procesual penale la standardele europene în vederea eficientizării procesului de examinare a cauzei penale. În acest sens, reținem că potrivit alin. (1) art. 6 CEDO, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa [96, p. 156]. Tot în conținutul acestui articol, redăm și reflecția în privința altor criterii în baza cărora se face delimitarea între procedura acordului de recunoaștere a vinovăției și judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

În contextul cercetării instituției acordului de recunoaștere a vinovăției, în special sub aspectul criteriilor comune și al delimitărilor între aceasta și judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, evidențiem teza de doctor elaborată de autorul *ROTARU, V.* cu genericul „*Acordul de recunoaștere a vinovăției ca formă specială a procedurii penale*”, care a reprezentat un suport important la elaborarea tezei noastre de doctor [84].

1.2. Abordări științifice a instituției judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, realizate în alte state

Un rol substanțial la studierea subiectului judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală le-au avut și lucrările elaborate de oamenii de știință din alte state, în special a celor din România.

Un loc aparte în șirul lucrărilor cu implicații la tema prezentului studiu îl ocupa tratatul elaborat de autorii *NEAGU, I. și DAMASCHIN, M.* [74].

În opinia autorilor, în procedura simplificată în cauză implică îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții: 1) obiectul judecării nu vizează o infracțiune care se pedepsește cu detențiune pe viață; 2) inculpatul recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa; 3) inculpatul solicită ca judecata să aibă loc numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a

înscrisurilor prezentate de părți; 4) cererea inculpatului este admisă de președintele completului de judecată [74, p. 246-247].

Este importantă precizarea autorilor că procedura simplificată presupune o analiză a condițiilor în care recunoașterea vinovăției proprii produce efectele prevăzute de lege, astfel că probele administrate în faza de urmărire penală față de persoana care solicită aplicarea acestei proceduri sunt suficiente pentru a permite stabilirea unei pedepse pentru fapta proprie, ceea ce înlătură posibilitatea ca instanța de judecată să se refere la vinovăția persoanelor față de care cercetarea judecătorească va continua în cauza disjunsă [74, p. 251]. După autorii citați, eficiența procedurii recunoașterii învinuirii, prin care se asigură soluționarea simplificată a procesului penal, constă, în concret, în posibilitatea rezolvării cauzei pe baza probelor obținute în faza de urmărire penală, instituindu-se în acest mod o dispensă în ceea ce privește administrarea unor noi probe și readministrarea probelor existente la dosar [74, p. 247].

Următoarea lucrare, care aparține autorului *UDROIU, M.* comportă un anumit grad de originalitate sub aspectul cercetării subiectului care ne interesează [101].

Este importantă precizarea autorului că potrivit procedurii abreviate a recunoașterii vinovăției până la începerea cercetării judecătorești, inculpatul poate declara că recunoaște săvârșirea faptelor reținute în actul de sesizare a instanței și solicită ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Judecata poate avea loc numai pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, doar atunci când inculpatul declară că recunoaște în totalitate faptele reținute în actul de sesizare a instanței și nu solicită administrarea de probe, cu excepția înscrisurilor în circumstanțiere pe care le poate administra la acest termen de judecată [101, p. 196].

Autorul susține că procedura abreviată poate fi urmată dacă sunt îndeplinite următoarele condiții: 1) inculpatul să nu fie acuzat de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață; 2) inculpatul să fi declarat personal înainte de începerea cercetării judecătorești că recunoaște în totalitate fapta/faptele descrise în rechizitoriu sau în încheierea judecătorului de cameră preliminară prin care s-a dispus începerea judecății în urma admiterii plângerii formulate împotriva soluției de netrimitere în judecată (atât sub aspect subiectiv, cât și sub aspect obiectiv) [101, p. 192-193]; 3) inculpatul să fi solicitat personal ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală care au fost apreciate ca fiind legal sau loial administrate de judecătorul de cameră preliminară și a înscrisurilor (în circumstanțiere ori cu privire la fondul acuzației penale ori al acțiunii civile) prezentate de părți sau de persoana vătămată; 4) instanța să aprecieze că probele administrate în cursul urmăririi penale, precum și înscrisurile sunt suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei [101, p. 197].

Procedura abreviată se aplică doar cauzelor având ca obiect infracțiuni cu privire la care legea prevede numai pedeapsa amenzii, pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii sau numai pedeapsa închisorii.

În alt registru, suscită atenția poziția conform căreia procedura abreviată nu este aplicabilă în cazul în care inculpatul recunoaște numai o parte dintre faptele reținute în actul de sesizare (de pildă, numai una sau unele dintre infracțiunile concurente sau numai unul sau unele dintre actele materiale ale unei infracțiuni continuate). În această ipoteză instanța nu poate aplica procedura abreviată pentru faptele recunoscute și dispune disjungerea cauzei și judecata potrivit procedurii de drept comun pentru cele nerecunoscute.

Susținem părerea exprimată de autor, că admiterea procedurii abreviate produce următoarele două efecte principale: 1) soluționarea cauzei fără a se mai proceda la administrarea ansamblului probatoriului în cursul cercetării judecătorești; 2) inculpatul beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege (atât a minimului special, cât și a maximului special), în cazul pedepsei închisorii, și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege, în cazul pedepsei amenzii [101, p. 198].

În șirul lucrărilor celor mai de seamă în materia cercetată se înscrie și o altă lucrare, elaborată sub redacția cercetătorului *UDROIU, M.* [8].

În conținutul acesteia, autorul opinează, pe bună dreptate că, pentru a fi aplicată procedura simplificată de judecată, recunoașterea vinovăției trebuie să se facă „până la începerea cercetării judecătorești” pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și să aibă în vedere toate faptele reținute în sarcina inculpatului în actul de sesizare. Nu sunt aplicabile dispozițiile CPP în cazul în care inculpatul nu recunoaște fapta așa cum a fost reținută prin rechizitoriu. Autorul consideră că, în mod greșit, s-a aplicat procedura simplificată în acele situații în care inculpatul nu a recunoscut forma de vinovăție cu care a acționat, chiar dacă (sau cu atât mai mult, din perspectiva problemei abordate) instanțele au respins cererea de schimbare a încadrării juridice într-o infracțiune ce este comisă cu altă formă de vinovăție [8, p. 981-982].

Desfășurarea judecății în procedură abreviată, în opinia lui *UDROIU, M.*, este posibilă și atunci când, la primul termen de judecată, inculpatul solicită acordarea unui nou termen pentru angajarea unui apărător ales și pregătirea apărării, iar la termenul acordat își manifestă dorința de a urma procedura simplificată, deoarece, prin admiterea cererii de amânare de la termenul anterior a fost amânat și momentul începerii cercetării judecătorești de drept comun, până la care se poate încuviința ca judecata să aibă loc potrivit procedurii abreviate [8, p. 980-981].

Următoarea lucrare, cea a notoriului savant, *THEODORU, Gr.*, redă poziția, că cercetarea judecătorească are ca obiect, în primul rând, readministrarea probelor care au fost strânse în cursul

urmăririi penale, ca cerință a principiului nemijlocirii ședinței de judecată, în scopul perceperii directe, nemijlocite a probelor de către instanța de judecată; nu este însă o simplă reproducere a probelor, ci o administrare a lor în noi condiții de către instanța de judecată, cu participarea procurorului și a părților, sub controlul publicului asistent. CtEDO s-a pronunțat în mai multe cauze că nu se poate pronunța condamnarea dacă judecătorii nu au avut ocazia să asculte nemijlocit persoanele pe ale căror declarații își întemeiază hotărârea. În al doilea rând, cercetarea judecătorească are ca obiect administrarea oricăror probe necesare în vederea lămuririi cauzei sub toate aspectele, atât administrarea probelor strânse în cursul urmăririi penale, cât și administrarea probelor noi se realizează prin mijloace de probă legale, obținute prin procedeele probatorii corespunzătoare caracterului public, oral și contradictoriu al judecății [94, p. 581-582].

O altă lucrare ce are ca obiect de studii procedurile simplificate aparține autorilor SAHAROV, N., GOREA, B.-C., care referindu-se la situația din România, consemnează că aplicabilitatea procedurii simplificate este facultativă, lăsată într-o primă etapă la latitudinea inculpatului, care poate opta între procedura de drept comun sau procedura simplificată. În cazul în care opțiunea sa vizează procedura simplificată, manifestarea sa de voință nu conduce în mod automat la admiterea cererii, ea trebuie dublată de aprecierea instanței cu privire la îndeplinirea condițiilor impuse de procedura abreviată. Doar în acest din urmă caz, în opinia lor, se poate vorbi despre o obligație a instanței de a aplica procedura instituită de art. 320¹ CPP Rom. [88, p. 10] (*se are în vedere articolul 320¹ din vechiul CPP Rom., norma juridică corespunzătoare legislației autohtone este art. 364¹ CPP RM – n.n. ȚONCU, S.*).

Deci, ceea ce deosebește procedura de drept comun de procedura simplificată, este faptul că, în cazul acesteia din urmă, probele din cursul urmăririi penale nu mai trebuie administrate în mod nemijlocit de instanță în condiții de oralitate, contradictorialitate și publicitate, așa cum se face în cadrul procedurii generale [88, p. 10].

O altă lucrare științifică, care are ca autor pe cercetătorul VĂDUVA, V., acordă atenție faptului că în jurisprudența din România, cu privire la ascultarea inculpaților, s-a reținut că, deși inculpații, în stare de arest, au primit o copie de pe rechizitoriu, fiind vorba despre numeroase infracțiuni în formă continuată, se impunea o audiere mai amănunțită a acestora cu privire la fiecare faptă în parte, doar așa instanța putând avea reprezentarea certă că inculpații au înțeles exact învinuirile pentru care au fost trimiși în judecată. Cercetătorul consideră că este necesară o audiere amănunțită a inculpatului înainte de începerea cercetării judecătorești, pentru că este posibil ca acesta să recunoască fapta sau faptele în materialitatea lor, însă să nu își recunoască vinovăția raportat la infracțiunea/infracțiunile pentru care a fost trimis în judecată, considerând

necesar să facă anumite nuanțări care pot fi de natură să conducă la posibilitatea schimbării încadrării juridice a faptei reținute în actul de sesizare [102, p. 986].

Următoarea lucrare științifică trecută în revistă aparține autorului *MATEUȚ, Gh.*, care pune în evidență mai multe aspecte relevante ale judecării cauzelor penale în instanța de fond. În acest sens, ne raliem poziției autorului că, cu toate că dezbaterile judiciare caracterizează judecata în oricare din etapele ei, atât în procedura comună, cât și în procedurile speciale, ele se particularizează în mod deosebit în cazul judecării în prima instanță, datorită trăsăturilor specifice, având ca obiect însăși soluționarea, în conformitate cu legea și cu adevărul, a acțiunii penale și a acțiunii civile puse în mișcare în cursul urmăririi penale sau în cursul judecării și exercitate în fața instanței de judecată. Ele sunt obligatorii [70, p. 126-127].

De asemenea, ne exprimăm acordul cu autorul în privința faptului că, în ipoteza consorțiunii procesuale (dacă sunt mai multe părți vătămate, părți civile sau mai mulți inculpați) se dă cuvântul în dezbateri cu respectarea ordinii prevăzute de lege pe grupuri procesuale [70, p. 128].

La publicațiile științifice vizând tema studiului de față, pot fi raportate, fără de echivoc, și cercetările savantului *VOLONCIU, N.*, care afirmă că, deși în virtutea principiului contradictorialității părțile beneficiază de drepturi procesuale egale, în realitate, sub aspectul pozițiilor în care se plasează, între acuzare și apărare există un dezechilibru. Din punct de vedere social, între cel care a încălcat legea comițând fapte dintre cele mai grave și reprobabile și cel care îl acuză, există o diferență, care se manifestă atât pe planul aprecierii opiniei publice, cât și în conștiința și convingerea judecătorului. Tocmai pentru a contrabalansa acest dezechilibru, se admite unanim că inculpatului trebuie să i se dea un drept pe care nu îl are nici o altă parte și care constă în acordarea ultimului cuvânt. În felul acesta, cele arătate de inculpat în încheiere vin să influențeze în ultimul rând convingerea judecătorului, nesuprapunându-se peste acest element de convingere nici o altă influență ulterioară [108, p. 212-213].

Într-o altă sursă, autorul *IUGAN, A. V.* afirmă că actualmente, combinarea elementelor din cele două mari sisteme de procedură penală existente în lume este o formă de convergență a celor mai bune soluții comparate, păstrând însă premisele fundamentale ale procedurii penale europene clasice. O asemenea abordare a reprezentat o tendință în dreptul modern de procedură penală în anii anteriori și, astăzi, cele mai tradiționaliste țări europene, cum sunt Germania, Italia sau Franța, au în procedura lor penală unele soluții care și-au avut originea în procedurile penale de tip adversial [60, p. 8].

Următoarea publicație la care facem referire este monografia elaborată de autorul *GHINGHECI, G.*, care are ca obiect de cercetare principiile procesului penal. Totodată,

monografia cuprinde largi aplicații în ceea ce privește aplicabilitatea principiilor procesului penal în activitatea de judecată, inclusiv și în procedurile simplificate. În ceea ce ține de specificul stabilirii adevărului în procesul penal, ne alăturăm constatările autorului că în sistemul continental, adevărul judiciar trebuie să fie identic cu adevărul obiectiv, real, adică instanțele nu pot reține altceva decât ceea ce s-a petrecut în realitate. În altă ordine de idei, cercetătorul constată următoarele: în sistemul adversial se consideră însă că acest deziderat al aflării adevărului obiectiv este o utopie, iar adevărul judiciar, reconstituit în urma administrării probelor în cadrul unui proces penal, poate fi diferit de acest adevăr obiectiv. În cadrul sistemului procesual adversial, fiecare dintre părțile care se confruntă într-un proces penal este deținătoarea propriului adevăr, pe care încearcă să-l impună în urma unei proceduri corecte și echitabile [47, p. 21-22].

Autorul este de părerea că în sistemul adversial există o separare a celor trei funcții procesuale, respectiv funcția de apărare, funcția de acuzare și funcția de judecată, acestea trebuind să fie exercitate de organe diferite. În sistemul inchizitorial pur, toate aceste trei funcții procesuale erau exercitate de o singură persoană, respectiv de către judecător. Judecătorul este doar un arbitru în sistemul adversial, având un rol pasiv, în timp ce în sistemul inchizitorial judecătorul are un rol activ și nelimitat, care îl obligă să caute și să strângă toate probele în vederea aflării adevărului obiectiv. Într-un sistem inchizitorial pur, judecătorii sunt profesioniști, deoarece ei sunt reprezentanți ai autorității centrale, iar rolul activ pe care trebuie să-l aibă presupune o anumită specializare. Este de reținut și viziunea savantului conform căreia în sistemul adversial, vinovăția este stabilită de reprezentanții comunității în fața căreia acuzatul este chemat să răspundă, motiv pentru care ei sunt neprofesioniști, fiind aleși sau trași la sorți din rândul populației [47, p. 22-24].

Vom încheia analiza materialelor științifice din România referitoare la tema cercetării noastre cu cele constatate de autorul *NEMEȘ, M.*, care reține, că instituția judecătii, în cazul recunoașterii învinuirii, din perspectiva manifestării procesuale a celui acuzat, se constituie într-un veritabil element de justiție negociată, similar unor proceduri specifice statelor europene, care sunt fondatoare și dețin un loc de frunte în domeniul respectiv [75], opinie, care se încadrează reușit în aria cercetărilor științifice realizate.

În continuare, relevăm faptul că în ceea ce privește judecarea cauzelor penale în procedura simplificată, în patrimoniul doctrinar al Federației Ruse întâlnim lucrări de o reală valoare științifică. Avem în vedere teza de doctor în drept a cercetătoarei *DNEPROVSCAIA, M. A.*, un studiu valoros datorită identificării *temeiurilor* și *condițiilor* aplicării procedurii vizate [149, p. 60-61]. Autoarea opinează că temeiurile sunt determinate de condiții, respectarea acestora făcând posibilă aplicarea procedurii simplificate [149, p. 61].

Autoarea critică inoportunitatea lipirii inculpatul de dreptul la procedură simplificată în baza temeiului precum că mărimea și caracterul prejudiciului, care și-a găsit reflectare în rechizitoriu, se deosebește de cel expus în cererea părții civile, sau fie din considerentul că acțiunea civilă înaintată la urmărirea penală este modificată la faza de judecată în detrimentul inculpatului.

În acest sens, se susține că nu este necesară recunoașterea acțiunii civile, acordul privind mărimea prejudiciului cauzat și lipsa obiecțiilor în privința acțiunii civile înaintate în calitate de condiții ale aplicării procedurii simplificate. Oricum, inculpatul se va strădui să recupereze prejudiciul pe care l-a cauzat, fiind motivat de reducerea pedepsei și de poziția favorabilă a părții vătămate vis a vis de cererea inculpatului privind examinarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Totodată, cercetătoarea evidențiază că temeiurile aplicării procedurii simplificate cuprind recunoașterea învinuirii imputate și formularea cererii privind examinarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [149, p. 67].

În continuare, autoarea precizează că procesul verbal de audiere a părții vătămate privind aplicarea procedurii simplificate poate fi pus la îndoială. Aceasta deoarece, în primul rând, acordul părții vătămate privind procedura simplificată, exprimată în cadrul audierii inițiale, își va pierde valoarea procesuală dacă partea vătămată, pe viitor va renunța la el, fapt absolut admisibil. În al doilea rând, rechizitoriul poate „devia” de la așteptările părții vătămate, de exemplu, în latura capetelor de învinuire, a mărimii prejudiciului etc. În al treilea rând, învinuitul fiind încrezut în aplicarea procedurii simplificate și diminuarea garantată a măsurii de pedeapsă, își va pierde din stimula în latura săvârșirii anumitor acțiuni, direcționate spre împăcarea cu partea vătămată, depășirea situației de conflict, recuperarea prejudiciului cauzat prin infracțiune etc. [149, p. 80].

Într-un alt studiu semnat de autorul *VASEAEV, A. A.*, se arată că instanța, la început de ședință, soluționând întrebarea referitor la judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, urmează să se convingă în privința faptului că inculpatului i-au fost acordate consultații exhaustive în privința înaintării unei astfel de cereri, să verifice dacă au fost oferite explicații privind ordinea procedurii simplificate și consecințele acesteia. În particular, inculpatului îi pot fi adresate următoarele întrebări: au fost discutate sau nu momentele referitoare la măsura de pedeapsă; conștientizează sau nu inculpatul faptul că pedeapsa ce va fi stabilită de instanță poate fi alta decât cea la care pretinde el și apărătorul său și că va fi lipsit de dreptul de a ataca sentința în legătură cu necorespunderea concluziilor instanței circumstanțelor faptice ale cauzei ș.a. [128, p. 32].

După expunerea de către procuror a învinuirii formulate, declară autorul, judecata urmează să stabilească și să verifice respectarea temeiurilor și condițiilor aplicării procedurii simplificate. În acest context, autorul propune un spectru larg de întrebări care urmează a fi adresate inculpatului

în vederea stabilirii temeiurilor și condițiilor aplicării procedurii simplificate [128, p. 32]. Cercetătorul relevă și faptul că acestea au o importanță aparte, deoarece permit a stabili că temeiurile și condițiile procedurii simplificate au fost respectate și, totodată, detalizează întrebările principale la care instanța urmează să obțină, în mod obligatoriu, un răspuns, și anume: 1) dacă îi este clară inculpatului învinuirea imputată? 2) este el de acord cu învinuirea adusă și dacă își susține cererea privind judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală? 3) a fost înaintată cererea respectivă de bună voie și după consultări cu apărătorul? 4) dacă conștientizează inculpatul consecințele adoptării sentinței în urma judecării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală? Răspunsul afirmativ la fiecare din întrebările la care trebuie să răspundă inculpatul va însemna respectarea condițiilor aplicării procedurii simplificate [128, p. 32].

Întrebările propuse de autor, privitoare la vârstă, studii, prezența dereglărilor psihice, dependența de droguri, aflarea sub influența substanțelor medicamentoase îi va permite instanței să găsească răspunsul la una din întrebările principale – înțelegerea de către inculpat a învinuirii imputate.

Autorul subliniază și faptul că judecătorul este, de asemenea, obligat să clarifice atitudinea acuzatorului de stat și a părții vătămate în privința cererii inculpatului. Dacă aceștia își vor manifesta dezacordul în privința judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, așa cum își dorește inculpatul, apoi judecătorul va pronunța o încheiere privind examinarea cauzei în procedură generală. Dacă răspunsul participanților la ședința de judecată privind procedura simplificată este unul afirmativ, în prezența convingerii că inculpatul, de bună voie, după consultări cu apărătorul său a depus cerere în acest sens, a conștientizat consecințele procedurii specificate, judecătorul, în opinia autorului, pronunță o încheiere privind admiterea cererii vis-a-vis de judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și asigură continuarea cercetării judecătorești în dependență de particularitățile specifice acestei proceduri [128, p. 32].

Referindu-se, de asemenea, la subiectul cercetării în cauză, subliniem că un loc distinct în sistemul literaturii științifice în domeniu îl deține autorul *BOCICARIOV, A. E.* care arată că legea de procedură penală nu conține expres norme referitoare la faptul dacă procedura examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală poate fi aplicată în privința minorilor. Tot el declară că nu avem răspuns și la întrebarea dacă este posibilă aplicarea examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în privința persoanelor care suferă de anumite dereglări psihice care, însă, nu exclud responsabilitatea. Cercetătorul susține, pe bună dreptate, că în categoria respectivă de dosare instanța, este în

imposibilitate de a stabili, în lipsa cercetării judecătorești, starea psihică a inculpatului, posibilitatea acestuia de a conștientiza caracterul și consecințele cererii înaintate, urmare a cărui fapt procedura simplificată vizată nu poate fi aplicată [121, p. 127].

De asemenea, cercetătorul argumentează faptul că, la general, judecătorul nu efectuează examinarea și aprecierea probelor administrate în cauza penală. Totodată, însă, pot fi examinate circumstanțele care agravează sau atenuază pedeapsa, cele ce caracterizează persoana inculpatului etc. [121, p. 111]. Necesitatea unei examinări atât de scrupuloase, susține el, este dictată de necesitatea excluderii autoincriminării inculpatului și de convingerea în faptul că acordul acestuia în raport cu învinuirea înaintată a fost exprimat fără careva constrângeri și influențe din exterior [121, p. 120].

Autorul citat concluzionează și în privința faptului că în cazul procedurilor simplificate, este admisă cercetarea judecătorească în anumite limite în vederea asigurării pronunțării unei sentințe legale, temeinice și echitabile [121, p. 120].

Același autor desprinde și unele particularități ale ultimului cuvânt al inculpatului în cadrul procedurii simplificate a recunoașterii vinovăției. Inculpatul, în opinia autorului, în ultimul cuvânt, poate veni cu rugămintea privind neaplicarea în privința lui a unei anumite categorii de pedeapsă, aplicarea unei pedepse, care nu este legată de privațiunea de libertate sau privind amânarea executării pedepsei aplicate etc. [121, p. 123-124].

În perimetrul stabilirii temeiurilor, condițiilor și particularităților procedurii simplificate a recunoașterii vinovăției se înscriu și lucrările cercetătorului *PETRUHIN, I. L.*, care pe bună dreptate susține, că termenul examinare înglobează și partea pregătitoare a ședinței de judecată, și darea sentinței. În context, este cert că inculpatul nu renunță de la aceste componente ale judecării cauzei [185, p. 26].

Se arată că pentru a ajunge la concluzia că la baza sentinței de condamnare sunt puse probele administrate în cauza penală, iar învinuirea, care a fost recunoscută de inculpat, este întemeiată, judecătorul este obligat să examineze aceste probe, adică se efectueze cercetarea judecătorească. În acest caz, susține autorul, judecata cauzei în baza procedurii simplificate nu se va deosebi prin nimic de examinarea ei în ordinea generală. Același lucru se întâmplă atunci când judecătorul va da citire materialelor urmăririi penale. În această ordine de idei, autorul optează pentru admiterea unei cercetări judecătorești parțiale, care ar include: citirea actului de acuzare, audierea inculpatului, a martorilor și citirea anumitor materiale ale urmăririi penale [185, p. 26].

Același autor, într-o altă lucrare, nu împărtășește opinia referitoare la aplicabilitatea normei privind participarea părții civile și părții civilmente responsabile în cazul procedurii simplificate vizate [186, p. 6].

De asemenea, cercetătorul exclude din conținutul părții pregătitoare a ședinței de judecată aplicarea prevederilor art. 268 CPP al FR – explicarea drepturilor părții civile și părții civilmente responsabile [186, p. 7].

Pentru a determina multiple aspecte controversate ale subiectului procedurii simplificate a recunoașterii vinovăției, trecem în revistă faptul că acest segment de cercetare a fost dezvoltat cu succes și de autorul *HALICOV, A.* care este de părerea că putem vorbi despre procedura simplificată a examinării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală doar dacă luăm în calcul întregul cumul de norme procesual penale ce reglementează judecata ca fază a procesului penal [224, p. 65].

Respectarea cerințelor referitoare la partea pregătitoare a ședinței de judecată, declară autorul, este necesară în scopul garantării respectării drepturilor constituționale și intereselor legitime ale participanților la proces [224, p. 64].

Pe bună dreptate susține autorul că „dacă procedurile vizate nu vor fi realizate sub aspectul sau în latura părții pregătitoare a ședinței de judecată, apoi vor fi încălcate astfel de drepturi, precum dreptul la recuzare al judecătorului sau a altor participanți la proces, verificarea înmânării la timp a rechizitoriului, explicarea drepturilor participanților la proces etc. Acest moment este unul necesar în sensul garantării respectării drepturilor constituționale și a intereselor tuturor participanților la proces” [224, p. 64].

O contribuție științifică incontestabilă prezintă și teza de doctor în drept a autoarei *MATCHINA, D. V.* care susține că sentința de condamnare, pronunțată în ședință simplificată, este una convențională. Ea reprezintă confirmarea judiciară a adevărului convențional, contractual, adică a adevărului recunoscut astfel în baza unei convenții, a unui contract, ca rezultat a negocierii și a unui acord bilateral materializat în cadrul procesului judiciar [173, p. 61].

Cu anul 2004 datează lucrarea elaborată de autorii *SMIRNOV, A. V.* și *CALINOVSKI, C. B.* privind varietățile procesului penal destinate soluționării cauzelor penale în termeni reduși și potrivit unor proceduri simplificate. Acestea mai sunt întâlnite și sub denumirea de „accelerate”, de la latinescul „*celerantes*”. Autorii indică în privința următoarelor varietăți a procedurilor accelerate, întâlnite în practica judiciară a mai multor state: 1) procedurile, desfășurate în temeiul principiului raționalității urmăririi penale (suspendarea condiționată a urmăririi penale; amenda în baza acordului părților); 2) procedura sumară (forma protocolară, aducerea imediată, ordonanța judiciară; citarea nemijlocită în instanță) și procedura în fața judecătorului (specifică pentru statele din sistemul de drept anglo-saxon); 3) acordurile, tranzacțiile (acordul privind recunoașterea vinovăției; tranzacțiile privind simplificarea procedurii de judecată; acordurile de mediere – toate acestea fiind proceduri de împăcare între partea vătămată și infractor, a cărui vinovăție este

dovedită, care își recunoaște vinovăția, fiind gata să recupereze prejudiciul cauzat [206, p. 544-545].

Pentru compararea judecării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală cu procedura în acordul de recunoaștere a vinovăției, este necesar, în opinia cercetătorului, să facem trimitere la unele prevederi ale procedurii simplificare din procesul penal al SUA și Marii Britanii unde, procedura vizată, reprezintă un exemplu clasic al acestor tranzacții. Specificul este determinat de apartenența acestor țări la sistemul de drept anglo-saxon, căruia îi este specifică doctrina și practica acuzării private [205, p. 158].

O altă lucrare de interes din Federația Rusă poartă semnătura autoarei *GUSICOVA, A. P.*, care susține că în procesul judecării cauzei în procedură simplificată pot fi examinate în special circumstanțele care caracterizează persoana inculpatului. În legătură cu acest fapt merită a fi susținută opinia autoarei în privința listei de date referitoare la persoana inculpatului, care pot fi luate în calcul de instanță la individualizarea pedepsei. Datele privind persoana inculpatului, se referă la: a) caracteristica socială a inculpatului; b) caracteristica psihologică (se are în vedere cercul de interese, opiniile moral-juridice, interesele de viață, tendințele, opiniile etc.); c) caracteristica medico-biologică, care include informațiile despre starea de sănătate etc. [142, p. 119].

Multiple variante ale acordurilor (tranzacțiilor) privind simplificarea procedurilor judiciare întâlnim în teza de doctor a cercetătoarei *MONID, M. V.* [176].

Suntem de acord cu opinia autoarei că materializarea anumitor forme specifice ale procedurilor simplificate sunt determinate de tradițiile continentale ale procesului penal, acestuia fiindu-i caracteristică reglementarea, și nu precedentul judiciar. Din acest considerent, „acordurile” privind procedurile simplificate reglementate în procesul penal al acestor state oferă părților mai puțină „libertate”, sunt reglementate „mai dur” și sunt, de cele mai frecvente ori, legate de diverse alternative, variante de simplificare, reducere a cercetării judecătorești.

O altă lucrare la care ne vom referi poartă semnătura lui *AVERCENCO, A. C.* care susține că temeiul reprezintă o cerință categorică, inițială, determinantă a legii, lipsa lui făcând imposibilă realizarea celorlalte cerințe. Condițiile, la rândul lor, reprezintă cerințele derivate, determinarea și examinarea lor având sens doar în prezența temeiurilor corespunzătoare. Autorul mai evidențiază și acordul învinuitului cu acuzarea înaintată pe categoria respectivă de infracțiuni, cu înaintarea ulterioară a cererii corespunzătoare în acest sens, în calitate de temei general al examinării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [110, p. 137].

La tema investigației noastre catalogăm și alte lucrări, ele comportând un diferit grad de utilitate și valoare științifică în latura expunerii particularităților, condițiilor, temeiurilor și ordinii judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală:

1) Lucrarea autorului *RĂBALOV, C. A.* redă anumite condiții suplimentare ale aplicării procedurii simplificate, și anume: a) cererea privind procedura abreviată este înaintată în prezența apărătorului; b) cererea este depusă de către învinuit după luarea de cunoștință cu materialele cauzei sau nemijlocit în cadrul ședinței preliminare ș.a. [200, p. 9];

2) Teza de doctor în drept a autorului *SINCHIN, C. A.* dezvoltă ideea că, în vederea consolidării posibilității examinării cauzelor penale conform procedurilor simplificate, să fie stipulată în Codul de procedură penală, prevederea, conform căreia, în cazul examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, să nu fie solicitat acordul inculpatului în acest sens, ci doar să i se explice dreptul de a exprima dezacordul privind examinarea cauzei penale în baza acestei proceduri [204, p. 14], precum și alte studii de valoare din domeniul dreptului procesual penal.

1.3. Concluzii la Capitolul 1

1. Sinteza legislației procesual-penale indică asupra faptului că legiuitorul nu a acordat întotdeauna atenția cuvenită reglementării instituției judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, fapt care-și lasă amprenta interpretării științifice contradictorii a acestui subiect.

2. Subiectul judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală a fost abordat de către autorii din Republica Moldova mai modest în comparație cu lucrările din acest domeniu din alte state.

3. Nu putem nega realizările pozitive ale doctrinei din România și Federația Rusă în materia judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, fiind vorba despre lucrările mai multor savanți notorii, cunoscuți în întreaga lume pentru contribuțiile pe care le-au avut în materia dreptului procesual penal, având, astfel la îndemână un enorm potențial intelectual.

4. Discuțiile aprinse în jurul raționalității fixării și reglementării normative a judecării cauzelor în baza probelor administrate la urmărirea penală sunt generate, în mare parte, de nivelul redus al tehnicii legislative privind expunerea art. 364¹ CPP RM.

5. Eficacitatea administrării actului de justiție constă în mare măsură în celeritatea cu care drepturile și obligațiile consfințite prin hotărârile judecătorești intră în circuitul juridic, asigurându-se astfel stabilitatea raporturilor juridice deduse judecății.

6. Procedura de judecare a cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală reprezintă o nouă modalitate specifică de judecare a cauzelor penale prin procedură simplificată.

7. Subiectul simplificării procesului penal au atras și atrag atenția pătrunzătoare a cercetătorilor din domeniul procesului penal, rămânând astfel în vizorul discuțiilor științifice.

8. Investigarea științifică fragmentară a subiectului judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală pe care am constatat-o urmare a examinării materialelor științifice publicate în RM justifică necesitatea cercetării acestei instituții procesual-penale.

9. Instanțele de judecată se confruntă cu multiple întrebări, generate atât de lacunele din legea de procedură penală, cât și de caracterul, pe alocuri contradictoriu, al normelor ce reglementează judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penale, norme care anterior nu au constituit obiect al unei cercetări substanțiale.

10. Studiul (cercetarea) procedurii simplificate de judecare a cauzelor penale, specificat la art. 364¹ CPP RM se impune în condițiile în care patrimoniul doctrinar autohton înregistrează insuficiențe științifice fundamentale pe acest segment.

11. Teza de doctorat elaborată reprezintă o lucrare care ține în vizor, prin prisma ponderii de aplicare, tratarea complexă fundamentală a judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

2. CONDIȚIILE, PROCEDURA DE ÎNȚIERE ȘI ORDINEA DESFĂȘURĂRII ȘEDINȚEI DE JUDECATĂ ÎN CADRUL PROCEDURII ABREVIATE

2.1. Condițiile judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

Pe bună dreptate susține autorul *ROTARU, V.* că modelele existente ale procesului penal nu mai fac față fenomenelor pe care urmează a le controla. În ultimul timp a crescut numărul faptelor considerate infracțiuni, a crescut numărul de infractori și infracțiuni care trebuie investigate și soluționate cu prea puține surse. Un rezultat al acestei situații este o mișcare continuă spre o convergență a sistemelor legale prin împrumutarea unuia de la altul a acelor instituții și practici care oferă speranță pentru ușurare.

Acest moment a fost sesizat de legiuitorii din diferite țări, care, în dorința de a scădea tensiunile menționate mai sus, au mers pe calea introducerii elementelor de negociere în procesul penal sau a altor mijloace care ar permite unele compromisuri în aplicarea regulilor procesului echitabil atunci când aceasta ar putea fi în interesul funcționării ritmice a sistemului judiciar [84, p. 3].

În contextul celor expuse supra, este necesar să atragem atenția asupra faptului că una dintre disfuncționalitățile majore ale justiției naționale este lipsa de celeritate în soluționarea cauzelor penale. Întrucât procedurile judiciare se dovedesc deseori formalist costisitoare și de lungă durată, s-a conștientizat faptul că eficacitatea administrării actului de justiție constă în mare măsură în celeritatea cu care drepturile și obligațiile consfințite prin hotărârile judecătorești intră în circuitul juridic, asigurându-se astfel stabilitatea raporturilor juridice deduse judecății.

Prin reformarea Codului de procedură penală, s-a urmărit ca obiectiv esențial, crearea în materia procedurii penale a unui cadru legislativ modern care să corespundă pe deplin imperativelor funcționării unei justiții moderne [43]. Or, în legătură cu democratizarea tuturor sferelor vieții sociale, Republica Moldova și-a creat propria legislație procesual-penală ajustată standardelor europene. Sistemul nostru de drept a fost adaptat în spiritul Declarației Universale a Drepturilor Omului, au fost ratificate acorduri, convenții internaționale, desfășurându-se intensiv procesul de armonizare a legislației naționale la normele internaționale corespunzătoare. Iar omul, în relațiile sale juridice cu statul participă în calitate de subiect egal în drepturi și nu în calitate de obiect al activității statului [35, p. 271; 36, p. 4].

Intervențiile vizate vin întru implementarea recomandărilor Comitetului Miniștrilor din cadrul Consiliului Europei nr. (87) 18 din 17.09.1987 [83]. În acest sens, prin Recomandarea nr.

(87) 18 a Comitetului Miniștrilor către statele membre privind simplificarea justiției penale s-a reținut că lentoarea justiției penale ar putea fi remediată nu numai prin mijloacele care îi sunt acesteia destinate și prin modul în care aceste mijloace sunt întrebuințate, ci mai ales printr-o mai bună definire a priorităților în cadrul politicii penale, atât în ceea ce privește forma, cât și fondul prin:

- 1) recurgerea la principiul oportunității urmăririi penale;
- 2) recurgerea, pentru a rezolva problema infracțiunilor minore și a celor comune, la:
 - așa-numitele proceduri sumare,
 - tranzacții între autoritățile competente în materia penală și alte autorități interveniente, ca o posibilă alternativă la urmărirea penală,
 - așa-numitele proceduri simplificate;
- 3) simplificarea procedurii jurisdicționale ordinare.

O particularitate definitorie a acestei proceduri este aplicabilitatea în procesele penale privind toate categoriile de infracțiuni, inclusiv cele pentru săvârșirea cărora este prevăzută detențiunea pe viață [12, p. 283]. De asemenea, rațiunea art. 364¹ CPP RM este echitabilă, nobilă, în spiritul dreptului procesual-penal contemporan, scutește, atât statul, cât și inculpatul de pierderi de timp și cheltuieli inutile, iar introducerea unei asemenea instituții în dreptul procesual-penal este un câștig și un factor de progres social [100, p. 33].

Această instituție relativ nouă introdusă în legislația procesual-penală a RM, judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, expresie a justiției negociate din sistemul de drept anglo-saxon, s-a dovedit a fi o soluție și un remediu efectiv în demersul de accelerare a soluționării cauzelor penale aflate în instanțele de judecată naționale.

Totuși, concepută inițial ca o instituție cu caracter mixt (specific care se menține și la moment de altfel), în cuprinsul căreia se regăsesc atât dispoziții de drept material (art. 364¹ alin. (8) CPP RM, ce vizează limitele de pedeapsă), cât și norme de drept procedural (articolul în ansamblu), reglementarea procedurii simplificate a judecății, examinată în evoluția normelor, determină concluzia că legiuitorul a consolidat poziția acestei proceduri speciale în construcția juridică a procesului penal, transformând-o într-o modalitate eficientă de respectare a principiilor legalității, prezumției de nevinovăție, aflării adevărului și caracterului echitabil al procesului penal.

Este de reținut, că introducerea unei instituții noi în etapa judecății în primă instanță, cum este a judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, nu presupune altceva decât recunoașterea de către inculpat a faptelor reținute în rechizitoriu, actul procedural întocmit de către procuror în cadrul urmăririi penale, care contribuie la înlăturarea unor proceduri

dificile și deseori inutile pentru stabilirea adevărului judiciar și subsumându-se exigențelor de ordin calitativ ale actului de justiție [43].

Pentru aplicarea corectă și uniformă a prevederilor art. 364¹ CPP RM, Curtea Supremă de Justiție a elaborat HP CSJ nr. 13 din 16.12.2013 „Cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP RM de către instanțele judecătorești”, dar, cu părere de rău, în activitatea instanțelor judecătorești deseori apar dificultăți, de aceea este binevenită studierea acestui subiect la nivel teoretico-practic și comparativ pentru a exclude neclaritățile cu privire la acest subiect [46; 100, p. 28].

Actualmente, cercetătorii din domeniu nu pot ajunge la un numitor comun în privința condițiilor și temeiurilor examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, exprimând diferite opinii în acest sens [170, p. 67-69; 198, p. 9-14].

Autoarea *DNEPROVSCAIA, M. A.*, de exemplu, susține că nu fiecare cercetător evidențiază, în sistemul normelor ce reglementează procedura vizată, temeiurile aplicării ei, expunându-se doar în privința condițiilor examinării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Mai mult ca atât, enumerarea condițiilor este diferită, fiind determinată de interpretarea juridică și practica judiciară din domeniu contradictorie [149, p. 59-60].

Zelul de interpretări în materia conținutului temeiurilor și condițiilor aplicării procedurii simplificate a examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală impune necesitatea de a ne clarifica ce reprezintă în sine *temeiul* și *condiția*. Aceasta împiedică extinderea nejustificată a numărului de cerințe obligatorii, care determină aplicarea procedurii vizate.

Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, *temeiul* reprezintă „elementul fundamental”, „baza a ceva”, „toiul, miezul, mijlocul unei acțiuni” [76, p. 1490]. *Condiția*, la rândul său, reprezintă „calitatea necesară, faptul, împrejurarea, de care depinde apariția sau existența unui fenomen [76, p. 280]”.

Astfel, pentru obținerea unui anumit rezultat sau pentru săvârșirea unei acțiuni sunt necesare și condiții, și temeiuri. Din acest considerent, este mai aproape de adevăr poziția delimitării atât a condițiilor, cât și a temeiurilor aplicării procedurii simplificate [149, p. 60].

Împărtășim opinia cercetătorului *AVERCENCO, A. C.* care susține că temeiul reprezintă o cerință categorică, inițială, determinantă a legii, lipsa lui făcând imposibilă realizarea celorlalte cerințe. Condițiile, la rândul lor, reprezintă cerințele derivate, determinarea și examinarea lor având sens doar în prezența temeiurilor corespunzătoare [110, p. 137].

Temeiurile în raport cu condițiile sunt primare, ele deși au calitatea de mecanism de declanșare a procedurii speciale, nu sunt, totuși, suficiente în acest sens. Sunt necesare și anumite condiții care fac posibilă aplicarea procedurii simplificate, acestea urmând a fi verificate, sub

aspectul prezenței și a conținutului de către instanța de judecată. Lipsa lor nu va permite instanței acceptarea cererii inculpatului privind examinarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Astfel, pentru examinarea cauzei în procedura simplificată pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, sunt necesare *temeiurile* în calitate de premise, circumstanțe determinate pentru aplicarea respectivei proceduri și *condițiile*, adică concursul de circumstanțe, a căror respectare condiționează în mod direct aplicarea sau refuzul de a aplica această procedură. Temeiurile sunt „împrejmuite” de condiții, respectarea acestora făcând posibilă aplicarea procedurii simplificate [149, p. 60-61].

În cele ce urmează, vom iniția o analiză a condițiilor vizate expuse în literatura de specialitate din alte state, pentru ca mai apoi să ne concentrăm atenția asupra condițiilor judecării în baza probelor administrate la urmărirea penală din procesul penal al RM, realizând astfel o investigație științifică sub aspect de drept procesual comparat pe acest segment.

Curtea Constituțională a României, examinând excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 375 din CPP Rom., a observat că procedura simplificată presupune soluționarea cu celeritate a unor cauze penale pentru care cercetarea judecătorească propriu-zisă devine redundantă, întrucât în faza de urmărire penală au fost dezlegate toate aspectele legate de existența infracțiunii și de voința inculpatului [19].

Doctrina și legislația procesual penală română conține condițiile necesare judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, care, însă se deosebesc substanțial de cele specificate de legislația procesual-penală a RM.

Astfel, din legea de procedură penală a României, se desprinde concluzia că procedura simplificată nu se poate aplica în cazul infracțiunilor de o gravitate deosebită, pentru care în lege este prevăzută pedeapsa detențiunii pe viață [74, p. 246-247].

Nu se va putea proceda la judecarea potrivit procedurii abreviate nici în cazul în care inculpatul a fost trimis în judecată pentru comiterea mai multor infracțiuni concurente din care numai una este pedepsită de lege cu detențiunea pe viață, chiar dacă recunoașterea acestuia vizează numai infracțiunile pentru care legea nu prevede o asemenea pedeapsă, procedura abreviată trebuind să fie aplicată unitar prin raportare la toate infracțiunile cuprinse în actul de sesizare, iar nu fragmentată în raport de fiecare dintre infracțiunile pentru care inculpatul a fost trimis în judecată [101, p. 192-193].

Acceptarea opiniei conform căreia procedura ar fi incidentă numai în ceea ce privește infracțiunile pentru care legea nu prevede pedeapsa detențiunii pe viață, pentru care nu s-ar mai administra nici-o probă, ar însemna ca, în aceeași cauză, să se aplice concomitent atât procedura

simplificată, cu privire la o parte din infracțiuni, cât și procedura obișnuită referitor la celelalte infracțiuni. Or, legiuitorul a exclus o atare posibilitate [8, p. 977-979].

De asemenea, este susținută și opinia că procedura este aplicabilă în cazul în care inculpatul este acuzat de săvârșirea mai multor infracțiuni concurente, dar pentru niciuna dintre acestea legea nu prevede pedeapsa detențiunii pe viață, chiar dacă s-ar ajunge la aplicarea acestei pedepse [8, p. 979-980].

Cât privește declarația personală privind recunoașterea în totalitate a faptei/faptelor și solicitarea ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, acestea în comun, reprezintă, în fapt, o dublă manifestare de voință a inculpatului, în sensul acceptării probatoriului administrat în cursul urmăririi penale și a achiesării exprese la renunțarea administrării de probe de către instanța de judecată, pe de o parte, și al recunoașterii totale a faptelor, așa cum acestea au fost reținute prin actul de trimitere în judecată, pe de altă parte [74, p. 246-247].

Procedura abreviată nu este aplicabilă în cazul în care inculpatul recunoaște numai o parte dintre faptele reținute în actul de sesizare (de pildă, numai una sau unele dintre infracțiunile concurente sau numai unul sau unele dintre actele materiale ale unei infracțiuni continuate). În ipoteză reținută instanța nu poate aplica procedura abreviată pentru faptele recunoscute și dispune disjungerea cauzei și judecata potrivit procedurii de drept comun pentru cele nerecunoscute.

Nu este aplicabilă procedura abreviată când inculpatul recunoaște fapta în materialitatea ei, nu însă și forma de vinovăție cu care procurorul consideră că a fost comisă fapta (de pildă, inculpatul acuzat de săvârșirea infracțiunii de tăinuire recunoaște că a primit bunuri de la autorul furtului, dar neagă că ar fi știut că acestea provin din săvârșirea unei infracțiuni) [101, p. 193].

Astfel, procedura de judecată abreviată presupune, printre alte condiții, ca inculpatul să recunoască în totalitate faptele reținute în sarcina sa în actul de sesizare a instanței. Recunoașterea faptelor trebuie să fie totală și necondiționată sub toate aspectele de fapt, singura contestare admisibilă fiind numai cu privire la încadrarea juridică a faptelor. Chiar și sub acest ultim aspect, prin contestarea încadrării juridice a faptelor nu se poate tinde la schimbarea, chiar și parțială, a situației de fapt, astfel cum aceasta este expusă în actul de trimitere în judecată.

Nu sunt aplicabile dispozițiile procedurii abreviate a recunoașterii vinovăției în condițiile în care, deși inculpatul a recunoscut fapta reținută în sarcina sa, a contestat cuantumul prejudiciului produs prin comiterea acesteia, quantum ce este element al formei calificate a infracțiunii comise, determinând astfel nu doar încadrarea juridică a acesteia, ci și limitele de pedeapsă [101, p. 195].

Prin condiția expresă de recunoaștere a faptelor în totalitate este exclusă de la aplicarea procedurii simplificate situația în care inculpatul recunoaște parțial acuzarea, astfel cum este

formulată aceasta în rechizitoriu. Pe cale de consecință, cercetarea judecătorească nu se va desfășura în procedură accelerată atunci când inculpatul recunoaște numai o parte a faptelor reținute în sarcina sa prin actul de trimitere în judecată.

În contextul celor expuse, vom menționa că Curtea Constituțională a României a făcut anumite comentarii în această latură. Astfel, în cadrul excepției de neconstituționalitate, depuse la Curtea Constituțională, autorii excepției au pretins că, pentru a putea beneficia de reducerea limitelor de pedeapsă inculpatul este obligat să recunoască toate faptele reținute în sarcina sa prin rechizitoriu, chiar dacă nu a avut nicio contribuție la săvârșirea lor. Astfel, se ajunge la situația în care o persoană trimisă în judecată și care a săvârșit una sau mai multe fapte penale să fie obligată să recunoască și alte fapte pentru a beneficia de o reducere legală a limitelor de pedeapsă. Curtea în acest sens a statuat, că reducerea limitelor speciale de pedeapsă ca urmare a recunoașterii învinuirii nu poate fi convertită într-un drept fundamental, ci reprezintă un beneficiu acordat de legiuitor, potrivit politicii sale penale, în anumite condiții, printre care se numără și recunoașterea în totalitate a faptelor reținute în sarcina inculpatului, tocmai caracterul integral al recunoașterii învinuirii fiind cel care face inutilă efectuarea cercetării judecătorești în condiții generale. Curtea a reținut că în cadrul procedurii simplificate de judecată în cazul recunoașterii învinuirii cercetarea judecătorească propriu-zisă devine redundantă, întrucât în faza de urmărire penală au fost dezlegate toate aspectele legate de existența infracțiunii și de vinovăția inculpatului [20, 21].

De asemenea, procedura simplificată este condiționată de recunoașterea faptelor, în materialitatea acestora, astfel cum au fost descrise în rechizitoriu, ceea ce conduce la concluzia că inculpatul poate contesta încadrarea juridică a acestora. Așadar, susțin unii autori, că procedura simplificată a cercetării judecătorești se poate desfășura dacă inculpatul recunoaște în totalitate faptele, solicitând, în același timp, schimbarea încadrării juridice [75, p. 246-247].

Legea în alin. (1) art. 364¹ CPP instituie trei cerințe de formă: recunoașterea săvârșirii faptelor indicate în rechizitoriu, solicitarea ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și mențiunea că nu se solicită administrarea de noi probe. În sprijinul posibilității de a modifica încadrarea juridică vine și Decizia Curții Constituționale a RM, care reține, că instanței de judecată îi revine sarcina încadrării juridice a faptelor și nu este obligată să adopte încadrarea dată de către procuror [16].

Pentru a fi aplicată procedura simplificată de judecată, recunoașterea vinovăției trebuie să se facă „până la începerea cercetării judecătorești” și să aibă în vedere toate faptele reținute în sarcina inculpatului în actul de sesizare. Nu sunt aplicabile dispozițiile CPP în cazul în care inculpatul nu recunoaște fapta așa cum a fost reținută prin rechizitoriu.

Procedura abreviată nu va fi aplicabilă atunci când inculpatul recunoaște fapta în materialitatea ei, nu însă și forma de vinovăție cu care procurorul consideră că fapta a fost comisă (de pildă, inculpatul acuzat de infracțiunea de omor recunoaște că a lovit victima în cap cu un topor, dar arată că doar a vrut să o sperie, negând intenția de omor prin faptul că lovitura aplicată a fost ușoară).

Se arată că în mod greșit s-a aplicat procedura simplificată în acele situații în care inculpatul nu a recunoscut forma de vinovăție cu care a acționat, chiar dacă (sau cu atât mai mult, din perspectiva problemei abordate) instanțele au respins cererea de schimbare a încadrării juridice într-o infracțiune ce este comisă cu altă formă de vinovăție [8, p. 981-982].

BODORONCEA, G. susține (în lucrarea elaborată sub coordonarea cercetătorului *UDROIU, M. – n.n. ȚONCU, S.*) că noua reglementare aduce o modificare față de cea anterioară, care permitea aplicarea procedurii simplificate chiar și atunci când inculpatul nu era prezent în instanță, dar la dosarul cauzei era depus un înscris autentic ce cuprindea recunoașterea faptelor și manifestarea sa de voință de a fi judecat în procedură simplificată. Obligativitatea prezenței inculpatului în instanță decurge atât din norma de la art. 374 alin. (4) CPP Rom., deoarece numai inculpatului prezent i se poate pune în vedere posibilitatea judecării în procedură simplificată, cât și din cea prevăzută de art. 375 alin. (1) CPP Rom., care prevede ascultarea inculpatului imediat ce acesta și-a manifestat dorința de a fi judecat potrivit procedurii abreviate.

Eliminarea posibilității aplicării procedurii celui care nu este prezent în fața instanței înlătură neajunsurile rezultate din faptul neascultării acestuia în mod nemijlocit de către instanță, deoarece numai procedând astfel există garanția că inculpatul recunoaște într-adevăr toate faptele, în modalitatea descrisă în actul de sesizare, condiție *sine qua non* pentru judecarea în această procedură abreviată [8, p. 980].

De asemenea, *BODORONCEA, G.* susține că, în mod corect instanța nu a reținut incidența dispozițiilor referitoare la procedura abreviată, în condițiile în care, deși a depus toate diligențele pentru a asigura prezența inculpatului în faza judecării, dispunând citarea acestuia cu mandat de aducere, acesta nu s-a prezentat, fapt ce a determinat-o să înceapă cercetarea judecătorească. Depășind acest moment procesual, cererea inculpatului de a fi judecat potrivit procedurii speciale de judecată în mod temeinic a fost respinsă, fiind fără relevanță sub acest aspect faptul că acesta a recunoscut comiterea infracțiunilor atât în faza de urmărire penală, cât și în faza judecării, dar în cadrul cercetării judecătorești, fiind depășită etapă de depunere a cererii cu solicitarea de a purcede la procedura abreviată.

În schimb, este posibilă aplicarea procedurii simplificate în cazul rejudecării ca urmare a condamnării inculpatului în lipsă, dacă acesta declară personal în fața instanței care procedează la

rejudicarea cauzei că dorește ca judecata să se desfășoare potrivit procedurii abreviate a recunoașterii învinuirii. Scopul reglementării procedurii rejudicării cauzei după extrădare este garantarea dreptului persoanei extrădate ori predate în baza unui mandat european de arestare la un proces echitabil, cu respectarea dreptului său la apărare. Aceasta presupune în mod prioritar posibilitatea persoanei condamnate în lipsă de a fi audiată, de a se interoga martori sau părți din proces, de a administra probe în apărarea sa atât cu privire la situația de fapt, cât și în circumstanțiere, dar și de a se putea prevala, în mod concret, de dispozițiile de favoare [8, p. 980-981].

Cercetarea judecătorească se va putea desfășura în formă abreviată numai dacă instanța de judecată dispune în acest sens. Instanța de judecată va desfășura cercetarea judecătorească în procedură simplificată dacă apreciază că probele administrate în cursul urmăririi penale sunt suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei. Pentru aceasta, instanța îl va asculta pe inculpat și va lua concluziile procurorului, ale celorlalte părți [75, p. 246-247].

Judecătorul evaluează existența vinovăției persoanei care solicită aplicarea acestui text de lege din perspectiva probelor administrate la urmărirea penală, și nu doar achiesează la manifestarea de voință a inculpatului în cauză. În acest sens, atunci când mijloacele de probă administrate pe parcursul urmăririi penale nu conduc la întrunirea condițiilor referitoare la existența faptei, caracterul penal și săvârșirea faptei de către cel acuzat, cererea inculpatului de judecare în procedură accelerată va fi respinsă și cauza se va judeca prin desfășurarea cercetării judecătorești în procedură comună [75, p. 249-250].

Cercetătorul *GRINENCO, A. V.* identifică trei condiții necesare pentru aplicarea procedurii speciale de adoptarea hotărârilor judecătorești (*procedură similară cu judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în procesul penal al RM n.n. – ȚONCU, S.*): 1) acordul învinuitului cu învinuirea ce i se aduce și solicitarea judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; 2) acordul acuzatorului de stat și a părții vătămate în vederea aplicării acestei proceduri; 3) fapta incriminată să fie sancționată cu o pedeapsă ce nu depășește 10 ani privațiune de libertate [138, p. 606].

Alți cercetători, cu ocazia examinării subiectului în discuție, mai adaugă: 1) punerea sub învinuire și înaintarea acuzării [112, p. 47-49]; 2) recunoașterea vinovăției de către învinuit [113, p. 6]; 3) lipsa obiecțiilor învinuitului în raport cu învinuirea adusă [129, p. 75]; 4) repararea prejudiciului cauzat, solicitat de partea vătămată [125, p. 16].

ALEXANDROV, A. S. suplimentează condițiile inițierii procedurii simplificate prin înaintarea acuzării și recunoașterea integrală a vinovăției de către inculpat [112, p. 49-50].

Considerăm că înaintarea acuzării nu poate fi o condiție aparte pentru aplicarea procedurii simplificate. Înaintarea acuzării este o condiție indispensabilă a deferirii justiției indiferent de desfășurarea acesteia în ordine generală sau sumară.

VELICHII, V. D. numește în calitate de condiție a aplicării procedurii simplificate lipsa obiecțiilor inculpatului în privința acțiunii civile înaintate [129, p. 75], iar *GRICIANICENCO, A. V.* propune să fie inclus acordul părții civile în calitate de condiție obligatorie a acceptării examinării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [140, p. 75].

Astfel, autorii în unanimitate recunosc în calitate de condiție a judecării cauzei în procedura simplificată acceptarea de către inculpat a circumstanțelor faptice ale acuzării înaintate și cererea privind examinarea cauzei în procedură simplificată.

În cadrul procedurii simplificate împrejurările faptice ale infracțiunii în ședința de judecată nu sunt stabilite, fiind acceptate astfel cum au fost constatate de organul de urmărire penală. Respectiv, absolut justificat, putem considera în calitate de condiție a aplicării procedurii simplificate acordul inculpatului cu circumstanțele faptice ale învinuirii ce i se aduce. Însă, atât circumstanțele faptice, cât și învinuirea înaintată, urmează a fi dovedite prin probele administrate în cauză.

Acceptarea de către inculpat a circumstanțelor faptice ale acuzării înglobează recunoașterea propriu-zisă a celor incriminate și acordul cu probatoriul administrat în cauza penală. Aceasta reprezintă un drept al inculpatului, el având posibilitatea de a alege: cauza penală să fie examinată conform procedurii generale sau în procedură simplificată.

Legiuitorul autohton a prevăzut ca primă condiție - anexarea la dosar a solicitării inculpatului de a fi judecată cauza în procedură simplificată, prevăzută la art. 364¹ CPP RM. Este necesar ca cererea inculpatului să intervină până la începerea cercetării judecătorești în prima instanță. Neapărat, cererea inculpatului trebuie să conțină mențiunea privind recunoașterea totală și necondiționată a faptei/faptelor incriminate în legătură cu care a fost deferit justiției și renunțarea la dreptul de a solicita administrarea de noi probe. Probele administrate în faza de urmărire penală trebuie să fie suficiente și de natură să permită stabilirea unei pedepse. Este necesară și existența nedorinței inculpatului de a se administra probe noi [59; 100, p. 29].

SINCHIN, C. A. propune ca, în vederea consolidării posibilității examinării cauzelor penale conform procedurilor simplificate, să fie stipulată în legislația procesual-penală prevederea conform căreia la examinarea cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, să nu fie solicitat acordul inculpatului în acest sens, ci doar să i se explice dreptul de a obiecta împotriva examinării cauzei potrivit acestei proceduri [204, p. 14].

Întrucât în lege nu este concretizată vârsta inculpatului care poate solicita judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, este necesară soluționarea întrebării privind examinarea cauzei penale conform acestei proceduri simplificate în privința minorilor [149, p. 69]. Considerăm că respectiva procedură este aplicabilă și în cauzele cu făptuitori minori. În calitate de argument în acest sens invocăm prevederile art. 109 CP RM, care acceptă împăcarea cu făptuitorul minor inclusiv și în cazul infracțiunilor grave.

Legea procesul-penală a Federației Ruse cere acordul acuzatorului de stat care, în calitate de figură procesuală, se implică în examinarea cauzei penale la faza judecării, urmare a cărui fapt îi aparține ultimul cuvânt în privința aplicării sau neaplicării procedurii simplificate. Importanța procesuală va avea acordul exprimat al acuzatorului de stat anume în cadrul ședinței, inclus în procesul verbal al ședinței de judecată (în acest fel este asigurată contradictorialitatea procesului). După luarea de cunoștință de materialele dosarului penal, acuzatorul decide de sine stătător și își exprimă poziția referitor la cererea inculpatului privind examinarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [149, p. 77].

Este cert faptul, că legea procesul-penală autohtonă, comparativ cu cea a Federației Ruse nu cere acordul acuzatorului de stat pentru aplicarea procedurii abreviate, ci doar prevede a fi ascultată opinia acestuia vis-a-vis de cererea formulată. Nici legislația Română nu cere acordul acuzatorului de stat pentru aplicarea procedurii sumare, ci doar se limitează la luarea concluziilor acestuia.

În dreptul procesual penal rămâne nesoluționat un spectru de întrebări în vederea rolului părții vătămate în cadrul procedurilor simplificate, și anume: raționalitatea clarificării poziției părții vătămate în privința procedurii speciale; lipsa mecanismelor corespunzătoare de înștiințare a părții vătămate cu privire la cererea înaintată de către inculpat; obligațiunea părții vătămate de a se prezenta la ședința de judecată. Aceste întrebări sunt potrivite, deoarece legislatorul nu a pus la îndemână anumite răspunsuri la ele, practica de toate zilele încearcă să le evite, iar teoria procesual penală le interpretează neuniform [149, p. 77-78].

Dincolo de faptul, că legea procesul-penală a Federației Ruse cere acordul părții vătămate la aplicarea procedurii sumare, în literatura de specialitate se justifică excluderea acordului părții vătămate din lista condițiilor necesare aplicării procedurii simplificate [156, p. 77]. Împotriva acestei soluții se pronunța autorul *JEREBIATEV, I. V.*, indicând asupra faptului că drepturile procesuale ale părții vătămate nu întotdeauna sunt apărute în modul corespunzător prin examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [151, p. 84].

ȘMAREV A. I. susține, că este necesar a recunoaște dreptul părții vătămate de a cunoaște despre cererea învinutului privind examinarea cauzei în procedură simplificată, de a-și expune

acordul sau dezacordul în această privință [228, p. 17]. *DNEPROVSCAIA, M. A.* consideră că soluționarea întrebării privind examinarea cauzei penale fără luarea în calcul a poziției părții vătămate este contrară prevederilor constituționale, unde se stipulează că drepturile acesteia sunt ocrotite de lege, statul asigurându-i accesul la justiție și compensarea prejudiciului cauzat [191, p. 299-300; 149, p. 78-79].

În viziunea autoarei *DNEPROVSCAIA, M. A.*, aplicarea procedurii simplificate trebuie pusă în dependență de poziția părții vătămate și, dacă ea nu este de acord cu procedura vizată, apoi cauza va fi examinată conform procedurii generale [149, p. 79].

Într-o altă opinie, dacă partea vătămată nu și-a dat acordul privind procedura simplificată, într-o formă determinată și categorică, sentința urmează a fi casată, deoarece nu a fost clarificată poziția părții vătămate, instanța fiind, astfel, în imposibilitate să ia o atitudine privind desfășurarea ședinței în procedura vizată [120, p. 22].

În contextul celor expuse, vom menționa că Curtea Constituțională a Federației Ruse a făcut anumite comentarii în această latură. Astfel, în cadrul excepției de neconstituționalitate, depuse la Curtea Constituțională, autorul excepției (partea vătămată pe dosar) a pretins că, admiterea, în principiu, a acțiunii civile, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă, este în esență contrară prevederilor ce guvernează procedura sumară. Curtea în acest sens a constatat, că ca condiție obligatorie pentru aplicarea procedurii abreviate legea impune necesitatea existenței acordului părții vătămate, care putea fi formulat inclusiv și după repararea prejudiciului cauzat. În felul acesta, opțiunea de a da acordul pentru a soluționa cauza în procedura simplificată îi revine inclusiv părții vătămate, care decide, dacă procedura în cauză nu va leza drepturile acesteia [23].

Mai mult, în continuare, vom menționa că spre deosebire de Federația Rusă, în Republica Moldova, Curtea Constituțională a instituit o anumită certitudine în această latură. Astfel, în cadrul excepției de neconstituționalitate, depuse la Curtea Constituțională la 22 decembrie 2016, autorul excepției a pretins, că dispozițiile art. 364¹ CPP RM exclud partea vătămată din procesul de judecată. S-a invocat că prin aplicarea procedurii de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, partea vătămată este lipsită de dreptul de a beneficia de etapele cercetării judecătorești, de dreptul la replică în cadrul dezbaterilor judiciare și de dreptul de a depune în instanță concluzii scrise, care ar fi inerente în cazul judecării cauzei în procedură generală. Curtea a reținut, că în cadrul procedurilor judiciare simplificate minimul de garanții care poate fi acordat părții vătămate este: 1) dreptul de a fi informat referitor la condițiile procedurii simplificate, data, locul și ora ședinței de judecată în care se va examina cauza; 2) dreptul de a fi prezent în cadrul ședinței de judecată în care se va judeca cauza pe baza probelor administrate în

faza de urmărire penală; 3) dreptul de a deveni parte civilă cu posibilitatea de a propune administrarea probelor. Prin urmare, Curtea notează că examinarea cauzelor penale în procedura simplificată nu exclude asigurarea unor garanții părții vătămate, una dintre acestea fiind recuperarea prejudiciilor cauzate prin infracțiunea săvârșită [53].

Prin caracterul cererii înaintate trebuie să înțelegem conștientizarea de către învinuit a esenței opțiunii sale [199, p. 11]. Inculpatul trebuie să înțeleagă cert în ce constă specificul procedurii simplificate și ce consecințe juridice generează dispunerea de drepturile sale în cadrul procedurii vizate.

Inculpatul trebuie să înțeleagă clar și să conștientizeze că renunță de la cercetarea judecătorească în deplin volum; că nu va fi în drept să atace hotărârea pronunțată ca urmare a necorespunderii concluziei instanței, expuse în sentință, circumstanțelor faptice ale cauzei etc. Consultarea inculpatului cu apărătorul său asigură conștientizarea și perceperea consecințelor specificate [149, p. p. 89-90].

Cererea privind examinarea cauzei conform procedurii simplificate trebuie să fie depusă de către inculpat benevol. Astfel, putem evidenția următoarele: caracterul neechivoc al recunoașterii în cazul depunerii cererii privind examinarea cauzei conform procedurii simplificate impune ca înscrisul să cuprindă o manifestare de voință suficient de clară, prin referire la faptele reținute prin rechizitoriu, solicitarea ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale, precizarea cunoașterii și însușirii acestor probe, precum și renunțarea la administrarea altor probe, momente care sunt specificate și în HP CSJ cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP RM de către instanțele judecătorești, nr. 13, din 16.12.2013, pct. 1 [59; 100, p. 29].

Referindu-ne, în continuare la legea de procedură penală a Republicii Moldova, constatăm că potrivit procedurii abreviate a recunoașterii vinovăției până la începerea cercetării judecătorești, inculpatul poate declara că recunoaște săvârșirea faptelor reținute în actul de sesizare a instanței și solicită ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Judecata poate avea loc numai pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, doar atunci când inculpatul declară că recunoaște în totalitate faptele reținute în actul de sesizare a instanței și nu solicită administrarea de probe, cu excepția înscrisurilor în circumstanțiere pe care le poate administra la acest termen de judecată [101, p. 196]. Astfel, *în speță, prin sentința Judecătoriei Criuleni din 17 august 2015, pronunțată în baza prevederilor art. 364¹ CPP, C. E. și P. Gh. Au fost recunoscuți vinovați în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 287 alin. (2) lit. b) CP, fiindu-le stabilită o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 300 unități convenționale. Sentința nominalizată a fost contestată cu apel de către avocatul părților vătămate, care a solicitat casarea*

sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri prin care inculpaților să le fie aplicată o pedeapsă mai aspră. Prin decizia colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 29 octombrie 2015, apelul declarat a fost admis, cu casarea sentinței și pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care inculpaților li s-a stabilit, pentru fiecare, o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 600 unități convenționale.

Lecturând declarațiile inculpaților depuse în prima instanță, Colegiul penal a atestat divergențe între conținutul acestor declarații privitoare la cele întâmplate și faptele reținute în actul de învinuire în sarcina celor din urmă. La acest capitol, instanța de recurs a reținut ca fiind temeinic argumentul avocatului în numele părților vătămate prin care se susținea că nu sunt aplicabile dispozițiile art. 364¹ CPP în condițiile în care inculpatul nu recunoaște în totalitate situația de fapt descrisă în rechizitoriu, inclusiv aspectul ce privește participarea unui inculpat. În concluzie, reieșind din faptul că la examinarea cauzei pe baza probelor administrate la faza urmăririi penale, există circumstanțe care exclud aplicarea prevederilor procedurii vizate și că eroarea menționată a fost omisă de către instanța de apel, în vederea înlăturării acesteia a apărut necesitatea de a admite recursurile ordinare de pe rol, fiind casată decizia contestată și dispusă rejudecarea cauzei în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată [29].

În continuare, ne axăm atenția asupra faptului că în conformitate cu prevederile HP CSJ „Cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP RM de către instanțele judecătorești”, nr. 13 din 16.12.2013, procedura simplificată a judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală poate fi aplicată dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: 1) cererea inculpatului să intervină până la începerea cercetării judecătorești în prima instanță; 2) cererea inculpatului trebuie să conțină mențiune privind recunoașterea totală și necondiționată a faptei/faptelor incriminate în legătură cu care a fost deferit justiției și renunțarea la dreptul de a solicita examinarea altor probe; 3) probele administrate în faza de urmărire penală să fie suficiente și de natură să permită stabilirea unei pedepse [59].

Conform art. 364¹ alin. (1) CPP RM, inculpatul poate solicita judecarea cauzei conform procedurii simplificate printr-un *înscriș autentic*. Prin *înscriș autentic* se va înțelege înscrisul întocmit și semnat de inculpat, necondiționat și definitiv, fără intervenția vreunui organ de stat, exprimat în ședința de judecată, producător de consecințele arătate în art. 364¹ CPP RM.

Din economia prevederilor alin. (3) art. 364¹ CPP RM desprindem că în înscrisul autentic inculpatul trebuie să specifice că probele sânt cunoscute, le înțelege conținutul și asupra lor nu are careva obiecții [12, p. 283-284]. E de reținut, că prin înscris autentic, înțelegem acel înscris întocmit cu solemnitățile cerute de lege, și anume, acest înscris trebuie, în mod obligatoriu, să fie întocmit de către însuși inculpat. Astfel, că sub aspectul forței probante, înscrisul autentic face

credință despre datele expuse în el și se bucură de prezumția de validitate. Mai mult decât atât, având în vedere și conținutul declarației, reiese că aceasta trebuie să fie expresă și neechivocă.

În înscrisul autentic, inculpatul urmează să specifice că probele îi sunt cunoscute, le înțelege conținutul și asupra lor nu are obiecții. Dacă e să relevăm conținutul înscrisului autentic al inculpatului, atunci acesta va cuprinde atât recunoașterea faptei/faptelor descrise în rechizitoriu, cât și solicitarea expresă ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Declarația făcută într-un înscris autentic poate fi realizată doar în fața primei instanțe și până la începerea cercetării judecătorești. Legea instituie astfel un termen de decădere, a cărui nerespectare e sancționată cu respingerea, ca tardivă, a cererii de judecare a cauzei în procedura simplificată [59; 100, p. 29].

Caracterul neechivoc al recunoașterii impune ca înscrisul să cuprindă o manifestare de voință suficient de clară, prin referire la faptele reținute prin rechizitoriul, solicitarea ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale, precizarea cunoașterii și însușirii acestor probe, precum și renunțarea la administrarea altor probe. Aceste condiții trebuie întrunite cumulativ, ținând seama că declarația inculpatului nu este un act formal, ci și unul substanțial, de fond [59].

Inculpatul nu poate solicita judecarea potrivit procedurii abreviate după începerea cercetării judecătorești sau în fața instanței de control judiciar [101, p. 193]. Ulterior, instanța de judecată verifică dacă declarația care este cuprinsă într-un înscris autentic întrunește condițiile cerute, este făcută în cunoștință de cauză și însoțită de solicitarea de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Dacă se constată că cererea este incompletă, instanța va solicita inculpatului să aducă lămuririle necesare și, după caz, să o completeze.

Astfel, instanța de judecată va adresa inculpatului care a depus o cerere de judecare a cauzei în procedură simplificată întrebarea, dacă își susține declarația precum că recunoaște în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și dacă solicită ca judecata să aibă loc pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, pe care le cunoaște și asupra cărora nu are obiecții, consemnând această declarație în procesul-verbal al ședinței de judecată, ce este semnat de către inculpat și avocatul său. Instanța de judecată este obligată să explice inculpatului consecințele opțiunii de a fi judecată cauza în conformitate cu procedura care este reglementată de prevederile art. 364¹ CPP RM. În mod obligatoriu, președintele ședinței de judecată acordă cuvânt procurorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și apărătorului pentru a-și expune opiniile asupra cererii formulate de către inculpat în acest sens [59; 100, p. 29-30].

Ținem să accentuăm că conform art. 364¹ alin. (1) CPP RM, recunoașterea celor săvârșite de inculpat vizează totalitatea faptelor reținute în rechizitoriul. Recunoașterea parțială, constând fie în recunoașterea săvârșirii faptei în alte împrejurări sau în altă calitate, fie în recunoașterea doar a unor fapte din cele descrise în rechizitoriul, face inaplicabilă procedura simplificată.

Nu sunt aplicabile dispozițiile art. 364¹ CPP RM în condițiile în care, deși inculpatul a recunoscut fapta reținută în sarcina sa, a contestat cuantumul prejudiciului produs prin comiterea acesteia, cuantumul ce reprezintă element al variantei calificate a infracțiunii comise. De exemplu, în cazul unor infracțiuni de furt, contestarea bunurilor sustrase ori a cuantumului prejudiciului exclude aplicarea dispozițiilor art. 364¹ CPP RM, deoarece recunoașterea nu este integrală, iar încadrarea juridică a faptelor se raportează la criteriul valorii prejudiciului.

Nu pot fi aplicate dispozițiile art. 364¹ CPP RM în privința inculpatului în cazul când ultimul invocă ilegalitățile comise de către organul de urmărire penală sub prisma art. 94 CPP RM, contestând o parte din probele administrate în faza de urmărire penală pe care se întemeiază rechizitoriul.

Nu sunt aplicabile dispozițiile art. 364¹ CPP RM în condițiile în care inculpatul nu recunoaște în totalitate situația de fapt descrisă în rechizitoriu, inclusiv aspectul ce privește participarea unui coinculpat. Încheierea prin care s-a respins cererea inculpatului de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale nu este susceptibilă căilor de atac [59]. *Astfel, prin sentința Judecătoriei Criuleni din 26 august 2015, P. C. a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 145 alin. (1) CP la 6 ani și 8 luni închisoare, cu executare în penitenciar de tip închis, cauza fiind judecată în procedura prevăzută la art. 364¹ CPP. Prin Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, au fost admise apelurile declarate, casată sentința în partea stabilirii pedepsei inculpatului și pronunțată o nouă hotărâre în această parte, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, conform căreia lui P. C. i-a fost stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 10 ani, cu executarea acesteia în penitenciar de tip închis.*

Colegiul penal a constatat că în mod eronat a fost reținută de către instanța de apel circumstanța agravantă – săvârșirea infracțiunii în stare de ebrietate, deoarece aceasta nu a fost imputată inculpatului prin rechizitoriu. În acest context, Colegiul penal a reținut că operațiunea de individualizare a pedepsei, realizată de către instanța de apel, a fost viciată în măsura în care a fost reținută în mod eronat circumstanța agravantă expusă anterior. Colegiul penal a admis recursul ordinar declarat, a casat total decizia atacată și a dispus rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în alt complet de judecată [30].

Într-un mod aparte, trebuie să ținem cont și de faptul că dreptul de a solicita audierea martorilor în procedură publică și contradictorie în fața unei instanțe imparțiale și independente garantat de art. 6 § 3 lit. d) CEDO este un drept relativ la care acuzatul poate renunța.

De asemenea, trecem în revistă și momentul că inculpatul trebuie să declare personal înaintea de începerea cercetării judecătorești că înțelege să se judece pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale care au fost apreciate ca fiind legal sau loial administrate de judecătorul de cameră preliminară și că nu solicită administrarea de probe, cu excepția înscrisurilor pe care instanța le poate administra la cererea inculpatului, a părților sau a persoanei vătămate fie în circumstanțiere, fie cu privire la fondul acuzației penale ori al acțiunii civile [101, p. 197]. Aici specificăm, însă, că în procesul penal autohton nu există o asemenea instituție, ea fiind caracteristică pentru CPP Rom.

Simpla manifestare de voință a inculpatului de a recurge la procedura instituită de dispozițiile art. 364¹ CPP RM și declarația formală de recunoaștere a faptei nu conduc automat la aplicarea acestei proceduri și a unei pedepse prevăzute de art. 364¹ alin. (8) CPP RM, instanța de judecată fiind cea care, verificând condițiile impuse de dispozițiile art. 364¹ CPP RM, decide aplicarea acestei proceduri sau respingerea solicitării inculpatului de a judeca cauza în procedura simplificată.

Suficiența probatoriului urmează să fie examinată de judecător sub aspectul concludenței, pertinentei și utilității probelor acumulate, deoarece regula potrivit căreia mijloacele de probă obținute în mod ilegal nu pot fi folosite în procesul penal în cadrul oricărei proceduri, fie că e generală sau specială.

Insuficiența probatoriului nu poate fi complinită sau acoperită prin declarația inculpatului de recunoaștere a faptelor. Când această condiție nu este îndeplinită, instanța va respinge cererea de judecare a cauzei în procedura simplificată. În situația în care insuficiența probatoriului se constată abia cu prilejul deliberării, cauza va fi repusă pe rol și judecată în procedura generală [59].

Din prevederile art. 364¹ alin. (4) CPP RM rezultă că procedura simplificată este aplicabilă doar, dacă din probele administrate în cursul urmăririi penale reiese că faptele inculpatului sunt stabilite și sunt suficiente date cu privire la persoana sa pentru a permite stabilirea unei pedepse. Din conținutul acestei norme desprindem că aplicarea procedurii simplificate este posibilă numai atunci când din probele administrate în cursul urmăririi penale rezultă că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat [59; 100, p. 30].

Astfel, în virtutea celor menționate, putem constata că legiuitorul a *condiționat* judecata pe baza probelor administrate în cadrul procedurii prejudiciare prin: 1) recunoașterea de către inculpat

în totalitate a faptelor incriminate, pentru săvârșirea cărora a fost deferit justiției; 2) nedorința de a fi administrate probe noi [12, p. 283-284].

În situația în care, în cauză sunt mai mulți inculpați și numai unul/unii dintre aceștia recunosc toate faptele reținute în sarcina lor prin rechizitoriu, instanța va proceda potrivit regulilor procedurii simplificate pentru aceștia, dispunând, *după admiterea cererii*, prin încheiere, disjungerea cauzei pentru ceilalți inculpați, în cazul în care disjungerea este posibilă.

Inculpații judecați în procedura simplificată pot fi audiați ca martori în cauza disjunsă cu privire la ceilalți inculpați. Judecătorul care a pronunțat soluția de condamnare a inculpatului/șilor potrivit procedurii simplificate, se află într-o situație de incompatibilitate de a judeca cauza disjunsă cu privire la ceilalți participanți la săvârșirea infracțiunii [59].

Legea procesual-penală nu răspunde nici la întrebarea dacă este posibilă aplicarea examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în privința persoanelor care suferă de anumite dereglări psihice care, însă, nu exclud responsabilitatea. Cercetătorul *BOCICAREV, A. E.* susține, pe bună dreptate, că pe categoria respectivă de dosare instanța, este în imposibilitate de a stabili, în lipsa cercetării judecătorești, starea psihică a inculpatului, posibilitatea acestuia de a conștientiza caracterul și consecințele cererii înaintate, urmare a cărui fapt procedura simplificată vizată nu poate fi aplicată [121, p. 125, 127].

În cazurile vizate, raportul de expertiză judiciar-psihiatrică poate figura în calitate de probă evidentă a responsabilității persoanei. Dacă, însă, apare întrebarea referitor la luarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ în procesul aplicării pedepsei, apoi instanța nu o va putea soluționa, deoarece probele legate de cercetarea temeiului aplicării acestora nu au fost examinate [215, p. 21]. Aceeași opinie împărtășim și noi.

Confuziile din doctrină, dar și din practică, demonstrează că introducerea acestei instituții în Republica Moldova urma să fie precedată nu numai de o definiție clară a acestui concept, ci și de o descriere cât mai exhaustivă a condițiilor de aplicare a procedurii de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și cerințelor față de validitatea și legalitatea acestei proceduri [99, p. 51].

Conchidem că procedura de judecată în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală este o opțiune a inculpatului și devine o obligație pentru instanța de judecată doar la cererea acestuia și în măsura în care sunt îndeplinite și celelalte criterii analizate anterior [100, p. 32]. Totodată, cu toată popularitatea procedurii în cauză, ea rămâne a fi o instituție foarte controversată. Multe din problemele ce apar în aplicarea ei sunt anume din cauza lipsei unei reglementări atotcuprinzătoare.

2.2. Procedura de inițiere a judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

Important e să specificăm că la primul termen la care procedura de citare este legal îndeplinită și cauza se află în stare de judecată, după ce se dă citire actului de sesizare, după ce procedeză la încunoștințarea inculpatului cu privire la învinuire și la drepturile sale procesuale, precum și a persoanei vătămate și a părții civile sau responsabile civilmente cu privire la probele administrate în faza urmăririi penale, se pune în vedere inculpatului că poate solicita ca judecata să aibă loc numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți sau persoana vătămată, dacă recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa, aducându-i la cunoștință dispozițiile cu privire la reducerea limitelor de pedeapsă [101, p. 197].

În practica instanțelor de judecată s-a reținut că manifestarea de voință a inculpatului în sensul aplicării procedurii simplificate ca urmare a recunoașterii învinuirii trebuie să fie clară și explicită [74, p. 247]. Instanța de judecată verifică dacă declarația care este cuprinsă într-un înscris autentic întrunește condițiile cerute, este făcută în cunoștință de cauză și însoțită de solicitarea de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Dacă se constată că cererea este incompletă, instanța va solicita inculpatului să aducă lămuririle necesare și, după caz, să o completeze. Instanța de judecată va explica inculpatului consecințele opțiunii de a fi judecată cauza în conformitate cu procedura care este reglementată de prevederile art. 364¹ CPP RM [59].

Inculpatul prezent în sala de judecată poate solicita judecata potrivit procedurii abreviate sau potrivit procedurii de drept comun, iar parcurgerea procedurii abreviate nu poate avea loc dacă inculpatul nu este prezent în sala de judecată pentru a solicita personal judecarea potrivit acestei proceduri. Este posibil și ca inculpatul să solicite la primul termen de judecată acordarea unui nou termen pentru angajarea unui apărător ales și pregătirea apărării, iar la termenul acordat să învedereze că dorește ca judecata să aibă loc potrivit procedurii abreviate [101, p. 198].

Simpla manifestare de voință a inculpatului de a i se aplica procedura judecării în cazul recunoașterii învinuirii nu conduce în mod automat la declanșarea procedurii abreviate, instanța putând respinge o asemenea solicitare și trece la judecarea cauzei potrivit procedurii de drept comun, urmând a fi administrate probe în cursul cercetării judecătorești [101, p. 199].

În situația în care inculpatul declară că recunoaște în totalitate faptele reținute în rechizitoriu și solicită aplicarea procedurii simplificate, însă instanța apreciază că probele administrate în cursul urmăririi penale nu sunt suficiente pentru a stabili că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat, nu va fi obligată să aplice procedura simplificată, având

posibilitatea de a respinge cererea și a continua judecarea cauzei potrivit procedurii de drept comun.

Astfel, aplicabilitatea procedurii simplificate este facultativă, lăsată într-o primă etapă la latitudinea inculpatului, care poate opta între procedura generală sau procedura simplificată. În cazul în care opțiunea sa vizează procedura simplificată, manifestarea sa de voință nu conduce în mod automat la admiterea cererii, ea trebuie dublată de aprecierea instanței cu privire la îndeplinirea condițiilor impuse de art. 364¹ alin. (4) CPP RM.

Doar în acest din urmă caz se poate vorbi despre o obligație a instanței de a aplica procedura simplificată (*în cazul nostru, cea instituită de art. 364¹ CPP RM n.n. – ȚONCU, S.*) [88, p. 10].

Verificarea îndeplinirii *condițiilor de fond*, care țin de examinarea caracterului recunoașterii făcute de către inculpat în raport cu faptele descrise în actul de sesizare, este posibilă însă numai prin ascultarea acestuia. Totodată, verificarea suficienței probelor administrate în cursul urmăririi penale pentru aflarea adevărului în cauză, este posibilă numai printr-o examinare a conținutului acestora, făcută exclusiv de către instanța care judecă acea cauză, deoarece, în cadrul concluziilor asupra admisibilității cererii, nu se face o analiză a probelor, ci doar o indicare/evaluare sumară a acestora [8, p. 984].

În cazul în care inculpatul solicită personal ca judecata să se desfășoare potrivit procedurii abreviate, instanța procedează la ascultarea acestuia. Ascultarea inculpatului cu privire la recunoașterea vinovăției nu are natura juridică a unui mijloc de probă, nefiind începută etapa cercetării judecătorești în care să aibă loc audierea acestuia, ci reprezintă o activitate procesuală obligatorie în vederea stabilirii condițiilor solicitate de lege, fiind plasată la etapa ședinței preliminare și a deschiderii ședinței de judecată. Caracterul obligatoriu al acestei condiții este corelativ dreptului inculpatului de a opta pentru procedura simplificată. Instanța trebuie să depună suficiente diligențe în cadrul ascultării pentru a fi deplin convinsă că inculpatul recunoaște efectiv toate acuzațiile care i se aduc atât sub aspectul faptelor obiective, cât și în privința poziției sale subiective față de activitatea infracțională [101, p. 198].

Caracterul facultativ al procedurii simplificate de judecată în cazul recunoașterii vinovăției se desprinde și din expresiile folosite de legiuitor cu ocazia redactării art. 364¹ CPP RM, și anume „inculpatul poate declara” „judecata poate avea loc”, „instanța întreabă pe inculpat dacă solicită ca judecata să aibă loc”.

Așadar, dacă inculpatul optează pentru procedura generală, instanța de judecată nu are căderea de a face aplicarea art. 364¹ CPP RM, întrucât nu există o solicitare din partea inculpatului în acest sens. Cu această ocazie, instanța va proceda la judecată potrivit procedurii generale, cu respectarea principiului nemijlocirii, contradictorialității și oralității. Doar în atare situație,

judecătorul își va putea întemeia convingerea sa numai pe cele văzute și auzite în cadrul cercetării judecătorești și discutate acolo, sub observația și controlul său nemijlocit.

Deci, ceea ce deosebește procedura generală de procedura abreviată este faptul că, în cazul celei din urmă, probele administrate la urmărirea penală nu mai trebuiesc cercetate în mod nemijlocit de instanță în condiții de oralitate, contradictorialitate și publicitate, așa cum se face în cadrul procedurii generale [88, p. 10].

Instanța de judecată va adresa inculpatului solicitant prin înscris autentic de judecare a cauzei în procedura simplificată întrebarea, dacă își susține declarația precum că recunoaște în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și dacă solicită ca judecata să aibă loc pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, pe care le cunoaște și asupra cărora nu are obiecții, consemnând această declarație în procesul-verbal al ședinței de judecată, ce este semnat de către inculpat și avocatul său. În cazul când inculpatul este minor, această declarație în procesul-verbal se semnează și de către reprezentantul legal al minorului [59], moment care este stipulat, de exemplu, expres în CPP al FR.

După ascultarea inculpatului ca urmare a manifestării sale de voință de a fi judecat în procedură simplificată, instanța acordă cuvântul procurorului, părții vătămate și celorlalte părți asupra cererii formulate.

Potrivit HP CSJ „Cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP RM de către instanțele de judecată”, nr. 13 din 16.12.2013, până la adoptarea soluției privind admiterea sau respingerea cererii inculpatului, prin care se solicită judecarea cauzei în procedura simplificată prevăzută de art. 364¹ CPP RM, judecătorul la fel este obligat să verifice dacă: a) rechizitoriul este întocmit în conformitate cu prevederile art. 296 CPP RM; b) actele de urmărire penală nu sunt lovite de nulitatea absolută prevăzute în art. 251 alin. (2) CPP RM; c) în faza de urmărire penală nu a fost încălcat principiul legalității în administrarea probelor; d) nu au fost încălcate drepturile și libertățile fundamentale garantate de CEDO (de pildă, se reține utilizarea torturii sau a tratamentelor inumane sau degradante pe parcursul audierilor); e) fapta imputată inculpatului just a fost încadrată în conformitate cu dispozițiile prevăzute în Codul penal;

În cazul în care în urma controlului preliminar a cauzei penale se constată că există vreo încălcare a normelor imperative din Codul de procedură penală sau din probele administrate în cursul urmăririi penale nu rezultă că faptele inculpatului sunt stabilite dincolo de orice dubiu rezonabil, instanța de judecată va respinge cererea de judecare potrivit procedurii simplificate [59].

Susținem că, dacă inculpatul optează pentru procedura simplificată, instanța are posibilitatea fie de a admite cererea, fie de a o respinge, cu distincțiile reținute anterior. Prin

urmare, această alegere, strategică din punctul de vedere al apărării, trebuie făcută de inculpat și/sau apărătorul său, chiar înainte de începerea cercetării judecătorești.

Credem că, sub aspect psihologic, inculpatului îi vine greu să nu accepte posibilitatea pe care i-o oferă judecătorul, în ședință solemnă, de a beneficia de reducerea limitelor de pedeapsă, în condițiile în care el se știe vinovat de săvârșirea faptei și nu are de gând să tăgăduiască acest lucru. Dreptul la apărare eficientă nu este propriu-zis restricționat prin textul de lege, autorul *SAHAROV, N.* susținând că, practic, efectul psihologic al ofertei făcute de judecător este suficient de copleșitor încât inculpatul să ajungă să-și autocenzureze opțiunile reale de apărare [88, p. 11].

Dacă sunt întrunite, însă toate condițiile necesare judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, instanța se pronunță printr-o încheiere, prin care dispune judecarea cauzei în procedură simplificată, prevăzută de art. 364¹ CPP RM.

Conform alin.(4) al art. 364¹ și alin. (3) art. 342 CPP RM, încheierea, prin care instanța admite cererea inculpatului privind judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale, se adoptă de către judecător și se include în procesul-verbal al ședinței de judecată. Încheierea nu este susceptibilă căilor de atac.

Din momentul pronunțării încheierii, inculpatul și apărătorul lui nu mai pot renunța pe parcursul procesului penal asupra opțiunii sale de a fi judecată cauza potrivit procedurii simplificate. Dacă, eventual, inculpatul ori apărătorul lui, după adoptarea încheierii privind admiterea cererii de judecare în ordinea art. 364¹ CPP RM, în timpul audierii ori după aceasta, renunță la procedura simplificată, instanța, prin încheiere protocolară, va indica că renunțarea nu poate fi admisă [59].

Și în literatura de specialitate din România se susține că după admiterea cererii de judecată potrivit procedurii abreviate inculpatul nu mai poate reveni pe parcursul procesului penal asupra opțiunii sale de a fi judecat potrivit procedurii simplificate, aceasta fiind irevocabilă (în cazurile în care legiuitorul ar fi dorit să prevadă o asemenea posibilitate de revenire, ar fi prevăzut-o în mod expres: de pildă, renunțarea la apel) la primul termen de judecată la instanța de fond, când inculpatul a declarat că recunoaște săvârșirea faptelor, solicitând ca judecata să se facă numai pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, probe pe care le cunoaște și le însușește. Prin urmare, după acordul de voință liber exprimat al inculpatului de a fi judecat potrivit dispozițiilor procedurii recunoașterii vinovăției, acesta nu își mai poate retracta declarația de vinovăție, care are caracter irevocabil [8, p. 986-987; 101, p. 199].

Potrivit doctrinei române, desfășurarea judecării în procedură abreviată este posibilă și atunci când, la primul termen de judecată, inculpatul solicită acordarea unui nou termen pentru angajarea unui apărător ales și pregătirea apărării, iar la termenul acordat își manifestă dorința de

a urma procedura simplificată, deoarece, prin admiterea cererii de amânare de la termenul anterior a fost amânat și momentul începerii cercetării judecătorești de drept comun, până la care se poate încuviința ca judecata să aibă loc potrivit procedurii abreviate [8, p. 980-981].

Poate beneficia de această procedură simplificată și inculpatul care declară că recunoaște fapta de care este acuzat, însă înțelege să uzeze de dreptul la tăcere față de solicitarea instanței de a relata în detaliu faptele comise, deoarece, pentru ca cererea să fie admisibilă, este necesar ca inculpatul să recunoască, iar nu să descrie faptele reținute în rechizitoriu. Totuși, într-o asemenea situație instanța trebuie să cenzureze și mai atent materialul de urmărire penală, pentru a evita eventuale erori judiciare [8, p. 986].

Reglementările autohtone exclud opțiunea inculpatului de a face uz de dreptul la tăcere, or în acest sens cadrul legal național impune audierea inculpatului potrivit regulilor de audiere a martorului.

Admiterea procedurii abreviate produce următoarele două efecte principale: 1) soluționarea cauzei fără a se mai proceda la administrarea ansamblului probatoriului în cursul cercetării judecătorești; 2) inculpatul beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amendă.

Judecarea potrivit procedurii abreviate nu conferă inculpatului un drept la aplicarea minimului special al pedepsei redus cu o treime/o pătrime, instanța de judecată urmând a proceda la individualizarea judiciară a pedepselor. Deopotrivă, inculpatul nu dobândește un drept la obținerea amânării aplicării pedepsei, ori a suspendării sub supraveghere a executării pedepsei [101, p. 200].

În ipoteza în care instanța apreciază că este necesară administrarea de probe în condițiile de oralitate, publicitate și contradictorialitate pentru stabilirea adevărului judiciar va respinge cererea de judecată în cazul recunoașterii învinuirii [101, p. 197].

Conform art. 364¹ alin. (9) CPP RM, în caz de respingere a cererii privind judecarea cauzei pe baza probelor administrate la faza urmăririi penale, instanța dispune judecarea cauzei în procedură generală.

În opinia autorului *BOCICAREV, A. E.*, judecătorul nu are dreptul din proprie inițiativă să înceteze procedura simplificată a examinării cauzei penale, dispunând examinarea acesteia în baza procedurii generale. Este necesar, susține el, a reglementa cu strictețe temeiurile încetării examinării cauzelor penale în proceduri simplificate, fapt care ar permite inculpatului, ulterior, a ataca o astfel de încheiere a judecătorului, cu indicarea temeiurilor concrete referitoare la refuzul

de a accepta procedura simplificată. În caz contrar, ne pomenim în situația că judecătorul se implică în realizarea funcției acuzării.

În cazul în care judecătorul pune la îndoială liberul consimțământ exprimat de către inculpat în raport cu învinuirea ce i se aduce sau fie că va stabili nerespectarea condițiilor necesare în sensul adresării cererii respective, el va pronunța o încheiere referitor la examinarea cauzei penale în procedură generală. O astfel de hotărâre trebuie luată și în situațiile în care cererii prezentate din partea inculpatului se opune procurorul și partea vătămată [121, p. 116].

Analizând cadrul legal în vigoare, menționăm că, potrivit art. 364¹ alin. (4) CPP RM, instanța de judecată admite, prin încheiere, cererea, dacă din probele administrate rezultă că faptele inculpatului sunt stabilite și dacă sunt suficiente date cu privire la persoana sa pentru a permite stabilirea unei pedepse, fapt ce denotă că la adoptarea procedurii în cauză și la introducerea acesteia în CPP RM, s-a ținut cont din start de cele 3 condiții, și anume: fapta există, constituie infracțiune, a fost săvârșită de inculpat [100, p. 31].

În acest context, putem susține cu deplină certitudine că realizarea scopului procesual-penal nu poate fi concepută, fără cunoașterea deplină a adevărului cu privire la existența ori inexistența faptei, a circumstanțelor comiterii ei, vinovăția sau nevinovăția persoanei inculcate și a circumstanțelor de ordin procesual ale acesteia. Important de reținut că se impune să relevăm rolul instanței de judecată în aplicarea corectă a normelor procesuale privind procedura simplificată în cazul recunoașterii învinuirii, în condițiile în care cererea inculpatului de a beneficia de dispozițiile de favoare, urmare a recunoașterii integrale a faptelor reținute în sarcina sa, trebuie să fie censurată de către instanță, în urma unei proceduri contradictorii, având punctele de vedere ale procurorului și ale celorlalte părți implicate în procedura respectivă.

Interpretarea corespunzătoare a dispozițiilor legii în materie va determina concluzia că instanța este cea care se pronunță asupra unei asemenea solicitări, având posibilitatea de a o admite sau de a o respinge, ceea ce va genera, după caz, derularea în continuare a unei proceduri simplificate ori, dimpotrivă, a judecării cauzei penale după regulile de drept comun, în condiții generale [98, p. 88].

Rezumând cele relatate, constatăm că prevederile art. 364¹ CPP RM au meritul de a crea un fundament legal expres pentru practica existentă și de a contura, totodată, reguli clare de procedură ce se impun a fi respectate în cazul în care inculpatul declară că recunoaște săvârșirea faptelor reținute în rechizitoriu și solicită ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [99, p. 50].

2.3. Ordinea desfășurării ședinței de judecată la examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

Verificarea legalității și temeiniciei acuzării aduse inculpatului, în vederea stabilirii răspunderii penale și a justei soluționări a cauzei revine instanței de judecată. Caracteristic judecății în primă instanță în cazul judecării cauzei în ordine simplificată, este și faptul că aceasta poartă inconveniențe de mobilitate, prin faptul că aceasta își poate manifesta acordul sau dezacordul vis-a-vis de faptul de a admite sau nu, cererea inculpatului sub formă de înscris autentic.

În așa caz, instanța din start se poate expune asupra faptului de a judeca cauza penală în ordine specială sau în ordine generală, potrivit art. 314-398 CPP. Susținem că judecata în ordinea dispozițiilor din art. 364¹ CPP parcurge aceleași etape, ca și în ordinea generală [99, p. 53].

În context, menționăm că dacă în faza de urmărire penală, pe baza unor probe și indicii temeinice, s-a stabilit existența unei fapte penale și comiterea acesteia de către o anumită persoană, cauza trebuie dedusă în fața instanței de judecată care, prin activitatea procesuală și procedurală desfășurată, hotărăște asupra vinovăției inculpatului și rezolvă conflictul de drept penal. Această activitate se desfășoară într-un moment al procesului penal, anume – judecata – care are ca finalitate realizarea concretă și efectivă a justiției penale [2, p. 139]. Judecata în prima instanță este etapa inițială și obligatorie a judecății, fără de care nu se poate realiza actul de justiție [79, p. 188].

Ordinea desfășurării ședinței de judecată și a dării sentinței în cadrul procedurii simplificate pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală este reglementată de art. 364¹ CPP RM.

Ședința de judecată în temeiul cererii inculpatului privind examinarea cauzei pe baza probelor administrate la urmărirea penală este desfășurată în conformitate cu prevederile Capitolului I-III, Titlul II, din partea specială a CPP RM.

În virtutea acestui fapt, în cadrul procedurii simplificate vizate, acționează următoarele reguli generale ale unui proces penal legate de: 1) respectarea condițiilor generale ale ședinței de judecată; 2) partea pregătitoare a ședinței de judecată; 3) dezbaterile judiciare și ultimul cuvânt al inculpatului; 4) deliberarea și pronunțarea sentinței [121, p. 110].

„Ordinea” ședinței de judecată presupune o regulă, ordine, o stare, o modalitate, metodă sau regulă de desfășurare a unei activități [76, p. 946-947]. „Ordinea specifică”, „simplificată” se asociază cu anumite reguli a desfășurării ședinței de judecată, când ele stabilesc un caracter calitativ nou a examinării cauzelor penale [149, p. 107].

Luând în calcul prevederile legii, unii autori sunt de părerea că „însuși ședința de judecată urmează a fi desfășurată, însă fără examinarea circumstanțelor cauzei” [197, p. 425].

DNEPROVSCAIA, M. A. nu susține acest punct de vedere, declarând că examinarea în ședință de judecată este necesară [149, p. 108].

Pentru soluționarea întrebării referitoare la necesitatea examinării circumstanțelor cauzei în ședință în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, facem trimitere la art. 6, pct. 22) CPP RM, unde se menționează că: „judecata în prima instanță presupune soluționarea prin sentință a fondului cauzei penale ca rezultat al examinării nemijlocite a probelor de către instanța de judecată competentă cu participarea părților”. Prin urmare, legiuitorul determină noțiunea „examinarea în ședință” prin prisma noțiunii de „judecata în prima instanță a fondului cauzei”.

Pe bună dreptate susține *PETRUHIN, I. L.*, că termenul „examinare” înglobează și partea pregătitoare a ședinței de judecată, și darea sentinței. În context, este cert că inculpatul nu renunță de la aceste componente ale judecării cauzei [185, p. 26].

Însuși prezența în alin. (1) art. 316 CPP RM a prevederilor referitoare la condițiile generale ale judecării cauzei ne permite să ajungem la concluzia că „examinarea circumstanțelor cauzei în ședință” este o componentă obligatorie judecării, inclusiv și în cazul procedurilor simplificate.

La general, ordinea procesuală a judecării pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală se supune reglementărilor specificate în Titlul II, capitolele I-III din partea specială a CPP RM, cu luarea în calcul a unor particularități caracteristice procedurilor simplificate.

HALICOV, A. este de părerea că putem vorbi despre procedura simplificată a examinării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală doar dacă luăm în calcul întregul cumul de norme procesual penale ce reglementează judecata ca fază a procesului penal [224, p. 65].

Realmente, susține *DNEPROVSCAIA, M. A.*, ordinea procesuală a ședinței de judecată și a pronunțării sentinței, în situația de față, se subordonează tuturor cerințelor stabilite în titlul care se referă la judecata cauzelor penale, și nu doar celor care au atribuție nemijlocită la procedura simplificată [149, p. 109]. Din acest considerent, ședința de judecată în baza cererii inculpatului privind examinarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se desfășoară conform regulilor stabilite în Titlul II, capitolele I, II, și III ale CPP RM: condițiile generale ale judecării cauzelor penale (art. 314-316 CPP RM); partea pregătitoare a ședinței de judecată (art. 354-364 CPP RM); cercetarea judecătorească (art. 365 CPP RM); dezbaterile judiciare și ultimul cuvânt al inculpatului (art. 377 -381 CPP RM); deliberarea și adoptarea sentinței (art. 382-398 CPP RM).

DNEPROVSCAIA, M. A. susține, de asemenea, că nu poate fi exclusă, în cazul examinării dosarului pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, și etapa punerii pe rol a cauzei penale, care se referă la următoarele momente: examinarea recuzărilor înaintate, lista probelor prezentate de către părți la judecarea cauzei, trimiterea cauzei după competență, fixarea termenului

de judecată, măsurile de prevenire și ocrotire, luarea măsurilor de asigurare a acțiunii civile și a eventualei confiscări, citarea persoanelor în ședința de judecată etc. prevederile acestui capitol pot fi, de asemenea, aplicate în cadrul procedurii judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [149, p. 110].

Astfel, luând în calcul specificul acestei „proceduri simplificate”, pregătirea în vederea desfășurării ședinței și cercetarea judecătorească în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, se desfășoară în conformitate cu prevederile Titlului II, capitolul I, II, și III din CPP, cu unele rezerve, generate de specificul procedurii vizate.

Urmare a acestui fapt, dacă nu au fost constatate temeiurile de suspendare, încetare a procesului, fie de trimitere a cauzei în instanța de judecată competentă, în temeiul art. 351 CPP RM va avea loc numirea cauzei spre judecare.

Această măsură marchează, în principiu, începerea activității procesuale specifice rezolvării cauzei penale. De îndeplinirea acestui act depinde, într-o anumită măsură, realizarea promptitudinii în soluționarea cauzei, determinând efectuarea, înainte de ajungerea la termenul de judecată, a tuturor actelor procesuale necesare pentru punerea cauzei în stare de judecată.

În vederea asigurării posibilității de realizare la timp a acestei activități, este important ca la fixarea termenului, instanța de judecată să țină cont de toate împrejurările și de toți factorii de care depinde buna pregătire a ședinței. În mod prioritar acestea se vor referi la: locul, data și ora la care se va judeca cauza; procedura generală ori specială în care se va judeca cauza; admiterea apărătorului ales de inculpat sau, dacă acesta nu are apărător ales, solicitarea desemnării unui avocat de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat; lista persoanelor a căror prezență în judecată va fi asigurată de către părți; posibilitatea judecării cauzei în lipsa inculpatului; limba de procedură; judecarea cauzei în ședință publică sau închisă; măsurile preventive și de ocrotire.

Cu referire la termenul de judecată, acesta va fi condiționat de criteriile stabilite în art. 20 CPP RM, dar și de starea de minoritate a inculpatului sau de aflarea celui inculpat în arest. Pentru asigurarea posibilității de efectuare la timp a acestei activități, instanța de judecată va avea în vedere complexitatea acțiunilor ce urmează a fi întreprinse de părți până la judecarea cauzei [90, p. 268-269].

Numind cauza spre judecare, instanța obligă părțile să asigure la data stabilită, prezența în instanță a persoanelor pe care le-au solicitat în listele prezentate în ședința preliminară. Dacă una din părți este în imposibilitate de a asigura prezența vreunei persoane din lista înaintată, ea poate solicita, prin cerere, citarea acestor persoane de către instanța de judecată.

Dacă cauza a fost trimisă în instanța de judecată fără ca învinuitul să ia cunoștință de materialele dosarului și fără a primi copia de pe rechizitoriu, iar în ședința preliminară învinuitul s-a prezentat, instanța dispune executarea acestor măsuri de către procuror, stabilind data pentru judecare a cauzei, astfel încât, inculpatul să aibă timp suficient pentru a-și pregăti apărarea.

La numirea cauzei pentru judecare instanța se expune și asupra măsurilor preventive sau de ocrotire [90, p. 272-273].

Tot cu referire la subiectul cercetat în acest paragraf, trecem în revistă opinia cercetătoarei *VIZDOAGĂ, T.*, care susține că principiile specifice fazei de judecată sunt regulile de bază consacrate legal care guvernează întreaga activitate desfășurată în fața instanței din momentul parvenirii cauzei penale și până la soluționarea ei, asigurând realizarea în modul cel mai consecvent a principiilor procesului penal. Principiile judecătii reflectă trăsăturile specifice acestei faze în raport cu urmărirea penală și punerea în executare a hotărârilor judecătorești. Sub denumirea de condiții generale ale judecătii cauzei sunt prevăzute la art. 314-343 CPP RM, fiind norme de reglementare comune pentru judecarea în primă instanță și judecarea în căile de atac [37, p. 642].

Este necesar să reținem și faptul că Titlul II, capitolul I din CPP (condițiile generale ale judecării cauzei) începe cu principiile nemijlocirii, oralității și contradictorialității judecării cauzei. Conform alin. (1), art. 314 CPP RM „Instanța de judecată este obligată, în cursul judecării cauzei, să cerceteze nemijlocit, sub toate aspectele, probele prezentate de părți sau administrate la cererea acestora, inclusiv să audieze inculpații, părțile vătămate, martorii, să cerceteze corpurile delictive, să dea citire rapoartelor de expertiză, proceselor-verbale și altor documente, precum și să examineze alte probe prevăzute de CPP”.

În opinia legiuitorului, în cadrul procedurii simplificate nu este necesară examinarea nemijlocită a probelor, judecătorul justificându-și hotărârea doar în baza materialelor scrise studiate anterior. Această poziție este susținută de mai mulți doctrinari, care afirmă că „procedura simplificată” reprezintă o excepție de la principiile nemijlocirii și oralității [165, p. 27; 202, p. 15]. Totodată, *DNEPROVSCAIA, M. A.* afirmă că principiile vizate sunt aplicate și în cadrul procedurilor speciale [149, p. 114].

Nemijlocirea, ca principiu specific fazei de judecată, presupune ca toate actele procesuale și procedurale să se efectueze în fața completului de judecată, în mod direct [68, p. 115]. Nemijlocirea include în sine obligațiunea persoanelor împuternicite de a obține probe din prima sursă, de a le examina nemijlocit și a le folosi pentru argumentarea concluziilor formulate în cauză [177, p. 246], a stabili un contact nemijlocit cu participanții la proces [149, p. 114; 229, p. 6].

Respectând acest principiu, judecătorul percepe în mod direct toată activitatea părților și a celorlalți subiecți procesuali. Numai pe baza celor văzute și auzite la dezbateri își poate întemeia convingerea în vederea unei juste soluționări a cauzei [79, p. 147].

La rândul său, oralitatea presupune că toate probele trebuie administrate instanței în formă verbală, procesele-verbale ale acțiunilor procesuale și alte documente trebuie citite în ședința de judecată, informațiile urmează să parvină nemijlocit de la sursa probei [207, p. 85-86].

Practic, întreaga ședință de judecată presupune un dialog viu și permanent. Perceperea și aprecierea dezbaterilor din ședință de către judecător se face în prezența și sub controlul părților interesate. Desigur, oralitatea presupune și consemnarea declarațiilor în scris, în cursul judecății greșierul fiind obligat să ia note cu privire la desfășurarea procesului penal, care trebuie vizate de președintele completului, procurorul și părțile putând solicita citirea acestora, pentru a se verifica exactitatea consemnărilor în raport cu realitatea celor petrecute, totul materializându-se într-o încheiere de ședință.

Oralitatea ședinței decurge din principiul nemijlocirii. Astfel, judecătorul își formează opinia nu numai pe baza probelor administrate oral și consemnate în scris, ci și în urma celor discutate cu ocazia dezbaterilor judiciare [62, p. 401].

Oralitatea nu trebuie înțeleasă ca o simplă modalitate de comunicare între cei care participă la soluționarea cauzei penale, ci ca o regulă specifică judecății în scopul garantării aflării adevărului, deoarece instanța de judecată, pentru pronunțarea unei hotărâri legale și temeinice, trebuie să țină seama de toate aspectele exprimate în mod oral în cursul ședinței, indiferent dacă acestea sunt sau nu consemnate în scris [79, p. 145].

Aflată într-o strânsă legătură cu celelalte principii specifice judecății, oralitatea asigură, totodată, realizarea acestora. Astfel, principiul oralității asigură realizarea publicității, prin faptul că persoanele care asistă la judecată pot lua cunoștință de lucrările dosarului datorită exprimării orale. De asemenea, prin oralitate se asigură și nemijlocirea, judecătorii având posibilitatea să ia contact direct cu probele administrate. Și principiul contradictorialității este condiționat de existența oralității, întrucât deplina contradictorialitate se poate realiza numai în formă orală [68, p. 117].

În confirmarea aplicării prevederilor principiilor nemijlocirii și oralității se impune prevederea art. 364¹, alin. (3) CPP RM, unde se solicită că „în cadrul ședinței preliminare sau până la începerea cercetării judecătorești, instanța îl întreabă pe inculpat dacă solicită ca judecarea să aibă loc pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, pe care le cunoaște și asupra cărora nu are obiecții”. De asemenea, președintele ședinței de judecată întreabă inculpatul dacă îi este clară învinuirea, dacă cererea privind examinarea cauzei în procedura simplificată a fost

înaintată benevol și după consultări în acest sens cu apărătorul, dacă conștientizează urmările judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Pentru realizarea dreptului inculpatului referitor la examinarea cauzei în procedură simplificată, el trebuie să ofere răspuns la anumite întrebări, care sunt necesare în vederea confirmării liberului consimțământ și a conștientizării conținutului cererii privind judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În doctrină se susține că tăcerea inculpatului nu trebuie interpretată ca o manifestare a acordului cu învinuirea ce i se aduce [149, p. 115].

Un alt principiu caracteristic procedurilor speciale, este cel al publicității. Esența acestuia constă în faptul că judecarea cauzelor penale este, în toate cazurile, publică, cu excepțiile prevăzute de lege în acest sens. Astfel, accesul în sala de ședință poate fi interzis presei sau publicului, pe parcursul întregului proces sau al unei părți din proces, în interesul respectării moralității, ordinii publice sau securității naționale, când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților în proces o cer, sau în măsura considerată strict necesară de către instanță când, datorită unor împrejurări speciale, publicitatea ar putea să prejudicieze interesele justiției. Garanția procesuală a acestui principiu constă în posibilitatea aplicării sancțiunilor procedurale în cazul nerespectării lui [68, p. 113].

Regula de bază a publicității are în vedere numai ședința de judecată, alte activități ale judecării putând avea un caracter *secret* (cum este deliberarea) sau *public* (pronunțarea unei hotărâri este întotdeauna publică, chiar dacă ședința a fost secretă) [62, p. 401].

În cadrul examinării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală sunt respectate, de asemenea, și cerințele următoarelor condiții generale ale judecării cauzei cu privire la: egalitatea în drepturi a părților în fața instanței (art. 315 CPP RM), rolul președintelui ședinței de judecată (art. 317 CPP RM), greșierul ședinței de judecată (art. 318 CPP RM) etc.

Procurorul și părțile trebuie să participe în faza de judecată, în raport cu poziția lor procesuală, pentru a-și desfășura activitățile pe care legea le acordă, în vederea rezolvării cauzei penale [79, p. 163].

În opinia lui *JIDOVU, N.*, procurorul este obligat să participe la judecarea cauzelor în care a sesizat instanța prin rechizitoriu, fiind obligat să-și susțină public acuzarea, în condiții de contradictorialitate cu părțile în cauză [62, p. 426]. Poziția procesuală a procurorului în cursul judecării este diferită de cea avută în cursul urmăririi penale, unde era conducătorul procesului penal, dispozițiile sale fiind obligatorii, iar rezolvarea urmăririi penale revenindu-i în exclusivitate. În cursul judecării, care are la bază principiul contradictorialității, poziția procesuală a procurorului capătă alte caractere. În această fază conducătorul procesului penal este instanța de judecată, iar

procurorul poate acționa prin căile și mijloacele prevăzute de lege, care sunt puse și la dispoziția părților [79, p. 149].

Cu privire la participarea procurorului la proces, art. 320 CPP RM fixează că participarea acestuia la judecarea cauzei este obligatorie. La judecarea cauzei în prima instanță ar fi bine să participe procurorul care a condus urmărirea penală sau, după caz, a efectuat de sine stătător urmărirea penală în cauza dată.

Cu referire la rolul pe care îl are procurorul în cursul judecării, vom menționa scopuri și sarcini diferite, în funcție de etapa concretă, la care este procesul judiciar. Astfel, la etapa pregătitoare a ședinței de judecată acuzatorul contribuie la: examinarea cauzei de către judecători obiectivi și imparțiali; asigurarea prezenței în ședință și participarea activă a inculpatului, căruia, pe lângă concretizarea cunoașterii drepturilor și a obligațiilor, să-i fie în special create condițiile de apărare, inclusiv de a fi asistat de un apărător; prezentarea în ședință a părții vătămate, a martorilor și a altor persoane ce contribuie la desfășurarea procesului penal; crearea condițiilor favorabile pentru administrarea probelor și cercetarea lor.

Sarcina acuzatorului de stat este de a contribui la constatarea adevărului, la excluderea maximă a tergiversării examinării cauzei [89, p. 27]. Reprezentând învinuirea de stat, procurorul se călăuzește de dispozițiile legii și de propria sa convingere bazată pe probele cercetate în ședința de judecată. Din acest motiv, atât cererile formulate, cât și expunerea părerii asupra cererilor altor participanți, trebuie motivate [103, p. 11-12].

În opinia unor cercetători, este posibilă apariția anumitor situații specifice, când inculpatul, în procesul examinării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală va înainta o cerere privind excluderea anumitor capete de acuzare, iar acuzatorul de stat, recunoscând argumentele inculpatului justificate, renunță la aceste capete ale învinuirii [167, p. 422].

Alții sunt de părerea că astfel de situații pot fi întâlnite, însă este puțin posibil ca acuzatorul de stat, fiind încrezut în dovedirea vinovăției inculpatului, care, pe lângă toate, și-a exprimat și acordul în privința procedurii simplificate, să accepte o astfel de situație. Oricum, în orice situație, acuzatorul de stat își rezervă dreptul de a se opune procedurii speciale de judecare a cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, solicitând examinarea cauzei în procedura generală [149, p. 117].

Atragem atenția și asupra faptului că mai mulți cercetători exprimă opinia privind posibilitatea recalificării infracțiunii în procesul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [190, p. 56-60; 163, p. 10; 207, p. 555; 149, p. 118].

În continuare, specificăm că la condițiile judecării cauzei se atribuie și *participarea inculpatului* la judecarea cauzei (art. 321 CPP RM). Conform alin. (1) și (2) al normei vizate,

judicarea cauzei are loc cu participarea inculpatului. Judicarea cauzei în lipsa inculpatului poate avea loc în cazul: a) când inculpatul se ascunde de prezentarea în instanță; b) când inculpatul, fiind în stare de arest, refuză să fie adus în instanță pentru judicarea cauzei și refuzul lui este confirmat de apărătorul acestuia; c) examinarea unor cauze privitor la săvârșirea unor infracțiuni ușoare, când inculpatul solicită judicarea cauzei în lipsa sa.

În caz de neprezentare a inculpatului în instanță, judicarea cauzei se amână, cu excepția cazurilor specificate mai sus. În temeiul prevederilor alin. (5), art. 321 CPP RM, instanța, în cazul neprezentării nemotivate a inculpatului la judicarea cauzei, este în drept să dispună aducerea silită a inculpatului și să-i aplice o măsură preventivă sau să o înlocuiască cu o altă măsură care va asigura prezentarea lui în instanță, iar la demersul procurorului, să dispună anunțarea inculpatului în căutare.

În acest sens ne raliem poziției susținute de mai mulți cercetători [149, p. 121], că prevederile ei au o aplicare universală, din mai multe considerente. Mai cu seamă vom ține cont de faptul că procedura simplificată presupune acordul inculpatului cu acuzarea ce i se aduce, precum și solicitarea inculpatului în privința examinării cauzei în baza acestei proceduri. Fixând ședința de judecată, președintele ședinței nu soluționează cererea privind aplicarea procedurii simplificate. Dacă cauza este fixată pentru examinare pentru prima dată, însă inculpatul nu se prezintă în ședință, atunci judecata se va amâna pentru a asigura prezența acestuia. În situația respectivă, sunt aplicate prevederile condițiilor generale ale judecării cauzei, indiferent de ordinea desfășurării ei, inclusiv și în cazul prezenței unei cereri din partea inculpatului privind judicarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Dacă cauza ar fi examinată în ordine generală, atunci în temeiul art. 321, alin. (2) CPP RM, judicarea cauzei s-ar putea desfășura în lipsa inculpatului. Când, însă, inculpatul a depus cerere privind examinarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, desfășurarea ședinței în lipsa lui este imposibilă.

La judicarea cauzei conform procedurii speciale sunt aplicabile prevederile art. 322 CPP RM cu referire la *participarea apărătorului*. Participarea apărătorului în cadrul acestei proceduri, contribuie, la maximum, la exprimarea benevolă a acordului de voință în privința aplicării procedurii simplificate, excluzând, totodată și posibila influențare a inculpatului în acest sens de către alte persoane.

Soluționarea cererilor, demersurilor și recuzărilor înaintate. Judecata cauzei se desfășoară prin exercitarea acuzării și ca reacție - a apărării, este deci firesc ca titularii respectivelor funcții procesuale să aibă anumite drepturi. Astfel, art. 346 CPP RM materializează aceste prerogative stabilind că oricare dintre părți pot formula cereri, demersuri și recuzări. Cele mai vaste posibilități,

așa cum și se cuvine, le au procurorul și inculpatul, solicitările cărora pot avea ca obiect aspecte legate de latura penală și latura civilă a cauzei.

Cât privește partea vătămată, aceasta poate formula cereri cu privire la latura penală, dar nu și asupra celei civile, iar în caz de concurs de infracțiuni sau de infracțiuni conexe, partea vătămată își exercită dreptul numai cu privire la fapta sau la faptele care i-au cauzat vătămarea. Partea civilă și partea civilmente responsabilă pot formula cereri și demersuri, în măsura în care acestea au legătură cu acțiunea civilă înaintată în procesul penal.

Drepturile acordate părților pot fi exercitate în același timp și de apărătorii lor, după caz, de reprezentanții acestora. Dreptului părții de a formula cereri, demersuri și recuzări îi corespunde dreptul de a lua cuvântul pentru a se expune asupra cererilor, demersurilor și recuzărilor celorlalte părți, de a susține sau de a se opune admiterii.

Aceste măsuri se vor realiza reieșind din obligația instanței de a pune în discuție cererile, demersurile și recuzările cu ascultarea obligatorie a fiecărei părți asupra chestiunii în cauză și de a se pronunța prin încheieri. Instanța de judecată va ține cont de prevederile art. 342 CPP RM, potrivit cărora, în funcție de natura chestiunii pusă în discuție, se va pronunța prin încheieri sub formă de documente separate, semnate de judecător sau, după caz, de toți judecătorii completului de judecată, fie sub formă de încheieri protocolare incluse în procesul-verbal al ședinței de judecată [90, p. 265-266].

Participarea *părții vătămate* în ședința de judecată este reglementată de art. 323 CPP RM. Prevederile acestui articol pot fi aplicate și în privința examinării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Pronunțându-se în privința asigurării drepturilor părții vătămate la judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, Curtea Constituțională a reținut faptul că examinarea cauzelor penale în procedura simplificată nu exclude asigurarea unor garanții părții vătămate, una dintre acestea fiind recuperarea prejudiciilor cauzate prin infracțiunea săvârșită [53]. Prin stabilirea unor reguli speciale de procedură și prin aplicarea acestora în cazul recunoașterii faptelor indicate în rechizitoriu de către inculpatul care solicită ca judecata să se desfășoare în procedura simplificată nu se aduce atingere esenței dreptului de acces liber la justiție al părții vătămate, fiind în conformitate cu prevederile art. 20 combinat cu art. 16 și 54 din Constituție [53].

Art. 324 CPP RM reglementează *participarea părții civile și părții civilmente responsabile* la judecarea cauzei, precum și efectele neprezentării lor. Este de reținut, că nu toți cercetătorii împărtășesc opinia referitoare la aplicativitatea normei privind participarea părții civile și părții civilmente responsabile în cazul respectivei proceduri [186, p. 6].

Alții, la opinia cărora ne raliem, dimpotrivă, susțin că aceste prevederi pot fi aplicate și în cazul procedurii simplificate, deoarece participanții vizați au dreptul să participe la ședința de judecată. Însă, neprezentarea lor sau a reprezentanților acestora nu va împiedica examinarea cauzei, deoarece acordul părții civile și al părții civilmente responsabile nu reprezintă o condiție specială a examinării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. De asemenea, instanța este în drept să examineze acțiunea civilă în lipsa părții civile, dacă inculpatul este de acord cu acțiunea civilă înaintată [159, p. 664; 149, p. 123].

O atenție aparte prezintă chestiunea legată de suspendarea procesului, în temeiul art. 330 CPP RM. Instanța de judecată prin încheiere motivată *suspendă* procesul penal, până când va dispărea cauza care a determinat luarea acestei măsuri. Astfel, norma respectivă va fi incidentă dacă se va constata că inculpatul suferă de o boală gravă care îi împiedică participarea la judecarea cauzei.

Suspendarea poate fi dispusă, oricare ar fi natura bolii grave (alienație mintală, paralizie etc.) suficient că din cauza acestei maladii pacientul să nu se poată deplasa, fie să nu poată participa la desfășurarea procesului sau să nu-i fie permisă participarea din cauza caracterului contagios al bolii. Caracterul și natura bolii se va atesta printr-o concluzie medico-legală a unei instituții medicale de stat. Dacă boala nu este gravă sau dacă fiind gravă nu este de lungă durată, judecata nu se va suspenda, ci se va dispune amânarea.

Dacă în aceeași cauză sânt mai mulți inculpați, iar boala gravă privește doar pe unul dintre ei, procesul penal în privința acestuia se suspendă până la însănătoșire, iar în privința celorlalți cauza se judecă. Pentru a garanta respectarea drepturilor și a intereselor inculpatului față de care procesul a fost suspendat, art. 330 alin. (2) CPP RM obligă participarea apărătorului acestuia la judecarea cauzei în privința celorlalți inculpați, reprezentându-l dacă infracțiunea a fost săvârșită cu participație.

Procesul penal suspendat se va relua printr-o încheiere motivată imediat ce a dispărut temeiul pentru care a fost dispusă măsura. Se va ține cont de dispozițiile art. 330 alin. (3) CPP RM care obligă același judecător sau, după caz, complet de judecată de a continua examinarea cauzei. Pentru aceasta, președintele ședinței va trebui să prezinte inculpatului materialele ședinței de judecată în privința persoanelor condamnate în aceeași cauză pentru a lua cunoștință și a-și pregăti apărarea. Reținem, că pentru inculpatul față de care procesul penal a fost suspendat, procesul penal se reia din etapa de judecată la care a fost suspendat. Dreptul inculpatului și apărătorului lui în legătură cu reluarea judecării este de a solicita repetarea oricărei acțiuni desfășurate fără participarea sa dacă este cazul de a cere concretizarea suplimentară a careva chestiuni. Pentru

aceasta se vor declara cererile respective, în care argumentat se vor expune aspectele ce necesită concretizare și acțiunile prin care se vor realiza [90, p. 267-268].

În sursele de specialitate românești cu referire la suspendarea judecării au fost identificate patru condiții cumulative: 1) inculpatul suferă de o boală gravă care poate fi chiar rezultatul activității voluntare a acestuia, adică și-a provocat-o singur; 2) boala să fie constatată printr-o expertiză medico-legală; 3) boala să-l împiedice efectiv pe inculpat să participe la judecată; 4) să existe o dispoziție a instanței în acest sens.

În situația existenței mai multor inculpați în cauza penală, dar numai unul dintre ei suferă de o boală gravă care-l împiedică să participe la judecată, iar disjungerea nu este posibilă, se dispune suspendarea întregii cauze [62, p. 412].

În ceea ce privește durata suspendării, ea se dispune de către instanță până când starea sănătății inculpatului va permite participarea acestuia la judecată, organul judiciar fiind obligat să se informeze periodic dacă mai subzistă cauza care a determinat suspendarea procesului penal. În aceste condiții, este nelegală soluția instanței de suspendare a judecării pe o perioadă determinată [79, p. 174-175].

De asemenea, și prevederile referitoare la *amânarea* ședinței de judecată pot fi aplicate în cazul procedurilor simplificate. Astfel, conform prevederilor art. 331, alin. (1) CPP RM, în cazul în care cauza nu poate fi judecată din motivul neprezentării în ședință a uneia din părți sau a martorilor ori din alte motive întemeiate, instanța, în urma consultării părților, decide amânarea ședinței și ia măsurile respective pentru asigurarea prezenței persoanelor care nu s-au prezentat și pentru asigurarea judecării cauzei la data fixată de instanță.

Considerăm că, dacă părțile sunt cointeresate în judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, conștientizând că de prezența și acordul lor depinde examinarea dosarului, atunci ele vor întreprinde tot posibilul pentru ca ședința de judecată să aibă loc.

Totodată, chestiunea referitoare la amânarea ședinței de judecată în legătură cu necesitatea prezentării probelor suplimentare este soluționată de instanță la cererea părților. Suntem de părerea că necesitatea de a prezenta probe suplimentare în cazul judecării cauzei în procedură simplificată este imposibilă cu excepția celor ce se referă la persoana inculpatului și latura civilă.

În opinia unor cercetători, interes pentru instanță, în situația vizată, au doar probele ce conțin informații care caracterizează persoana inculpatului, circumstanțele care atenuează sau agravează răspunderea. De aceea, nu susținem opinia, potrivit căreia aplicarea prevederilor ce reglementează amânarea ședinței de judecată în vederea prezentării probelor suplimentare care ar

caracteriza persoana inculpatului sau ar putea să atenueze, să agraveze pedeapsa acestuia, este posibilă [149, p. 124].

Posibilitatea *încetării procesului penal în ședința de judecată* este acceptabilă și posibilă, în raport cu examinarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În acest sens vom susține poziția, că încetarea are loc în corespundere cu temeiurile prevăzute la alin. (2) art. 285 CPP RM, Este de reținut, că și cercetătorii din domeniu din Federația Rusă susțin posibilitatea finalizării judecării cauzei cu încetarea procesului penal în ședința de judecată [160, p. 679].

Și celelalte condiții generale ale judecării cauzei, cum ar fi limitele judecării cauzei (art. 325 CPP RM); ordinea și solemnitatea ședinței de judecată (art. 333 CPP RM); măsurile care se iau față de cei care încalcă ordinea ședinței de judecată (art. 334 CPP RM); procesul-verbal al ședinței de judecată (art. 336 CPP RM) etc., pot fi aplicate în cadrul procedurii simplificate a judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală fără anumite excepții, deoarece normele care le reflectă nu conțin anumite cerințe speciale, care ar împiedica punerea lor în aplicare în cazul procedurilor simplificate. Algoritmul procesual vizând procedura judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală este prezentat în Anexa 5.

2.4. Concluzii la Capitolul 2

1. O particularitate definitorie a acestei proceduri este aplicabilitatea în procesele penale privind toate categoriile de infracțiuni, inclusiv cele pentru săvârșirea cărora este prevăzută detențiunea pe viață.

2. Una dintre distincțiile dintre procedura generală și cea simplificată constă în caracterul de excepție de la principiul nemijlocirii și contradictorialității a celei din urmă.

3. Pentru examinarea cauzei în procedura simplificată pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, sunt necesare *temeiuri*, anumite circumstanțe determinante, care vor figura în calitate de premise pentru aplicarea acesteia și *condiții*, adică concursul de circumstanțe, a căror respectare determină, în mod direct, aplicarea sau refuzul de a aplica această procedură.

4. Procedura de la art. 364¹ CPP RM nu este aplicabilă în cazul în care inculpatul recunoaște numai o parte dintre faptele reținute în actul de sesizare.

5. Nu este aplicabilă procedura simplificată când inculpatul recunoaște fapta în materialitatea ei, nu însă și forma de vinovăție cu care procurorul consideră că a fost comisă fapta.

6. Nu sunt aplicabile dispozițiile procedurii abreviate în condițiile în care, deși inculpatul a recunoscut fapta reținută în sarcina sa, a contestat cuantumul prejudiciului produs prin comiterea

acesteia, cuantum ce este element al formei calificate a infracțiunii comise, determinând astfel nu doar încadrarea juridică a acesteia, ci și limitele de pedeapsă.

7. Pentru a fi aplicată procedura simplificată de judecată, recunoașterea vinovăției trebuie să se facă „până la începerea cercetării judecătorești” și să aibă în vedere toate faptele reținute în sarcina inculpatului în actul de sesizare.

8. Instanța de judecată va desfășura cercetarea judecătorească în procedură accelerată dacă apreciază că probele administrate în cursul urmăririi penale sunt suficiente pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.

9. Atunci când mijloacele de probă administrate pe parcursul urmăririi penale nu conduc la întrunirea condițiilor referitoare la existența faptei, caracterul penal și săvârșirea faptei de către cel acuzat, cererea inculpatului de judecare în procedură abreviată va fi respinsă și cauza se va judeca prin desfășurarea cercetării judecătorești în procedură comună.

10. Este incorect a lipsi inculpatul de dreptul la procedură accelerată în baza temeiului precum că mărimea și caracterul prejudiciului, care și-a găsit reflectare în rechizitoriu, se deosebește de cel expus în cererea părții civile, sau fie din considerentul că acțiunea civilă înaintată la urmărirea penală este modificată la faza de judecată în detrimentul inculpatului.

11. Caracterul neechivoc al recunoașterii impune ca înscrisul administrat în cadrul dosarului să cuprindă o manifestare de voință suficient de clară, prin referire la faptele reținute în rechizitoriu, solicitarea ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale, precizarea cunoașterii și însușirii acestor probe, precum și renunțarea la administrarea altor probe.

12. Procedura de judecată în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală este o opțiune a inculpatului și devine o obligație pentru instanța de judecată doar la cererea acestuia și în măsura în care sunt îndeplinite și celelalte criterii necesare.

13. Aplicabilitatea procedurii simplificate este facultativă, lăsată într-o primă etapă la latitudinea inculpatului, care poate opta între procedura de drept comun sau procedura simplificată.

14. În cazul în care opțiunea inculpatului vizează procedura simplificată, manifestarea sa de voință nu conduce în mod automat la admiterea cererii, ea trebuie dublată de aprecierea instanței cu privire la îndeplinirea condițiilor impuse de art. 364¹ alin. (4) CPP RM.

15. Din momentul pronunțării încheierii, inculpatul și apărătorul lui nu mai pot renunța pe parcursul procesului penal asupra opțiunii sale de a fi judecată cauza potrivit procedurii simplificate.

3. CARACTERISTICA ETAPELOR JUDECĂRII CAUZEI PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ

3.1. Punerea pe rol a cauzei penale și partea pregătitoare a ședinței la examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

Activitățile și măsurile premergătoare ședinței de judecată au ca scop punerea dosarului în stare de judecată la termenul primei înfățișări, acestea desfășurându-se între momentul sesizării instanței și cel al începutului ședinței de judecată [62, p. 430-431; 68, p. 137]. Pentru aducerea cauzei în stare de judecată înaintea începerii judecării se desfășoară o etapă preliminară. Prima măsură după intrarea dosarului penal la instanță este numirea ședinței preliminare. Astfel, potrivit art. 345 alin. (1) CPP RM, în termen de *cel mult 3 zile* de la data la care cauza a fost repartizată pentru judecare, judecătorul, sau, după caz, completul de judecată, studiind materialele dosarului, *fixează termenul pentru ședința preliminară*. Reieșind din prevederile legii *ședința preliminară* va trebui să înceapă în *cel mult 20 de zile*, de la data repartizării cauzei penale.

De la prevederile generale fac excepție cauzele privind infracțiunile flagrante, privitor la care art. 517 alin. (1) CPP RM stabilește că punerea pe rol a cauzei penale are loc în termen de 5 zile de la data primirii dosarului.

Pentru dosarele cu inculpați minori sau arestați preventiv ședința preliminară se face de urgență și cu prioritate, până la expirarea termenului de arest stabilit anterior. Legea precizează că, în cazul posibilității judecării cauzei în procedură de urgență, judecătorul pune cauza pe rol fără a ține ședința preliminară și ia măsurile necesare pentru pregătirea și desfășurarea ședinței de judecare a cauzei ca aceasta să nu fie amânată.

Respectând condițiile generale de judecare a cauzei, cu asigurarea participării părților, în ședința preliminară se soluționează o serie de aspecte legate de punerea pe rol a cauzei penale. Acestea le găsim enumerate în art. 345 alin. (4) CPP RM [90, p. 265].

Importanța acestei etape constă în faptul că încunoștințarea detaliată și minuțioasă a judecătorului cu materialele cauzei, inclusiv cu materialul probator administrat, trebuie să aibă loc până la începerea ședinței de judecată, și anume la etapa vizată. După studierea materialelor cauzei penale și soluționarea unui șir de chestiuni stabilite prin lege, judecătorul emite încheiere privind fixarea termenului pentru ședința preliminară. La etapa vizată, judecătorul soluționează, de obicei, următoarele chestiuni: asigurarea prezenței inculpatului; asigurarea acestuia cu apărător, dacă inculpatul nu a fost asigurat cu avocat care să-i acorde asistență juridică la faza judecării cauzei; informarea acuzatorului de stat și a părții vătămate despre data, locul și ora ședinței [149, p. 110-111].

Potrivit textului legal, judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală poate fi inițiată începând cu *punerea pe rol* a cauzei penale în ședința preliminară, până la încheierea părții pregătitoare a ședinței de judecată când, după caz, sânt formulate și soluționate cererile și demersurile părților. Cererea cu solicitarea în cauză trebuie să emane de la inculpat. Cererea o poate iniția și apărătorul lui, însă înscrisul autentic se va întocmi personal de inculpat. Dacă o asemenea cerere nu este declarată, președintele ședinței, în temeiul alin. (3), din oficiu, trebuie să explice inculpatului dreptul și procedura de judecare a cauzei penale în ordinea art. 364¹ CPP RM, despre care se va reflecta în procesul verbal al ședinței de judecată.

În cauzele cu participație, la dorința unuia dintre coinalpați de a accepta prezenta procedură, se va purcede la disjungerea cauzei penale.

Dacă inculpatul din proprie inițiativă ori după explicarea acestui drept de către președintele ședinței de judecată, este de acord cu judecarea cauzei în ordinea prezentei proceduri, acesta personal, prin înscris autentic, (cerere întocmită în scris), declară că recunoaște în totalitate fapta ori faptele imputate în rechizitoriu și solicită ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, prin urmare în baza probelor invocate de procuror în lista respectivă. Astfel, rezultă implicit că partea apărării nu mai poate interveni cu cereri de cercetare a altor probe.

După depunerea de către inculpat a înscrisului autentic, președintele ședinței de judecată acordă cuvânt procurorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și apărătorului pentru a-și expune opiniile asupra cererii formulate. Instanța se pronunță printr-o încheiere prin care dispune judecata în procedură simplificată prevăzută de art. 364¹ CPP RM încheierea nu este susceptibilă căilor de atac. Din momentul pronunțării încheierii inculpatul și apărătorul lui nu pot renunța ulterior, pe parcursul procesului penal, asupra opțiunii de a fi judecată cauza în procedura respectivă [12, p. 284].

De menționat este faptul că această declarație poate fi depusă și în cadrul *ședinței preliminare*. Astfel că atunci când declarația de judecare a cauzei penale în procedura prevăzută de art. 364¹ CPP RM s-a făcut în cadrul ședinței preliminare, la momentul exercitării prevederilor art. 364¹ CPP RM, președintele ședinței de judecată anunță părțile că, conform încheierii adoptate anterior, cauza va fi judecată în procedura simplificată pe baza probelor administrate la faza urmăririi penale [59; 100, p. 30]. Totuși, dacă la punerea pe rol a cauzei penale, inculpatul ori apărătorul lui nu au solicitat judecarea cauzei în procedura prevăzută de art. 364¹ CPP RM, acest drept poate fi valorificat în partea pregătitoare a ședinței, până la începerea cercetării judecătorești, după realizarea măsurilor enumerate în art. 354-363 CPP RM.

În cazul în care, la terminarea urmăririi penale, învinuitul s-a abținut de a se prezenta pentru a lua cunoștință de materialele cauzei și nu a primit rechizitoriul, instanța obligatoriu porcede la îndeplinirea măsurilor prevăzute de art. 358 alin. (3) CPP RM [59; 100, p. 30].

Ședința preliminară se desfășoară în condițiile prevăzute pentru partea pregătitoare a ședinței de judecată cu derogările arătate în art. 352 CPP RM. Astfel, ședința preliminară începe cu deschiderea acesteia, anunțarea numelui și prenumelui judecătorului sau, după caz, al judecătorilor completului de judecată, al procurorului, al apărătorului, al grefierului, al interpretului. După aceasta, pe marginea chestiunilor prevăzute în art. 346-351 CPP RM, își exprimă opiniile reprezentanții părții acuzării, apoi ai părții apărării. Președintele ședinței poate pune întrebări părților în orice moment. Cu privire la propunerile, cererile și demersurile înaintate de părți, fiecare din participanții la ședință este în drept să-și expună opinia sa. Instanța pune în discuție chestiunile prevăzute de art. 345 alin. (4) CPP RM în ordinea expusă în textul legii.

Desfășurarea ședinței preliminare se consemnează într-un proces-verbal care se întocmește de grefier în conformitate cu prevederile art. 336 CPP RM. Procesul-verbal se semnează de către președintele ședinței și de către grefier. Potrivit ordinii generale, cu procesul verbal al ședinței preliminare părțile pot face cunoștință și formula obiecții. Acestea se examinează de către președintele ședinței în ordine generală.

În urma consultării tuturor chestiunilor menționate *supra*, cu excepția chestiunii necesității încetării procesului penal, instanța de judecată adoptă încheieri. Dacă ședința preliminară se ține de către judecător unipersonal, încheierea se adoptă în ședință sau se anunță întrerupere pentru a o adopta, cu pronunțarea ulterioară în public. Dacă ședința preliminară se desfășoară de un complet de judecători, încheierea se adoptă în camera de deliberare.

Chestiunea referitoare la aplicarea sau neaplicarea procedurii simplificate a judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, și în special a prezenței condițiilor și temeiurilor aplicării ei, nu este soluționată în cadrul punerii pe rol a cauzei penale. La etapa vizată, judecătorul nu hotărăște soarta cererii inculpatului referitor la aplicarea procedurii simplificate, ci doar clarifică chestiunile legate de procedura înaintării unei astfel de cereri, de prezența și suficiența materialului probator în latura dovedirii vinovăției inculpatului etc. [149, p. 111-112].

Partea pregătitoare a ședinței de judecată. Când în urma îndeplinirii activităților cu caracter organizatoric, instanța constată că au fost respectate toate prevederile legale, neexistând nici un impediment pentru desfășurarea în continuare a judecării, declară cauza în stare de judecată [79, p. 186]. Pregătirea ședinței de judecată presupune efectuarea unor acte care asigură buna desfășurare a ședinței de judecată cum sunt: fixarea termenului de judecată, citarea părților, asigurarea asistenței juridice obligatorii, pregătirea dosarului pentru judecată etc. Aceste acte sunt

în afara ședinței de judecată fiind acte de administrare a justiției efectuate de către președintele instanței judecătorești și personalul auxiliar [79, p. 164-165]. Respectarea cerințelor referitoare la partea pregătitoare a ședinței de judecată este necesară în scopul garantării respectării drepturilor constituționale și intereselor legitime ale participanților la proces [224, p. 64].

Se consideră că în partea pregătitoare a ședinței de judecată sânt realizate o serie de activități cu caracter organizatoric de natură să asigure buna desfășurare a judecării cauzei.

Din economia dispozițiilor legale (art. 354 - 364 CPP RM) care vizează acest moment procesual se desprinde concluzia că partea pregătitoare este menită să asigure pentru cercetarea judecătorească și dezbaterile judiciare desfășurarea în strictă concordanță cu prevederile legii, asigurarea termenului rezonabil de judecare și posibilitatea examinării nemijlocit în instanță a probelor acuzării și apărării.

În esență, partea pregătitoare a ședinței de judecată contribuie la: examinarea cauzei de către judecători obiectivi, imparțiali și personal dezinteresați în rezultatul procesului; asigurarea prezenței în ședința de judecată și participarea activă a inculpatului, căruia să-i fie explicate, la necesitate, în termeni accesibili, drepturile și obligațiile și să i se creeze condiții în special pentru a-și realiza dreptul la apărare, inclusiv și de a fi asistat de un apărător; prezentarea în ședință a celorlalte părți, a martorilor și a altor persoane care contribuie la desfășurarea procesului penal; crearea condițiilor favorabile, ce ar asigura ca martorii să facă declarații veridice, iar experții să formuleze concluzii certe; formularea și soluționarea cererilor și demersurilor în vederea unei cercetări sub toate aspectele, complete și obiective a circumstanțelor care se referă la faptă și făptuitor.

Activitățile procesuale, ce țin de etapa pregătitoare a ședinței, se referă la: 1) deschiderea ședinței de judecată și verificarea prezenței în instanță; 2) constatarea temeiului legal al participării în ședință a persoanelor prezente; 3) verificări privitoare la cunoașterea drepturilor participanților la proces; 4) asigurarea mijloacelor de probă necesare [12, p. 275].

Dorim să atragem atenția asupra faptului că doctrina nu conține o unitate de păreri în privința ordinii de desfășurare a părții pregătitoare a ședinței de judecată. Astfel, de exemplu, autorul *DEMIDOV, V. V.* consideră că în cadrul părții pregătitoare a ședinței de judecată desfășurată în procedură simplificată (specială), judecătorul trebuie să îndeplinească următoarele cerințe: (art. 261-263, 265-268, 271, 272 CPP al FR), adică toate prevederile cap. 36 CPP al FR, cu excepția cerințelor art. 269 CPP al FR (explicarea drepturilor expertului), ale art. 270 CPP al FR (explicarea drepturilor specialistului) și ale art. 264 CPP al FR – (îndepărtarea martorilor din sala de ședință) [146, p. 26]. De aceeași părere este și *ALEXANDROV, A. S.* [160, p. 687].

Cercetătorul *PETRUHIN, I. L.* exclude din conținutul părții pregătitoare a ședinței de judecată aplicarea prevederilor art. 268 CPP al FR – explicarea drepturilor părții civile și părții civilmente responsabile [186, p. 7]. *DNEPROVSCAIA, M. A.*, dimpotrivă, consideră că prevederea referitoare la explicarea drepturilor părții civile și părții civilmente responsabile se aplică și în cazul procedurilor simplificate. În ceea ce ține de explicarea drepturilor specialistului și expertului, tot ea afirmă că aceste prevederi trebuie respectate deoarece poate fi solicitată prezența persoanelor vizate pentru a da depoziții în privința circumstanțelor ce caracterizează persoana inculpatului (ca de exemplu, audierea expertului care a prezentat concluzii la faza urmăririi penale referitor la capacitatea învinutului de a conștientiza caracterul acțiunilor sale și a le dirija; ascultarea specialistului din domeniul psihologiei, psihiatriei asupra anumitor circumstanțe care caracterizează persoana inculpatului).

De asemenea, și prevederile referitoare la îndepărtarea martorilor din sala de ședință pot fi aplicate în cazul procedurii speciale, deoarece și martorii pot fi audiați în privința anumitor circumstanțe ce caracterizează persoana inculpatului, în privința circumstanțelor care atenuează sau agravează răspunderea [149, p. 128].

După cum am menționat deja, atunci când declarația de judecare a cauzei penale în procedura prevăzută de art. 364¹ CPP RM s-a făcut în cadrul ședinței preliminare, la momentul exercitării prevederilor art. 364¹ CPP RM, președintele ședinței de judecată anunță părțile că conform încheierii adoptate anterior, cauza se va judeca în procedura simplificată pe baza probelor administrate la faza urmăririi penale.

Reținem că, în temeiul alin. (4) instanța de judecată, până la adoptarea încheierii, trebuie să verifice materialele dosarului și să ajungă la concluzia că probele administrate în faza urmăririi penale, confirmă că fapta (faptele), imputată inculpatului constituie infracțiune prevăzută de Partea Specială a Codului penal și că-i dovedesc vinovăția în săvârșirea ei, precum și că în cauză sânt suficiente date cu privire la persoana inculpatului, care permit condamnarea cu stabilirea pedepsei (caracteristica, cazierul judiciar, date despre starea familială și a sănătății etc.).

Conform alin. (4) art. 364¹ și alin. (3) art. 342 CPP RM încheierea prin care instanța admite cererea inculpatului privind judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale se adoptă de judecător și se include în procesul- verbal al ședinței de judecată.

Legiuiitorul fiind preocupat de asigurarea accesului liber la justiție și garantarea dreptului la apărare în egală măsură tuturor părților în proces a prevăzut anumite drepturi și pentru partea vătămată. Astfel, atunci când în cauză participă partea vătămată căreia prin infracțiune i-au fost cauzate daune materiale sau/și morale, în legătură cu care nu a fost înaintată acțiune civilă, instanța

explică dreptul de a se constitui în calitate de parte civilă și de a cere repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune.

Dacă partea vătămată solicită recunoașterea în calitate de parte civilă, instanța prin încheiere protocolară admite cererea și recunoaște, după caz, în temeiul art. 73 CPP RM partea civilmente responsabilă, explicându-i acesteia și inculpatului drepturile și obligațiile determinate de exercitarea acțiunii civile în cauza penală. Totodată, instanța va solicita părții civile să-și formuleze pretențiile în aceeași ședință. Ca excepție, partea civilmente responsabilă, poate, în latura civilă propune administrarea de probe care le dețin la acel moment și le prezintă instanței. În cazul când partea civilă nu și-a formulat acțiunea, acesta nu este temei de amânare a judecării cauzei [12, p. 285].

Partea pregătitoare a ședinței de judecată începe cu *deschiderea ședinței* (art. 354 CPP RM). La data și ora fixată pentru judecare, președintele ședinței deschide ședința și anunță care cauză penală va fi judecată (denumirea completă a cauzei, numărul, date despre inculpat). Semnificația acestui moment este marcat prin faptul că judecarea cauzei în primă instanță a început și cei prezenți sânt obligați să respecte ordinea și disciplina ședinței; sala unde se desfășoară judecata devine sală de ședință; tot din acest moment se realizează, în deplinătatea lor, principiile oralității, publicității, nemijlocirii ș.a. [12, p. 276].

La începutul judecării o importanță deosebită trebuie să se acorde *verificărilor privitoare la inculpat* (art. 358 CPP RM). Aceste măsuri, pe lângă faptul că preîntâmpină pronunțarea unor hotărâri care ar putea fi puse în executare împotriva altor persoane, decât inculpatul condamnat, au valoare pentru crearea condițiilor eficiente în scopul probării învinuirii înaintate și al realizării efective a dreptului la apărare.

Pentru aceasta sânt clarificate datele arătate în art. 358 alin. (1) CPP RM, în special cele care se referă la: numele, prenumele, patronimicul inculpatului; anul, luna, ziua și locul nașterii, cetățenia inculpatului; domiciliul inculpatului; ocupația și datele despre evidența militară; situația familială și datele despre existența la întreținerea lui a altor persoane; studiile; datele despre invaliditate; datele despre existența titlurilor speciale, gradelor de calificare și a distincțiilor de stat; dacă posedă limba în care se desfășoară procesul; dacă a fost în această cauză în stare de reținere sau de arest și în ce perioadă; alte date referitoare la persoana inculpatului [12, p. 277-278].

Sușținem momentul că sunt necesare și verificările privitoare la faptul înmânării informației scrise privind drepturile și obligațiile stabilite în art. 66 CPP RM, copia de pe rechizitoriu. Președintele ședinței va întreba dacă inculpatului îi sânt clare aceste documente. La necesitate președintele ședinței va face explicațiile de rigoare.

În cazul în care cauza a fost trimisă în judecată în conformitate cu prevederile art. 297 CPP RM, iar în ședința de judecată inculpatul s-a prezentat, lui i se înmânează copia rechizitoriului și i se dă posibilitate să ia cunoștință de materialele dosarului. Dacă după aceasta inculpatul cere termen pentru pregătirea apărării, instanța soluționează această chestiune [12, p. 278].

O importanță aparte comportă și soluționarea chestiunilor privitoare la *participarea apărătorului* (art. 361 CPP RM). Astfel, președintele ședinței de judecată anunță numele și prenumele apărătorului și clarifică o serie de aspecte: dacă inculpatul acceptă asistența juridică a acestui apărător, renunță la apărătorul prezent în ședință solicitând schimbarea lui sau, singur își va exercita apărarea. Cererile parvenite în legătură ce acest subiect se vor soluționa în conformitate cu prevederile legale din art. 69-71 CPP RM.

Totodată, se verifică prezența circumstanțelor arătate în art. 72 CPP RM, care fac imposibilă participarea apărătorului și implică înlăturarea lui din procesul penal [12, p. 281].

În cadrul părții pregătitoare a ședinței de judecată pot fi formulate și soluționate diverse cereri sau demersuri. Conform prevederilor art. 364 CPP RM, președintele ședinței întreabă fiecare parte dacă are careva cereri sau, după caz, demersuri. Cererile sau demersurile formulate trebuie argumentate, iar dacă se solicită administrarea unor probe noi, se vor indica faptele și circumstanțele ce urmează a fi dovedite, mijloacele prin care pot fi administrate aceste probe, locul unde se află acestea, iar în privința martorilor, experților și specialiștilor se va indica identitatea și adresa lor în cazul în care partea nu poate asigura prezența lor în instanță. cererile și demersurile formulate se soluționează de către instanță după audierea opiniilor celorlalte părți asupra cerințelor înaintate.

În contextul celor expuse, menționăm că unii autori sunt de părerea că pentru ca inculpatul să-și realizeze dreptul său la examinarea cauzei într-o procedură simplificată, acesta poate formula diferite cereri legate nemijlocit de judecarea cauzei [149, p. 128-129].

În acest fel, o semnificație aparte pentru asigurarea condițiilor necesare cercetării sub toate aspectele, complet și obiectiv a tuturor circumstanțelor cauzei are *formularea și soluționarea* la această etapă a *cererilor și demersurilor* (art. 364 CPP RM).

Toate aspectele privind cererile, demersurile, cât și propunerile de noi probe se pun în discuția părților, ca un efect obligatoriu al principiului contradictorialității, instanța pronunțându-se asupra lor prin încheiere motivată. Soluționarea cererilor, demersurilor și propunerilor de noi probe se fixează în procesul-verbal. Cererea ori demersul pot fi înaintate și în formă scrisă, dar trebuie făcute publice în ședința de judecată și anexate la procesul-verbal. Această regulă este determinată de cerințele principiului nemijlocirii ședinței de judecată, care presupune că actele procesuale efectuate în desfășurarea judecății trebuie să fie îndeplinite direct în fața instanței, adică

în ședința de judecată și în prezența judecătorului sau, după caz, a completului de judecată, sub a cărui conducere, supraveghere și garanție derulează judecata.

Toate cererile și demersurile trebuie să fie examinate separat, chiar dacă sânt înaintate de una și aceeași persoană. Deseori părțile, nedorind să-și motiveze atitudinea față de cererea făcută, propun instanței să lase chestiunea deschisă, cu soluționarea ulterioară pe parcursul cercetării judecătorești. Neobiectând împotriva faptului că la etapa pregătitoare ar putea fi înaintate cereri și demersuri, care pot fi soluționate numai în cadrul cercetării judecătorești, considerăm absolut neîntemeiat când astfel de excepții devin regulă.

Nu încapă îndoială că lăsarea cererii fără rezolvare limitează drepturile participantului la proces care a înaintat-o, lipsindu-l, mai întâi de toate, de posibilitatea de a folosi ceea ce solicită întru susținerea poziției sale la cercetarea judecătorească. Totodată, dacă instanța va reveni la finele cercetării judecătorești la examinarea cererii sau demersului declarate, în caz de satisfacere, va fi inevitabilă tergiversarea procesului [12, p. 282].

Instanța de judecată, în cadrul părții pregătitoare, trebuie să asigure realizarea dreptului inculpatului la înaintarea cererii privind examinarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. După explicarea acestui drept inculpatului și clarificarea atitudinii acuzatorului față de o astfel de cerere, instanța poate lua o hotărâre în privința judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [167, p. 417].

Susținem poziția acelor autori care declară că inculpatul este în drept să înainteze o cerere privind examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în cadrul părții pregătitoare a ședinței de judecată [194, p. 13; 134, p. 79; 189, p. 13], în orice moment, până la începerea cercetării judecătorești [176].

Atunci când declarația de judecare a cauzei penale în procedura prevăzută de art. 364¹ CPP RM s-a făcut în cadrul *ședinței preliminare*, la momentul exercitării prevederilor art. 364 CPP RM, președintele ședinței de judecată anunță părțile că, conform încheierii adoptate anterior, cauza va fi judecată în procedura simplificată pe baza probelor administrate la faza urmăririi penale.

Dacă la punerea pe rol a cauzei penale, inculpatul ori apărătorul lui nu au solicitat judecarea cauzei în procedura prevăzută de art. 364¹ CPP RM, acest drept poate fi valorificat în *partea pregătitoare a ședinței*, până la începerea cercetării judecătorești, după realizarea măsurilor enumerate în art. 354-363 CPP RM.

În cazul în care, la terminarea urmăririi penale, învinuitul s-a abținut de a se prezenta pentru a lua cunoștință de materialele cauzei și nu a primit rechizitoriul, instanța obligatoriu porcede la îndeplinirea măsurilor prevăzute de art. 358 alin. (3) CPP RM. Și doar după realizarea acțiunilor

corespunzătoare, se va putea pune în discuție posibilitatea judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [59].

După aceasta, președintele ședinței de judecată acordă cuvânt procurorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și apărătorului pentru a-și expune opiniile asupra cererii formulate [59].

Ședința de judecată se desfășoară cu participarea obligatorie a inculpatului și apărătorului acestuia. Procesul demarează cu partea pregătitoare care comportă anumite excepții pe acest segment. Președintele anunță deschisă ședința, anunțând cauza care urmează a fi examinată. Ulterior, este verificată prezența în ședință a inculpatului, a apărătorului acestuia, a părții vătămate și a acuzatorului de stat. După stabilirea identității inculpatului, se verifică dacă acestuia i-a fost înmănată copia de pe rechizitoriu. În continuare, se aduce la cunoștință completul de judecată care va examina cauza, prezența în ședință a altor participanți la proces, părților li se explică dreptul de a recuza completul de judecată, inclusiv și alte drepturi prevăzute de lege, iar inculpatului – drepturile acestuia. După aceasta președintele întreabă dacă există cereri sau demersuri spre înaintare.

Pe bună dreptate susține autorul *HALICOV, A.* că „dacă procedurile vizate nu vor fi realizate sub aspectul sau în latura părții pregătitoare a ședinței de judecată, apoi vor fi încălcate astfel de drepturi, precum dreptul la recuzare al judecătorului sau a altor participanți la proces, verificarea înmânării la timp a rechizitoriului, explicarea drepturilor participanților la proces etc. Acest moment este unul necesar în sensul garantării respectării drepturilor constituționale și a intereselor tuturor participanților la proces” [224, p. 64].

Pentru admiterea cererii inculpatului privind procedura simplificată, are importanță procesuală faptul consultării acestuia de către apărător în privința chestiunilor legate de consecințele juridice ale procedurii vizate, fapt care va servi în calitate garanție importantă a asigurării dreptului la asistență juridică, nelimitându-ne doar la prezența formală a apărătorului în momentul adresării cererii [149, p. 103].

Instanța, la început de ședință, soluționând întrebarea referitor la judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, urmează să se convingă în privința faptului că inculpatului i-au fost acordate consultații exhaustive în privința înaintării unei astfel de cereri, să verifice dacă au fost oferite explicații privind ordinea procedurii simplificate și consecințele acesteia. În particular, inculpatului îi pot fi adresate următoarele întrebări: au fost discutate sau nu momentele referitoare la măsura de pedeapsă; conștientizează sau nu inculpatul faptul că pedeapsa ce va fi stabilită de instanță poate fi alta decât cea la care pretinde el și apărătorul său și că va fi lipsit de

dreptul de a ataca sentința în legătură cu necorespunderea concluziilor instanței circumstanțelor faptice ale cauzei ș.a. [128, p. 32].

Instanța urmează să clarifice atitudinea inculpatului asupra faptului dacă susține cererea înaintată, precum și să-și expună propria opinie în raport cu învinuirea ce i se aduce. Din acest considerent, unii cercetători afirmă, că examinarea cererii inculpatului trebuie să demareze cu expunerea de către acuzator a învinuirii ce i se aduce inculpatului [149, p. 129].

Dacă apărătorul intervine în proces la faza examinării cauzei penale în judecată, instanța urmează să anunțe o pauză a ședinței de judecată, acordând posibilitate inculpatului și avocatului său să discute în mod confidențial raționalitatea înaintării cererii privind judecarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

După finalizarea acțiunilor care formează conținutul părții pregătitoare a ședinței de judecată, judecătorul purcede la examinarea cererii inculpatului privind examinarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Examinarea cererii inculpatului începe cu expunerea de către acuzator a învinuirii aduse acestuia. Judecătorul întreabă inculpatul dacă îi este clară învinuirea ce i se aduce și dacă-și susține cererea sa referitor la examinarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, dacă cererea respectivă a fost depusă benevol și după consultări cu apărătorul pe acest segment, dacă conștientizează urmările dării unei sentințe în cadrul procedurii simplificate vizate.

După ascultarea inculpatului, instanța de judecată pune în discuția procurorului, persoanei vătămate și a părților a solicitării inculpatului ca judecata să se desfășoare potrivit procedurii abreviate. În urma dezbaterilor instanța dispune prin încheiere una dintre următoarele soluții: a) admite cererea de judecată potrivit procedurii abreviate atunci când sunt întrunite condițiile menționate mai sus; b) respinge cererea de judecată potrivit procedurii abreviate atunci când nu sunt îndeplinite condițiile menționate mai sus; în acest caz, instanța continuă judecarea cauzei potrivit procedurii de drept comun [101, p. 198].

La general, judecătorul nu efectuează examinarea și aprecierea probelor administrate în cadrul cauzei penale. Totodată, însă, pot fi examinate circumstanțele care agravează sau atenuază pedeapsa, cele ce caracterizează persoana inculpatului etc. [121, p. 111].

De asemenea, soluționarea cauzei cu privire la unul dintre inculpați conform procedurii simplificate oferă suficiente garanții de imparțialitate, din punctul de vedere al legii, pentru ca același judecător să poată da o soluție în cauza disjunctă: inculpați diferiți, caracterul personal al răspunderii penale, existența unei cercetări judecătorești noi în care vor fi evaluate faptele, fără referire la sentința anterioară, evaluarea conținutului fiecărei infracțiuni fără referire la sentința anterioară, probele referitoare la vinovăția fiecărui inculpat. În acest sens, constituie o garanție a

imparțialității și audierea în calitate de martor a inculpatului care a recunoscut vinovăția în cauza disjunsă, în fața celorlalți inculpați, pentru ca aceștia să aibă posibilitatea de a adresa întrebări [74, p. 250].

Spre deosebire de legislația română, doctrina autohtonă relevă că judecătorul care a pronunțat soluția de condamnare a inculpatului/șilor potrivit procedurii simplificate, se află într-o situație de incompatibilitate de a judeca cauza disjunsă cu privire la ceilalți participanți la săvârșirea infracțiunii, acest fapt exprimând o garanție suplimentară incontestabilă de imparțialitate a instanței de judecată.

3.2. Cercetarea judecătorească în cadrul examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

În cadrul și prin intermediul cercetării judecătorești se înscrie și strângerea materialului probator prin administrarea de noi probe și verificarea prin readministrare a probelor strânse în cursul urmăririi penale [37, p. 672].

În esență, cercetarea judecătorească fiind etapa centrală a procesului penal, are ca sarcină examinarea întregului material probator administrat. Participând în cadrul cercetării judecătorești instanța nu este limitată în utilizarea procedeele probatorii. Însă asemenea procedee cum sânt percheziția, ridicarea nu sânt de regulă utilizate în practică. În același moment, nu este exclus efectuarea prezentării spre recunoaștere, reconstituirii faptei. În cadrul cercetării judecătorești inculpatul poate fi audiat în orice moment. Cercetarea judecătorească se declanșează cu darea citirii de către procuror a acușării. În acest aspect este necesar de verificat dacă inculpatul a conștientizat învinuirea formulată. În situația când sânt mai mulți inculpați președintele instanței verifică aceasta pentru fiecare în parte. Dacă inculpatul declară că nu cunoaște învinuirea sau nu i s-a înmănat copia rechizitoriului, aceasta obligă de a acordă timpul necesar pentru ca inculpatul sau după caz și apărătorul acestuia să ia cunoștință cu învinuirea formulată.

Un alt act constă în determinarea *ordinii de cercetare* a probelor. Art. 365 CPP RM stabilește ordinea de examinare a probelor menționând că în primul rând se cercetează probele acușării. Instanța poate modifica ordinea cercetării judecătorești la cererea părții. În acest caz se va consulta poziția părții opuse.

De regulă, stabilirea ordinii cercetării judecătorești este în dependență de mai mulți factori, de ex. dacă persoana se acușă în săvârșirea mai multor infracțiuni sau există mai mulți făptuitori etc.

Ordinea cercetării judecătorești în cadrul procedurii generale poate fi determinată și de necesitatea audierii a mai multor părți vătămate, mai multor martori. În cazul unor dosare

complicate cu mai multe epizoade de regulă se examinează probele ce țin de un epizod concret, pot fi întâlnite situații când martorul care cunoaște circumstanțe ce țin de mai multe capete de învinuire audiat asupra tuturor circumstanțelor. Pe parcursul cercetării judecătorești ordinea de cercetare a probelor poate fi modificată. În cazul în care a fost prezentată o referință la rechizitoriu, președintele ședinței de judecată aduce la cunoștința celor prezenți conținutul acesteia [11, p. 288-289].

În scopul asigurării unui cadru legislativ care să permită desfășurarea procesului penal în mod eficient și operativ, a fost reglementată o procedură simplificată de desfășurare a cercetării judecătorești, care se aplică în ipoteza recunoașterii învinuirii de către inculpat [74, p. 245]. Procedura judecării în cazul recunoașterii învinuirii reprezintă de fapt o procedură abreviată ce are la bază o pledoarie de vinovăție [101, p. 192].

Procedura abreviată a judecării în cazul recunoașterii învinuirii are la bază o recunoaștere de vinovăție. Reglementarea procedurii în mai multe texte, intercalate printre alte dispoziții procesuale, reprezintă opțiunea legiuitorului de a prezenta „în oglindă” desfășurarea celor două proceduri de judecată: cea de drept comun, în care faza cercetării judecătorești se caracterizează, de regulă, prin administrarea de probe, soluțiile pronunțate fiind rezultatul evaluării probelor administrate în cauză, și procedura simplificată, în care faza cercetării judecătorești este limitată la administrarea probei cu înscrisuri [8, p. 977].

În cadrul cercetării judecătorești se desfășoară o activitate asemănătoare cu cea de la cercetarea penală din cursul urmăririi penale, dar în alte condiții procedurale. Activitatea este asemănătoare, deoarece se administrează probe pentru lămurirea faptelor și împrejurărilor cauzei sub toate aspectele; în acest scop se folosesc procedeele probatorii ca ascultarea și confruntarea unor persoane, obținerea de relații scrise, de înscrisuri, verificarea de mijloace materiale de probă, efectuarea de expertize; este de aceea justificată denumirea de „cercetare judecătorească”.

Condițiile diferite în care se desfășoară cercetarea judecătorească se referă în primul rând la autoritatea judiciară și persoanele care iau parte la efectuarea ei. Într-adevăr, cercetarea judecătorească este condusă de către instanța de judecată, care o și efectuează, dar la această activitate participă procurorul, părțile și apărătorii lor, ceea ce creează condiții mai bune pentru administrarea legală, completă și corectă a probelor față de urmărirea penală, unde nu ia parte decât organul de urmărire penală. În al doilea rând, principiul contradictorialității impune ca la administrarea probelor să aibă posibilitatea de intervenție toate persoanele care participă la judecată: judecători, procuror, părți, apărători, ceea ce presupune o verificare completă și obiectivă a probelor, sub toate aspectele necesare cunoașterii tuturor faptelor și împrejurărilor cauzei [94, p. 581].

Cercetarea judecătorească are ca obiect, în primul rând, readministrarea probelor care au fost strânse în cursul urmăririi penale, ca cerință a principiului nemijlocirii ședinței de judecată, în scopul perceperii directe, nemijlocite a probelor de către instanța de judecată; nu este însă o simplă reproducere a probelor, ci o administrare a lor în noi condiții de către instanța de judecată, cu participarea procurorului și a părților, sub controlul publicului asistent. CtEDO s-a pronunțat în mai multe cauze (ca de exemplu, în cauza *Unterpertinger vs. Austria* din 24 noiembrie 1986) că nu se poate pronunța condamnarea dacă judecătorii nu au avut ocazia să asculte nemijlocit persoanele pe ale căror declarații își întemeiază hotărârea. În al doilea rând, cercetarea judecătorească are ca obiect administrarea oricăror probe necesare în vederea lămuririi cauzei sub toate aspectele, atât administrarea probelor strânse în cursul urmăririi penale, cât și administrarea probelor noi se realizează prin mijloace de probă legale, obținute prin procedeele probatorii corespunzătoare caracterului public, oral și contradictoriu al judecății [94, p. 581-582].

Procedura de desfășurare a cercetării judecătorești în ipoteza recunoașterii învinuirii este, așa cum am mai menționat, caracterizată prin simplitate, activitățile derulate fiind împărțite în două mari categorii: *activități obligatorii* (audierea inculpatului, consemnarea concluziilor procurorului, persoanei vătămate și ale celorlalte părți) și *activități eventuale* (administrarea de probe cu înscrisuri, schimbarea încadrării juridice) [74, p. 246].

Începerea cercetării judecătorești este marcată întotdeauna de citirea rechizitoriului în conformitate cu prevederile art. 366 CPP RM, moment procesual deosebit de important, care stabilește pragul până la care se poate aplica procedura simplificată de judecată prevăzută de art. 364¹ CPP RM. Dacă în procesul penal a fost pornită acțiunea civilă, se expune și aceasta.

Această sancțiune va interveni doar dacă nerespectarea termenului îi este imputabilă inculpatului. Prin urmare, în cazul în care unul dintre inculpați a lipsit justificat la termenul la care s-au admis cererile coinculpaților de judecare a cauzei conform procedurii simplificate, acesta poate beneficia în continuare de prevederile art. 364¹ CPP RM [59].

Având în vedere că ședința de judecată în cazul procedurii simplificate se desfășoară fără o cercetare judecătorească în sensul deplin al cuvântului, totuși, elementele de bază ale acesteia nu sunt excluse. Această concluzie este argumentată prin necesitatea expunerii de către acuzator a învinuirii înaintate. Mai mult decât atât, în cazul examinării dosarului în procedură simplificată pot fi examinate și anumite circumstanțe ce caracterizează persoana inculpatului, circumstanțele ce atenuază sau agravează răspunderea acestuia etc.

După expunerea de către procuror a învinuirii formulate, judecata urmează să se convingă de faptul că au fost respectate temeiurile și condițiile aplicării procedurii simplificate. În acest context, autorul *VASEAEV*, A. A. consideră că inculpatului, cu această ocazie, urmează a-i fi

adresate mai multe întrebări, care în esență urmăresc scopul stabilirii temeiurilor și condițiilor aplicării procedurii simplificate [128, p. 32]. Acestea au o importanță aparte, deoarece permit a stabili că temeiurile și condițiile procedurii simplificate au fost respectate și, totodată, detalizează întrebările principale la care instanța urmează să obțină, în mod obligatoriu, un răspuns, și anume: 1) îi este clară inculpatului învinuirea care i se aduce? 2) este de acord inculpatul cu învinuirea adusă și dacă își susține cererea sa privind judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală? 3) a fost înaintată cererea respectivă de bună voie și după consultări cu apărătorul pe acest segment? 4) conștientizează inculpatul consecințele dării sentinței în rezultatul judecării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală?

Răspunsul afirmativ la fiecare din întrebările specificate presupune respectarea condițiilor aplicării procedurii simplificate [128, p. 32; 149, p. 130].

Întrebările propuse de *VASEAEV, A. A.*, privitoare la vârstă, studii, prezența sau absența dereglărilor psihice, dependența de droguri, aflarea sub influența substanțelor medicamentoase îi va permite instanței să găsească răspunsul la una din întrebările principale – înțelegerea de către inculpat a învinuirii ce i se aduce.

Întrebările referitor la calitatea serviciilor de asistență juridică prestate de avocat, privind absența constrângerii de a accepta învinuirea înaintată, îi va permite instanței să se convingă în privința faptului că cererea privind procedura simplificată a fost înaintată de bună voie și după consultări cu apărătorul.

De asemenea, constatăm că judecătorul poate adresa întrebări de orice gen, nefiind limitat în acest sens. Însă, clarificând poziția inculpatului în raport cu „întrebările generale” prin intermediul unor întrebări de importanță minoră, este necesar să ne ghidăm de raționalitate și rezonabilitate. Din acest considerent, urmează să adresăm doar acele întrebări care contribuie la formularea opiniei proprii a judecătorului în latura respectării condițiilor aplicării procedurii simplificate.

Dacă răspunsul participanților la ședința de judecată privind procedura simplificată este unul afirmativ, în prezența convingerii că inculpatul, de bună voie, după consultări cu apărătorul său a depus cerere în acest sens, a conștientizat consecințele procedurii specificate, judecătorul pronunță o încheiere privind admiterea cererii vis-a-vis de judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și asigură continuarea cercetării judecătorești în dependență de particularitățile specifice acestei proceduri [128, p. 32; 149, p. 130-131].

Nu punem la îndoială faptul că recunoașterea învinuirii de către inculpat exclude un spectru larg de întrebări din cadrul probatoriului realizat în cadrul cercetării judecătorești. Însă, în acest caz, la temelia sentinței este plasată, faptic, doar recunoașterea inculpatului. Urmare a acestui fapt,

este prejudiciat principiul prezumției de nevinovăție [141, p. 37]. Activitatea probatorie în cadrul procedurii simplificate constă în audierea inculpatului la momentul formulării de către acesta a cererii, în posibilitatea procurorului, a persoanei vătămate și a celorlalte părți de a pune concluzii și în administrarea probei cu înscrisuri, în măsura în care părțile sau persoana vătămată propun această probă [74, p. 248].

În acest context, *PETRUHIN, I. L.* afirmă că pentru a ajunge la concluzia că la baza sentinței de condamnare sunt plasate probele administrate în cauza penală, iar învinuirea, care a fost recunoscută de inculpat, este întemeiată, judecătorul este obligat să examineze aceste probe, adică să efectueze cercetarea judecătorească. Examinarea cauzei în baza procedurii simplificate nu se va deosebi cu nimic de examinarea ei în ordinea generală. Același lucru se întâmplă atunci când judecătorul va da citire materialelor urmăririi penale. Din acest considerent ar fi rațional de a admite cercetarea judecătorească parțială, care ar include citirea actului de acuzare, audierea inculpatului, iar în caz de necesitate, și audierea părții vătămate, a martorilor și citirea anumitor materiale din cauza penală [185, p. 26]. Opinie, care în prisma prevederilor art. 364¹ CPP RM, nu este admisibilă.

De altfel, în procesul judecării cauzei în procedură simplificată vor fi examinate și circumstanțele care caracterizează personalitatea inculpatului. În legătură cu acest fapt merită a fi susținută opinia autoarei *GUSICOVA, A. P.* în privința listei de date referitoare la persoana inculpatului, care pot fi luate în calcul de instanță la individualizarea pedepsei. Această listă include o enumerare a datelor privind persoana inculpatului, referitoare la: a) caracterizarea socială a inculpatului (activitatea socială a inculpatului în calitate de membru a societății, care vorbește despre atitudinea persoanei vizate în privința celor mai importante laturi ale vieții obștești); b) caracteristica psihologică (se are în vedere cercul de interese, opiniile moral-juridice, interesele de viață, tendințele, opiniile etc.); c) caracteristica medico-biologică, care include informațiile despre starea de sănătate etc. [142, p. 119].

Totodată, faptul că judecata se desfășoară potrivit procedurii simplificate a recunoașterii învinuirii nu atrage *per se* o modificare sau înlocuire a temeiurilor arestării preventive/arestului la domiciliu. Instanța de judecată poate dispune condamnarea inculpatului și aplica o pedeapsă între limitele reduse cu executare în regim de detenție și menține starea de arest în măsura în care privarea de libertate este necesară și proporțională cu scopul urmărit. Mai mult decât atât, în cursul urmăririi penale, faptul că inculpatul recunoaște integral faptele de care este acuzat în fața procurorului și declară că intenționează să uzeze de procedura abreviată după trimiterea sa în judecată nu constituie un impediment la luarea sau prelungirea măsurii arestării preventive/arestului la domiciliu, organele judiciare urmând a aprecia în funcție de ansamblul

condițiilor necesare pentru dispunerea unei măsuri preventive dacă în acest context acestea mai sunt proporționale cu scopul urmărit [101, p. 200-201].

În virtutea celor specificate *supra*, făcând referire la prevederile art. 314 CPP , ajungem la concluzia privind existența unei „micro-cercetări”, desfășurarea căreia depinde de voința instanței și a părților în virtutea caracterului dispozitiv al normei vizate, deoarece ea specifică următoarele: „instanța de judecată este obligată, în cursul judecării cauzei, să cerceteze nemijlocit, sub toate aspectele, probele prezentate de părți, să audieze inculpatul, părțile vătămate, martorii, să cerceteze corpurile delictelor, să dea citire rapoartelor de expertiză, proceselor-verbale și altor documente, precum și să examineze alte probe”.

Cercetătoarea *DNEPROVSCAIA, M. A.* declară că nu este necesară citirea materialelor urmăririi penale, cu excepția celor ce caracterizează persoana inculpatului sau care conformă prezența circumstanțelor atenuante și agravante. De asemenea, declară ea, limitele cercetării circumstanțelor vizate sunt determinate în fiecare caz aparte de către părți. Părțile decid, de sine stătător, care anume documente referitoare la inculpat pot influența asupra stabilirii modalității și mărimii pedepsei, urmând să le prezinte și să le cerceteze în ședință. La categoria acestora se atribuie documentele ce conțin informații referitoare la circumstanțele agravante și atenuante (cazierul judiciar, copiile de pe sentință, caracteristicile de la locul de muncă și de trai, certificatele despre starea sănătății, adeverințele de căsătorie, informații referitoare la copii minori aflați la întreținere etc.) [149, p. 133].

Unii autori împărtășesc poziția prezentării suplimentare a materialelor (caracteristici, certificate, care au importanță pentru cauză) nemijlocit în cadrul ședinței de judecată [146, p. 27; 129, p. 7]. O altă pleiadă de cercetători sunt de părere că, în scopul stabilirii circumstanțelor ce caracterizează persoana inculpatului, care agravează sau atenuează răspunderea acestuia, pot fi audiați martorii și cercetate documentele [218].

RAZUMOV, A. S., bunăoară, consideră că pe lângă examinarea acelor probe asupra cărora indică părțile, instanța, din proprie inițiativă, poate examina materialele cauzei penale în cadrul cercetării judecătorești prin citirea anumitor documente din dosar care confirmă sau infirmă vinovăția inculpatului [193, p. 11].

Necesitatea unei examinări atât de scrupuloase este dictată de necesitatea excluderii unei autoincriminări din partea inculpatului și de convingerea în faptul că acordul acestuia în raport cu învinuirea înaintată a fost exprimat fără careva constrângeri din exterior [121, p. 120].

Din cele menționate reiese că, chiar și în cazul procedurilor simplificate, este admisă o cercetare judecătorească în anumite limite în vederea asigurării pronunțării unei sentințe legale, întemeiate și echitabile [121, p. 120].

După declanșarea procedurii simplificate, instanța poate încuviința inculpatului, persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente numai *administrarea probei cu înscrisuri*, singura probă ce poate fi administrată. Astfel, după admiterea cererii de judecată potrivit procedurii abreviate instanța întreabă părțile și persoana vătămată dacă propun administrarea de probe cu înscrisuri. Înscrisurile pot fi prezentate la termenul la care instanța a admis cererea de judecată potrivit procedurii abreviate sau la un termen ulterior, acordat în acest scop [101, p. 199].

Cu titlu de exemplu, menționăm următoarele: Curtea Constituțională a României a reținut că, potrivit art. 374 alin. (4) coroborat cu art. 375 alin. (2) și art. 377 CPP RM, în cursul cercetării judecătorești simplificate, pot fi administrate în suplimentarea probatoriului administrat în faza de urmărire penală probe cu înscrisuri. Doctrina a relevat faptul că, dacă, potrivit vechii reglementări, în procedura simplificată de judecată puteau fi administrate atât înscrisuri în circumstanțiere, cât și pentru soluționarea acțiunilor penală și civilă, prin urmare acestea pot fi atât în favoarea, cât și defavoarea inculpatului [19].

După încuviințarea probei cu înscrisuri, instanța va trece la administrarea probei. Aceasta presupune primirea înscrisurilor încuviințate la dosarul cauzei, cu posibilitatea invocării lor în cazul dezbaterilor asupra fondului cauzei, instanța urmând a le valorifica la deliberare. Înscrisurile pot fi prezentate la termenul la care instanța a admis cererea de judecată potrivit procedurii abreviate sau la un termen ulterior, acordat în acest scop. Pentru prezentarea de înscrisuri instanța nu poate acorda decât un singur termen [8, p. 990]. Situația vizată este specifică procesului penal din România

Procurorul nu poate propune probe în cadrul procedurii simplificate. El va pune însă concluzii cu privire la înscrisurile propuse de ceilalți participanți, solicitând admiterea numai a acelor care pot influența cuantumul pedepsei ori care permit soluționarea acțiunii civile formulate, iar nu și a acelor care pot influența situația de fapt recunoscută de inculpat [8, p. 987].

Prin derogare legală de la ordinea generală de examinare a listei probelor părților plasate pe poziții contradictoriale, partea apărării este lipsită de dreptul de a le prezenta, întrucât în caz contrar ar decădea însăși procedura de judecată a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [99, p. 53].

Ca și în cazul procedurii obișnuite, persoana vătămată și părțile pot renunța la probele (înscrisuri) pe care le-au propus. După punerea în discuție a renunțării, instanța va dispune ca proba să nu mai fie administrată sau va respinge cererea, dacă va considera că proba respectivă este utilă cauzei.

Dacă după acordarea unui termen în acest sens, se constată imposibilitatea administrării probei admise anterior, instanța, din oficiu sau la cererea procurorului, a persoanei vătămate și a părților, va putea dispune ca acea probă să nu mai fie administrate [8, p. 991].

Audierea inculpatului. Atunci când o acuzație penală împotriva inculpatului este stabilită printr-o formă prescurtată de examinare judiciară, aceasta duce, în esență, la renunțarea la o serie de drepturi procedurale. Acest lucru nu poate fi o problemă în sine, deoarece nici litera, nici spiritul articolului 6 CEDO nu împiedică o persoană să renunțe la aceste garanții din propria sa voință.

Totuși, renunțarea la anumite drepturi procedurale trebuie întotdeauna, pentru a fi considerată eficientă în sensul CEDO, stabilită în mod neechivoc și însoțită de garanții minime, proporționale cu importanța acestora și nu trebuie să contravină vreunui interes public important [99, p. 53].

Formulând solicitarea de a judeca cauza pe baza probelor administrate în fază de urmărire penală, inculpatul renunță neechivoc la dreptul de a interoga martori în fața instanței. Renunțarea nu este contrară art. 6 Capitolul 3 lit. d) din CEDO, dreptul consacrat de aceste dispoziții neavând caracter absolut.

Precizarea în declarația inculpatului, precum că acesta cunoaște și își însușește probele administrate în faza de urmărire penală, este necesară, deoarece renunțarea la audierea publică a martorilor trebuie făcută în cunoștință de cauză [59; 100, p. 29].

După ce i se verifică identitatea, se trece la ascultarea inculpatului. Explicarea priorității ascultării inculpatului constă în poziția centrală pe care acesta o are în procesul penal. Inculpatul este lăsat să arate tot ce știe despre fapta și împrejurările de fapt ce fac obiectul învinuirii. Pe bună dreptate a fost criticată practica de a se rezuma la afirmația inculpatului că își menține declarațiile date în faza de urmărire penală sau care se limitează la citirea declarațiilor anterioare ale acestuia, întrucât depoziția sa este unul din cele mai importante mijloace de apărare prin care-și prezintă poziția și punctul de vedere [62, p. 436]. Prin dispoziția privind relatarea liberă a inculpatului se împiedică ascultarea sumară a acestuia [79, p. 211].

Audierea inculpatului se realizează potrivit regulilor de audiere a martorului. Astfel, inculpatului i se aduce la cunoștință obiectul cauzei și i se propune să declare despre faptele și circumstanțele pe care le cunoaște și care se referă la cauză. După ce inculpatul a făcut declarații, lui i se pot pune întrebări cu privire la faptele și circumstanțele care trebuie constatate în cauză. Primii îi pot pune întrebări apărătorul și participanții la proces din partea apărării, apoi procurorul și ceilalți participanți din partea acuzării. Președintele ședinței poate pune întrebări inculpatului după ce i-au pus întrebări părțile, însă întrebări cu caracter de concretizare pot fi puse de președintele ședinței de judecată în orice moment al audierii.

Inculpatul poate fi audiat în cursul cercetării judecătorești ori de câte ori este necesar. Acesta poate depune declarații suplimentare oricând, cu permisiunea președintelui ședinței de judecată [11, p. 289]. Președintele are posibilitatea cenzurării, în sensul că unele întrebări ce exced obiectului cauzei, nu sunt utile, concludente sau, dimpotrivă sunt sugestive, pot fi respinse motivat [62, p. 436].

Potrivit procedurii simplificate a recunoașterii vinovăției, până la începerea cercetării judecătorești inculpatul poate declara că recunoaște săvârșirea faptelor reținute în actul de sesizare a instanței și solicită ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Judecata poate avea loc numai pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală doar atunci când inculpatul declară că recunoaște în totalitate faptele reținute în actul de sesizare a instanței și nu solicită administrarea de probe, cu excepția înscrisurilor în circumstanțiere pe care le poate administra la acest termen de judecată [8, p. 985]. Instanța de judecată audiază inculpatul potrivit regulilor de audiere a martorului (art. 105-110, 370 CPP RM).

Audierea realizată în baza art. 364¹ CPP RM reprezintă un act de cercetare judecătorească. Prin urmare, în cazul judecării cauzei potrivit procedurii simplificate, instanța de judecată va efectua o cercetare judecătorească (la rândul ei, simplificată), iar declarația inculpatului luată în acest cadru constituie mijloc de probă.

Declarațiile inculpatului se consemnează în scris de grefier ca document separat care se anexează la procesul-verbal al ședinței de judecată în conformitate cu prevederile art. 337 CPP RM [59].

Reținem, că atunci când unele persoane au ales ca judecarea cauzei să se facă în baza probelor administrate în faza de urmărire penală, iar altele nu, instanța de judecată trebuie să disjunga cauza penală, iar numele acestora nu vor fi incluse în sentință. Inclusiv din acest motiv, nu se poate pretinde că este încălcat principiul prezumției nevinovăției în această ipoteză. Mai mult, principiul prezumției nevinovăției nu este încălcat nici în situația în care în cauza penală disjunsă vor fi chemate să dea declarații persoanele care au fost judecate în procedura simplificată. Declarațiile acestor persoane nu pot avea valoare probantă prestabilită, acestea trebuind apreciate în coroborare cu alte probe [16].

În jurisprudență din România, cu privire la ascultarea inculpaților în acest moment procesual, s-a reținut că, deși inculpații, în stare de arest, au primit o copie de pe rechizitoriu, fiind vorba despre numeroase infracțiuni în formă continuată, se impunea o audiere mai amănunțită a acestora cu privire la fiecare faptă în parte, doar așa instanța putând avea reprezentarea certă că inculpații au înțeles exact învinuirile pentru care au fost trimiși în judecată. Întrucât articolul poartă titlul marginal „*Judecata în cazul recunoașterii vinovăției*”, este necesară o audiere amănunțită a

inculpatului înainte de începerea cercetării judecătorești, pentru că este posibil ca acesta să recunoască fapta sau faptele în materialitatea lor, însă să nu își recunoască vinovăția raportat la infracțiunea/infracțiunile pentru care a fost trimis în judecată, considerând necesar să facă anumite nuanțări care pot fi de natură să conducă la posibilitatea schimbării încadrării juridice a faptei reținute în actul de sesizare [8, p. 986; 102, p. 131].

Nu sunt aplicabile dispozițiile procedurii abreviate a recunoașterii vinovăției în condițiile în care, deși inculpatul a recunoscut fapta reținută în sarcina sa, a contestat cuantumul prejudiciului produs prin comiterea acesteia, quantum ce este element al formei calificate a infracțiunii comise, determinând astfel nu doar încadrarea juridică a acesteia, ci și limitele de pedeapsă. În raport cu infracțiunea pentru care inculpatul a fost trimis în judecată, se impunea judecarea cauzei în ansamblul său atât în ceea ce privește acțiunea penală, cât și acțiunea civilă, mai ales în condițiile în care latura civilă a fost disjunctă tocmai în scopul stabilirii prejudiciului produs [8, p. 984-985].

Nu sunt aplicabile dispozițiile procedurii abreviate a recunoașterii vinovăției în condițiile în care inculpatul nu a recunoscut în totalitate faptele reținute prin actul de sesizare, revenind asupra declarației date inițial în faza urmăririi penale și arătând că, în realitate, coinculpatul nu a intrat în casă, nu a exercitat niciun act de violență asupra părții vătămate și nu a sustras niciun bun [8, p. 985].

În urma audierii inculpatului pot fi obținute date cu privire la cauza examinată și la poziția inculpatului față de acuzarea înaintată, dar și atitudinea acestuia față de faptele sale. Audierea inculpatului convențional poate fi divizată în trei etape: expunerea liberă, răspunsul la întrebări, declarații suplimentare. Instanța și alți subiecți nu sânt în drept să întrerupă inculpatul punând întrebări. Întrebările pot fi puse doar după ce inculpatul a declarat liber asupra circumstanțelor cauzei. Totuși în situația când inculpatul declară despre anumite circumstanțe care nu sânt pertinente la cauza dată sau insultă participanții instanța atenționează inculpatul asupra corectitudinii sau pertinentei declarațiilor sale [11, p. 290-291].

Asigurarea drepturilor persoanei nu va fi efectivă doar prin declararea drepturilor persoanei ca o valoare supremă, chiar prevăzute în lege. Sunt necesare mecanisme de asigurare a acestora. Fără aceste mecanisme și în lipsa unor garanții procesuale asigurarea drepturilor persoanei va rămâne doar declarație. Pentru probatoriul penal sunt pertinente atât garanțiile legate de ocrotirea unor drepturi sau interese legitime în cadrul realizării diferitor instituții procesuale, cât și garanțiile materializate în existența unor instituții, activități sau sisteme de măsuri în cadrul procesului penal [38, p. 80-81].

În virtutea acestui fapt, după audierea inculpatului în ordinea prevăzută de art. 364¹ CPP RM, întru garantarea dreptului la apărare în egală măsură tuturor părților în proces, atunci când în

cauză participă partea vătămată căreia prin infracțiune i-au fost cauzate daune materiale sau/și morale, în legătură cu care nu a fost înaintată acțiune civilă, instanța explică dreptul de a se constitui în calitate de parte civilă și de a cere repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune [59]. Recunoașterea persoanei ca parte vătămată, purtând un caracter procesual, acordă persoanei posibilitatea de a participa în cadrul procesului penal ca un potențial beneficiar de anumite drepturi procesuale, inclusiv de dreptul de a proba cauzarea prejudiciului. În acest aspect însăși cererea sau acceptul persoanei de a fi recunoscută ca parte vătămată trebuie să fie temei suficient pentru a o recunoaște într-o asemenea calitate [38, p. 246].

În acest context, considerăm că este oportun să ne referim la opinia cercetătoarei *VIZDOAGĂ, T.*, care, pe bună dreptate, susține că spre deosebire de procuror, participarea părții vătămate în proces este determinată de interesul personal, provocat de cauzarea prejudiciului [105].

Astfel, dacă partea vătămată solicită recunoașterea în calitate de parte civilă și înaintează acțiunea civilă în conformitate cu prevederile art. 221 CPP RM, instanța prin încheiere protocolară admite cererea în temeiul art. 61 CPP RM, explicându-i acesteia și inculpatului drepturile și obligațiile determinate de exercitarea acțiunii civile în cauza penală. Totodată, instanța va solicita părții civile să-și formuleze pretențiile în aceeași ședință. În cazul când partea civilă nu și-a formulat acțiunea, acesta nu reprezintă temei de amânare a judecării cauzei.

Ca excepție, părțile pot propune, în latura civilă, administrarea de probe care le dețin la acel moment și le prezintă instanței. În cazul în care instanța de judecată a admis probele prezentate de părți în latura civilă, acestea urmează a fi cercetate, cu reflectarea în procesul-verbal al ședinței de judecată în conformitate cu prevederile art. 336 CPP RM [59].

În acest aspect și ca o continuare la cele remarcate de *VIZDOAGĂ, T.*, savantul *DOLEA, I.* consideră că la etapa actuală, în funcție de tendințele europene orientate spre consolidarea drepturilor victimelor ca subiecți plenipotențari de drepturi, se impune necesitatea promovării elementului privat în procesul penal atât prin dezvoltarea instituțiilor actuale, cât și prin promovarea noilor instituții [38, p. 234].

În doctrina românească se afirmă că în ipotezele cu totul excepționale în care numai sub aspectul laturii civile dovedirea pretențiilor părții civile se poate face doar prin administrarea probei cu martori, iar nu prin înscrisuri, iar audierea martorilor este posibilă chiar la primul termen de judecată sau prin acordarea unui singur termen, *UDROIU, M.* apreciază că disjungerea laturii civile a cauzei ar fi o soluție disproporționată, exigențele soluționării cu celeritate a cauzei în ansamblu fiind prioritare. În astfel de situații, declară el, ar fi posibilă audierea martorilor sub aspectul laturii civile la primul termen de judecată sau la singurul termen acordat în acest scop, iar

apoi instanța să procedeze la judecata atât a laturii penale, cât și a laturii civile a cauzei potrivit procedurii abreviate. În această situație nu se poate reține incidența vreunei sancțiuni procesuale care să afecteze ansamblul procedurii abreviate [101, p. 199].

În acest context, este necesar să facem referire la Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind excepția de neconstituționalitate a art. 364¹ CPP RM (judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală), din 09 martie 2017 care stabilește că art. 20 din Constituție garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Totodată, în temeiul art. 115 alin. (4) din Constituție, procedura de judecată este stabilită prin lege organică.

În scopul realizării prevederilor constituționale, CPP RM nr. 122-XV din 14 martie 2003 cuprinde reglementări detaliate privind judecarea cauzelor penale de către instanțele judecătorești. În context, Curtea reține că dispozițiile prevăd inclusiv judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, care reprezintă de fapt o procedură abreviată.

Curtea menționează că examinarea cauzei penale în procedură simplificată este un instrument care oferă avantajul soluționării cu celeritate a cauzelor penale atunci când inculpatul recunoaște în totalitate săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu și solicită ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [53].

De asemenea, în jurisprudența sa, CtEDO a afirmat că, atunci când o acuzație penală împotriva inculpatului este stabilită printr-o formă prescurtată de examinare judiciară, aceasta duce, în esență, la renunțarea la o serie de drepturi procedurale. Acest lucru nu poate fi o problemă în sine, deoarece nici litera, nici art. 6 CEDO nu împiedică o persoană să renunțe la acesta garanții din propria sa voință [52, 53].

Cu toate acestea, CtEDO a subliniat că renunțarea la anumite drepturi procedurale trebuie întotdeauna, pentru a fi considerată eficientă în sensul CEDO, stabilită în mod neechivoc și însoțită de garanții minime, proporționale cu importanța acesteia. În plus, nu trebuie să contravină vreunui interes public important [49, 51, 53].

Mai mult, în partea ce ține de statutul părții civile în procesul penal, CtEDO a statuat că art. 6, § 1 CEDO nu garantează dreptul la o „*răzbunare privată*”, nici pe cel de a intenta o *actio popularis* în scop de pedepsire a unei persoane [50, 53]. Astfel, reglementarea unui regim sancționator poate fi în funcție și de atitudinea de recunoaștere a vinovăției. În acest sens, nu există nici o îndoială că pedeapsa care urmează a fi aplicată în caz de condamnare în urma unei proceduri simplificate are un scop de descurajare.

Curtea reține că prin stabilirea unor reguli speciale de procedură și prin aplicarea acestora în cazul recunoașterii faptelor indicate în rechizitoriu de către inculpatul care solicită ca judecata să se desfășoare în procedura simplificată nu se aduce atingere esenței dreptului de acces liber la justiție al părții vătămate, fiind în conformitate cu prevederile art. 20 combinat cu art. 16 și 54 din Constituție [53].

În anumite condiții, caracterizate prin necesitatea stabilirii încadrării juridice a faptelor recunoscute de inculpat, procedura simplificată se poate transforma în procedură comună, cercetarea judecătorească urmând a se derula conform regulilor analizate anterior. Astfel, există posibilitatea ca inculpatul să recunoască în totalitate faptele pentru care a fost trimis în judecată, dar să conteste încadrarea juridică a acestora. În acest caz, dacă pentru stabilirea încadrării juridice este necesară administrarea altor probe, instanța de judecată, luând concluziile procurorului, ale părților și ale persoanei vătămate, poate dispune desfășurarea cercetării judecătorești în procedură comună. În această ipoteză, practic, este anulat caracterul simplificat al cercetării judecătorești, acordându-se prioritate principiului aflării adevărului [74, p. 248].

Astfel, după cum se specifică în HP CSJ „Cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP RM de către instanțele judecătorești”, dacă în cadrul examinării conform procedurii simplificate după audierea inculpatului și/sau în timpul dezbaterilor au apărut circumstanțe care exclud aplicarea dispozițiilor art. 364¹ CPP RM, instanța de judecată, deliberând în conformitate cu prevederile art. 383 CPP RM, prin o nouă încheiere motivată, va relua judecarea cauzei și va judeca cauza în procedura generală.

De exemplu, instanța, cu ocazia deliberării, nu este lămurită asupra împrejurărilor de fapt ale cauzei sau fapta imputată inculpatului nu a fost încadrată corect, dacă se constată că există vreo încălcare a normelor imperative din CPP [59]. Astfel, *în speță, prin sentința Judecătoriei Orhei din 11 mai 2016, în cauza examinată în procedura simplificată conform art. 364¹ CPP, T. A. a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 145 alin. (1) CP și cu aplicarea art. 82 alin. (2) CP, i-a fost aplicată pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 9 ani, cu executare în penitenciar de tip închis. Sentința a fost atacată cu apel de către procuror. Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17 august 2016, a fost admis apelul declarat de către procuror, casată sentința, iar inculpatului T. A. a fost condamnat la 14 ani închisoare.*

Instanța de apel a menționat faptul că, atunci când în cadrul examinării cauzei conform procedurii simplificate după audierea inculpatului și/sau în timpul dezbaterilor au apărut circumstanțe care exclud aplicarea dispozițiilor art. 364¹ CPP, instanța de judecată, deliberând în conformitate cu prevederile art. 383 CPP, prin o nouă încheiere motivată, va relua judecarea cauzei și va judeca cauza în procedura generală. Astfel, în cazul în care instanța de judecată, cu

oazia deliberării, nu este lămurită asupra împrejurărilor de fapt ale cauzei sau fapta imputată inculpatului nu a fost încadrată corect, dacă se constată că, există vreo încălcare a normelor imperative din CPP, se impune soluția privind reluarea judecării cauzei și, respectiv, judecarea cauzei în procedura generală.

În acest context, Colegiul penal menționează că, organul de urmărire penală greșit a calificat acțiunile inculpatului în baza art. 145 alin. (2), lit. o) CP, iar prima instanță corect a reținut faptul că, acțiunile inculpatului urmau a fi recalificate și încadrate în baza art. 145 alin. (1) CP, însă eroarea de drept a instanței de fond a constat în faptul că a admis cererea inculpatului de examinare a cauzei penale în ordinea art. 364¹ CPP și a examinat cauza în procedură simplificată, deși fapta inculpatului nu a fost încadrată în conformitate cu învinuirea adusă.

Totodată, Colegiul penal a menționat că instanța de apel din oficiu, conducându-se de prevederile art. 409 alin. (2) CPP, poate să caseze sentința primei instanțe și să pronunțe o nouă hotărâre prin care să constate situația de fapt și să încadreze această faptă așa cum a fost formulată în rechizitoriu în cazul în care, pronunțând sentința în procedura simplificată, prima instanță reține o altă situație și/sau o altă încadrare juridică decât cea constatată (stabilită) în rechizitoriu [32].

În general, considerăm că practica judecătorească prin care se impune recunoașterea inclusiv a încadrării juridice, este în sine o interpretare defectuoasă a cadrului legal, or în acest sens legea în alin. (1) art. 364¹ CPP impune inculpatului ca cerința de inițiere a procedurii abreviate recunoașterea săvârșirii faptelor indicate în rechizitoriu, solicitarea ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și mențiunea că nu se solicită administrarea de noi probe. Legea nu se referă la aspecte ce țin de încadrarea juridică.

În acest sens, poziția expusă în pct. 4 din HP CSJ nr 13 din 16.12.2013 cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP RM de către instanțele judecătorești prin care se reține că inculpatul trebuie să recunoască și încadrarea juridică a faptei/faptelor așa cum a/au fost reținute în rechizitoriu, instituie o cerință suplimentară, contrar prevederilor cadrului legal, limitând în acest sens instanța în libertatea decizională vis-a-vis de acest aspect [59].

În susținerea poziției noastre vine precum și Decizia Curții Constituționale, care reține, că instanței de judecată îi revine sarcina încadrării juridice a faptelor și nu este obligată să adopte încadrarea dată de către procuror [16].

În unele cazuri și practica judiciară națională înregistrează situații în care reîncadrarea în cadrul procedurii abreviate se acceptă. Astfel, prin sentința Judecătoriei Bălți din 27 mai 2013, pronunțată pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, au fost condamnați: V. V. în baza art. 188 alin. (2) lit. f) CP, la 5 ani și 3 luni închisoare, cu executarea în penitenciar de

tip semiînchis; S. A. și M. L. în baza art. 188 alin. (2) lit. f.) CP, la 5 ani și 6 luni închisoare, cu executarea în penitenciar de tip semiînchis.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 13 noiembrie 2013, a fost respins, ca nefondat apelul părții vătămate G. S., admise apelurile avocaților în numele inculpaților, casată sentința contestată și pronunțată o nouă hotărâre potrivit modului stabilit pentru prima instanță, - S. A., M. L., și V. V. au fost condamnați în baza art. 187 alin. (2) lit. b), e), f) CP, cu aplicarea prevederilor art. 364¹ alin. (8) CPP, la trei ani închisoare, fără amendă, fiecare. În temeiul art. 90 CP, executarea pedepsei stabilite a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 3 ani pentru fiecare. Instanța de apel a menționat că instanța de fond a încadrat incorect acțiunile inculpaților S. A., M. L., și V. V. în baza art. 188 alin. (2) lit. f) CP., acestea urmând a fi reîncadrate în cele ale art. 187 alin. (2) lit. b), e) f) CP.

Colegiul penal al CSJ a susținut că instanța de apel corect a reîncadrat acțiunile inculpaților din prevederile art. 188 alin. (2) lit. f) CP în cele ale art. 187 alin. (2) lit. b), e) f) CP. Cât privește recursul procurorului în partea stabilirii pedepsei, Colegiul penal al CSJ a constatat că instanța de apel nu a respectat criteriile generale de individualizare a pedepsei [27].

Dacă însă cercetarea judecătorească a derulat conform procedurii simplificate, fiind întrunite condițiile și temeiurile în acest sens, apoi, la finalizarea ei, după expunerea tuturor probelor din dosar și a celor prezentate la judecarea cauzei, președintele ședinței de judecată întreabă părțile dacă doresc să dea explicații suplimentare ori să formuleze cereri sau, după caz, demersuri noi pentru completarea cercetării judecătorești [11, p. 308].

O asemenea dispoziție este justificată în acest moment procesual de necesitatea ca, după ce a fost epuizată administrarea probelor admise și după ce s-au rezolvat incidentele procesuale ivite în cursul cercetării judecătorești, să se ia toate măsurile ce se impun pe planul probatoriului în vederea lămuririi cauzei [70, p. 125].

3.3. Specificul dezbaterilor judiciare și ultimului cuvânt al inculpatului în cadrul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

Noțiunea de *dezbatere* are un dublu sens. În *sens larg*, semnifică întreaga desfășurare publică, orală, nemijlocită și contradictorie a ședinței de judecată. Din punct de vedere *juridic*, dezbaterile judiciare reprezintă un moment al judecării care are loc după terminarea cercetării judecătorești [62, p. 449-450].

Dezbaterile judiciare reprezintă etapa în care se manifestă în plenitudinea lor principiile specifice judecării (publicitate, oralitate și contradictorialitate), confruntându-se în mod direct și nemijlocit funcțiile procesuale fundamentale: apărarea, acuzarea și jurisdicția. Astfel, cu ocazia

dezbaterilor, procurorul și părțile prezintă instanței legal compuse, punctele de vedere ale învinuirii și apărării asupra fondului cauzei penale, acordând apoi instanței posibilitatea să surprindă din argumentele aduse adevărul și soluția ce trebuie dată în cauză. Numai în acest fel, din disputa publică, orală și contradictorie a învinuirii și apărării atât în latura penală cât și în latura civilă a cauzei, se creează premisa pentru obținerea unei soluții legale și temeinice [70, p. 126]. Fiind punctul culminant al procesului, concluziile lor trebuie să se refere la existența sau inexistența infracțiunii, săvârșirea ei de către inculpat, răspunderea penală și civilă a acestuia [62, p. 450].

Dezbaterile judiciare se compun din cuvântările procurorului, apărătorului și inculpatului, care, după caz, mai pot lua încă odată cuvântul în replică. Dacă în ședință participă și partea civilă cuvânt în dezbateri se oferă și acesteia. Instanța va urmări ca în dezbateri și partea civilmente responsabilă să se expună asupra acțiunii civile. Aceasta deoarece, până la retragerea completului în camera de deliberare, este rațional a asculta opinia părților referitor la măsura de pedeapsă care trebuie aplicată inculpatului.

În cazul nostru, după parcurgerea cercetării judecătorești sumare instanța va acorda cuvântul în dezbateri procurorului, părții vătămate și altor participanți, potrivit regulilor generale de desfășurare a dezbaterilor [101, p. 199]. În ipoteza consorțiunii procesuale (dacă sunt mai multe părți vătămate, părți civile sau mai mulți inculpați) se dă cuvântul în dezbateri cu respectarea ordinii prevăzute de lege pe grupuri procesuale [70, p. 128].

Cu toate că dezbaterile judiciare caracterizează judecata în oricare din etapele ei, atât în procedura comună, cât și în procedurile speciale, ele se particularizează în mod deosebit în cazul judecății în prima instanță, datorită trăsăturilor specifice, având ca obiect însăși soluționarea, în conformitate cu legea și cu adevărul, a acțiunii penale și a acțiunii civile puse în mișcare în cursul urmăririi penale sau în cursul judecății și exercitate în fața instanței de judecată. Ele sunt obligatorii [70, p. 126-127].

Dezbaterile au ca obiect întregul fond al cauzei [68, p. 151]. Dezbaterile constituie o activitate procesuală specifică judecății. În vocabularul juridic noțiunea este folosită într-un dublu sens. În sens larg, prin dezbateri se înțelege întreaga desfășurare publică, orală și contradictorie, a ședinței de judecată. După adoptarea CPP RM în vigoare, noțiunea nu mai este folosită în acest sens. În contextul legii, în sens restrâns și tehnic, dezbaterile constituie o activitate procesuală specifică judecății, care constă în efectuarea de expuneri, formularea de concluzii, oral și în contradictoriu, în fața instanței, de către procuror și de către celelalte părți ori reprezentanții sau apărătorii lor, cu privire la obiectul judecății.

Cu dezbaterile se încheie activitatea complexă și responsabilă a instanței și a părților în vederea lămuririi aspectelor și împrejurărilor deduse judecății. Deci, anume la această etapă se

înfățișează ca o confruntare pozițiile opuse ale subiecților procesuali interesați în soluționarea cauzei, din ciocnirea susținerilor și concluziilor acestora, să fie valorificat întregul material probator al cercetării judecătorești [13, p. 323-324].

Unii cercetători din domeniu susțin că desfășurarea dezbaterilor judiciare reduce la net celeritatea judecării cauzei în baza a probelor administrate la urmărirea penală, respectiv ideea simplificării procedurii fiind recunoscută ca neîntemeiată [152]. Alții, dimpotrivă încearcă să justifice necesitatea etapei dezbaterilor judiciare în cadrul procedurilor simplificate [219, p. 491]. *DNEPROVSCAIA, M. A.* consideră, de asemenea, că etapa dezbaterilor judiciare este o componentă obligatorie a judecării cauzei, deoarece, în caz contrar, ar fi imposibil a justifica prevederile legii procesual-penale conform cărora ședința de judecată se desfășoară cu respectarea Capitolului 30 CPP al FR, unde sunt reglementate dezbaterile judiciare și ultimul cuvânt al inculpatului [149, p. 135].

Ca orice activitate procesuală și dezbaterile și-au găsit reglementare legală. Astfel, art. 377 alin. (2) CPP RM fixează ordinea în care se acordă cuvântul în cadrul dezbaterilor: procuror, parte vătămată, parte civilă, parte civilmente responsabilă, apărător. Cuvântul se acordă și inculpatului când apărătorul nu participă în cauza dată sau dacă însuși inculpatul cere cuvântul. Din textul legii deducem că dezbaterile se desfășoară în ordinea prestabilită și sub conducerea instanței care trebuie să asigure respectarea ordinii la cuvânt.

În scopul asigurării dreptului la apărare iau mai întâi cuvântul părțile interesate în aducerea conflictului în fața instanței și apoi cei chemați să răspundă pentru latura penală sau civilă a acestui conflict. Dacă există mai mulți reprezentanți ai părților, ordinea cuvântărilor lor o stabilește instanța. Dacă cel puțin una din persoanele care participă la dezbateri cere termen pentru pregătirea către dezbateri, instanța este obligată să anunțe întrerupere și în mod obligatoriu va trebui să-i indice durata.

Ca gen al elocinței judiciare, discursul (pledoaria) este adresat instanței și tuturor celor care au participat și au fost prezenți în ședință, cuprinzând concluziile oratorului privitor la cauză și urmărind scopul de a influența asupra formării convingerii judecătorului, ajutându-l să pătrundă în circumstanțele cauzei, să cerceteze sub toate aspectele probele prezentate de părți, ca până la urmă să stabilească adevărul și să adopte o hotărâre justă.

În discurs (pledoarie) participantul la dezbaterile judiciare este în drept să se refere doar la acele probe care au servit obiect de cercetare judecătorească. În cazul în care a apărut necesitatea administrării unor probe noi persoana interesată poate cere, cu arătarea motivelor și argumentelor de rigoare, reluarea cercetării judecătorești. După punerea în discuție a cererii sau, după caz, a

demersului, instanța de judecată se va pronunța prin încheiere motivată în vederea admiterii sau respingerii solicitării.

Potrivit regulii generale instanța nu este în drept să limiteze durata dezbaterilor la un anumit timp, însă legiuitorul (art. 378 alin. (2) CPP RM) a rezervat dreptul președintelui ședinței de judecată de a întrerupe cuvântările participanților la dezbateri dacă acestea, în susținerile lor, depășesc limitele judecării cauzei stabilite prin art. 325 CPP RM. Deși între cuvântări nu se admit întreruperi, pentru motive întemeiate dezbaterile pot fi întrerupte pentru cel mult 3 zile [13, p. 324-325].

Cu privire la conținutul dezbaterilor judiciare, este corectă părerea autoarei *TATIANINA L.G.* în privința faptului că, părțile, la această etapă, urmează să-și expună poziția în privința posibilei măsuri de pedeapsă [215, p. 33].

Deoarece, *a priori*, vinovăția inculpatului se considera deja demonstrată, cercetătorul *HALICOV, A.* susține, pe bună dreptate, că, în cazul procedurii simplificate, componenta de bază a dezbaterilor trebuie dedicată nu analizei probelor, ci calificării infracțiunii și determinării categoriei și mărimii măsurii de pedeapsă [224, p. 65].

Autoarea *DNEPROVSCAIA, M. A.* consideră că în cadrul dezbaterilor judiciare, acuzatorul și apărătorul trebuie să motiveze selectarea unei sau altei măsuri și categorii de pedeapsă care urmează a fi aplicată inculpatului, indicând, totodată, asupra circumstanțelor atenuante și agravante în vederea justificării acestei selectări. În caz contrar, raționalitatea examinării materialelor cauzei ce caracterizează persoana inculpatului poate fi pusă la îndoială [149, p. 136].

Discursul procurorului acuzator de stat. Pregătirea și rostirea discursului propriu-zis, pe lângă cunoașterea regulilor generale de construcție a cuvântării publice, a regulilor de retorică, a procedeelelor oratorice elementare, sunt precedate de cunoașterea particularităților specifice acestui gen de elocvență [104, p. 4].

Procurorul trebuie să depună concluzii complete, atât în latura penală cât și în latura civilă a cauzei. În latura penală, procurorul va cuprinde o prezentare sintetică a stării de fapt (fapta sau faptele pentru care s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului), plecând de la analiza obiectivă a probelor administrate în tot cuprinsul procesului penal (atât în faza de urmărire penală, cât și în timpul cercetării judecătorești). Tot el se va referi la: a) indicarea probelor care stabilesc vinovăția inculpatului; b) încadrarea juridică a faptei; c) pericolul social concret al faptei și a inculpatului, făcând trimitere atât la materialitatea faptei sau faptelor (împrejurări legate de loc, de timp, de mod de săvârșire, mobil etc.), cât și de situația personală a inculpatului (antecedente penale, inclusiv starea de recidivă, conduita generală anterioară săvârșirii faptei, atitudinea inculpatului după săvârșirea faptei etc.) cu evidențierea criteriilor generale de individualizare a pedepselor, cât și

împrejurările care constituie circumstanțe atenuante sau agravante, după caz; d) cererea expresă de condamnare a inculpatului și de aplicare a unei pedepse cu precizarea cuantumului generic al acesteia între limitele de pedeapsă prevăzute în textul incriminator, precum și a modalității de individualizare a executării potrivit legii (executarea în regim de detenție, suspendarea condiționată a executării pedepsei etc., ori a unei măsuri educative, în cazul minorului, dacă este cazul [70, p. 130-131].

Autoarea *VIZDOAGĂ, T.* scoate în evidență următoarele trăsături distinctive ale discursului acuzatorului: a) caracterul preponderent apreciativ; b) concludență strictă cu probele administrate în cercetarea judecătorească; c) întemeierea de fapt și de drept; d) caracterul ofensiv (caracteristic pentru discursul de acuzare); e) caracterul educativ [103, p. 19].

Expunerea circumstanțelor de fapt. În general, expunerea se face simplu, rapid, clar și verosimil, pregătindu-i pe ascultători pentru perceperea și conștientizarea probelor administrate. Expunând faptele, procurorul trebuie să știe că o face pentru a demonstra apoi o anumită teză. El trebuie să se facă bine înțeles, să pună în lumină faptele și să nu ascundă împrejurările nefavorabile acuzării, nu numai că etica profesională cere acest lucru, dar și pentru că ele nu vor fi uitate de adversar [13, p. 326-327].

În conținutul discursului în cazul procedurii sumare nu se face analiza probelor.

Caracterizarea personalității inculpatului și aprecierea circumstanțelor agravante sau atenuante sânt elemente necesare oricărui discurs.

Nu este exclus că anume personalitatea inculpatului și modul în care el a săvârșit infracțiunea conferă procesului o semnificație socială deosebită. Atunci este oportun ca discursul să fie început prin caracterizarea inculpatului. Cele spuse însă nu înseamnă că atunci când sânt cercetate circumstanțele referitoare la faptul infracțiunii sau când se argumentează încadrarea juridică, fie se discută cauzele săvârșirii infracțiunii, procurorul nu se poate referi la personalitatea inculpatului.

Pledoaria apărătorului. În principiu structura pledoariei corespunde structurii discursului acuzatorului de stat, fiind un răspuns la poziția acuzării. Spre deosebire de acuzatorul de stat care are obligația de a analiza sub toate aspectele, complet și obiectiv, toate circumstanțele cauzei, apărătorul este pătruns în exclusivitate de scopul apărării intereselor inculpatului și punerii lui într-o lumină favorabilă în fața instanței [13, p. 332].

După ce au luat cuvântul toți participanții la dezbateri, ei pot să mai ia o dată cuvânt în replică în legătură cu cele spuse în cuvântările anterioare. Dreptul la ultima replică aparține întotdeauna apărătorului sau inculpatului (art. 379 CPP RM).

De obicei, susține *DNEPROVSCAIA, M. A.*, participanții la procedura simplificată nu se folosesc de dreptul la replică. Ea consideră că poziția inculpatului în raport cu acuzarea adusă este clară, învinuirea este dovedită, cererea inculpatului privind examinarea cauzei în procedură simplificată nu a întâlnit careva obiecții din partea participanților la proces, urmare a cărui fapt replica nu este necesară și rațională, în special, din considerente de economie de timp [149, p. 137].

Dacă discursul și pledoaria sânt componente obligatorii ale dezbaterilor, atunci replica apare ca element facultativ. Replica este un drept și nu o obligație. În art. 279 CPP RM se subliniază că conținutul replicilor trebuie să fie doar „în legătură cu cele spuse în cuvântări”.

Este recomandată în general utilizarea cu moderație a acestui drept. Se consideră ca o gravă eroare reluarea în replică a argumentelor dezvoltate în discurs, replica făcând în acest caz dublă întrebuintare cu discursul. Replica participanților la dezbateri trebuie să fie, pe cât e posibil, concisă, să fixeze atenția asupra chestiunilor care urmează a fi clarificate și concretizate; fiind o obiecție, ea trebuie să poarte un caracter polemic, să confirme poziția și să infirme argumentele oponentului.

Folosirea dreptului la replică are loc nu oricând, ci doar atunci când s-au făcut afirmații eronate; au fost denaturate circumstanțele de fapt, s-a dat o încadrare juridică incorectă faptei, s-au interpretat greșit normele de drept; în mod evident s-a denaturat poziția acuzării (apărării) sau a fost admis un comportament grosolan față de alți participanți la proces ș.a. Deși replica nu este limitată în timp, ea trebuie să fie pe cât e posibil de succintă și clară [13, p. 332-333].

Deși dezbaterile se desfășoară oral, instanța, când consideră necesar, poate cere părților, după închiderea dezbaterilor, să depună concluzii scrise. De asemenea, procurorul și părțile pot depune concluzii scrise, chiar dacă nu au fost cerute de instanță [68, p. 151-152].

În acest context, nu putem trece cu vederea momentul că prin Hotărârea nr. 9 din 09 martie 2017, Curtea constituțională s-a pronunțat asupra excepției de neconstituționalitate a art. 364¹ din CPP RM nr. 122-XV din 14 martie 2003. În procesul de examinare a sesizării, Curtea a constatat reglementări incoerente în CPP RM în partea ce ține de participarea părții civile la dezbaterile judiciare în cadrul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În particular, Curtea a observat că, deși art. 62 alin. (1) subpunctul 9) din CPP RM stabilește că, în scopul susținerii cererii sale, partea civilă dispune de dreptul de a pleda în dezbateri judiciare referitor la acțiunea sa civilă, totuși, dispozițiile art. 364¹ CPP RM alin. (5) dispun că dezbaterile judiciare se compun doar din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului, care pot lua cuvântul încă o dată în formă de replică. Prin urmare, Curtea a atestat o neconcordanță între dispozițiile art. 62 alin. (1) subpunctul 9) și dispozițiile art. 364¹ alin. (5) din CPP RM, creând

confuzii privind dreptul părții civile de a pleda în dezbateri judiciare. În acest context, Curtea a subliniat necesitatea legiferării aspectelor identificate în vederea excluderii carențelor existente [53].

Conform alin. (7), după încheierea dezbaterilor, respectând ordinea de soluționare a cauzei expusă în art. 338 CPP RM, instanța purcede la *deliberare și adoptarea sentinței* în conformitate cu prevederile art. 382-398 CPP RM, avându-se în vedere că poate fi adoptată sentință de condamnare sau de încetare pe temeuri de nereabilitare.

Ultimul cuvânt al inculpatului. Acordarea ultimului cuvânt inculpatului este o măsură tradițională în procesul penal, fiind cunoscută și admisă de foarte multă vreme. Ea decurge din construcția orală și contradictorie a sistemului judecătoriesc, în care nu se poate concepe, ca vorbind oricare altă parte la sfârșit, inculpatului să nu-i revină posibilitate a unei replici sau manifestarea unei poziții în raport de întreg conținutul dezbaterilor anterioare.

Ultimul cuvânt al inculpatului nu reprezintă numai ultima manifestare a dreptului său de apărare în cadrul judecătoriesc în primă instanță, ci constituie un drept *sui generis* și unic care revine numai acestei părți, în calitate de figură centrală a procesului penal și persoană supusă tragerii la răspundere penală.

Deși în virtutea principiului contradictorialității părțile beneficiază de drepturi procesuale egale, în realitate, sub aspectul pozițiilor în care se plasează, între acuzare și apărare există un dezechilibru. Din punct de vedere social, între cel care a încălcat legea comițând fapte dintre cele mai grave și reprobabile și cel care îl acuză, există o diferență, care se manifestă atât pe planul aprecierii opiniei publice, cât și în conștiința și convingerea judecătorului. Tocmai pentru a contrabalansa acest dezechilibru, se admite unanim că inculpatului trebuie să i se dea un drept pe care nu îl are nici o altă parte și care constă în acordarea ultimului cuvânt. În felul acesta, cele arătate de inculpat în încheiere vin să influențeze în ultimul rând convingerea judecătorului, nesuprapunându-se peste acest element de convingere nici o altă influență ulterioară [108, p. 212-213].

Ultimul cuvânt al inculpatului reprezintă o subdiviziune a ședinței de judecată, cu o autonomie bine determinată în raport cu celelalte etape ale ședinței de judecată [62, p. 452].

Particularitatea ultimului cuvânt al inculpatului personal în raport cu ultimul cuvânt al inculpatului care se acordă în mod obișnuit în cadrul dezbaterilor, se face din mai multe puncte de vedere, și anume:

1) *din punct de vedere formal*: a) se acordă întotdeauna după epuizarea dezbaterilor judiciare în ordinea prevăzută de lege, inclusiv a replicilor, dacă este cazul, chiar dacă inculpatul a avut ultimul cuvânt personal în cadrul dezbaterilor; b) nu poate fi exercitat decât personal de

către inculpat; c) nu poate fi întrerupt; d) inculpatului nu i se pot da replici la ultimul cuvânt și nici nu i se pot pretinde explicații în legătură cu cele relatate;

2) *din punct de vedere al conținutului*. Cu ocazia ultimului cuvânt, inculpatul are posibilitatea să-și exprime poziția de ansamblu asupra întregului conținut al dezbaterilor finalizate până în acel moment, să spună tot ce dorește în legătură cu fapta și cu procesul penal pornit împotriva sa, referindu-se atât la aspectele legate de soluționarea cauzei și de aplicare a pedepsei, cât și la aspectele de procedură. Totodată, în ultimul cuvânt, inculpatul poate să arate că regretă fapta pe care a săvârșit-o, ceea ce poate prezenta importanță pentru instanță la individualizarea judiciară a pedepsei;

3) *din punctul de vedere al efectelor produse pe plan procesual*: a) dacă inculpatul relevă fapte sau împrejurări noi, esențiale pentru soluționarea cauzei, instanța este obligată să dispună reluarea cercetării judecătorești; b) neacordarea ultimului cuvânt inculpatului personal atrage după sine sancțiunea nulității relative cu consecința desființării hotărârii dacă s-a produs o vătămare care nu poate fi înlăturată altfel [70, p. 135-137].

Legea nu înaintează anumite condiții specifice față de conținutul și forma ultimului cuvânt al inculpatului, din care considerent, el, în cadrul acestei etape, se poate axa pe autoaprecierea trecutului, prezentului și viitorului său, în raport cu obiectul acușării ce i se aduce [231, p. 418].

Natura juridică a expunerii făcute de inculpat în cadrul dezbaterilor este diferită de cea din ultimul cuvânt. Astfel, în timp ce pentru inculpat, în timpul dezbaterilor, poate lua cuvântul apărătorul – și de regulă vorbește când acesta este prezent – în ultimul cuvânt inculpatul trebuie să vorbească personal, dreptul la ultimul cuvânt neputând fi exercitat de apărător în numele celui asistat [108, p. 213].

Ultimul cuvânt va fi acordat inculpatului chiar dacă acesta a avut ultima luare de cuvânt în cadrul dezbaterilor și chiar dacă după el nu a mai pus concluzii nici o altă parte [13, p. 333]. Omisiunea de către instanță a acordării ultimului cuvânt inculpatului este de natură a determina casarea hotărârii, dacă astfel s-a pricinuit o vătămare care nu poate fi înlăturată în alt mod [108, p. 214].

În speță, în cauza, *Constantinescu vs. România* (27 iunie 2000) CtEDO constată că în prezenta speță, după ce a casat hotărârea prin care s-a dispus achitarea, Tribunalul București s-a pronunțat cu privire la temeinicia acușăției, stabilind că inculpatul se face vinovat de săvârșirea infracțiunii de calomnie, fără să-l audieze nemijlocit. CtEDO nu poate accepta punctul de vedere al Guvernului, conform căruia este suficient faptul că inculpatului i s-a acordat ultimul cuvânt. Pe de altă parte, CtEDO subliniază că există diferențe între susținerile reclamantului și ale Guvernului referitoare la acordarea cuvântului.

Totodată, dreptul acuzatului de a avea ultimul cuvânt are o importanță semnificativă, însă acest drept nu poate fi confundat cu dreptul de a fi audiat în timpul dezbaterilor de către o instanță. Prin urmare, CtEDO constată că Tribunalul București s-a pronunțat cu privire la temeinicia acuzației și l-a condamnat pe reclamant pentru săvârșirea infracțiunii de calomnie fără ca acesta să fi fost audiat și fără a i se permite să prezinte probe în apărare. CtEDO apreciază că Tribunalul trebuia să-l audieze pe reclamant, având în vedere mai ales faptul că a dispus pentru prima dată condamnarea lui în procedura instituită pentru stabilirea acuzației penale împotriva lui [11, p. 291-292].

În cadrul ultimului cuvânt al inculpatului, acesta poate evidenția unii factori substanțiali, importanți pentru aplicarea unei măsuri concrete de pedeapsă penală. Inculpatul se poate adresa instanței cu rugămintea de a fi manifestată o anumită indulgență, motivând-o cu părerea de rău în raport cu cele comise și cu alte circumstanțe atenuante ale cauzei penale [150, p. 32].

Ultimul cuvânt al inculpatului prilejuiește acestuia posibilitatea de a manifesta și lua poziție față de faptele săvârșite, față de procesul care s-a desfășurat și de modul cum înțelege instanța să rezolve cauza penală. Pentru instanță ultimul cuvânt al inculpatului poate evidenția gradul de înrăire al acestuia, măsura în care procesul penal a avut asupra lui un efect educativ, dar și atitudinea de căință și înțelegere corectă de către inculpat a responsabilității ce îi revine [108, p. 213].

Inculpatul, în cadrul ultimului cuvânt, poate veni cu rugămintea privind neaplicarea în privința lui a unei anumite categorii de pedeapsă, aplicarea unei pedepse, care nu este legată de privațiunea de libertate sau privind amânarea executării pedepsei aplicate etc. [121, p. 123-124], își expune căința sinceră în legătură cu cele comise [149, p. 137].

Ultimul cuvânt al inculpatului reprezintă nu numai ultima manifestare a dreptului său la apărare în cadrul judecății în prima instanță, ci și un drept personal, cu o natură juridică distinctă, pe care nu-l are nicio altă parte din proces, datorat dezechilibrului dintre acuzare și apărare, inculpatul aflându-se în dezavantaj pe planul aprecierii opiniei publice, în conștiința și convingerea judecătorilor. Numai prin acest drept suplimentar el poate influența convingerea judecătorilor. [62, p. 452].

Din conținutul ultimului cuvânt al inculpatului putem ajunge și la concluzia că cererea privind examinarea cauzei penale în procedură simplificată a fost întocmită și adresată instanței sub influența anumitor persoane (amenințări, inducere în eroare etc.), fapt care poate conduce la desfășurarea examinării cauzei în ordine generală [121, p. 123-124]. După finalizarea discursului inculpatului în cadrul ultimului cuvânt, instanța se retrage în camera de deliberare în vederea pronunțării ulterioare a sentinței, fapt despre care sunt înștiințați cei aflați în sala de ședințe.

3.4. Deliberarea și adoptarea sentinței în cadrul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală

După încheierea dezbaterilor judiciare și a ultimului cuvânt al inculpatului, instanța trebuie să treacă la deliberare, menită să rezolve cauza penală, ca după aceasta să pronunțe sentința judecătorească. Prin urmare, instanța este obligată să-și desfășoare activitatea în două etape consecutive, respectiv etapa deliberării (când judecătorul sau completul de judecată elaborează sentința recurgând la un complex de acțiuni analitice) și etapa adoptării (când judecătorul sau instanța de judecată îi conferă forma prevăzută de norma procesual penală) [14, p. 352].

Deliberarea constituie actul final al judecării în urma căreia instanța dă o hotărâre privind rezolvarea cauzei [62, p. 453]. Deliberarea primei instanțe de judecată este supusă, sub aspectul procedurii regulilor comune. Ea prezintă particularități doar în ceea ce privește obiectul și ordinea în care aceasta se abordează de către judecată [250, p. 667-668; 252, p. 730-731; 246, p. 138-140; 259, p. 713-715]. Deliberarea fiind sfătuirea completului de judecată, adică o operațiune exclusivă a acestuia și liberă de orice influență și intervenție, nu poate fi decât secretă [79, p. 170].

Întrucât problematica supusă deliberării este foarte extinsă, legea a făcut inventarierea ei, indicând aspectele privitoare la rezolvarea laturii penale a cauzei și enunțând principalele chestiuni care urmează să capete o soluționare referitor la celelalte implicații (rezolvarea acțiunii civile, plata cheltuielilor judiciare etc.) [108, p. 215].

Astfel, deliberarea reprezintă o totalitate de acțiuni prin care instanța, după încheierea dezbaterilor judiciare, recurge la verificarea și evaluarea materialului probator și procedural al cauzei, în vederea aprecierii definitive asupra acestuia și a soluției ce urmează să fie dată conflictului de drept penal ori o consfătuire a membrilor completului, asupra problemelor supuse acestei operațiuni, în care fiecare membru al completului de judecată își exprimă punctul de vedere cu privire la rezolvarea cauzei.

La etapa deliberării instanța de judecată trebuie să aibă clarificate toate problemele care au existat în cauză. Instanța verifică și apreciază probele din dosar concluzionând care dintre ele dovedesc sau, dimpotrivă, nu dovedesc anumite fapte și care dintre probe vor putea fi puse la baza sentinței judecătorești.

Obiectul deliberării reprezintă chestiunile pe care trebuie să le soluționeze instanța de judecată la adoptarea sentinței (art. 385 CPP RM). Legea face o catalogare a acestor chestiuni, deoarece aria lor este foarte extinsă. Ele pot fi separate după conținutul său în chestiuni de fapt și chestiuni de drept. Expunerea lor în lege nu este una întâmplătoare, ci una bazată pe ordinea logică, întrucât un răspuns negativ la o întrebare anterioară întrerupe necesitatea de a continua examinarea

întrebărilor posterioare [14, p. 352-353]. Instanța urmează a proceda la deliberare în ordinea logică a problemelor, având în vedere că un răspuns negativ la un aspect poate întrerupe șirul celorlalte chestiuni supuse deliberării. De pildă, nu se va examina vinovăția inculpatului până când completul nu a dat răspuns afirmativ în chestiunea existenței faptei imputate [108, p. 215].

În conformitate cu prevederile HP CSJ „Cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP RM de către instanțele judecătorești”, nr. 13 din 16.12.2013, conform alin. (7) al art. 364¹ CPP RM, după încheierea dezbaterilor, respectând ordinea de soluționare a cauzei potrivit art. 338 CPP RM, instanța purcede la deliberare și adoptarea sentinței în conformitate cu prevederile art. 382-398 CPP RM, avându-se în vedere că poate fi adoptată atât sentința de condamnare, cât și de achitare ori de încetare a procesului penal, supuse căilor de atac în condiții generale. În acest sens ne-am expus deja asupra faptului, că prevederile art. 364¹ alin. (7) CPP RM necesită o modificare de rigoare prin excluderea din textul legii a articolelor ce reglementează procedura de adoptare a sentinței de achitare.

În situația depistării circumstanțelor care justifică darea unei sentințe de achitare, judecătorul încetează judecarea conform procedurii speciale și dispune judecarea conform procedurii generale [187, p. 20].

Sentința este actul justiției penale, emis în numele legii de instanța de fond, adoptată în urma dezbaterilor judiciare, pronunțată în ședință publică, având ca sarcină soluționarea cauzei penale, care răspunde la întrebările ce vizează atât vinovăția inculpatului, tipul și mărimea pedepsei cât și încetarea procesului penal - pronunțând după caz condamnarea sau încetarea procesului penal, incluzând, de asemenea și întrebările ce vizează soluționarea acțiunii civile, a măsurilor preventive, soarta probelor materiale, cheltuielile judiciare [97, p. 97].

Sentința se adoptă în numele legii și importanța acesteia ca act judiciar cere de la judecători o conștientizare deosebită, pentru legalitatea și temeinicia ei. Sentința trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. bazându-se pe principiile generale ale justiției [54].

Sentința judecătorească reprezintă punctul culminant al actului de justiție penală. Ea este materializarea și sintetizarea finală a tuturor normelor legale ce au fost aplicate de către subiecții cauzei penale în toate etapele prin care a trecut aceasta. Prin intermediul hotărârii judecătorești judecătorul pronunță însăși dreptul, sau cum spuneau vechii romani „*iurisdictio*”. Prin sentința judecătorească se pun la punct toate chestiunile apărute pe parcursul procesului penal. Sentința judecătorească reprezintă actul procesual prin care se aplică direct și nemijlocit legea. Sentința judecătorească soluționează, de fapt, cauza penală și din acest motiv ea trebuie să fie legală, întemeiată și motivată. Sentința încorporează în sine rezultatul deliberării instanței [14, p. 359].

În legătură cu acest subiect, atragem atenție la opinia autorului *VOLONCIU, N.* că, ceva timp în urmă, doctrina procesual-penală recunoștea adevărul obiectiv ca o sarcină a probatoriului penal. În doctrina europeană se recunoaște și adevărul judiciar, el fiind considerat controversat și artificial complicat [107, p. 93].

Într-adevăr, contrapunerea adevărului material (obiectiv) adevărului formal (procesual), reflectată ani de-a rândul în literatura de specialitate, precum și axarea rolului instanței de judecată de a stabili cu orice preț adevărul obiectiv, toate acestea și-au pierdut valoarea datorită apariției, aplicării procedurilor simplificate [178, p. 59; 211, p. 10]. Instanța de judecată nu poate substitui organele de urmărire penală, deoarece „posibilitățile instanței în privința descoperirii probelor sunt mai modeste în coraport cu cea ale organelor de urmărire penală [116, p. 19]”. Practiceni și doctrinari din domeniu constată că prin cercetarea efectuată în cadrul ședinței de judecată este stabilit adevărul obiectiv, adică este percepută fapta infracțională și vinovăția persoanei care a comis-o. Această concluzie, care se întemeiază pe probe, este formulată inițial de organul de urmărire penale, iar apoi de instanța de judecată [124, p. 13].

Dacă privim lucrurile numai prin prisma rolului determinant pe care îl au probele în soluționarea echitabilă a cauzelor penale și dacă ținem seama de faptul că acestea sunt adunate în faza de urmărire penală, vom avea o imagine suficient de clară cu privire la necesitatea și importanța urmăririi penale ca primă fază a procesului penal. Dar importanța și necesitatea urmăririi penale nu rezidă numai în strângerea și administrarea probelor, ea are în vedere o plajă mult mai largă de probleme ce țin de soluționarea justă și temeinică a cauzelor [80, p. 19].

Sentița pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală a apărut o dată cu ajustarea legislației procesual penale la standardele europene în vederea eficientizării procesului de examinare a cauzei penale. În acest sens, reținem că potrivit alin. (1) art. 6 CEDO, orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa [96, p. 156].

Sentița pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în esență reprezintă o sentița de condamnare sau de încetare pe temeuri de nereabilitate, întrucât se emite doar în condițiile în care vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii este confirmată prin ansamblul de probe administrate în faza de urmărire penală.

În asemenea condiții, este firească concluzia că prevederile art. 364¹ alin. (7) nu sunt adecvate și necesită o modificare de rigoare prin excluderea din textul legii a articolelor ce reglementează procedura de adoptare a sentiței de achitare și de încetare. Astfel instituind în art.

364¹ alin. (7) regula că în caz de soluționare a cauzei prin aplicarea prevederilor alin. (1), dispozițiile art. 382-398 se aplică în mod corespunzător, legiuitorul a permis adoptarea sentinței pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, inclusiv în cazul adoptării sentinței de achitare (art. 390 CPP RM). Poziție similară este expusă în pct. 28 din HP CSJ nr 13 din 16.12.2013 cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP RM de către instanțele judecătorești [97, p. 97-98].

În susținerea poziției noastre reținem, că și Curtea Constituțională menționează, că dacă instanța de judecată va constata în cadrul examinării conform procedurii simplificate, după audierea inculpatului și/sau în timpul dezbaterilor, că au apărut circumstanțe care exclud aplicarea dispozițiilor articolului 364¹ CPP, ea trebuie să reia cercetarea judecătorească sau să dispună judecarea cauzei în procedura obișnuită, putând adopta o sentință de achitare [16].

Ordinea procesuală a pronunțării sentinței în cadrul procedurii generale este reglementată de prevederile art. 382 – 398 CPP RM, din cadrul părții speciale, Titlul II, Capitolul III, Secțiunea a 4-a. Luând în calcul specificul judecării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, este necesar să evidențiem care anume prevederi ale secțiunii vizate și cu ce rezerve se aplică în cazul procedurii simplificate, ele fiind determinate de particularitățile formei respective a judecării cauzei.

În continuare, instanța, la darea sentinței, urmează să soluționeze un spectru de chestiuni, specificate la art. 385 și 389 CPP RM. Totodată, trecem în revistă faptul că acestea urmează a fi soluționate cu luarea în calcul a particularităților judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Cu toate că întrebările ce țin de dovedirea infracțiunii și săvârșirea ei de către inculpat, de vinovăția lui etc., sunt considerate ca demonstrate, existând și acordul inculpatului în acest sens, instanța urmează, totuși, să ajungă la concluzia că este întemeiată, fiind confirmată prin probele administrate în cauza penală. În caz contrar, instanța este obligată să pronunțe o încheiere privind încetarea procedurii simplificate și examinarea cauzei penale conform procedurii generale [149, p. 139-140].

Potrivit art. 384 CPP RM sentința se adoptă în numele legii. Adoptarea sentinței în numele legii crește autoritatea acestui act, precum și responsabilitatea judecătorilor pentru emiterea unui verdict corect. Sentința emisă în numele legii este, de fapt, asemănătoare legii sub aspectul obligativității pentru persoanele pe care le vizează.

Cu referire la cerința potrivit căreia sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală trebuie să fie legală, evidențiem următoarele. Legalitatea sentinței ca cerință rezultă din faptul că este rezultatul unei activități procesuale care se desfășoară conform legii și se

aplică în mod corect legea penală, civilă ș.a., dacă este cazul. Uneori legalitatea sentinței este relativă, deoarece poate fi infirmată prin exercitarea căilor de atac prevăzute de lege. Sentința pronunțată de instanța de judecată este considerată legală, în cazul când a fost întocmită în baza legii și corespunde tuturor cerințelor prevăzute de normele procesual penale și cele penale, explicând noțiunea infracțiunii și a pedepsei, detectând care sunt participanții la săvârșirea infracțiunii, care sunt etapele comiterii acesteia, determinând posibilitățile de apărare, stabilind componența de infracțiune, tipul și mărimea pedepsei, precum și condițiile de numire a acesteia [97, p. 98-99].

Legalitatea sentinței solicită respectarea întru totul a legii - începând de la faptul că completul de judecată care adoptă sentința trebuie să fie legal constituit și, încheind cu cerințele față de structura, conținutul și forma sentinței. Prin urmare, sentința trebuie să corespundă normelor legale materiale și procedurale.

Sentința trebuie să fie întemeiată. Temeinicia sentinței prevede concludența între împrejurările și probele examinate la cercetarea judecătorească cu argumentele expuse în sentință. Instanța poate pune la baza sentinței doar acele probe care au fost recunoscute admisibile, pertinente, concludente și utile.

Instanța de judecată este obligată să pună la baza hotărârii sale numai acele probe la a căror cercetare au avut acces toate părțile în egală măsură și să motiveze în hotărâre admisibilitatea sau inadmisibilitatea tuturor probelor administrate.

Instanța nu își poate întemeia sentința pe presupuneri sau pe probe care nu au fost cercetate în modul prevăzut de lege în ședința de judecată. Trebuie să concretizăm că presupunerile sau probele ce lasă dubii nu pot fi în nici un caz puse ca temei la adoptarea unei sentințe de condamnare. Cu totul alta este situația în cazul stabilirii unei sentințe de achitare, deoarece astfel de probe în acest caz vor fi interpretate în favoarea inculpatului, iar prezența dubiilor arată lipsa unei probe certe și, deci, lipsa temeiului legal pentru condamnarea persoanei. Instanța nu poate pune la baza sentinței probe care nu au fost cercetate în ședința de judecată.

Cu referire la cerința potrivit căreia sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală trebuie să fie motivată, reținem următoarele:

a) Motivarea sentinței este o cerință prin care se stabilește legătura dintre împrejurările cauzei cercetate în judecată și hotărârea adoptată, fiind exprimată și prin prezența unor probe convingătoare, în baza cărora instanța își formulează concluziile.

b) Motivarea reprezintă modul de exprimare a aducerii probelor concrete pe baza cărora instanța își fundamentează concluziile sale, analizându-le, precum și hotărârile emise de ea.

Aceasta condiționează justețea concluziilor instanței și concomitent sporește influența educativă a sentinței sau permite de a înțelege de ce instanța a emis o asemenea hotărâre.

c) Motivarea sentinței constă în explicația instanței, de ce ea în baza probelor examinate privind circumstanțele cauzei, a ajuns la concluziile expuse în sentință. Motivarea reprezintă modul de exprimare a temeiniciei sentinței în condiția legalității ei [97, p. 99-100]. Motivarea sentinței înseamnă că fiecare concluzie din sentință trebuie să fie bine argumentată, indicându-se expres izvorul probant care confirmă concluzia dată.

Sentința trebuie să fie echitabilă. Echitatea presupune un coraport logic între fapta prejudiciabilă și pedeapsă stabilită. Pedeapsa trebuie să fie o reacție individuală pentru fiecare caz în parte, or, respectând vechea zicală „după faptă și răsplată”, judecătorul va dispune o pedeapsă proporțională faptei și vinovăției.

Sentința trebuie să contribuie la realizarea următoarelor obiective: să permită verificarea dacă judecata s-a desfășurat cu respectarea legalității; să constituie o garanție că nimic din ceea ce formează obiectul judecății nu este lăsat de instanță în afara examinării și că soluția pronunțată este rezultatul firesc al acestei examinări; să se asigure exacta executare a celor hotărâte de instanță.

Vinovăția persoanei în săvârșirea faptei se consideră dovedită numai în cazul când instanța de judecată, călăuzindu-se de principiul prezumției nevinovăției, cercetând nemijlocit toate probele prezentate, iar dubiile de neînlăturat - interpretate în favoarea inculpatului și în limita unei proceduri legale, a dat răspunsuri la toate chestiunile prevăzute în art. 385 CPP RM [14, p. 360].

Este importantă respectarea formei sentinței, care servește la dezvoltarea mai amplă a conținutului hotărârii luate de instanță. Sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art. 384-397 CPP RM. Sentința se expune în limba în care s-a efectuat judecarea cauzei, în expresii clare. Sentința se expune în mod consecvent, astfel ca noua situație să decurgă din cea anterioară și să aibă legătură logică cu ea [54].

La judecarea cauzelor penale în procedura simplificată, sentințele se adoptă potrivit regulilor generale prevăzute în art. 392-396 CPP RM, cu soluționarea chestiunilor menționate în art. 397 și 398 CPP RM.

Partea introductivă a sentinței, în afară de datele expuse în art. 393 CPP RM, conține mențiunea despre judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Partea descriptivă a sentinței de condamnare trebuie să cuprindă: descrierea faptei prejudiciabile recunoscute de inculpat și considerate ca fiind dovedită, indicându-se modul săvârșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii; analiza probelor prezentate de procuror și acceptate de inculpat pe care se întemeiază sentința; indicațiile asupra

circumstanțelor care atenuază sau agravează pedeapsa; încadrarea juridică a faptei pentru care se condamnă inculpatul; mențiunea referitor la recidivă; stabilirea limitelor pedepsei calculate conform prevederilor art. 364¹ alin. (8) CPP RM și motivarea pedepsei aplicate; soluționarea chestiunilor legate de condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, dacă este cazul.

La examinarea cauzei în procedura simplificată, în cazul adoptării sentinței de condamnare, instanța de judecată se va pronunța asupra acțiunii civile, în cazul în care inculpatul o recunoaște integral. Conform art. 225 alin. (3) CPP RM, odată cu soluționarea cauzei penale, judecătorul urmează să soluționeze acțiunea civilă [59].

Potrivit alin.(3) art. 389 CPP RM, sentința de condamnare se adoptă:

- cu stabilirea pedepsei care urmează să fie executată;
- cu stabilirea pedepsei, cu liberarea de executarea pedepsei.
- fără stabilirea pedepsei, cu liberarea de răspundere penală sau de pedeapsă.

Sentința de condamnare se adoptă numai în condiția în care, în urma cercetării judecătorești, vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii a fost confirmată incontestabil prin ansamblul de probe cercetate de instanța de judecată (alin. (1) art. 389 CPP RM).

Sentința de condamnare nu poate fi bazată pe presupuneri, iar la adoptarea acesteia, instanța trebuie să respecte strict principiul individualizării la stabilirea pedepsei, luând în considerație caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii săvârșite, persoana vinovatului și circumstanțele atenuante și/sau agravante [54].

Partea descriptiv-motivatoare a sentinței de condamnare trebuie să conțină descrierea faptei infracționale, recunoscute de către inculpat, precum și concluziile instanței de judecată referitor la respectarea temeiurilor și condițiilor examinării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [121, p. 111-112].

Doar simpla referire la faptul că pedeapsa este aplicată cu luarea în considerare a persoanei inculpatului este insuficientă [208]. Pentru a da o sentință echitabilă, judecătorul trebuie să se convingă în privința faptului că învinuirea, în privința căreia inculpatul și-a exprimat acordul, este întemeiată, mai fiind conformată, în plus, și de materialul probator administrat în cauza penală [118, p. 234].

Judecata conform procedurii simplificate se mărginește la fapta și la persoana față de care s-a solicitat. În cazul participației penale, considerentele hotărârii cu privire la acel inculpat față de care instanța a apreciat întemeiată solicitarea de a i se aplica procedura simplificată nu pot face referire la contribuția celorlalți participanți la săvârșirea faptei și vinovăția acestora, având în

vedere regula generală privind obiectul judecării, care determina ca în acest caz judecata să se mărginească la fapta și persoana față de care este incidentă recunoașterea vinovăției [74, p. 251].

Procedura simplificată presupune o analiză a condițiilor în care recunoașterea vinovăției proprii produce efectele prevăzute de lege, astfel că probele administrate în faza de urmărire penală față de persoana care solicită aplicarea acestei proceduri sunt suficiente pentru a permite stabilirea unei pedepse pentru fapta proprie, ceea ce înlătură posibilitatea ca instanța de judecată să se refere la vinovăția persoanelor față de care cercetarea judecătorească va continua în cauza disjunctă [74, p. 251].

La darea sentinței, instanța urmează să ia în calcul întregul cumul de probe, conducându-se de lege și de convingerea sa. Propria convingere a judecătorului se axează pe faptul că învinuirea, care a fost acceptată de inculpat, este justificată prin materialul probator administrat în dosar, ea formându-se în temeiul studierii materialelor cauzei penale. Sentința pronunțată în procedură specială trebuie să conțină descrierea faptei infracționale, reflectată în actul de acuzare (rechizitoriu) care este, de fapt acceptată și recunoscută de inculpat. Tot aici urmează a fi expusă respectarea temeiurilor și condițiilor aplicării procedurii simplificate. Instanța este obligată, de asemenea, să se refere la motivele soluționării tuturor chestiunilor legate aplicarea pedepsei penale, la liberarea de pedeapsă cu suspendarea condiționată a executării ei sau privind liberarea de la executare a persoanelor bolnave, a femeilor însărcinate și a celor care au copii cu vârsta sub 8 ani, la aplicarea altor măsuri de constrângere [149, p. 145-146].

Luând în calcul cele specificate, susținem opinia că darea sentinței în procedura simplificată are anumite particularități, între care, posibilitatea pronunțării ei în temeiul acelor probe care au fost administrate la urmărirea penală și prezența acordului inculpatului cu învinuirea ce se aduce. În legătură cu acest fapt, în literatura de specialitate este examinată chestiunea privind autenticitatea, veracitatea sentinței și stabilirea adevărului în cauza penală la judecarea în procedură simplificată, permite sau nu procedura vizată a stabili adevărul obiectiv sau doar cel formal [111, p. 14-15; 157, p. 31].

Pentru a găsi răspuns la această întrebare este necesar să atragem atenție la faptul că acordul inculpatului cu învinuirea ce i se aduce, a acuzatorului de stat privind aplicarea procedurii simplificată reprezintă o realizare a drepturilor fiecărei părți. Unii cercetători susțin, pe bună dreptate că, conform conceptului contradictorial, părților urmează să li se pună la dispoziție posibilități mai largi pe segmentul dispunerii de drepturile ce le aparțin la propria dorință (elementul disponibilității) [38; 109; 168, p. 30], ceea ce și realizează acești subiecți ai procesului, acceptând procedura simplificată a judecării cauzei.

Apreciind prevederile CPP al FR de pe poziția veridicității sentinței, pronunțate în procedură simplificată, *MIHAILOVSCAIA, I. B.* susține că dacă nu am recunoaște importanța juridică a acordului inculpatului cu învinuirea ce i se aduce, apoi urmează să recunoaștem ca necesară operarea modificărilor în ceea ce privește rolului instanței pe segmentul stabilirii adevărului [175].

În caz de pronunțare a unei sentințe de condamnare, efectul pozitiv al procedurii simplificate se manifestă în inevitabilitatea pedepsei penale [149, p. 149-150; 130, p. 64-65]. În virtutea acestui fapt, susține aceeași autoare, concluzionăm că CPP al FR, excluzând principiul obiectivității și plenitudinii cercetării circumstanțelor cauzei, admitând pronunțarea sentinței în procedură simplificată, permite a recunoaște ca fiind suficientă stabilirea adevărului procesual (juridic) [149, p. 150].

De asemenea, atragem atenție la faptul că în opinia autoarei *MATCHINA, D. V.*, sentința de condamnare, pronunțată în procedură simplificată, este una convențională. Ea reprezintă confirmarea judiciară a adevărului convențional, contractual, adică a adevărului recunoscut astfel în baza unei convenții, a unui contract, ca rezultat a negocierii și a unui acord bilateral materializat în cadrul procesului judiciar [173, p. 61]. Aceeași cercetătoare susține că esența și conținutul juridic al instituției reglementată la cap. 40 al CPP al FR se fundamentează pe conceptul interramural al convenției, trăsăturile de bază ale căreia sunt determinate de legea civilă.

Ordinea specială, simplificată a ședinței reprezintă, prin esența sa, un „acord” al apărării în raport cu „acțiunea penală”, urmare a cărui fapt este pronunțată o sentință convențională, care stabilește un adevăr convențional [173, p. 9].

Concluzia privind adevărul convențional este justificată prin faptul că procedura simplificată este un acord, a poziție a părților din dosar care au acceptat concesiile, dedări reciproce [173, p. 61-62].

Apreciind la justa valoare poziția autoarei *MATCHINA, D. V.*, cercetătoarea *DNEPROVSCAIA, M. A.* consideră că procedura simplificată nu reprezintă rezultatul unui acord sau al unui „contract”, care presupun o înțelegere asupra anumitor clauze substanțiale. Pentru aplicarea procedurii simplificate, susține aceasta, este necesar acordul inculpatului în raport cu învinuirea ce i se aduce. În acest context, nu are loc o careva înțelegere prealabilă pe anumite capete de învinuire. Nu putem fi de acord și cu aceea, că în cadrul sentinței convenționale se înfăptuiește o înțelegere, tranzacție privind termenul sau mărimea măsurii de pedeapsă, deoarece în cadrul procedurii simplificate instanța nu este legată de opinia părților în acest sens. De asemenea, instanța este în drept a refuza acceptarea cererii inculpatului privind judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală dacă are careva dubii în privința temeiniciei

învinuirii, pronunțând, în cazul vizat, soluția privind judecarea conform procedurii generale, adică indiferent de acordul atins de părți, solicitare acestora poate să nu fie admisă. De asemenea, poate fi pusă la îndoială și justetea faptului că sentința convențională, pronunțată în ședință simplificată, conține concluzii ale instanței care reflectă poziția părților din proces, și nu faptele reale. Astfel, susține, pe bună dreptate, *DNEPROVSCAIA, M. A.*, sentința pronunțată în ședință simplificată, este întemeiată anume pe circumstanțe factice reale, stabilite pe parcursul urmăririi penale [149, p. 151-152].

În urma deliberării instanța poate dispune una dintre următoarele soluții:

a) Condamnarea (în majoritatea cazurilor) avându-se în vedere la individualizarea pedepselor limitele reduse potrivit CPP [101, p. 202-203]. Aici considerăm că este necesar să atragem atenție următoarelor momente expuse de Curtea Constituțională în Decizia de inadmisibilitate a sesizării nr. 97g/2018, privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi ale art. 64 alin. (3) CP RM, din 9 iulie 2018: *„este posibil ca o persoană care este subiect al unei proceduri penale, să fi luat decizia de a-și schimba modul de acțiune de o manieră relevantă pentru existența unei proceduri mai favorabile, pentru a beneficia de reducerea pedepsei în cazul declanșării ei. Într-o asemenea situație, există posibilitatea ca pedeapsa aplicată să se situeze sub minimul prevăzut de dispoziția generală a CP. În acest caz se pune problema concursului prevederilor incidente care stabilesc pedepsele.*

Art. 364¹ alin. (8) CPP este o norma care face parte din categoria normelor de drept substanțial și nu din categoria celor de procedură penală. La această concluzia s-a ajuns avându-se în vedere criteriul scopului normei și criteriul rezultatului la care conduce norma. Așadar, în măsura în care aplicarea acestei pedepse conduce la schimbarea condițiilor de tragere la răspundere penală și de aplicare a pedepselor, ea va cădea sub incidența art. 7 din CEDO și a art. 22 din Constituție [17]”.

Potrivit alin. (8) al art. 364¹ CPP RM, inculpatul care a recunoscut săvârșirea faptelor imputate în rechizitoriu și a solicitat judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza urmăririi penale beneficiază de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amendă.

Analizând sintagma *“limitelor de pedeapsă prevăzută de lege”* deducem că legiuitorul a avut în vedere că pedeapsa, în cazul în care este închisoarea, se reduce cu o treime din maximul și din minimul prevăzut de sancțiune, stabilindu-se noi limite cu care trebuie să opereze instanța de judecată la stabilirea pedepsei inculpatului.

În situația în care instanța reține și circumstanțe atenuante legale sau judiciare în favoarea inculpatului, aplicarea efectelor circumstanțelor atenuante se face prin raportarea la limitele pedepsei închisorii reduse ca urmare a aplicării efectelor de drept substanțial rezultate în urma parcurgerii procedurii respective

b) Încetarea procesului penal (de pildă, în situația în care a intervenit termenul de prescripție sau amnistia cu referire la fapta pentru care inculpatul a fost trimis în judecată și pe care a recunoscut-o, sau când instanța liberează de răspundere penală și trage la răspundere contravențională persoana care a săvârșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă și corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale conform art. 55 CP RM). În cele ce urmează, vom analiza două spețe din practica judiciară cât de cât relevante în raport cu cele vizate supra:

1) *Prin sentința Judecătorei Râșcani, mun. Chișinău, din 28 decembrie 2015, în procedura prevăzută de art. 364¹ CPP, în privința inculpatului B. C., prin cumul parțial al sentințelor i-a fost aplicată pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 4 ani. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 februarie 2016, apelul declarat de inculpatul B. C. și avocatul acestuia a fost admis în partea stabilirii pedepsei penale, casată sentința atacată în această parte și pronunțată o nouă hotărâre potrivit ordinii prevăzute pentru prima instanță. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (1) CP, pentru concurs de infracțiuni prin cumul parțial al pedepselor stabilite i s-a aplicat lui B. C. pedeapsa definitivă sub formă de închisoare pe un termen de 4 ani.*

La 28 septembrie 2016, inculpatul B. C. a depus o cerere cu privire la aplicarea în privința lui a dispozițiilor Legii nr. 210 din 29 iulie 2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței RM. Din materialele cauzei penale, Colegiul penal a constatat că inculpatul B. C. întrunește condițiile prevăzute la art. 1 al Legii nr. 210 din 29 iulie 2016 și în privința lui pot fi aplicate dispozițiile legale, iar procesul penal urmează a fi încetat în legătură cu intervenirea amnistiei, deoarece inculpatul B. C. a recunoscut vina în comiterea infracțiunii și se căiește sincer. Astfel, Colegiul penal a apreciat ca fiind întrunite condițiile legale, instituite prin Legea nr. 210 din 29 iulie 2016 privind amnistia, motiv pentru care a fost dispusă încetarea procesului penal în privința lui B. C. [31];

2) *Prin sentința Judecătorei Botanica din 09 martie 2015, cauza penală examinată în procedura prevăzută de art. 364¹ CPP de învinuire a lui T. E. în baza art. 244 alin. (1) CP a fost încetată cu eliberarea acestuia de răspundere penală și tragere la răspundere contravențională în baza art. 55 CP, fiindu-i stabilită o pedeapsă în mărime de 150 u.c.*

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 24 iunie 2015, a fost admis apelul declarat, casată parțial sentința și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit

pentru prima instanță, prin care inculpatul a fost condamnat în baza art. 244 alin. (1) CP cu amendă în mărime de 150 u.c. cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de administrare a persoanelor juridice pe un termen de 2 ani. Instanța de apel a indicat că instanța de fond nu a acordat deplină eficiență prevederilor art. 6, 7, 61 și 75 CP.

Colegiul penal al CSJ a atestat că este de acord cu circumstanțele de fapt stabilite, însă, critică hotărârea instanței de apel sub aspectul individualizării greșite a pedepsei stabilite. Argumentele recurentului, privind expunerea instanței de apel asupra motivelor care nu au fost invocate de apelant Colegiul le-a apreciat critic, odată ce a fost motivată soluția privind inoportunitatea aplicării prevederilor art. 55 CP, anume în baza criticii formulate de procuror asupra acestei soluții și în acest sens decizia instanței corespunde prevederilor art. 417 alin. (1) pct. 8) CPP, concluzie pe care instanța de recurs și-a însușit-o pe deplin și a cărei reluare nu o consideră necesară [28].

În privința laturii civile a procesului penal, instanța se va pronunța cu privire la acțiunea civilă odată cu latura penală a cauzei când pentru soluționarea acesteia sunt suficiente probele administrate în cursul urmăririi penale și înscrisurile noi depuse la dosar. Când pentru dovedirea pretențiilor civile este necesară administrarea altor probe decât înscrisurile, ori când administrarea probei cu înscrisuri pe latură civilă ar presupune acordarea a mai mult de un termen instanța, prin încheiere, va dispune, în principiu, disjungerea acesteia. Când disjungerea nu este posibilă, instanța va proceda la administrarea de probe cu celeritate numai sub aspectul acțiunii civile [101, p. 203-204]. Această stare a lucrurilor este specifică procesului penal al României. Pentru astfel de situații, CPP RM fixează în art. 387, alin. (3) că în cazuri excepționale când, pentru a stabil exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui amânată judecarea cauzei, instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

Hotărârea întotdeauna se pronunță în ședință publică, indiferent de caracterul public sau închis al ședinței. Reieșind din solemnitatea ședinței de judecată, la pronunțarea hotărârii, toți cei prezenți în sală o ascultă, stând în picioare. La pronunțarea hotărârii adoptate colegial nu este obligatorie prezența întregului complet de judecată. Astfel, hotărârea adoptată poate fi pronunțată de către președintele ședinței sau de către unul din judecătorii completului de judecată, asistat de greșier sau de asistentul judiciar. Cu această ocazie legea nu solicită nici prezența părților.

Pentru părțile care nu s-au prezentat la pronunțare, se consideră că au luat cunoștință de conținutul hotărârii motivate la data pronunțării. Nu este necesar, dar și rațional, să se dea citirii în glas a hotărârii motivate într-o cauză concretă, atunci când părțile nu sânt prezente în sala de ședință.

CtEDO, în cauza *Sutter vs Elveția*, a considerat că exigența de publicitate a deciziilor nu trebuie neapărat să ia forma unei lecturi în voce a hotărârii în cazul când hotărârea este publicată, înmănată sau expediată părților [14, p. 376].

Sentiința pronunțată în urma judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală poate fi atacată cu apel și nu doar cu recurs așa cum este de exemplu în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției. Acest fapt este determinat de caracterul pedepsei aplicate ca rezultat al judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală – dacă pedeapsă este privativă de libertate, este aplicată calea de atac a apelului și viceversa, pedeapsa nonprivativă de libertate poate fi atacată prin intermediul recursului.

Instanța de judecată, ca subiect special al raporturilor procesual-penale are competența în primul rând de a se expune pe faptul dacă a avut loc sau nu încălcarea unei norme penale, dacă această faptă întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, dacă infracțiunea a fost săvârșită de făptuitor și în final, dacă acesta se face vinovat în comiterea ei și urmează a fi pedepsit prin aplicarea unei sancțiuni penale. Cu alte cuvinte, rolul instanței de judecată este nu numai unul constatator, dar și unul de observator asupra legalității acțiunilor realizate de urmărire penală, autoritățile publice de forță, implicate în mod direct etc. [117, p. 320]. În context, exemplificăm cele relatate prin următorul caz din practica judiciară: *Colegiul penal al CSJ a susținut că în situația aplicării de către prima instanță a dispozițiilor art. 364¹ CPP, instanța de apel este obligată să verifice în principiu îndeplinirea cerințelor dispozițiilor art. 364¹ alin. (1) și (4) CPP și nu poate reține o altă situație de fapt și o altă încadrare juridică decât cea reținută în rechizitoriu și de către prima instanță. În cazul în care instanța de apel va constata că opțiunea primei instanțe privind judecarea cauzei potrivit procedurii simplificate a fost viciat din diverse motive, conducându-se de prevederile art. 409 alin. (2) CPP, urmează să caseze sentința și să judeca cauza după regulile generale prevăzute pentru prima instanță* [33].

Unii doctrinari din Federația Rusă susțin că sentințele pronunțate în procedura simplificată a examinării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală pot fi atacate de părți în următoarele situații: a) în legătură cu încălcarea normelor procesual-penale; b) în legătură cu aplicarea incorectă a normelor de drept penal; c) darea unei sentințe neechitabile.

De asemenea, trecem în revistă și faptul că legea procesual-penală a FR (art. 369 și 379 CPP al FR) interzice atacarea sentinței pronunțate în procedura vizată în baza unui astfel de temei, precum necorespunderea concluziilor instanței, expuse în sentință, circumstanțelor faptice ale cauzei stabilite de prima instanță. În opinia autorului *BOCICARIOV, A. E.*, această interdicție reprezintă o încălcare substanțială a drepturilor persoanei condamnate [122, p. 145].

În situația aplicării de către prima instanță a dispozițiilor art. 364¹ CPP RM, instanța de apel este obligată să verifice în principiu îndeplinirea cerințelor dispozițiilor art. 364¹ alin. (1) și (4) CPP RM și nu poate reține o altă situație de fapt decât cea reținută în rechizitoriu și de către prima instanță.

Atunci când instanța de apel va constata că opțiunea primei instanțe privind judecarea cauzei în procedura simplificată a fost viciată din motivul că se constată că în cadrul urmăririi penale au fost încălcate grav normele imperative din Codul de procedură penală care în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea atacată, instanța de apel, la fel, conducându-se de prevederile art. 409 alin. (2) CPP RM, urmează să caseze sentința și să judece cauza după regulile generale prevăzute pentru prima instanță [59].

În cazul în care inculpații care nu au recunoscut săvârșirea infracțiunii și cu privire la care cauza a fost disjunsă sunt achitați printr-o hotărâre definitivă, poate fi incident cazul de revizuire, or toate hotărârile care nu se pot reconcilia pot fi supuse revizuirii [101, p. 205].

În situația judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, considerăm că judecătorul poate pronunța o sentință de condamnare sau de încetare. Respectiv, prevederile raportate la sentința de achitare, specificate de art. 390 CPP RM nu pot fi aplicate la darea sentinței în rezultatul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Astfel, în situația depistării circumstanțelor care justifică darea unei sentințe de achitare, judecătorul încetează judecarea conform procedurii speciale și dispune judecarea conform procedurii generale [187, p. 20]. Poziția similară este expusă precum și în Decizia Curții Constituționale, care reține, că dacă instanța de judecată va constata în cadrul examinării conform procedurii simplificate, după audierea inculpatului și/sau în timpul dezbaterilor, că au apărut circumstanțe care exclud aplicarea dispozițiilor articolului 364¹ CPP, ea trebuie să reia cercetarea judecătorească sau să dispună judecarea cauzei în procedura obișnuită, putând adopta o sentință de achitare [16].

De asemenea, specificăm la stabilirea pedepsei în cadrul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală limitele pedepsei se reduc cu 1/3 în cazul pedepsei cu închisoarea sau munca neremunerată în folosul comunității, și cu 1/4 în cazul pedepsei cu amenda. Analizând sintagma „limitelor de pedeapsă prevăzută de lege” deducem că legiuitorul a avut în vedere că pedeapsa, în cazul în care este închisoarea, se reduce cu o treime din maximumul și din minimumul prevăzut de sancțiune, stabilindu-se noi limite cu care trebuie să opereze instanța de judecată la stabilirea pedepsei inculpatului. În context, menționăm, că cele relatate sunt susținute pe deplin în practica judiciară relevantă [24].

Urmează să se țină cont și faptul, că la stabilirea pedepsei închisorii în procedura abreviată pentru persoana care, la data săvârșirii infracțiunii, nu a atins vârsta de 18 ani, termenul închisorii

se stabilește din maximul pedepsei, prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită, reduce la jumătate, după care se porcede la reducerea limitelor de pedeapsă cu 1/3.

La aplicarea pedepsei în procedura sumară persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care au săvârșit infracțiune la vârsta de la 18 până la 21 de ani, maximul pedepsei se reduce cu o treime, după care se porcede la reducerea limitelor de pedeapsă cu 1/3. În cazul în care instanța, ținând cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvârșită, reducând în procedura simplificată limitele de pedeapsă cu 1/3. În context, reținem, că cele relatate sunt exemplificate în practica judiciară relevantă [25, 26].

Nu putem trece cu vederea aspectul vis-a-vis de pedeapsa complementară, or reducând pedeapsa principală în conformitate cu articolul 364¹ alin. (8) CPP RM, legea nu prevede posibilitatea reducerii și pedepsei complementare, pedeapsa, ce în accepțiunea condamnatului poate fi mai severă decât pedeapsa principală. În acest sens, prin Decizia de inadmisibilitate a sesizării nr. 15g/2019, privind excepția de neconstituționalitate a articolului 364¹ alin. (8) CPP și a unor prevederi din articolul 264¹ alin. (1) CP, din 29 ianuarie 2019, Curtea constituțională s-a pronunțat că pedeapsa complementară obligatorie, ținând cont de circumstanțele excepționale ale cauzei, legate de scopul și motivele faptei, de rolul vinovatului în săvârșirea infracțiunii, de comportarea lui în timpul și după consumarea infracțiunii, de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, poate sau nu să fie aplicată în condițiile articolului 79 alin. (1) CP RM. Așadar Curtea observă că judecătorii dispun de criterii legale atât pentru a reduce pedeapsa principală, cât și pentru a nu aplica pedeapsa complementară obligatorie [18], excluzând în așa fel opțiunea de a reduce pedeapsa complementară.

Sentița emisă în urma judecării pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală poate fi atacată cu apel. Considerăm că sentița în cauză este cea mai eficientă soluție de examinare a cauzei în termen rezonabil, întrucât termenul se reduce esențial iar calitatea actului justițiar nu suferă [96, p. 156].

Analizând cele redate, propunem următoarea definiție sentiței pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală: „Sentița pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală reprezintă un act al justiției penale adoptat în numele legii de către prima instanță, prin care pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se recunoaște vinovăția inculpatului în comiterea faptei incriminate cu stabilirea unei pedepse mai blânde sau cu încetarea procesului penal, conform prevederilor legii” [97, p. 98].

3.5. Concluzii la Capitolul 3

1. Judecata în prima instanță este etapa inițială și obligatorie a judecății, fără de care nu se poate realiza actul de justiție.

2. Procedura de desfășurare a cercetării judecătorești în ipoteza recunoașterii învinuirii este caracterizată prin simplitate, activitățile derulate fiind împărțite în două mari categorii: *activități obligatorii* (audierea inculpatului, consemnarea concluziilor procurorului, persoanei vătămate și ale celorlalte părți) și *activități eventuale* (administrarea de probe cu înscrisuri, schimbarea încadrării juridice).

3. În procesul judecării cauzei în procedură simplificată pot fi examinate și anumite circumstanțe ce caracterizează persoana inculpatului, care pot fi luate în calcul de instanță la individualizarea pedepsei.

4. În cazul procedurii abreviate a judecării cauzei este admisă o cercetare judecătorească, în anumite limite, în vederea dării unei sentințe legale, întemeiate și motivate. Constatăm existența unei „micro-cercetări”, desfășurarea căreia depinde de voința instanței și a părților în virtutea caracterului dispozitiv al normei vizate. Instanța de judecată va efectua o cercetare judecătorească simplificată, iar declarația inculpatului luată în acest cadru constituie mijloc de probă.

5. După deschiderea procedurii sumare, instanța poate încuviința inculpatului, persoanei vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente numai administrarea probei cu înscrisuri, singura probă ce poate fi administrată.

6. În situația în care, în cauză sunt mai mulți inculpați și numai unul/unii dintre aceștia recunosc toate faptele reținute în sarcina lor prin rechizitoriu, instanța va proceda potrivit regulilor procedurii abreviate pentru aceștia, dispunând, după admiterea cererii, disjungerea cauzei pentru ceilalți inculpați, în cazul în care disjungerea este posibilă.

7. În cazul procedurii simplificate, componenta de bază a dezbaterilor trebuie dedicată nu analizei probelor, ci calificării infracțiunii și determinării categoriei și mărimii măsurii de pedeapsă.

8. Sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în esență reprezintă o sentință de condamnare sau de încetare pe temeuri de nereabilitare, întrucât se emite doar în condițiile în care vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii este confirmată prin ansamblul de probe administrate în faza de urmărire penală.

9. Sentința pe baza probelor administrate la urmărirea penală se fundamentează pe suficiența probelor din dosar, legal administrate și suficiente pentru a condamna persoana sau a înceta procesul penal, și pe respectarea condițiilor impuse de procedura simplificată, reglementată la art. 364¹ CPP RM.

4. INSTITUȚIA JUDECĂRII PE BAZA PROBELOR ADMINISTRATE ÎN FAZA DE URMĂRIRE PENALĂ ÎN SISTEMUL PROCEDURILOR SIMPLIFICATE. ASPECTE DE DREPT COMPARAT

4.1. Conceptul și sistemul procedurilor speciale și al procedurilor simplificate în procesul penal

În etapa actuală, ar fi iluzorie activitatea organelor judiciare în sens larg, în procesul de urmărire și judecare, fără utilizarea unor instituții noi de drept care ar diminua semnificativ acea paradigmă a muncii pe care, în mod normal, ar fi trebuit să o depună [3].

Activitatea și actele procesuale și procedurale care formează conținutul procesului penal și care sunt necesare desfășurării acestuia, ca și structură și sistematizarea acestor activități și acte, sunt reglementate prin dispoziții cuprinse atât în partea generală cât și în partea specială a CPP, constituind procedura *obișnuită* sau de *drept comun* a procesului penal [42, p. 367]. Astfel, în cadrul unui proces penal unic, pot exista proceduri care diferențiază între ele după gradul de complexitate a formelor procesuale.

Conducându-ne de această regulă, am putea stabili o mulțime de forme procesuale. Astfel, deosebirile de procedură pe diferite categorii de cauze pot să se manifeste în ce privește competența și componența instanței, prin cercul de garanții acordate unor persoane și un șir de alte criterii [98, p. 86]. Despre diferențiere poate fi vorba numai atunci când în sistemul procesului penal sunt proceduri, care esențial se deosebesc între ele după complexitatea formei procesuale. Dacă această deosebire este esențială, se poate de judecat în baza deosebirilor care în mod calitativ disting o procedură specială de cea obișnuită [148, p. 23-27].

Procedura sumară, în sens îngust, este specifică pentru statele din sistemul de drept anglo-saxon, de obicei, SUA și Marea Britanie. Ea se aplică, de regulă, la examinarea infracțiunilor neînsemnate, a celor care nu prezintă pericol pentru societate, sau în privința faptelor unde este posibilă aplicarea ordinii alternative în coraport cu examinarea cauzei în judecată. Procedurii sumare îi este caracteristică absența mai multor etape: transmiterea în judecată, partea pregătitoare, formarea juriilor, formularea de către părții a propriilor poziții etc. Cercetarea judecătorească începe cu clarificarea faptului dacă inculpatul își recunoaște vinovăția. Dacă acesta își neagă vinovăția, apoi judecarea cauzei se desfășoară în deplin volum, conform procedurii generale. În ipoteza în care el recunoaște învinuirea ce i se aduce, cercetarea judecătorească nu are loc, judecarea cauzei fiind legată, în acest caz, doar de chestiunile ce țin de aplicarea măsurii de pedeapsă [176, p. 29].

În SUA, procedura sumară, este aplicată pentru judecarea faptelor de o gravitate redusă, pentru care poate fi aplicată o pedeapsă de până la 6 luni închisoare, precum și în cazul infracțiunilor mai puțin grave, dacă inculpatul a refuzat de la judecarea cu juriu (cu jurați). Dacă judecarea cauzei are loc în procedura vizată, pedeapsa maximă care-i poate fi aplicată inculpatului este de 1 an închisoare [126, p. 146; 176, p. 30].

Actuala legislație, urmărind să realizeze o reglementare unitară a desfășurării procesului penal, conține dispoziții aplicabile în mod obișnuit în rezolvarea oricărei cauze penale, care alcătuiesc procedura de drept comun sau procedura obișnuită [73, p. 694].

În anumite situații, pentru atingerea scopului legii penale și a celei procesual penale, se impune adoptarea unui regim procesual cu caracter special aplicabil numai la rezolvarea unor anumite cauze penale. Normele juridice care alcătuiesc procedurile speciale au o arie limitată de aplicare și constituie derogări de la procedura obișnuită, care reprezintă cadrul normal al desfășurării procesului penal [79, p. 517]. Astfel, normele juridice cuprinse atât în partea generală, cât și în partea specială a codului de procedură penală constituie categoria procedurii obișnuite sau de drept comun, care disciplinează procesul penal în vederea realizării scopului său [72, p. 694]. Or, normele de drept cuprinse în Partea generală a Codului de procedură penală și normele de drept care reglementează urmărirea penală, judecata și executarea hotărârilor penale cuprinse în Partea specială a codului sunt prevăzute a fi aplicate în toate cauzele penale, fără deosebire de tipul și gravitatea infracțiunii săvârșite, de vârsta, profesia și statutul juridic al celor care le-au săvârșit. În concepția legiuitorului, aceste norme juridice, aplicabile oricăror cauze penale, sub denumirea de *procedură de drept comun* sau *procedură obișnuită*, sunt de natură să asigure cel mai bine aflarea adevărului în fiecare cauză penală și soluționarea acestora potrivit legii. Ca urmare, procedura obișnuită sau de drept comun reprezintă cadrul normal al desfășurării procesului penal.

Practica legislativă din cele mai multe țări a cunoscut însă și așa-numitele „proceduri speciale” de urmărire și de judecată în acele cazuri în care există factori care să justifice urgentarea desfășurării procesului penal, garanții speciale în vederea ocrotirii unor categorii de infractori, solemnitatea corespunzătoare inculpaților cu funcții de răspundere în stat etc. Ca urmare, a apărut practica legiferării unor proceduri speciale, cu elemente derogatorii de la procedura obișnuită. Așa s-a procedat cu regulile de competență privitoare la demnitari, la militari, la magistrați; cu regulile privind asistența juridică obligatorie a celor deținuți sau internați medical, a celor care nu își pot face singuri apărarea. Când însă se are în vedere un complex de derogări de la procedura obișnuită, legiuitorul procedează la reglementarea unor proceduri speciale înscrise în Partea specială a Codului de procedură penală sau în legi speciale cuprinzând norme de procedură penală derogatorii de la procedura obișnuită [94, p. 798].

Procedurile speciale sunt modalități de desfășurare a procesului penal, diferite de procedura obișnuită, constituite dintr-un complex de norme cu caracter complementar și derogatoriu, ceea ce presupune că, în cazul aplicării lor, procesul penal se desfășoară după normele comune numai în măsura în care nu există dispoziții speciale care au prioritate [93, p. 335]. Ele sunt instituite în vederea realizării în condiții mai adecvate a finalității procesului penal [42, p. 367].

Așadar, se poate defini *procedura specială* ca un complex de norme de drept procesual penal, care instituie, pentru anumite cauze penale, o desfășurare a procesului penal parțial diferită de procedura obișnuită: a) procedura specială nu se aplică decât în cauzele în care există o derogare expresă de la procedura obișnuită; b) procedura specială se realizează și prin normele procedurii obișnuite pentru toate chestiunile pentru care nu se face nici o derogare în reglementarea procedurii speciale; c) o normă nouă privind procedura specială derogă întotdeauna de la procedura obișnuită, în timp ce o normă generală ulterioară uneia speciale nu abrogă norma specială derogatorie decât în cazul în care se prevede în mod expres.

Ca urmare a acestor relații între procedura obișnuită și procedura specială, în reglementarea unei astfel de proceduri legiuitorul trebuie să aibă în vedere următoarele îndatoriri: în primul rând, să stabilească cu precizie cauzele în care se aplică procedura specială, normele derogatorii fiind de strictă interpretare; să prevadă normele derogatorii de la procedura obișnuită, astfel încât să dea formă unei proceduri speciale, și nu numai unor elemente de derogare; în fine, să precizeze că acolo unde nu se derogă se aplică normele procedurii obișnuite [94, p. 798-799].

În opinia autorului *ROTARU, V.*, este o procedură specială acea procedură care stabilește o ordine procesuală calitativ nouă a unui litigiu penal. Procedura specială are ca sarcină finală și principală soluționarea unui litigiu. Pentru ca o procedură să fie considerată specială este necesar ca aceasta să stabilească o cale calitativ nouă de soluționare a litigiului în comparație cu procedura de bază. Această poate merge fie pe calea simplificării sau măririi complexității procedurii de bază. În calitate de criterii pentru această trăsătură servesc adăugirea sau respectiv reducerea unor garanții, devierea de la sistemul general al procesului penal prin reducerea sau adăugirea unor noi etape în cadrul procedurii de bază.

Putem vorbi, susține *ROTARU, V.*, despre o procedură specială atunci când există o procedură de bază și prima face derogare de la ultima. Astfel, atunci când în virtutea legii sau la alegerea participanților nu este urmată procedura ordinară de soluționare a unui litigiu penal, ne aflăm în fața aplicării unei proceduri speciale [84, p. 22].

În literatura de specialitate, clasificarea acestor proceduri s-a făcut după diverse criterii. Astfel după *obiectul cauzelor ce trebuie rezolvate* și care cad sub incidența procedurilor speciale,

acestea se împart în proceduri speciale propriu-zise și alte proceduri speciale (auxiliare) [72, p. 694].

Procedurile speciale *propriu-zise* constituie, fiecare în parte, un complex de norme care au o sferă de aplicare limitată la o anumită categorie de infracțiuni. Aceste norme, deși au un conținut și o sistematizare proprie, ele nu constituie decât derogări parțiale de la ansamblul normelor de procedură obișnuită, cuprinse în partea generală și în partea specială a CPP, care sunt aplicabile și în desfășurarea procedurilor speciale, în măsura în care nu fac obiectul unei derogări [42, p. 367].

În funcție de modul de reglementare, procedurile speciale propriu-zise sunt proceduri în care se aplică, în principal, normele derogatorii de la procedura obișnuită și proceduri în care se aplică, în principal, normele procedurale de drept comun, completate cu normele derogatorii.

Celelalte proceduri speciale, auxiliare, apar în anumite situații speciale, întâlnite fie în cursul procesului penal, fie în faza de după executare [15, p. 2].

Sunt considerate proceduri speciale propriu-zise cele în care sunt rezolvate aspecte privind tragerea la răspundere penală a celor care săvârșesc infracțiuni. În cadrul acestor proceduri, obiectul cauzei penale îl constituie lămurirea problemelor legate de existența raportului juridic procesual principal [62, p. 577; 72, p. 694].

Normele procedurilor speciale propriu-zise au o sferă de aplicare limitată la anumite categorii de infracțiuni. De aceea, sub aspectul normelor pe care le conțin acestea sunt împărțite în: a) *proceduri în care se aplică, în principal, norme derogatorii de la procedura obișnuită* (procedura de urmărire și judecare a unor infracțiuni flagrante, procedura privind tragerea la răspundere penală a unei persoane juridice etc.), și *proceduri în care se aplică, în principal, normele procedurii obișnuite completate cu normele derogatorii din procedura specială* (procedura cu infractori minori) [62, p. 577].

Procedurile speciale auxiliare au ca scop rezolvarea unor aspecte adiacente raportului juridic procesual principal în curs de desfășurare sau deja încheiat [108, p. 441; 72, p. 662], și acestea sunt următoarele: procedura dării în urmărire, procedura reabilitării judecătorești, procedura reparării pagubei în cazul condamnării sau a luării unei măsuri preventive pe nedrept, procedura în caz de dispariție a înscrisurilor judiciare, asistență juridică internațională [62, p. 577].

După izvorul de consacrare, procedurile speciale pot fi clasificate în proceduri reglementate de codul de procedură penală și proceduri reglementate de unele legi speciale [93, p. 346; 108, p. 442], exterioare Codului de procedură penală. Cele reglementate de Codul de procedură penală sunt procedurile speciale propriu-zise privind infracțiunile flagrante, tragerea la răspundere penală a persoanei juridice și cele pentru cauze cu infractori minori, precum și procedurile auxiliare, mai puțin procedura extrădării. În schimb, cele exterioare Codului de procedură penală sunt prevăzute

în legi speciale cu reglementări în forme procesuale simplificate, cum ar fi, de exemplu: procedura de urgență de urmărire și judecare pentru unele infracțiuni de corupție, procedura extrădării și altele [62, p. 577].

Astfel, dacă este vorba despre procedurile simplificate, atunci ele trebuie să se deosebească de cele obișnuite nu prin anumite simplificări unice și separate, care nu influențează calitativ procedura, dar ele trebuie să fie esențial simplificate.

Instituția procedurilor sumare și a celor simplificate în materie penală *latto sensu*, în ultimii 20 de ani, a cunoscut o tendință progresivă, statele europene încercând pe cât posibil să reducă din povara dosarelor instanțelor de judecată și organelor judiciare, care sunt investite cu atribuții de examinare a unor cauze penale speciale.

Procedura simplificată este o procedură rezultată din pledoaria de vinovăție a persoanei acuzate, procedură ce are la baza sentinței probe recunoscute necondiționat, dar, în același timp, conștient de către persoana care este acuzată.

Judecarea cauzei penale prin prisma procedurilor simplificate poate fi atestată sub două aspecte: 1) atunci când învinuitul la faza de urmărire penală recunoaște vinovăția sa în comiterea infracțiunii și participă activ în conlucrare cu organele de drept pentru stabilirea tuturor circumstanțelor cauzei și solicită acceptarea cererii de recunoaștere a culpei sale de către organul de urmărire penală, precum și 2) posibilitatea de aplicare a procedurii simplificate, dar care deja are loc în fața instanței judecătorești este pledoaria de vinovăție, sau, cum mai este numită, recunoașterea învinuirii și probelor care demonstrează univoc vinovăția inculpatului [98, p. 87].

Totodată, la capitolul consecvențional al locului instituției recunoașterii învinuirii în cadrul procedurilor simplificate, manifestă importanță și aspectul ce vizează calitatea procesuală a persoanei. Or, această procedură abreviată se aplică doar unei singure categorii de justițiabili, care în știința dreptului procesual-penal poartă denumirea de „*inculpați*”.

Deci, autorul infracțiunii, beneficiar al procedurii de recunoaștere a învinuirii în instanța de judecată, reprezintă subiectul central fără de care nu se poate finaliza procedura, așa încât maniera în care el percepe să-și manifeste poziția procesuală în raport cu acuzația formulată capătă semnificație aparte în contextul recunoașterii învinuirii [88, p. 17].

Eficiența procedurii recunoașterii învinuirii, prin care se asigură soluționarea simplificată a procesului penal, constă, în concret, în posibilitatea rezolvării cauzei în baza probelor obținute în faza de urmărire penală, instituindu-se în acest mod o dispensă în ceea ce privește administrarea unor noi probe și readministrarea probelor existente la dosar [74, p. 247].

Cu precădere că unele instituții juridice din Codul de procedură penală, care au o consecutivitate procesuală derogatorie prin faptul că sunt excluse unele etape procesuale de la

regula generală raportată la urmărirea penală și judecată, și bineînțeles că au și un aspect simplificat în materie de procedură, totuși acestea se atribuie la categoria de proceduri speciale, și nu la cele simplificate.

Pe bună dreptate susținem, că procedura specială este definită ca totalitatea normelor de drept procesual penal, prin care se derogă de la procedura de drept comun prin care se instituie, pentru anumite cauze penale, parțial, o altă desfășurare a procesului penal. Astfel, o procedură specială este acea procedură care stabilește o ordine procesuală calitativ nouă de soluționare a unui litigiu penal.

O procedură specială are următoarele trăsături: procedura specială are ca sarcină finală și principală soluționarea unui litigiu; pentru ca o procedură să fie considerată specială, este necesar ca aceasta să stabilească o cale calitativ nouă de soluționare a litigiului în comparație cu procedura de bază. Aceasta poate merge fie pe calea simplificării sau a avansării caracterului complex al procedurii de bază.

Prin urmare, acele categorii speciale de cauze penale cuprinse în Titlul III al Părții speciale a Codului de procedură penală nu pot fi atribuite celor simplificate și, pe cale de consecință, nu pot fi confundate, fiindcă se deosebesc prin structură și conținut [98, p. 87].

Examinarea cauzei penale în procedură simplificată este un instrument care oferă importantul avantaj al soluționării cu celeritate a cauzelor penale, atunci când inculpatul recunoaște în totalitate săvârșirea faptelor indicate în rechizitoriu, iar instanța dispune de suficiente probe care ar permite stabilirea vinovăției [99, p. 53]. Importanța instituției reglementată de art. 364¹ CPP RM ușurează programul supraîncărcat, volumul mare de lucru, fiind una dintre cele mai mari și importante probleme pe care procedura judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală o poate soluționa.

Astfel, anume acest factor esențial a stat la bază și a favorizat apariția și dezvoltarea instituției în cauză. Deseori are loc tergiversarea procesului de înlăturare a justiției prin pronunțarea unei hotărâri, astfel că datorită acestei proceduri simplificate, o bună parte din dosarele unde inculpatul pledează vinovat, îndeplinind toate condițiile prevăzute de lege, această problemă foarte ușor poate fi rezolvată, fără a fi tergiversată.

Respectarea termenului rezonabil prin respectarea prevederilor legislației naționale, dar și internaționale în acest sens, reducerea cheltuielilor de judecată, mai puține ședințe, economie pentru bugetul de stat, oferirea unei din cele mai eficiente căi pentru inculpat de a-și reduce din pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită prin recunoașterea în întregime a tuturor circumstanțelor descrise și învinuirilor aduse de către procuror în rechizitoriu sunt beneficiile acestei proceduri [99, p. 52].

4.2. Aspecte de drept comparat privind judecarea cauzelor penale în proceduri simplificate

Diverse variante ale simplificării, reducerii procedurii judiciare sunt reglementate în legea procesual penală a mai multor state, aplicarea acestora fiind, în mare parte, condiționată de temeinicia probelor existente împotriva inculpatului [5, p. 103]. Cercetătorul *SMIRNOV, A. V.* a efectuat o cercetare în latura varietăților procesului penal, destinate soluționării cauzelor penale în termene reduse și conform regulilor simplificate. Acestea mai sunt întâlnite și sub denumirea de „accelerate”, de la latinescul „*celerantes*”. Autorul vizat indică în privința următoarelor varietăți a procedurilor accelerate, întâlnite în practica judiciară a mai multor state:

1) procedurile, desfășurate în temeiul principiului raționalității urmăririi penale (suspendarea condiționată a urmăririi penale; amenda în baza acordului părților);

2) procedura sumară (forma protocolară, aducerea imediată, ordonanța judiciară; citarea nemijlocită în instanță) și procedura în fața judecătorului (specifică pentru statele din sistemul de drept anglo-saxon);

3) acordurile, tranzacțiile (acordul privind recunoașterea vinovăției; tranzacțiile privind simplificarea procedurii de judecată; acordurile de mediere – toate acestea fiind proceduri de împăcare între partea vătămată și infractor, a cărui vinovăție este dovedită, care își recunoaște vinovăția, fiind gata să recupereze prejudiciul cauzat) [206, p. 545].

Actualmente, combinarea elementelor din cele două mari sisteme de procedură penală existente în lume este o formă de convergență a celor mai bune soluții comparate, păstrând însă premisele fundamentale ale procedurii penale europene clasice. O asemenea abordare a reprezentat o tendință în dreptul de procedură penală modern și, astăzi, cele mai tradiționaliste țări europene, cum sunt Germania, Italia sau Franța, au în procedura lor penală unele soluții care și-au avut originea în procedurile penale de tip adversial [60, p. 8].

Dar care sunt diferențele dintre sistemul de drept continental (sau inchizitorial) și sistemul de drept adversial (sau anglo-saxon)?

În primul rând, în sistemul continental, adevărul judiciar trebuie să fie identic cu adevărul obiectiv, real, adică instanțele nu pot reține altceva decât ceea ce s-a petrecut în realitate. În sistemul adversial se consideră însă că acest deziderat al aflării adevărului obiectiv este o utopie, iar adevărul judiciar, reconstituit în urma administrării probelor în cadrul unui proces penal, poate fi diferit de acest adevăr obiectiv. În cadrul sistemului procesual adversial, fiecare dintre părțile care se confruntă într-un proces penal este deținătoarea propriului adevăr, pe care încearcă să-l impună în urma unei proceduri corecte și echitabile [47, p. 21-22].

În sistemul adversial există o separare a celor trei funcții procesuale, respectiv funcția de apărare, funcția de acuzare și funcția de judecată, acestea trebuind să fie exercitate de organe diferite. În sistemul inchizitorial pur, toate aceste trei funcții procesuale erau exercitate de o singură persoană, respectiv de către judecător. Judecătorul este doar un arbitru în sistemul adversial, având un rol pasiv, în timp ce în sistemul inchizitorial judecătorul are un rol activ și nelimitat, care îl obligă să caute și să strângă toate probele în vederea aflării adevărului obiectiv. Într-un sistem inchizitorial pur, judecătorii sunt profesioniști, deoarece ei sunt reprezentanți ai autorității centrale, iar rolul activ pe care trebuie să-l aibă presupune o anumită specializare. În sistemul adversial, vinovăția este stabilită de reprezentanții comunității în fața căreia acuzatul este chemat să răspundă, motiv pentru care ei sunt neprofesioniști, fiind aleși sau trași la sorți din rândul populației [47, p. 22-24].

Sistemul continental pur este total ostil noțiunii de „justiție negociată”, considerând că vinovăția unei persoane nu poate fi stabilită decât în urma administrării probelor de către judecător, iar răspunderea penală a inculpatului nu poate face obiectul unei înțelegeri între acesta și procuror. În sistemul anglo-saxon, începând cu secolul al XIX-lea, a început să se recunoască posibilitatea desfășurării fazei de judecată doar în baza declarației de recunoaștere a inculpatului, iar ulterior a fost acceptată chiar ideea unei negocieri între inculpat și procuror, urmată de încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției [60, p. 9].

Sistemul de drept anglo-saxon accepta încă din cele mai vechi timpuri ca un inculpat acuzat de o infracțiune să fie condamnat ca urmare a recunoașterii faptei respective. De fapt, recunoașterea faptei a fost un posibil mijloc de condamnare, chiar înainte de cucerirea normandă a Angliei. Cu toate acestea, primele tratate de drept englez, și anume cele realizate de *GLANVIL*, redactat în jurul anului 1189, de *BRACON*, redactat în jurul anului 1250, și de *BRITTON*, redactat în jurul anului 1290, nu fac vorbire de niciun fel de procedură asemănătoare procedurii de recunoaștere a vinovăției. Se pare că astfel de recunoașteri ale vinovăției erau aparent extrem de neobișnuite în perioada medievală. În majoritatea cauzelor cu privire la care există documente, inculpații din perioada medievală negau „cuvânt cu cuvânt” infracțiunea, istoricii descoperind doar câteva cazuri în care inculpații și-au recunoscut vinovăția [232, p. 7].

În momentul în care în tratatele de drept britanic au început să se facă referiri cu privire la recunoașterea vinovăției, s-a arătat faptul că instanțele sunt extrem de reticente în a soluționa cauza pe baza acestei recunoașteri. În 1680, Sir Matthew *HALE* scria în tratatul său intitulat „*History of the pleas of the Crown*” că „atunci când inculpatul, în cadrul audierii sale, mărturisește, aceasta conduce la o condamnare, dar este normal ca instanța să sfătuiască partea vinovată să pledeze vinovat și să solicite desfășurarea unui proces, și nu doar să-i înregistreze mărturisirea”.

Declarații ca cele ale lui *HALE* au existat în tratatele de drept penal până la sfârșitul secolului al XIX-lea. De exemplu, în „*Comentariile cu privire la legile din Anglia*” ale lui *BLACKSTONE* se arată că la mijlocul secolului al XVIII-lea, instanțele judecătorești erau „foarte reticente în primirea și înregistrarea unei declarații de recunoaștere a vinovăției și, în general, recomandau inculpatului să retragă asemenea acorduri”.

BENTHAM, J. declara în secolul al XIX-lea, în lucrarea „*Rationale of Judicial Events*”, că, „în practică, a devenit un fel de „tendință ca atunci când un prizonier își recunoaște vinovăția, judecătorul să se străduiască să-l convingă să și-o retragă și să-l substituie cu opusul. Omul rău, care se căiește de răutatea lui, oferă ceea ce este în puterea lui ca un gest de îndreptare; judecătorul, ministrul ales al dreptății, îl îndeamnă să se căiască și înlocuiește adevărul cu o minciună nerușinată”. *BENTHAM* totuși nu a propus o acceptare mai liberală a posibilității recunoașterii vinovăției. În schimb, el a cerut eliminarea acestei proceduri și înlocuirea cu o examinare mai atentă și riguroasă a inculpatului, un examen conceput „pentru a-l proteja împotriva condamnării nejustificate, cauzată de propria imbecilitate și imprudență” [60, p. 12-13].

Situațiile în care instanța acceptă ca un inculpat să pledeze vinovat au rămas destul de rare în Anglia până în ultimul sfert al secolului al XIX-lea. Această realitate trebuie însă raportată la realitățile sistemului britanic din acea perioadă. Studiul al profesorului *LANGBEIN, J.* efectuat cu privire la sistemul judiciar din Marea Britanie între sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea oferă o imagine total diferită a acestui sistem față de realitățile prezente. *LANGBEIN* arată că procesele cu jurați erau extrem de rapide într-o epocă în care niciuna dintre părți nu era reprezentată de un avocat, când un juriu informal ales soluționa foarte multe cauze în aceeași ședință, și încă nu exista niciun fel de prevedere legală cu privire la probatorii. De fapt, procesele erau atât de rapide încât într-o singură ședință se soluționau și între 12 și 20 de cazuri. În consecință, presiunea administrativă pentru a se accepta pledoariile de vinovăție era inexistentă. Profesorul *LANGBEIN* nu a găsit nicio dovadă clară că recunoașterea vinovăției era acceptată, dar a găsit mai multe cazuri în care instanța a solicitat inculpaților să accepte să fie judecați potrivit procedurii obișnuite după ce aceștia au încercat inițial să pledeze vinovat [244, p. 8-9].

Cazul lui *Stephan Wright* din 1743 pare a fi foarte relevant în acest sens. *Wright* a anunțat că va pleda vinovat pentru jaf în scopul de a scuti instanța de un proces și și-a exprimat speranța că instanța și jurații vor recomanda comutarea pedepsei cu moartea, pedeapsă prevăzută pentru această infracțiune. Instanța a răspuns că de fapt pârâtul nu a înțeles cum funcționează sistemul, respectiv că instanța nu poate lua cunoștință de orice circumstanță considerată favorabilă, în cazul său, dacă acesta nu este de acord să fie judecat. *Wright* a acceptat sfatul instanței [214, p. 9].

Curtea Supremă de Justiție a Statelor Unite a admis pentru prima dată posibilitatea soluționării cauzei pe baza recunoașterii inculpatului în cauza *Hallinger vs. Davis*, în 1892. Curtea a reținut că „instanța de judecată s-a abținut să accepte imediat recunoașterea vinovăției inculpatului, i s-a atribuit un avocat în vederea apărării și de două ori a fost suspendată ședința de judecată, pentru o perioadă de mai multe zile, pentru ca inculpatul să fie informat pe deplin de adevărul, forța și efectul recunoașterii vinovăției sale”.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX au început să se înregistreze tot mai multe cauze în care inculpații își recunoșteau vinovăția. Practica majoritară a instanțelor americane a rămas însă în continuare în sensul descurajării soluționării proceselor doar pe baza acestor recunoașteri [60, p. 15].

De-abia în anul 1970, în cauza *Brady*, Curtea Supremă de Justiție a Statelor Unite ale Americii a confirmat corectitudinea acordului de vinovăție. Instanța supremă a arătat că acordul de vinovăție este „intrinsec dreptului penal și administrării sale și inseparabil de acesta” și că „reconsiderarea capetelor de acuzare ca urmare a negocierii acordului nu numai că este o parte esențială a procesului penal, dar și o parte foarte dezirabilă pentru toate părțile din mai multe motive” (*Brady v. United States*).

Prin obținerea unei recunoașteri a vinovăției, procurorul reușește o diminuare a timpului și a resurselor necesare desfășurării unui proces clasic. Cu toate acestea, inculpatul nu are dreptul de a i se face o ofertă din partea procurorului în ceea ce privește încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției. Procurorul nu este obligat să încheie un acord de recunoaștere a vinovăției în cazul în care dorește ca inculpatul să fie judecat potrivit procedurii clasice [60, p. 21-22].

Multiple variante ale acordurilor (tranzacțiilor) privind simplificarea procedurilor judiciare întâlnim și în statele sistemului de drept romano-german (Germania, Italia, Spania, Federația Rusă etc.). Materializarea anumitor forme specifice ale procedurilor simplificate în aceste țări a fost determinată de tradițiile continentale ale procesului penal, acestuia fiindu-i specifice importanța primordială a normelor stabilite legislativ, și nu precedentul judiciar [196, p. 132]. Din acest considerent, „acordurile” privind procedurile simplificate reglementate în procesul penal al acestor state oferă părților mai puțină „libertate”, sunt reglementate „mai dur” și sunt, de cele mai frecvente ori, legate de diverse alternative, variante de simplificare, reducere a cercetării judecătorești.

Ele pot fi divizate, condiționat, în două categorii de acorduri: a) prima varietate se caracterizează printr-un grad avansat de disponibilitate, fiind legat de tratativele părților, de însuși conținutul procedurii simplificate, de volumul învinuirii aduse, ceea ce o apropie, semnificativ, de acordul de recunoaștere a vinovăției din sistemul de drept anglo-saxon; b) a doua varietate a acordurilor presupune doar posibilitatea aplicării procedurii simplificate, ceea ce garantează, din

start, un anumit grad de diminuare a pedepsei aplicate inculpatului care și-a recunoscut vinovăția [176, p. 33-34].

La prima varietate (categorie) se atribuie tranzacțiile din procesul penal german (Absprachen), care reprezintă acorduri de simplificare a cercetării judecătorești în schimbul încetării urmăririi penale pe anumite capete de învinuire sau al reducerii limitelor de pedeapsă. Aici, în cadrul fazei prejudiciare au loc negocieri între apărare și acuzare referitor la reducerea volumului concluziilor de învinuire, iar în instanță – între apărare și instanță, cu referire la reducerea gradului de pedeapsă. În rezultatul negocierilor, învinuitul, inculpatul poate susține sau renunță de la cererea de a examina anumite probe sau își recunoaște vinovăția, contribuind, în acest fel, la reducerea volumului cercetării judecătorești.

La categoria vizată poate fi catalogată și varianta simplificării procesului de judecată conform CPP spaniol (*conformidad*), prevăzută și aplicată în cazul infracțiunilor pentru care acuzarea poate solicita aplicarea unei pedepsei cu închisoare sub șase ani. Inculpatul își exprimă acordul cu învinuirea expusă în rechizitoriu la finalizarea urmăririi penale, fie în cadrul părții pregătitoare a ședinței de judecată, ori după examinarea cauzei de către Curtea cu jurați. Acest fapt determină anumite modificări în structura și conținutul cercetării judecătorești, generând cercetarea accelerată a probelor. Acordul este materializat prin prisma negocierilor acuzării și apărării privind limitarea volumului concluziilor de învinuire. Această procedură simplificată din procesul penal spaniol nu reprezintă, în esență, o recunoaștere a vinovăției, judecătorul având posibilitatea a pronunța o sentință de achitare în lipsa probelor convingătoare puse la dispoziție de către partea acuzării [216, p. 36-37; 176, p. 34-35].

Și procesului penal italian îi este specifică o procedură accelerată (*guidizio abbreviato*), ea fiind aplicată în privința tuturor categoriilor de dosare, cu excepția cauzelor în care inculpatul poate fi sancționat cu detențiune pe viață. Aici, la finalizarea urmăririi penale, învinuitul, din propria inițiativă, având avizul favorabil al procurorului, solicită examinarea cauzei în procedură simplificată. În cazul dat, cauza este examinată de către judecător în cadrul ședinței preliminare în baza materialului probator prezentat de acuzare. La pronunțarea sentinței de condamnare, legea prevede posibilitatea reducerii măsurii de pedeapsă cu o treime.

În afară de aceasta, CPP italian reglementează și așa-zisa „*cerere a părților privind desemnarea măsurii de pedeapsă*”, pe categoria infracțiunilor ce sunt pedepsite cu închisoare de până la trei ani. În cazul dat, cercetarea judecătorească nu are loc. Procedura vizată este aplicată în baza demersului comun al părții acuzării și apărării [136, p. 187-193; 126, p. 41; 176, p. 35-36].

De rând cu aceste posibilități, variante ale simplificării procedurilor judiciare, sunt puse în aplicare și proceduri accelerate din a doua categorie, care, însă, se caracterizează printr-un grad mai redus de disponibilitate [176, p. 36].

În Bulgaria există două feluri de proceduri simplificate: *proceduri rapide* și *proceduri imediate*. Precondițiile statutare pentru aplicarea procedurilor simplificate sunt: bănuitul a fost reținut la locul comiterii faptei; bănuitul a fost reținut imediat după comiterea infracțiunii; există o mărturie forte din partea unui martor ocular; recunoașterea vinovăției de către bănuitul. Procedurile simplificate nu necesită neapărat recunoașterea vinovăției de către inculpat. Inculpații nu beneficiază de aceste proceduri decât în contextul soluționării rapide a cauzei și nu au vreo influență asupra deciziei de aplicare a respectivelor proceduri. Scopul acestor proceduri este de a soluționa cauza în termen util, cu atragerea tuturor celor implicați în procesul penal – organul de urmărire penală, procurorul, instanța de judecată și inculpatul – pentru a-i determina să acționeze mai rapid decât termenele statutare stabilite. Organul de urmărire penală trebuie să termine urmărirea penală în termen de șapte zile (în cazul procedurilor rapide) și, respectiv, în trei zile (în cazul procedurilor imediate). Procurorul trebuie să decidă asupra rechizitoriului în termen de trei zile, iar instanța trebuie să fixeze ședința de judecată în termen de șapte zile, dând posibilitate inculpatului să facă o declarație în scris, în acest sens, în termen de trei zile [5, p. 102-103].

Și în procesul penal al anumitor state din CSI este reglementată posibilitatea simplificării cercetării judecătorești. Astfel, în temeiul art. 326 CPP al Republicii Belarus este posibilă accelerarea judecării în cazul infracțiunilor pentru care pedeapsa maximă nu depășește zece ani închisoare, dacă inculpatul își recunoaște vinovăția, dacă instanța nu are careva dubii în această privință și dacă recunoașterea vizată nu este contestată de părți. În prezența acestor condiții, cercetarea judecătorească se reduce la audierea inculpatului, la clarificarea prezenței liberului consimțământ și conștientizării actului de recunoaștere a vinovăției. De asemenea, în baza cererii părților, pot fi cercetate și alte probe [131, p. 65; 176, p. 36].

Trecem în revistă și faptul că în procesul penal ucrainean, instanța de judecată este în drept, în lipsa obiecțiilor din partea participanților la proces, să recunoască irațională cercetarea probelor în privința acelor circumstanțe factice ale cauzei și a mărimii acțiunii civile, care nu sunt puse de nimeni la îndoială sau contestate. Totodată, instanța clarifică dacă inculpatul și alți participanți la proces sesizează corect esența acestor circumstanțe, este oare adevărată și exprimată benevol poziția lor, explicându-le, în același timp, consecințele juridice ale alegerii făcute (imposibilitatea de a contesta aceste circumstanțe și mărimea acțiunii civile în ordine de apel). Dacă s-a acceptat limitarea cercetării circumstanțelor doar la audierea inculpatului, apoi după finalizarea acestei

acțiuni procesuale cercetarea judecătorească se consideră terminată, instanța trecând la dezbateri judiciare [188, p. 61; 176, p. 36].

În procesul penal al Kazahstanului sunt prevăzute două modalități de simplificare a judecării cauzei. Prima este stipulată în art. 361 CPP al Kazahstanului. Conform ei, acuzarea și partea apărării au dreptul să înainteze demers privind limitarea cercetării probelor la care ei fac trimitere. Instanța, în caz de acord al tuturor celorlalți participanți la proces, este în drept să înceteze examinarea probelor prezentate de partea acuzării. Refuzul apărării de a examina cauza în baza acestei proceduri este obligatoriu pentru instanța de judecată.

A doua modalitate a judecării cauzei în procedură simplificată este prevăzută la art. 363 CPP al Kazahstanului, fiind posibilă doar în cazul infracțiunilor ușoare și mai puțin grave. Aici, cercetarea judecătorească se limitează doar la audierea inculpatului și a părții vătămate, dacă cel dintâi își recunoaște vinovăția și pretențiile expuse în acțiunea civilă. De asemenea, instanța verifică dacă în procesul cercetării cauzei nu au fost admise încălcări ale legii, dacă participanții la proces nu contestă admisibilitatea și utilitatea probelor și, respectiv, dacă susțin refuzul de a examina aceste probe în ședința de judecată [131, p. 65; 176, p. 37].

În continuare, ne permitem să constatăm că momentele specificate ne oferă temeieri pentru a identifica în cadrul procedurilor accelerate anumite grupuri de acorduri, tranzacții, direcționate spre simplificarea procesului de judecată, puse în aplicare la etapa judecării cauzei. Aici putem atribui: procedura în ordonanță, procedura sumară (în sens îngust), acordul de recunoaștere a vinovăției și acordul privind simplificarea procesului judiciar.

Cumulul minim de trăsături care permit a separa aceste proceduri într-un grup aparte, sunt: simplificarea, reducerea procesului de judecare a cauzei în fond; acordul inculpatului cu fabula învinuirii, cu posibila măsură de pedeapsă și cu procedura simplificată; lipsa scopului de împăcare a părților; prezența obligatorie a alternativei, a posibilității examinării cauzei penale în procedură generală.

Una dintre varietățile acestor acorduri, tranzacții le reprezintă acordurile privind simplificarea, reducerea volumului, la care se atribuie și judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Deosebirea substanțială a acestor proceduri de acordurile de recunoaștere a vinovăției constă în aprecierea faptului recunoașterii vinovăției de către învinuit, inculpat, care, în mare parte, sunt determinate de tradițiile procesului penal romano-germanic și anglo-saxon.

Egalitatea aproximativă a părților în drepturi și tradițiile contradictoriale, instituite în statele cu sistem juridic anglo-saxon ne permit să constatăm prezența unui grad mai avansat de adevăr și veracitate a recunoașterii învinuitului. Alta este starea de lucruri în procesul penal al

statelor din sistemul de drept romano-germanic, unde reprezentantul acuzării depășește, este superior *de facto*, în raport cu partea apărării, urmare a cărui fapt pot apărea anumite dubii pe segmentul liberului consimțământ al recunoașterii vinovăției de către învinuit [205, p. 102].

De asemenea, putem identifica și deosebiri substanțiale în latura gradului de „libertate al alegerii” de care beneficiază în momentul exprimării, încheierii acordului. Și în primul, și în cel de-al doilea caz, tranzacția este benefică ambelor părți, însă în statele din sistemul juridic romano-germanic, obiectul și limitele „tranzacției” încheiate sunt, de regulă, stipulate de legiuitor.

Acordurile privind simplificarea procesului de judecată, la care se atribuie și judecarea cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, pot fi determinate ca tranzacții între acuzator și acuzat privind renunțarea la examinarea nemijlocită a întregului material probator în instanță, admisibile în condițiile acceptării de către inculpat a fabulei învinuirii în schimbul reducerii, diminuării măsurii de pedeapsă [176, p. 37-38].

4.3. Deosebiri și asemănări între judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și alte proceduri speciale și simplificate ale procesului penal

Pentru compararea judecării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală cu procedura în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției, este necesar să facem trimitere la unele prevederi ale procedurii simplificare din procesul penal al SUA și Marii Britanii unde, procedura vizată reprezintă un exemplu clasic al unor astfel de tranzacții. Faptul dat este determinat de apartenența acestor țări la sistemul de drept anglo-saxon, căruia îi este specifică doctrina și practica acuzării private [205, p. 158].

Pe parcursul a mai multor ani în SUA nu a existat un sistem unic sau oficial al „negocierilor” referitor la recunoașterea vinovăției în cadrul unui proces penal [223, p. 32]. În cadrul sistemului judiciar federal procedura negocierilor privind încheierea acordurilor de recunoaștere a vinovăției a fost recunoscută oficial în cadrul aprobării în anul 1974 a amendamentelor la pct. 11 al Regulilor Federale privind desfășurarea procesului judiciar penal. Procedura acordului de recunoaștere a vinovăției reprezintă o formă simplificată de examinare a cauzelor penale în instanță [86, p. 6], care se desfășoară doar pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [60, p. 101]. Această procedură oferă și posibilitatea examinării de urgență a cauzelor [86, p. 6]. Reieșind din considerentul că examinarea în judecată se axează pe soluționarea litigiului între inculpat și acuzator, recunoașterea învinuitului (*pleaded guilty*) exclude necesitatea ulterioarei cercetări sau pronunțarea verdictului de către Curtea de Jurați [226, p. 574].

În SUA, apărătorii particulari, cât și cei desemnați de stat interpretează instituția acordului de recunoaștere a vinovăției în calitate de componentă inseparabilă a sistemului judiciar penal.

Datele statistice indică asupra faptului că marea parte a sentințelor pe categoriile grave de infracțiuni sunt pronunțate ca rezultat a încheierii acordurilor de recunoaștere a vinovăției, încheiate ca rezultat al negocierilor desfășurate între apărare și acuzare [137, p. 38].

Practica judiciară a acestor state a elaborat multiple varietăți ale acordului de recunoaștere a vinovăției: de recalificare la o componentă de infracțiune mai puțin gravă; de recalificare a faptei de la un articol cu sancțiune absolută la un articol cu sancțiune relativă-determinată; de revizuire a formelor de coparticipare; de excludere a anumitor capete de acuzare; de excludere a anumitor circumstanțe agravante etc. [210, p. 118].

Tot în acest context, nu putem trece cu vederea faptul că cercetătorii *NEAGU, I.* și *DAMASCHIN, M.* menționează că în scopul asigurării unui cadru legislativ care să permită desfășurarea procesului penal în mod eficient și operativ, a fost reglementată o procedură simplificată de desfășurare a cercetării judecătorești, care se aplică în ipoteza recunoașterii învinuirii de către inculpat [74, p. 245]. Procedura judecării în cazul recunoașterii învinuirii reprezintă de fapt o procedură abreviată ce are la bază o pledoarie de vinovăție [101, p. 192].

Acordul de recunoaștere a vinovăției este o înțelegere (tranzacție) între învinuit, sau după caz inculpat, și procuror prin care primul este de acord să recunoască vinovăția, fapt care trebuie să rezulte într-o reducere a pedepsei, dacă este acceptată de către instanță.

Instituția acordului de recunoaștere a vinovăției a apărut în baza instituției pledării, existentă în sistemul *common law*. Pledarea se referă la cazul în care persoana compare în fața instanței de judecată cu diferite ocazii (de exemplu, la înaintarea oficială a învinuirii) și este întrebată dacă pledează vinovată sau nevinovată.

Pledarea nevinovat este respingerea formală de către acuzat a faptului că el a comis infracțiunea de care este învinuit. Pledarea vinovat este o recunoaștere a vinovăției făcută într-un mod formal. Pledarea vinovat are ca efect o condamnare fără un proces judiciar deplin, inculpatul privându-se de un șir de drepturi care acompaniază un astfel de proces [86, p. 5].

În opinia autorului *ROTARU, V.*, un criticism adus frecvent acestei instituții ține de corectitudinea și echitatea acesteia în calitate de metodă de soluționare a cauzelor penale. Obiectivele, procedurile și garanțiile stabilite în cadrul procesului penal sunt subminate în cadrul altor forme de adjudecare decât cel al procesului judiciar tradițional din cauza neglijării judecății ca metodă de soluționare a unui caz penal. În special, cu referire la acordul de recunoaștere a vinovăției a fost spus că este o instituție inerent dăunătoare valorilor procesului judiciar, pentru că este proiectat să prevină procesele judiciare. În așa mod, această instituție sacrifică toate beneficiile publice ale unui proces de judecată [85, p. 11].

Analiza comparată a procedurii speciale a acordului de recunoaștere a vinovăției și a procedurii simplificate a recunoașterii învinuirii în cursul cercetării judecătorești în primă instanță ne oferă prilejul de a consemna anumite elemente de diferențiere, aspecte pe care le vom prezenta în cele ce urmează.

Cadrul procesual în interiorul căruia se desfășoară cele două proceduri. Acordul de recunoaștere a vinovăției se poate derula, practic, începând cu prima zi a procesului penal, în măsura în care acțiunea penală a fost pusă în mișcare. De altfel, inculparea făptuitorului chiar din debutul procesului penal are loc, în foarte multe dintre cazuri, în circumstanțele existenței unor probe în acuzare consistente, ipoteză care poate favoriza luarea deciziei de către inculpat în sensul recunoașterii vinovăției. Ulterior finalizării urmăririi penale, procedura acordului de recunoaștere a vinovăției se aplică și în cursul judecății în primă instanță, respectiv al judecății în apel, ambele etape procesuale desfășurându-se conform unor reguli derogatorii de la procedura obișnuită. În ceea ce privește procedura simplificată a cercetării judecătorești în cazul recunoașterii învinuirii, aceasta este amplasată în cadrul etapei judecății în primă instanță [74, p. 490-491].

În viziunea autorului IUGAN, A. V., cele două proceduri sunt diferite și sub *aspectul topografiei textelor legale*. „Recunoașterea învinuirii” intervine în faza judecății, după sesizarea instanței prin rechizitoriu și după parcurgerea etapei camerei preliminare, de verificare a legalității actului de sesizare, a actelor de urmărire penală și a legalității probelor administrate în cursul urmăririi penale.

Acordul de recunoaștere a vinovăției constituie o procedură specială, în cadrul căreia se disting două etape: prima implică manifestarea de voință a inculpatului și a procurorului, care trebuie să intervină în faza de urmărire penală, în urma căreia se încheie un acord între procuror și inculpat, ce constituie o veritabilă „convenție de drept penal”. Cea de-a doua etapă se desfășoară în fața instanței de judecată, fără întocmirea rechizitoriului și fără parcurgerea camerei preliminare.

Acordul de recunoaștere a vinovăției încheiat în cursul urmăririi penale este un „element de justiție negociată”, căci felul, quantumul și modul de executare a pedepsei se stabilesc prin negociere între procuror și inculpat, instanța neputând, cu ocazia verificării acordului, să aplice o sancțiune mai grea. Instanța verifică acordul de recunoaștere încheiat între procuror și inculpat, și în cazul în care acordul îndeplinește condițiile de legalitate, iar soluția propusă prin acord nu este prea blândă, admite acordul și pronunță o soluție de condamnare, fără să poată crea o situație mai grea decât cea asupra căreia s-a ajuns la acord. În caz contrar, respinge acordul și trimite cauza în vederea continuării urmăririi penale.

În acest fel, inculpatul are oportunitatea de a negocia cu procurorul condițiile acordului său, participând astfel la procesul decizional de stabilire a pedepsei, beneficiu ce nu mai este prevăzut la soluționarea cauzei după sesizarea prin rechizitoriu.

O atare negociere nu are loc în procedura recunoașterii învinuirii, când beneficiul constă doar în reducerea limitelor de pedeapsă, sancțiunea fiind stabilită de instanță între aceste limite, cu excluderea oricărei forme de negociere. În acest caz, previzibilitatea pedepsei ce urmează a fi aplicată este mult mai redusă decât în cazul parcurgerii procedurii speciale a acordului de vinovăție, când inculpatul știe că nu poate primi o sancțiune mai grea decât cea negociată [60, p. 101-102].

În ceea ce privește *structura procesului penal*, desfășurarea procedurii abreviate nu afectează structura tipică a procesului penal, activitatea judiciară parcurgând fazele urmăririi penale, judecății și punerii în executare a hotărârii penale. În sens diferit, aplicarea procedurii speciale a acordului de recunoaștere a vinovăției determină derularea procesului penal într-o modalitate atipică, caracterizată prin sesizarea instanței de judecată printr-un alt act procesual decât rechizitoriul și prin absența procedurii de cameră preliminară din structura judecății în primă instanță [74, 491].

Există diferențe și în ceea ce privește *procedura de soluționare*: judecata în cazul procedurii sumare se desfășoară după toate regulile generale, implicând publicitatea ședinței, oralitate și contradictorialitate, pe când în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției, procedura în fața instanței este necontradictorie [60, p. 103].

De asemenea, în cadrul examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală nu pot fi excluse careva capete de acuzare. În același timp, nu putem trece cu vederea peste faptul că acordul de recunoaștere a vinovăției, în procesul penal al SUA, atrage după sine înlăturarea anumitor capete de acuzare, reducerea termenului de pedeapsă și schimbarea condițiilor de detenție [121, p. 147].

Subiecții procesuali implicați în desfășurarea celor două proceduri. În ceea ce privește participarea organelor judiciare penale, procedura acordului de recunoaștere a vinovăției se caracterizează prin implicarea activă, în cursul urmăririi penale, a procurorului de caz și a procurorului ierarhic superior, în vreme ce în faza de judecată rolul principal este atribuit instanței de judecată. Spre deosebire, în procedura derogată, subiecții procesuali oficiali sunt instanțele de judecată, la desfășurarea procedurii participând și procurorul.

Cu referire la participarea părților și a subiecților procesuali principali, în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției desfășurată în cursul urmăririi penale participă exclusiv învinuitul. În faza de judecată, inculpatul poate participa spre a fi ascultat, la fel ca și partea civilă.

Din dispozițiile legale procesual penale nu rezultă posibilitatea participării la acordul de recunoaștere a vinovăției a subiecților procesuali principali ori a părții responsabile civilmente. În acest context, în procedura simplificată, legiuitorul a prevăzut posibilitatea participării, alături de inculpat, și a celorlalte părți, respectiv a persoanei vătămate.

Aceeași diferențiere se constată, de altfel, și în ceea ce privește exercitarea căilor de atac. Astfel, în timp ce sentința pronunțată în cadrul procedurii acordului de recunoaștere a vinovăției poate fi atacată numai de către procuror sau inculpat, sfera titularilor apelului în procedura simplificată este mult mai amplă [74, p. 491].

De asemenea, urmează să luăm în calcul faptul că legea de procedură penală indică *asupra rolului modest al avocatului* în cadrul procedurii de examinare a cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală: cererea inculpatului urmează a fi întocmită și semnată de către acesta în prezența avocatului. Spre deosebire de aceasta, încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției *presupune participarea activă la negocieri, în acest sens, atât a procurorului, cât și a avocatului* [121, p. 147].

Condițiile impuse prin lege inculpatului în vederea desfășurării celor două proceduri sunt, de asemenea, diferite. Astfel, în cadrul acordului de recunoaștere a vinovăției, inculpatul va putea solicita aplicarea procedurii speciale numai în măsura în care recunoaște comiterea faptei și acceptă încadrarea juridică pentru care a fost pusă în mișcare acțiunea penală. Există, de asemenea, posibilitatea ca inculpatul să solicite aplicarea procedurii speciale numai cu privire la una dintre faptele pentru care este acuzat, cu condiția acceptării încadrării juridice.

În mod diferit, în procedura abreviată, inculpatul poate solicita desfășurarea acesteia numai dacă recunoaște în totalitate faptele reținute în sarcina sa, fără a fi legat însă de încadrarea juridică a acestor fapte.

În contextul celor expuse, vom menționa că Curtea Constituțională a României a făcut anumite precizări în această latură. Astfel, în cadrul excepției de neconstituționalitate, depuse la Curtea Constituțională, autorul susține, în esență, că normele procesual penale care reglementează procedura abreviată sunt discriminatorii, întrucât inculpatul care solicită ca judecata să aibă loc numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți trebuie să recunoască în totalitate faptele reținute în sarcina sa. Face referire la procedura în cazul încheierii unui acord de recunoaștere a vinovăției - art. 483 CPP Rom. - și arată că, în timpul urmăririi penale, un inculpat poate încheia un acord de recunoaștere a vinovăției numai cu privire la unele dintre fapte, în timp ce inculpatul care recunoaște învinuirea în fața instanței de judecată, în condițiile art. 374 alin. (4) CPP Rom., pentru a beneficia de procedura de judecare accelerată și pentru a obține reducerea limitelor de pedeapsă, este ținut să recunoască integral faptele reținute

în sarcina sa. Curtea în acest sens a statuat, că având în vedere efectele procedurii de judecată simplificate, instanța poate respinge, în baza unor criterii obiective și rezonabile, cererea formulată de inculpat, întrucât, indiferent că recunoașterea învinuirii este totală sau parțială, ceea ce prevalează este existența unui proces echitabil, despre care nu se poate vorbi în măsura în care se neagă principiul aflării adevărului. Prin urmare, nu simpla recunoaștere a învinuirii, chiar și integrală, este determinantă pentru a se da eficiență unui proces echitabil desfășurat în limitele legalității și imparțialității, aceasta constituind doar o condiție procedurală, ci stabilirea vinovăției inculpatului cu privire la faptele reținute în sarcina sa. De altfel, având în vedere tocmai riscul exercitării de presiuni asupra inculpatului spre a-și recunoaște vinovăția și cu privire la fapte pe care nu le-a săvârșit, posibilitatea instanței de a respinge cererea de judecare a cauzei potrivit procedurii simplificate constituie o garanție a dreptului la un proces echitabil [22].

De asemenea, în vreme ce acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi încheiat în privința tuturor infracțiunilor prevăzute în Partea specială a Codului penal, cu excepția infracțiunilor prevăzute la art. 135 și 135¹ CP RM, procedura sumară poate fi acceptată pentru orice infracțiune, fără careva excepții.

Un alt moment constă în următorul fapt: *conținutul juridic* al procedurilor simplificate vizate este diferit. Astfel, autorul *PETRUHIN, I. L.* argumentând poziția în privința faptului că atribuirea procedurii de examinare a cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală la categoria acordurilor de recunoaștere a vinovăției este una incorectă, declară următoarele: „Încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției îi este premergătoare negocierea procurorului cu avocatul și învinuitul. În situația respectivă apărarea este de acord să recunoască o parte a învinuirii; în schimb, acuzarea, ca răspuns renunță la anumite capete de învinuire. La rândul său, judecătorul consideră posibil a aplica o măsură de pedeapsă mai mică în comparație cu cea care putea fi aplicată inițial inculpatului. De frecvente ori, încheierea unor astfel de acorduri poate avea ca efect schimbarea competenței instanței de judecată.

Totodată, examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală nu presupune procedura negocierilor între părți și nici schimbarea competenței de examinare a cauzelor penale [185, p. 26] (aceste deosebiri sunt specifice doar dacă facem referire la procesul penal al SUA n.n.).

Autorul *BIRIUCOV, N. V.* susține că în calitate de temei pentru luarea hotărârii privind examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală figurează acordul inculpatului cu acuzarea înaintată, însoțită de respectarea următoarelor condiții: procedura este aplicată doar în privința examinării dosarelor privind infracțiunile, pedeapsa pentru care nu poate depăși 10 ani privațiune de libertate; prezența obligatorie, după consultarea cu apărătorul în

acest sens, a cererii inculpatului privind examinarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală; acordul acuzatorului, a părții vătămate; calitatea corespunzătoare a urmăririi penale efectuate [120, p. 18].

Procedura de judecată constituie, de asemenea, un alt element de diferențiere. Astfel judecarea acordului de recunoaștere a vinovăției se desfășoară în procedură necontradictorie, fără ca probele administrate în cursul fazei de urmărire penală să fie readministrate și fără posibilitatea administrării unor probe noi. Lipsesc, practic, cercetarea judecătorească și dezbaterile.

În mod diferit, procedura derogată are loc în cadrul cercetării judecătorești, etapă care se desfășoară în condiții de contradictorialitate, cu posibilitatea administrării unor probe noi, ca urmare a prezentării de înscrisuri. De asemenea, în cadrul cercetării judecătorești accelerate se poate aduce în discuția părților și a persoanei vătămate oportunitatea schimbării juridice a faptelor a căror comitere inculpatul a recunoscut-o [74, p. 492].

De asemenea, examinarea cauzei penale conform probelor administrate la urmărirea penală este posibilă doar în cazul *recunoașterii integrale de către inculpat a vinovăției sale*. Spre deosebire de această procedură simplificată, acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi confirmat de către instanța de judecată fără a lua în calcul gradul de gravitate al infracțiunii comise de inculpat. Astfel, de exemplu, mărimea sancțiunilor pentru infracțiunile comise, prevăzute de legea penală a SUA nu limitează sfera de aplicare a instituției acordului de recunoaștere a vinovăției. Acordul poate fi încheiat în următoarele două forme: când învinuitul își recunoaște vinovăția în privința faptelor de a căror comitere este acuzat și atunci când inculpatul nu își recunoaște vinovăția, însă, în același timp, nu o respinge, fiind de acord să suporte consecințele unei măsuri de pedeapsă [158, p. 549].

Efectele juridice generate delimitează, în mod evident, cele două proceduri analizate comparativ. În primul rând, ca urmare a acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța de judecată poate rezolva acțiunea penală prin condamnare, spre deosebire de procedura abreviată, în urma căreia poate fi pronunțată atât soluția de condamnare, cât și cea de încetare.

În al doilea rând, ca urmare a procedurii abreviate, inculpatul va beneficia, în cazul condamnării de reducerea cu o treime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu închisoare, cu muncă neremunerată în folosul comunității și de reducerea cu o pătrime a limitelor de pedeapsă prevăzute de lege în cazul pedepsei cu amendă, iar dacă pedeapsa prevăzută de lege este detențiunea pe viață, se aplică pedeapsa închisorii de 30 de ani. În aceste condiții, există posibilitatea ca instanța de judecată să aplice inculpatului o pedeapsă situată sub minimul special prevăzut, mai ales în ipoteza în care sunt reținute împrejurări care constituie circumstanțe atenuante. În ceea ce privește procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, pedeapsa pentru

infracțiunea imputată se reduce cu o treime din pedeapsa maximă prevăzută pentru această infracțiune, fiind aplicabile prevederile art. 75-79 CP RM.

Luând în calcul faptul că procedura simplificată a judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală nu prevede posibilitatea unor „negocieri, târguieli”, iar acordul atins se referă doar la momente strict stipulate în lege, precum și aspectul că acordul cu învinuirea adusă nu reprezintă scopul, ci doar una din condițiile acestei instituții, susținem opinia cercetătorilor care declară că judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se deosebește, în esență, de acordul de recunoaștere a vinovăției [225, p. 94; 195, p. 9; 176, p. 33].

Doctrina înregistrează și alte criterii în baza cărora se face delimitarea între procedura acordului de recunoaștere a vinovăției și judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, și anume:

a) Procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției face parte din procedurile speciale prevăzute de CPP. Acordul de recunoaștere a vinovăției reprezintă tranzacția între procuror și învinuit sau inculpat. Sensul acestei tranzacții constă în recunoașterea vinei în schimbul unei pedepse mai blânde.

Judecarea pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală reprezintă o declarație efectuată de către inculpat personal prin înscris autentic. Sensul acestei declarații constă în recunoașterea faptelor indicate în rechizitoriu cu solicitarea judecării pe baza probelor administrate în cadrul urmăririi penale.

b) Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi încheiat după punerea sub învinuire până la începerea cercetării judecătorești. Judecarea pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală poate avea loc doar în cadrul ședinței preliminare sau până la începerea cercetării judecătorești.

c) Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi întocmit în privința tuturor infracțiunilor prevăzute în Partea specială a Codului penal, cu excepția infracțiunilor prevăzute la art. 135 și 135¹ CP RM. Judecarea pe baza probelor administrate la faza de urmărire penală poate avea loc la toate categoriile de infracțiuni [96, p. 156].

d) În cadrul judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se acceptă reîncadrarea faptelor reținute în rechizitoriu, pe când în cadrul procedurii acordului o asemenea opțiune se exclude.

e) În urma examinării cauzei în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției instanța poate pronunța doar soluția de condamnare, pe de altă parte, în cadrul judecării abreviate soluțiile instanței de judecată pot fi atât de condamnare, cât și de încetare.

Totodată, comparând temeiurile și condițiile aplicării acordului de recunoaștere a vinovăției, specific procesului judiciar penal american și temeiurile și condițiile examinării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, autorul *BOCICAREV, A. E.* ajunge la concluzia că aceste proceduri au multe *repere comune*, și anume: ambele reprezintă o varietate a procedurilor simplificate urmărind obiectivul „economiei procesuale”, al reducerii termenului de examinare a cauzelor penale, al diminuării gradului de antrenare al judecătorilor în procesul de examinare a cauzelor penale, pun accentul pe prevederile principiului umanismului procesului penal și, în același timp, stimulează, încurajează căința și recunoașterea vinovăției de către învinuit, inculpat.

De asemenea, ambele proceduri judiciare urmează a fi confirmate, în mod obligatoriu, de către instanța de judecată, respectiv prin acceptarea acordului de recunoaștere a vinovăției și a cererii privind examinarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În cazul în care instanța le respinge, cauza este examinată conform procedurii generale.

Totodată, în ambele cazuri, în ședința de judecată nu sunt cercetate probele care dovedesc vinovăția inculpatului în comiterea faptei infracționale. De asemenea, procedurile vizate se finalizează cu pronunțarea unei sentințe, susceptibilă de a fi atacată la instanțele ierarhic superioare în baza unor anumitor temeiuri specifice [123, p. 106].

În privința asemănarilor între aceste două proceduri, putem susține următoarele: scopul acestor proceduri abreviate este acela de a responsabiliza părțile din proces, de a degreva instanțele de judecată, de a contribui la înlăturarea unor proceduri greoaie și deseori inutile pentru stabilirea adevărului judiciar, scurtând astfel durata desfășurării procedurilor judiciare.

Ambele proceduri se întemeiază pe atitudinea inculpatului care recunoaște faptele și nu contestă probele administrate în cursul urmăririi penale. În ambele cazuri, argumentele determinante pentru inculpat sunt reprezentate de posibilitatea obținerii unei sancțiuni mai blânde, de scurtarea prezenței sale în fața organelor judiciare, a duratei procesului penal, implicit, a cheltuielilor generate de desfășurarea procesului penal.

Cercetarea procedurilor vizate sub aspect comparat ne permite să susținem opinia exprimată în sensul că examinarea cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și procesul desfășurat în baza acordului de recunoaștere a vinovăției nu sunt noțiuni identice. Examinarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală dispune, în virtutea tradițiilor juridice, de un specific substanțial, ceea ce-i permite de a fi recunoscută în calitate de instituție specifică a procesului penal [127, p. 654]. Elementele principale comparative cu referire la procedura abreviată (364¹ CPP RM) și procedura acordului de recunoaștere a vinovăției (504 CPP RM) sunt prezentate în Anexa 6.

În continuare, ne vom referi la identificarea deosebirilor și asemănărilor între procedura judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și alte proceduri simplificate întâlnite în sistemul de drept continental și cel anglo-saxon.

Astfel, mai mulți autori consideră că este incorectă compararea judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală cu *tranzacțiile de mediere*, care, în esență, reprezintă o varietate, o metodă de soluționare a conflictelor și împăcare a părților, fiind interpretată ca o alternativă a urmăririi penale [206, p. 549; 136, p. 142]. De asemenea, scopul de bază al medierii constă nu atât în simplificarea sau accelerarea procesului penal, cât în înfăptuirea unei împăcări între părți, în depășirea conflictului social, ceea ce nu este specific pentru judecarea cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, de fapt, ca și pentru alte proceduri accelerate, simplificate [176, p. 27].

Procedura în *ordonanță (ordonanța judiciară)* se aplică în procesul penal a mai multor state (Germania, Italia, Austria, Franța) privind infracțiunile care nu prezintă un grad avansat de pericol social, ele fiind, în mare parte, învecinate, asemănate cu faptele contravenționale care sunt sancționate cu amendă. Aici, judecătorul examinează materialele scrise și adoptă hotărâri fără citarea părților, martorilor, iar decizia luată este adusă la cunoștința inculpatului. Acordul inculpatului în privința acestei proceduri și a pedepsei aplicate este obținut *post factum*, fiind una dintre condițiile obligatorii ale executării pedepsei. Aplicarea procedurii în ordonanță recunoaște, în același timp, dreptul inculpatului de a cere examinarea cauzei în procedură generală [176, p. 123].

Procedura în ordonanță are în unele state careva particularități distincte. Astfel, în Germania, procedura vizată se aplică în temeiul demersului procurorului cu indicarea presupusei măsuri de pedeapsă. În caz de avizare pozitivă a ei, instanța de judecată emite o ordonanță, făcând trimitere la probele administrate în cauză și la recunoașterea vinovăției. În caz de prezență a dubiilor sau a necesității aplicării unei alte măsuri de pedeapsă, judecata poate respinge demersul acuzării [126, p. 477].

În Austria, dimpotrivă, ordonanța instanței privind aplicarea pedepsei este prezentată procurorului, care, dacă nu este de acord cu ea, o poate ataca. Darea sentinței este posibilă doar în condițiile în care instanța dispune de probe administrate în cauză, care dovedesc vinovăția persoanei sau atunci când inculpatul își recunoaște în totalitate vina [126, p. 132-133].

Legea de procedură penală a Italiei stipulează un stimulent, o încurajare suplimentară: în schimbul acordului inculpatului cu măsura de pedeapsă fixată în ordonanță, acesta beneficiază de o reducere de 50% la achitarea amenzii [216, p. 35], fiind totodată, posibilă și încetarea procesului penal [126, p. 41].

Într-o anumită măsură, putem identifica unele trăsături comune ale procedurii în ordonanță și ale judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Astfel, la acestea pot fi atribuite: simplificarea fazei de judecare a cauzei; acordul obligatoriu al inculpatului cu acuzarea ce i se aduce, cu faptul recunoașterii vinovăției și cu ordinea de examinare a cauzei; convingerea instanței în vinovăția inculpatului pe baza probelor administrate în dosar; în caz de dezacord a inculpatului, în calitate de alternativă poate fi aplicată procedura generală.

La particularitățile care diferențiază procedura în ordonanță de judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, pot fi catalogate: lipsa ședinței de judecată; obținerea *post factum* a acordului inculpatului; însuși exprimarea acordului inculpatului se referă nu doar la ordinea ședinței de judecată, ci și la măsura de pedeapsă aplicată; nu este necesar acordul părții vătămate [176, p. 29].

Particularitățile de bază, care delimitează procedura sumară în sens îngust al cuvântului de judecarea cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se referă la: lipsa necesității de a obține acordul inculpatului în privința în privința procedurii simplificate; excluderea, în totalitate, a etapei cercetării judecătorești și lipsa posibilității instanței de a desfășura, din proprie inițiativă, judecarea conform procedurii generale [126, p. 146; 176, p. 30].

4.4. Concluzii la Capitolul 4

1. Deosebirile de procedură pe diferite categorii de cauze pot să se manifeste în ce privește competența și componența instanței, prin cercul de garanții acordate unor persoane și un șir de alte criterii.

2. Legislația procesual-penală conține dispoziții aplicabile în mod obișnuit în rezolvarea oricărei cauze penale, care alcătuiesc procedura de drept comun sau procedura obișnuită. Normele juridice care alcătuiesc procedurile speciale au o arie limitată de aplicare și constituie derogări de la procedura obișnuită, care reprezintă cadrul normal al desfășurării procesului penal.

3. Procedura specială este un complex de norme de drept procesual penal, care instituie, pentru anumite cauze penale, o desfășurare a procesului penal parțial diferită de procedura obișnuită.

4. Între procedura obișnuită și procedura specială legiuitorul trebuie să aibă în vedere următoarele: în primul rând, să stabilească cu precizie cauzele în care se aplică procedura specială, normele derogatorii fiind de strictă interpretare; să prevadă normele derogatorii de la procedura obișnuită, astfel încât să dea formă unei proceduri speciale, și nu numai unor elemente de derogare; în fine, să precizeze că acolo unde nu se derogă se aplică normele procedurii obișnuite.

5. Procedurile simplificate trebuie să se deosebească de cele obișnuite nu prin anumite simplificări unice și separate, care nu influențează calitativ procedura, dar ele trebuie să fie esențial simplificate.

6. Procedura abreviată este o procedură rezultată din pledoaria de vinovăție a persoanei acuzate, procedură ce are la baza sentinței probe recunoscute necondiționat, dar, în același timp, conștient de către persoana care este acuzată.

7. Multiple variante ale acordurilor (tranzacțiilor) privind simplificarea procedurilor judiciare întâlnim și în statele sistemului de drept romano-german, materializarea acestora fiind determinată de tradițiile continentale ale procesului penal, lui fiindu-i specifice importanța primordială a normelor stabilite legislativ, și nu precedentul judiciar.

8. Identificăm în cadrul procedurilor accelerate anumite grupuri de acorduri, tranzacții, direcționate spre simplificarea procesului de judecată, puse în aplicare la etapa judecării cauzei. Aici putem atribui: procedura în ordonanță, procedura sumară, acordul de recunoaștere a vinovăției și acordul privind simplificarea procesului judiciar.

9. Cumulul minim de trăsături care permit a separa aceste proceduri într-un grup aparte, sunt: simplificarea, reducerea procesului de judecare a cauzei în fond; acordul inculpatului cu fabula învinuirii, cu posibila măsură de pedeapsă și cu procedura simplificată; lipsa scopului de împăcare a părților; prezența obligatorie a alternativei, a posibilității examinării cauzei penale în procedură generală.

10. Examinarea cauzelor penale în procedura sumară dispune, în virtutea tradițiilor juridice, de un specific substanțial, ceea ce-i permite de a fi recunoscută în calitate de instituție specifică a procesului penal.

11. Putem identifica unele trăsături comune ale procedurii în ordonanță și ale judecării abreviate. La acestea pot fi atribuite: simplificarea fazei de judecare a cauzei; acordul obligatoriu al inculpatului cu acuzarea ce i se aduce, cu faptul recunoașterii vinovăției și cu ordinea de examinare a cauzei; convingerea instanței în vinovăția inculpatului pe baza probelor administrate în dosar; în caz de dezacord a inculpatului, în calitate de alternativă poate fi aplicată procedura generală.

12. La particularitățile care diferențiază procedura în ordonanță de judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, pot fi catalogate: lipsa ședinței de judecată; obținerea *post factum* a acordului inculpatului; însuși exprimarea acordului inculpatului se referă nu doar la ordinea ședinței de judecată, ci și la măsura de pedeapsă aplicată; nu este necesar acordul părții vătămate.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele științifice obținute ca urmare a cercetărilor efectuate s-au reflectat în: identificarea criteriilor necesare aplicării procedurii judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [98, pp. 87-88]; determinarea esenței, conținutului și particularităților judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [100, pp. 29-31; 97, pp. 98-100]; argumentarea corespunderii judecării cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală principiilor fundamentale ale procesului penal [100, pp. 32-33; 97, pp. 96-97]; justificarea concluziilor privind deosebirile și asemănările între judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și alte proceduri simplificate aplicate în procesul penal [96, pp. 155-156]; determinarea gradului de nemijlocire a examinării probelor în cadrul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [99, pp. 52-53]; identificarea propunerilor complexe privind eficientizarea activității instanțelor de judecată în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală [99, p. 49-51].

Rezultatele analizei legislației procesual-penale, a teoriei și practicii judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, au determinat formularea următoarelor **concluzii**:

1. Procedura de judecată în cazul judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală este o opțiune a inculpatului și devine o obligație pentru instanța de judecată doar la cererea acestuia și în măsura în care sunt îndeplinite condițiile impuse de lege [100, p. 32].

2. Aplicabilitatea procedurii simplificate este facultativă, lăsată într-o primă etapă la latitudinea inculpatului, care poate opta între procedura de drept comun sau procedura simplificată. În cazul în care opțiunea sa vizează procedura simplificată, manifestarea sa de voință nu conduce în mod automat la admiterea cererii, ea trebuie dublată de aprecierea instanței cu privire la îndeplinirea condițiilor impuse de art. 364¹ alin. (4) CPP RM.

3. Confuziile din doctrină, dar și din practică, demonstrează că introducerea acestei instituții în Republica Moldova urma să fie precedată nu numai de o definiție clară a acestui concept, ci și de o descriere cât mai exhaustivă a condițiilor de aplicare a procedurii de judecare a cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală și cerințelor față de validitatea și legalitatea acestei proceduri.

4. Instituția reglementată de art. 364¹ CPP RM ușurează programul supraîncărcat, volumul mare de lucru, fiind una dintre cele mai mari și importante probleme pe care procedura judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală o poate soluționa.

5. Sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală reprezintă un act al justiției penale adoptat în numele legii de către prima instanță, prin care pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se recunoaște vinovăția inculpatului în comiterea faptei

incriminate cu stabilirea unei pedepse mai blânde sau cu încetarea procesului penal conform secțiunilor legii.

6. Una dintre distincțiile dintre procedura de drept comun și cea simplificată constă în caracterul de excepție de la principiul nemijlocirii și contradictorialității a celei din urmă.

7. Pentru examinarea cauzei în procedura simplificată pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, sunt necesare *temeiuri*, (anumite circumstanțe determinate, care vor figura în calitate de premise pentru aplicarea acesteia) și *condiții*, (adică concursul de circumstanțe, a căror respectare determină, în mod direct, aplicarea sau refuzul de a aplica această procedură).

8. Procedura abreviată nu este aplicabilă în cazul în care inculpatul recunoaște numai o parte dintre faptele reținute în actul de sesizare. În această ipoteză instanța nu poate aplica procedura abreviată pentru faptele recunoscute și dispune judecata potrivit procedurii de drept comun.

9. Nu este aplicabilă procedura abreviată când inculpatul recunoaște fapta în materialitatea ei, nu însă și forma de vinovăție cu care procurorul consideră că a fost comisă fapta.

10. Nu sunt aplicabile dispozițiile procedurii abreviate a recunoașterii vinovăției în condițiile în care, deși inculpatul a recunoscut fapta reținută în sarcina sa, a contestat cuantumul prejudiciului produs prin comiterea acesteia, cuantum ce este element al formei calificate a infracțiunii comise, determinând astfel nu doar încadrarea juridică a acesteia, ci și limitele de pedeapsă.

11. Este incorect a lipsi inculpatul de dreptul la procedură simplificată în baza temeiului precum că mărimea și caracterul prejudiciului, care și-a găsit reflectare în rechizitoriu, se deosebește de cel expus în cererea părții civile, sau fie din considerentul că acțiunea civilă înaintată la urmărirea penală este modificată la faza de judecată în detrimentul inculpatului.

12. Poate beneficia de această procedură simplificată și inculpatul care declară că recunoaște fapta de care este acuzat, însă contestă încadrarea juridică dată de procuror.

13. Procedura de desfășurare a cercetării judecătorești în ipoteza recunoașterii învinuirii este caracterizată prin simplitate, activitățile derulate fiind împărțite în două mari categorii: *activități obligatorii* (audierea inculpatului, consemnarea concluziilor procurorului, persoanei vătămate și ale celorlalte părți) și *activități eventuale* (administrarea de probe cu înscrisuri, schimbarea încadrării juridice).

14. În cazul procedurii abreviate a judecării cauzei este admisă o cercetare judecătorească, în anumite limite, în vederea dării unei sentințe legale, întemeiate și motivate. Desfășurarea ei depinde de voința instanței și a părților în virtutea caracterului dispozitiv al normei vizate. Instanța de judecată va efectua o cercetare judecătorească simplificată, iar declarația inculpatului luată în acest cadru constituie mijloc de probă.

15. După deschiderea procedurii abreviate, instanța poate încuviința inculpatului, părții vătămate, părții civile sau părții responsabile civilmente numai administrarea probei cu înscrisuri, singura probă ce poate fi administrată.

16. Sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în esență reprezintă o sentință de condamnare sau de încetare pe temeuri de nereabilitare, întrucât se emite doar în condițiile în care vinovăția inculpatului în săvârșirea infracțiunii este confirmată prin ansamblul de probe administrate în faza de urmărire penală.

17. Procedura simplificată este o procedură rezultată din pledoaria de vinovăție a persoanei acuzate, procedură ce are la baza sentinței probe recunoscute necondiționat, dar, în același timp, conștient de către persoana care este acuzată.

Luând în calcul concluziile expuse *supra*, în scopul îmbunătățirii procedurii de judecare a cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, dar și pentru perfecționarea legislației procesual penale la acest compartiment, înaintăm următoarele **recomandări** cu titlu de **lege ferenda**:

1. Redarea textului art. 364¹ alin. (1) în următoare redacție: „*În cadrul ședinței preliminare sau până începerea cercetării judecătorești, inculpatul poate solicita ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, iar dacă nu este asemenea solicitare, instanța îl întreabă pe inculpat dacă solicită ca judecata să aibă loc pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.*”.

2. Redarea textului art. 364¹ alin. (2) în următoarea redacție: „*Judecata nu poate avea loc pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, decât dacă inculpatul declară că recunoaște în totalitate faptele indicate în rechizitoriu și nu solicită administrarea de noi probe cu excepția probelor cu înscrisuri ce caracterizează persoana inculpatului și se referă la latura civilă.*”.

3. Completarea art. 364¹ cu alin. (2¹) cu următorul conținut: „*În cazurile prevăzute la alin. (1), dacă inculpatul este minor, este necesar și acordul reprezentantului său legal.*”.

4. Completarea art. 364¹ cu alin. (2²) cu următorul conținut: „*Judecarea cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală se efectuează în conformitate cu prevederile Titlului II, Capitolele I, II și III din partea specială a CPP, cu derogările specificate în prezentul articol.*”.

5. Redarea textului art. 364¹ alin. (3) în următoare redacție: „*Instanța explică inculpatului, până la adoptarea încheierii privind judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, consecințele admiterii cererii înaintate, apoi acordă cuvântul procurorului, părții vătămate și celorlalte părți asupra cererii formulate.*”.

6. Redarea textului art. 364¹ alin. (4) în următoare redacție: „*Instanța de judecată, stabilind prezența condițiilor necesare pentru judecarea pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, prin încheiere admite cererea inculpatului și explică părții vătămate dreptul de a deveni parte civilă, după care întreabă partea civilă, partea civilmente responsabilă dacă propun administrarea de probe cu înscrisuri în latura civilă.*”.

7. Completarea art. 364¹ cu alin. (4¹) cu următorul conținut: „*În situația în care, în cauză sunt mai mulți inculpați și numai unul/unii dintre aceștia recunosc toate faptele reținute în sarcina lor prin rechizitoriu, instanța va proceda potrivit regulilor procedurii abreviate pentru aceștia, dispunând, după admiterea cererii, disjungerea cauzei pentru cellalt/ceilalți inculpați, în cazul în care disjungerea este posibilă, fiind în continuare în situație de incompatibilitate de a judeca cauza disjunsă cu privire la cellalt/ceilalți participanți la săvârșirea infracțiunii.*”.

8. Completarea art. 364¹ cu alin. (4²) cu următorul conținut: „*Înscrisurile ce caracterizează persoana inculpatului sau care se referă la latura civilă pot fi prezentate la termenul la care instanța se pronunță asupra cererii sau la un termen ulterior, acordat în acest scop. Pentru prezentarea de înscrisuri instanța nu poate acorda decât un singur termen.*”.

9. Completarea art. 364¹ cu alin. (4³) cu următorul conținut: „*Cercetarea judecătorească începe cu expunerea de către procuror a învinuirii formulate, se expune acțiunea civilă, dacă aceasta a fost pornită, se audiază inculpatul potrivit regulilor de audiere a martorului, după care se purcede la cercetarea probelor, nerealizând, însă, examinarea nemijlocită a probelor administrate în cauză, cu excepția circumstanțelor ce caracterizează persoana inculpatului sau a celor care se referă la latura civilă.*”.

10. Redarea textului art. 364¹ alin. (5) în următoare redacție: „*Dezbaterile judiciare se compun din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului, care pot lua încă o dată cuvântul în formă de replică. Dacă în ședință participă partea vătămată, partea civilă și partea civilmente responsabilă, cuvânt în dezbateri li se oferă și acestora.*”.

11. Redarea textului art. 364¹ alin. (7) în următoare redacție: „*În caz de soluționare a cauzei prin aplicarea prevederilor art. 364¹, instanța hotărăște asupra învinuirii înaintate inculpatului prin adoptarea sentinței de condamnare sau de încetare în cazurile prevăzute în art. 285 alin. (2). Dispozițiile art. 382–389, 391–398 se aplică în mod corespunzător. Partea introductivă a sentinței conține, pe lângă datele expuse la art. 393, mențiunea despre judecarea cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.*”.

Ținând cont de cele relatate, în scopul evitării formării unei practici judiciare în contradicție cu textul și spiritul legii, înaintăm următoarele **recomandări** cu titlu de modificare a HP CSJ nr. 13 din 16.12.2013:

1. Excluderea pct. 4 prin care se impune obligația inculpatului de a recunoaște încadrarea juridică a faptei/faptelor reținute în rechizitoriu.

2. Excluderea din pct. 19 a dispoziției cu referire la imposibilitatea renunțării inculpatului asupra opțiunii sale de a fi judecată cauza potrivit procedurii abreviate

3. Excluderea din pct. 24 a opțiunii de a soluționa cauza cu pronunțarea achitării

4. Modificarea pct. 33-34 prin oferirea posibilității instanței de a reduce limita pedepsei sub limitele generale instituite în dispozițiile părții generale a CP.

Avantajul și valoarea elaborărilor propuse. Sub aspect teoretico-practic, s-a argumentat necesitatea aplicării unei proceduri simplificate în activitatea de judecare a cauzelor penale, în special dacă e să luăm în calcul creșterea continuă a numărului de infracțiuni, suprasolicitarea și supraîncărcarea instanțelor de judecată, precum și cheltuielile exagerate suportate de stat în sfera realizării actului de justiție.

De asemenea, a fost realizată o generalizare complexă pe segmentul judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, cu implicații profunde asupra esenței, conținutului, condițiilor și importanței acesteia, au fost propuse soluții în rezolvarea problemelor și în depășirea dificultăților cu care se confruntă instituția vizată.

Întregul spectru de propuneri, înaintate în rezultatul examinării complexe a normelor de procedură penală și a practicii judiciare, poate fi direcționat spre perfecționarea reglementărilor din sfera judecării cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Ele mai pot fi utile și în sistematizarea concepțiilor teoretice și formarea unui concept unic privind judecarea cauzelor pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Luând în considerație cele expuse, este evident faptul că lucrarea a contribuit la soluționarea unei *probleme științifice importante* în materia procesului penal, ce rezidă în conceptualizarea instituției judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, urmărindu-se relevarea specificului normelor de procedură penală din acest domeniu, fapt care a contribuit la eficientizarea acestei forme simplificate de judecare din procesul penal al RM.

Planul cercetărilor de perspectivă la tema lucrării. Rezultatele obținute cu ocazia elaborării tezei de doctor, determină (condiționează) și direcțiile cercetărilor de perspectivă, aici fiind catalogate următoarele:

1) cercetarea evoluției istorice a instituției procedurilor simplificate;

2) efectuarea unor cercetări statistice aprofundate privind ponderea cauzelor judecate pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală în coraport cu cele judecate în procedură generală;

3) revizuirea și perfecționarea mecanismului de judecare a cauzelor penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

BIBLIOGRAFIE

1. ANTONIU, G. Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Implicații asupra legislației române. În: *Studii de drept românesc*. 1993, nr. 3, pp. 264-265. ISSN 1220-5427.
2. APETREI, M. *Drept procesual penal. Partea specială*. București: Ed. Oscar Print, 1999. Vol. 2. 402 p. ISBN973-9264-52-2.
3. *Avizul Ministerului Justiției de expunere de motive la Legea privind unele măsuri pentru accelerarea proceselor 2010* [online]. [citat 31.05.2018]. Disponibil: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2010-07-27-7634911-0-expunere-motive-proiect-lege-accelerarea-solutionarii-proceselor-22-iulie-2010.pdf
4. BÎRSAN, C. *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole*. București: Ed. C. H. BECK, 2010. 1887 p. ISBN 978-973-115-676-7.
5. CAPE, E., NAMORADZE, Z. *Apărarea penală efectivă în Europa de Est*. Fundația Soros-Moldova. Chișinău, 2013. 276 p. ISBN 978-9975-79-808-2.
6. Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985-XV din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129/1012, pp. 2-63; republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74/195, pp. 6-60.
7. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122-XV din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110/447, pp. 4-208; republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 248-251/699, pp. 3-120.
8. *Codul de procedură penală: comentariu pe articole: art. 1-603*. București: Ed. C.H. Beck, 2015. 1691 p. ISBN 978-606-18-0409-2.
9. Constituția Republicii Moldova: din 29 iulie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, pp. 6-31; republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 78/140, pp. 2-16.
10. Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale din 04 noiembrie 1950. În: *Convenția europeană a Drepturilor Omului*, pp. 5-31 [on-line]. [citat 22.05.2018]. Disponibil: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ROM.pdf
11. COVALENCO, E., DOLEA, I. Cercetarea judecătorească. În: *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău, 2013, pp. 288-308. ISBN 978-9975-53-231-0.
12. COVALENCO, E., VIZDOAGĂ, T. Partea pregătitoare a ședinței de judecată. În: *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău, 2013, pp. 275-288. ISBN 978-9975-53-231-0.
13. COVALENCO, E., VIZDOAGĂ, T. Dezbaterile judiciare. În: *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău, 2013, pp. 323-333. ISBN 978-9975-53-231-0.

14. COVALENCO, E., VIZDOAGĂ, T. Deliberarea și adoptarea sentinței. În: *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău, 2013, pp. 352-377. ISBN 978-9975-53-231-0.
15. CRIȘU, A. *Drept procesual penal. Proceduri speciale*. București: Ed. ALL Beck, 2004. 210 p. ISBN 973-655-516-X.
16. *Decizia Curții Constituționale a RM nr. 40 din 08.05.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 48g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 364^l din CPP (judecata în baza probelor administrate în faza de urmărire penală)* [on-line]. [citată 12.06.2018]. Disponibil: <http://constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=decizii&docid=461>
17. *Decizia Curții Constituționale a RM nr. 85 din 09.07.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 97g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 64 alin. (3) din CP* [on-line]. [citată 16.08.2018]. Disponibil: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=378078>
18. *Decizia Curții Constituționale a RM Decizia nr. 12 din 29.01.2019 de inadmisibilitate a sesizării nr.15g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 364^l alin. (8) din CPP și a unor prevederi din articolul 264^l alin. (1) din CP* [on-line]. [citată 18.02.2019]. Disponibil: <http://constcourt.md/ccdocview.php?l=ro&tip=decizii&docid=609>
19. *Decizia Curții Constituționale a României nr. 107 din 25 februarie 2016 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 375 din CPP*. [online]. [citată 01.12.2018]. Disponibil: <https://www.ccr.ro/ccrSearch/MainSearch/SearchForm.aspx>
20. *Decizia Curții Constituționale a României nr. 220 din 17 aprilie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 374 alin. (4), 375 și 396 alin. (10) din CPP* [online]. [citată 01.02.2019]. Disponibil: <https://www.ccr.ro/ccrSearch/MainSearch/SearchForm.aspx>
21. *Decizia Curții Constituționale a României nr. 816 din 07 decembrie 2017 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 374 alin. (4) din CPP* [online]. [citată 01.02.2019]. Disponibil: <https://www.ccr.ro/ccrSearch/MainSearch/SearchForm.aspx>
22. *Decizia Curții Constituționale a României nr. 753 din 13 decembrie 2016 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 349 alin. (2) și 374 alin. (4) din CPP* [online]. [citată 01.02.2019]. Disponibil: <https://www.ccr.ro/ccrSearch/MainSearch/SearchForm.aspx>
23. *Decizia Curții Constituționale a Federației Ruse nr. 431-0 din 25.02.2016 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 309, 314 din CPP* [online]. [citată 25.01.2019]. Disponibil: <http://legalacts.ru/sud/opredelenie-konstitutsionnogo-suda-rf-ot-25022016-n-431-o/#100007>
24. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 22 ianuarie 2019, dosarul nr. 1ra-32/2019*.

25. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 22 ianuarie 2019*, dosarul nr. 1ra-28/2019.
26. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 06 februarie 2019*, dosarul nr. 1ra-429/2019.
27. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 27 mai 2014*, dosarul nr. 1ra-518/2015.
28. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 08 decembrie 2015*, dosarul nr. 1ra-1502/2015.
29. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 01 martie 2016*, dosarul nr. 1ra-444/2016.
30. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 05 aprilie 2016*, dosarul nr. 1ra-707/2016.
31. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 18 octombrie 2016*, dosarul nr. 1ra-1097/2016.
32. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 06 decembrie 2017*, dosarul nr. 4-re-160/2017.
33. *Decizia Colegiului penal al CSJ din 06 iunie 2018*, dosarul nr. 1ra-1129/2018.
34. *Declarația Universală a Drepturilor Omului : demnitate și dreptate pentru toți* : Ed. jubiliară, 1948-2008. Chișinău, 2008. 15 p. ISBN 978-9975-4002-4-4.
35. DOLEA, I. Considerente privind perspectiva utilizării, hotărârilor judecătorești ca izvor de drept în procesul penal. În: *Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova*. 2003, Vol. I, pp. 269-271. ISBN 9975-70-248-8.
36. DOLEA, I. Un nou concept în procedura penală. În: *Revista Națională de Drept*. 2003, nr. 4, pp. 4-6. ISSN 1811-0770.
37. DOLEA, I., ROMAN, D., SEDLEȚCHI, Iu. et. al. *Drept procesual penal*. Chișinău: Cartier Juridic, 2005. 960 p. ISBN 9975-79-343-6.
38. DOLEA, I. *Drepturile persoanei în probatoriul penal : conceptul promovării elementului privat*. Chișinău: Cartea Juridică, 2009. 416 p. ISBN 978-9975-9927-7-0.
39. DOLEA, I. *Codul de procedură penală (comentariu aplicativ)* : Textul cu modificările legislative operate până la 1 septembrie 2016. Chișinău: Cartea Juridică, 2016. 1172 p. ISBN 978-9975-3111-3-7.
40. DONGOROZ, V., DĂRÎNGĂ, G. ș.a. *Noul Cod de procedură penală și Codul de procedură penală anterior*. București: Politică, 1969. 445 p.
41. DONGOROZ, V. et. al. *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală*. București: Academiei, 1975. Vol. I. 434 p.
42. DONGOROZ, V., KAHANE, S., ANTONIU, G. et. al. *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală*. București: Editura Academiei Române ; ALL Beck, 2003. Vol. V. 431 p. ISBN 973-655-356-6.
43. *Expunere de motive. Proiectul de Lege privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor*, p. 1. [online]. [citat 11.02.2019]. Disponibil: <http://www.cdep.ro/proiecte/2010/400/10/1/em411.pdf>

44. GAVAJUC, S. Oralitatea și contradictorialitatea - principii procedurale specifice judecării în cadrul procesului penal. În: *Legea și Viața*. 2009, nr. 6, pp. 52-55. ISSN 1810-309X.
45. GHERASIM, D. Sumarea (comasarea) cercetării judecătorești în procesul penal al Republicii Moldova. În: *Premise de perfecționare a legislației naționale și de ajustare la standardele uniunii Europene* : Culegere de articole științifice. Chișinău: Lexon, 2017, pp. 108-122. ISBN 978-9975-139-14-4.
46. Ghid *cu privire la aplicarea pedepsei*. Chișinău, 2015. 103 p. ISBN 978-9975-57-177-7.
47. GHINGHECI, G. *Principiile procesului penal în noul Cod de procedură penală*. București: Ed. Universul Juridic, 2014. 350 p. ISBN 978-606-673-354-0.
48. GUȚULEAC, V. *Tratat de drept contravențional*. Chișinău, 2009. 318 p. ISBN 978-9975-78-739-0.
49. *Hotărârea CtEDO în cauza Poitrimol vs. Franța*, din 23 noiembrie 1993, § 31 [online]. [citat 21.12.2018]. Disponibil: <https://jurisprudentacedo.com/POITRIMOL-c.-FRANTEI-Hotarare-contradictorie-a-unei-Curti-de-apel-condamnand-un-inculpat-absent-intentionat-si-refuzand-reprezentarea-de-catre-avocat-recurs-judecat-inadmisibil-pentru-motive-legate-de.html>
50. *Hotărârea CtEDO în cauza Perez vs. Franța*, nr. 47287/99 din 12 februarie 2004, § 70 [online]. [citat 21.12.2018]. Disponibil: <https://jurisprudentacedo.com/Perez-versus-Franta-Constituire-de-parte-civila-in-procesul-penal-Aplicabilitatea-art-6-CEDO.html>
51. *Hotărârea CtEDO în cauza Hermi vs. Italia*, nr. 18114/02 din 18 octombrie 2006, § 73 [online]. [citat 16.11.2018]. Disponibil: <https://jurisprudentacedo.com/Hermi-c.-Italia-Judecata-in-contumacie.-Obligatiile-statului.html>
52. *Hotărârea CtEDO în cauza Scoppola vs. Italia*, nr. 10249/03 din 17 septembrie 2009, § 135 [online]. [citat 15.12.2018]. Disponibil: <https://jurisprudentacedo.com/SCOPPOLA-c.-Italiei-Nulla-poena-sine-lege.-Incidenta-intrarii-in-vigoare-in-ziua-condamnarii-a-unui-decret-lege-susceptibil-sa-modifice-situatia-reclamantului.html>
53. *Hotărârea Curții Constituționale a RM nr. 9 din 09.03.2017 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 364^l din CPP (judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală)* [online]. [citat 10.05.2018]. Disponibil: <http://www.constcourt.md/ccdocview.php?!=ro&tip=hotariri&docid=632>
54. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova privind sentința judecătorească, nr. 5 din 19.06.2006. În: *Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova*. 2007, nr. 1, pp. 14. ISSN 1810-7265.

55. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a RM nr.10 din 24.12.2010, Pentru modificarea și completarea Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica examinării cauzelor penale în ordine de apel”, nr. 22 din 12 decembrie 2005. [online]. [citat 31.05.2018]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=47*
56. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a RM privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, nr. 6 din 24 decembrie 2010. [online]. [citat 31.05.2018]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=28*
57. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a RM „Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțitului, învinutului, inculpatului și condamnatului în procedura penală”, nr. 11 din 24 decembrie 2010. [online]. [citat 31.05.2018]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=347*
58. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a RM „Cu privire la unele chestiuni ce vizează participarea procurorului la judecarea cauzei penale”, nr. 12 din 24 decembrie 2012. [online]. [citat 31.05.2018]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=43*
59. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP de către instanțele judecătorești”, nr. 13 din 16.12.2013. [online]. [citat 31.05.2018]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=346*
60. IUGAN, A. V. *Acordul de recunoaștere a vinovăției*. București: Ed. Universul Juridic, 2015. 282 p. ISBN 978-606-67-370-74.
61. JIDOVU, N. Apărarea inculpatului în procesul penal. În: *Dreptul*. 2000, nr. 4, pp. 60-65. ISSN 1018-0435.
62. JIDOVU, N. *Drept procesual penal*. București: Ed. C. H. Beck, 2007. 694 p. ISBN 978-973-115-161-8.
63. Legea privind organizarea judecătorească: nr. 514-XIII din 06.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 58/641, 6-13; republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 15-17/62, pp. 3-25.
64. Legea cu privire la statutul judecătorului: nr. 544-XIII din 20.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 59-60/664, pp. 3-10; republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 117-119/946, pp. 4-11; republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 15-17/63, pp. 26-33.
65. Legea cu privire la avocatură: nr. 1260-XV din 19.07.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 126-127/1001, pp. 4-12; republicat În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr. 159/582, pp. 5-14.

66. Lege cu privire la asistența juridică garantată de stat: nr. 198-XVI din 26.07.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 157-160/614, pp. 11-16.
67. Legea cu privire la Procuratură: nr. 3 din 25.02.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 69-77/113, pp. 8-27.
68. LORINCZ, A.-L. *Drept procesual penal: curs universitar*. București: Universul Juridic, 2011. 614 p. ISBN 978-973-127-609-0.
69. MATEUȚ, Gh. *Procedura penală. Partea specială. Sesizarea organelor judiciare penale. Actele premergătoare. Urmărirea penală*. București: Ed. Lumina Lex, 1997. Vol. 1. 356 p. ISBN 973-588-017-2.
70. MATEUȚ, Gh. *Procedura penală. Partea specială*. București: Ed. Lumina Lex, 1998. Vol. 2. 368 p. ISBN 973-588-079-2.
71. MĂRGINEANU, Iu. *Principiile procedurii penale în RM (Cercetare comparativă de drept procesual penal): Autoreferenț al tezei de doctor în drept*. Chișinău, 2003. 24 p.
72. NEAGU, I. *Drept procesual penal*. București: Universul Juridic, 2010. 472 p. ISBN 978-973-127-316-7.
73. NEAGU, I. *Tratat de procedură penală: partea generală*. București: Universul Juridic, 2013. 720 p. ISBN 978-606-673-075-4.
74. NEAGU, I., DAMASCHIN, M. *Tratat de procedură penală: În lumina noului Cod de procedură penală: Partea specială*. București: Universul Juridic, 2015. Vol. 2. 676 p. ISBN 978-606-673-385-4.
75. NEMEȘ, M. Justiția negociată în contextul dreptului penal din perspectiva drepturilor omului. În: *Dreptul*. 2010, nr. 7, p. 188. ISSN 1018-0435.
76. OPREA, I., PAMFIL, G.-C., RADU, R., et al. *Noul dicționar universal al limbii române*. București: Litera Internațional, 2006. 1676 p. ISBN 978-973-675-307-7.
77. Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice. Adoptat prin Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 2200 A (XXI) din 16 decembrie 1966, art. 9 alin. 4. În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte*. Vol. I. Chișinău, 1998, pp. 30-50. ISBN 9975-73-022-1.
78. Pactul Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 16 decembrie 1966. Adoptat prin Rezoluția Adunării Generale a ONU nr. 2200 A (XXI) din 16.12.1966, art. 9 alin. 4. În: *Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte*. Vol. I. Chișinău, 1998, pp. 18-29. ISBN 9975-73-022-1.
79. PĂVĂLEANU, V. *Drept procesual penal: Partea specială*. București: Ed. Lumina Lex, 2002. 636 p. ISBN 973-588-466-8.

80. PINTEA, A., PINTEA, D.-C., BĂLĂNESCU, A.-C. *Urmărirea penală. Aspecte teoretice și practice*. București: Ed. Universul Juridic, 2017. 592 p. ISBN 978-606-39-0038-9.
81. PÎRLIȚANU, S. *Judecata în prima instanță în procesul penal al Republicii Moldova* : Rezum. tezei de doctorat. Iași: Universitatea „Al. I. Cuza”. Facultatea de Drept, 2009. 30 p.
82. POALELUNGI, M., SÎRCU, D. Garanțiile juridice ale unui proces echitabil. Accesul la justiție. În: *Manualul Judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău, 2013, pp. 23-33. ISBN 978-9975-53-231-0.
83. *Recomandarea Comitetului Miniștrilor către statele membre privind simplificarea justiției penale*, nr. R 87 (18) din 17 septembrie 1987 [online]. [citată 01.12.2018]. Disponibil: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804e19f8>
84. ROTARU, V. *Acordul de recunoaștere a vinovăției ca formă specială a procedurii penale*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2004. 149 p.
85. ROTARU, V. *Acordul de recunoaștere a vinovăției ca formă specială a procedurii penale*: Autoref. al tezei de doctorat în drept. Chișinău, 2004. 20 p.
86. ROTARU, V. *Aplicarea prevederilor legale privind acordul de recunoaștere a vinovăției: Îndrumar pentru avocați*. Chișinău, 2013. 52 p. ISBN 978-9975-57-098-5.
87. RUSU, V., GAVAJUC, S., GHEORGHIȘ, A. et. al. *Dicționar de drept procesual penal*. Chișinău: Pontos, 2012. 248 p. ISBN 978-9975-51-351-7.
88. SAHAROV, N., GOREA, B.-C. Considerații referitoare la controversata implementare a procedurii instituite de art. 320¹ din Codul de procedură penală. În: *Dreptul*. 2012, nr. 8, pp. 171-204. ISSN 1018-0435.
89. SERBINOV, I., CATANA, E., CHIRTOACĂ, E. et. al. *Ghidul acuzatorului de stat*. Chișinău: Cartier Juridic, 2005. 135 p. ISBN 9975-79-366-5.
90. STERNIOALĂ, O., VIZDOAGĂ, T. Ședința preliminară. În: *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău, 2013, pp. 265-275. ISBN 978-9975-53-231-0.
91. ȘTEFĂNESCU, B. *Garanțiile juridice ale respectării legii procesual penale în activitatea de judecată*. București: Hamangiu, 2007. 299 p. ISBN 978-973-1720-32-6.
92. TANOVICIANU, I. *Tratat de drept și procedură penală*. București: Tip. „Curierul Judiciar”, [1924-1927]. 777 p.
93. THEODORU, Gr. *Drept procesual penal*. Iași: Cugetarea, 1998. 644 p. ISBN 973-98199-1-5.
94. THEODORU, Gr. *Tratat de drept procesual penal*. București: Ed. Hamangiu, 2013. 879 p. ISBN 978-606-522-441-4.

95. TULBURE, Șt. Urmărirea penală. În: *Revista de drept penal*. 1988, nr. 4, p. 40. ISSN 1223-0790.
96. ȚONCU, S. Sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Aspecte teoretico-practice și comparative. În: *Stability, Growth and prosperity – In the European Space: Materials of Conf. with intern. particip.*, 26-27 mart. Chisinau, 2015, pp. 155-157. ISBN 978-9975-3041-4-6.
97. ȚONCU, S. Sentința pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. Elemente definitorii. În: *Conferința științifică „Integrare prin cercetare și inovare”*: Rezumate ale comunicărilor: Științe sociale, 9-10 noiem., Chișinău, 2017, pp. 23-25. ISBN 978-9975-71-701-4.
98. ȚONCU, S. Conceptul de procedură simplificată. În: *Revista Națională de Drept*. 2018, nr. 1-3, pp. 86-88. ISSN 1811-0770.
99. ȚONCU, S. Noțiunea, evoluția și esența procedurii judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În: *Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene: Materialele Conf. intern.*, Chișinău, 4 mai 2018. Chișinău: Lira, 2018, pp. 41-46. ISBN 978-9975-3185-7-0.
100. ȚONCU, S. Condițiile și procedura de inițiere a judecării cauzei penale pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală. În: *Legea și Viața*. 2018, nr. 9, pp. 28-33. ISSN 1810-309X.
101. UDROIU, M. *Procedura penală. Partea specială. Noul Cod de procedură penală*. București: Ed. C. H. Beck, 2015. 608 p. ISBN 978-606-18-0470-2.
102. VĂDUVA, V. *Judecata în cazul recunoașterii vinovăției: art. 320^l CPP: jurisprudență comentată*. București: Ed. Hamangiu, 2013. 430 p. ISBN 978-606-522-909-9.
103. VIZDOAGĂ, T. *Exercitarea acuzării în instanța de fond: probleme și perspective*. Autoref. tezei de doctor în drept. Chișinău, 2002. 25 p.
104. VIZDOAGĂ, T. *Exercitarea acuzării în instanța de fond: problem și perspective*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2002. 168 p.
105. VIZDOAGĂ, T., ȚONCU, S. *Discursul acuzatorului* : Monografie. Chișinău: USEM, 2015. 47 p. ISBN 978-9975-3105-8-1.
106. VOLONCIU, N. *Drept procesual penal*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1972. 543 p.
107. VOLONCIU, N. *Tratat de procedură penală. Partea generală*. București: Ed. Paideia, 1996. Vol. 1. 510 p. ISBN 973-9131-01-8.
108. VOLONCIU, N. *Tratat de procedură penală. Partea specială*. București: Ed. Paideia, 1996. Vol. 2. 514 p. ISBN 973-9131-24-7.

109. ZAMFIR, V. *Instituția învinuirii în procesul penal*: Autoref. tezei de doctor în drept. Chișinău, 2018. 25 p.
110. АВЕРЧЕНКО, А. К. О сущности и содержании согласия обвиняемого с предъявленным обвинением как основания производства в особом порядке. В: *Правовые проблемы укрепления российской государственности* : Сб. ст. Под ред. М. К. Свиридова. Томск: Изд. Томского Ун-та, Ч. 29, 2005, с. 136-140. ISBN 5-7511-1962-7.
111. АЗАРОВ, В. А. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации: двойные стандарты в установлении истины? В: *Вестник Томского Государственного Университета. Серия Экономика. Юридические науки*. 2003, № 4, с. 17-19. ISSN 1998-8648.
112. АЛЕКСАНДРОВ, А. С. Основание и условия для особого порядка принятия судебного решения при согласии обвиняемого с предъявленным обвинением. В: *Государство и Право*. 2003, № 12, с. 43-52. ISSN 0132-0769.
113. АНДРОСЕНКО, Н. Признание вины в совершении преступления как условие принятия процессуальных решений по УПК РФ. В: *Российский Следователь*. 2007, № 23, с. 6-7. ISSN 1812-3783.
114. АПАРОВА, Т. В. *Суды и судебный процесс Великобритании. Англия, Уэльс, Шотландия*. Москва: Юридическая Литература, 1996. 256 с. ISBN 5-86344-051-1.
115. БАБЕНКО, А., ЧЕРКАСОВА, Н. Суд должен проявлять активность при сборе и исследовании доказательств. В: *Советская юстиция*. 1993, № 12, с. 1-2. ISSN 0131-6761-
116. БАЛАКШИН, В. С. *Истина в уголовном процессе* [online]. [citat 16.01.2018]. Disponibil: <https://www.lawmix.ru/comm/8153>
117. БЕЗЛЕПКИН, Б. Т. *Уголовный процесс России. Общая часть и досудебные стадии*. Москва: Изд-во Международ Ун-та Бизнеса и Упр., 1998. 319 с. ISBN 5-89313-026-X.
118. БЕЗЛЕПКИН, Б. Т. *Уголовный процесс России*. Москва: Проспект, 2003. 479 с. ISBN 5-98032-058-X.
119. БЕРНАМ, У. *Правовая система США*. Москва: Новая Юстиция, 2007. 1211 с. ISBN 978-5-91028-031-5.
120. БИРЮКОВ, Н. В. Проблемы практики применения особого порядка принятия судебного решения. В: *Российский судья*. 2005, № 4, с. 18-22. ISSN 1812-3791.
121. БОЧКАРЕВ, А. Е. *Особый порядок судебного разбирательства в уголовном судопроизводстве Российской Федерации* : Дис. ... канд. юрид. наук. Владимир, 2005. 213 с.

122. БОЧКАРЕВ, А. Е. *Правовые последствия принятия судебного решения в особом порядке при согласии обвиняемого с предъявленным ему обвинением без проведения судебного разбирательства*. В: *Юридические науки*. 2005. с. 13-19. ISSN 1728-8886.
123. БОЧКАРЕВ, А. Е. Институт особого порядка судебного разбирательства в российском уголовном процессе и его отличие от правовой сделки о признании вины в уголовном процессе США. В: *Современные гуманитарные исследования*. 2005, № 5, с. 24-36. ISSN 1012-9103.
124. БУРДАНОВА, В. С. *Поиски истины в уголовном процессе*. Санкт-Петербург: Юридический Центр Пресс, 2003. 262 с. ISBN 5-94201-190-7.
125. БУРСАКОВА, М. С., ШАМАРДИН, А. А. К вопросу о правовой природе особого порядка судебного разбирательства и проблемах его совершенствования. В: *Российский судья*. 2005, № 10, с. 13-16. ISSN 1812-3791.
126. БУТОВ, В. Н. *Уголовный процесс Австрии*. Красноярск: Изд. Красноярского Гос. Ун-та, 1988. 193 с.
127. ВАНДЫШЕВ, В. В. *Уголовный процесс : Курс лекций*. Санкт-Петербург, 2004. 527 с. ISBN 5-318-00764-3.
128. ВАСЯЕВ, А. А. Установление оснований применения особого порядка принятия судебных решений. В: *Российский судья*. 2008, № 2, с. 31-33. ISSN 1812-3791.
129. ВЕЛИКИЙ, Д. П. Особый порядок судебного разбирательства: теория и практика. В: *Журнал Российского Права*. 2005, № 6, с. 74-80. ISSN 1605-6590.
130. ВЕТРОВА, Г. Развитие российского уголовно-процессуального законодательства. В: *Человек и Закон*. 2002, № 1, с. 55-64. ISSN 0132-0831.
131. ВОЛКОЛУП, О. В. Формы судебного разбирательства в уголовном судопроизводстве. В: *Уголовное право*. 2003, № 1, с. 64-65. ISSN 2071-5870.
132. ВЫШИНСКИЙ, А. Я. *Теория судебных доказательств в советском праве*. Москва: Юридическая Литература, 1950. 306 р.
133. ГАЛОГАНОВ, Е. А. Роль суда как субъекта доказывания в уголовном судопроизводстве. В: *Российский судья*. 2003, № 1, с. 36-38. ISSN 1812-3791.
134. ГЛОБЕНКО, О. А. Понятие «показания обвиняемого»: расширительное толкование. В: *Юридический Мир*. 2007, № 7, с. 74-80. ISSN 1811-1475.
135. ГЛУШКОВ, А. И. *Уголовный процесс : учеб. пособие для студентов учрежд. сред. проф. образов., обучающихся по правовед. специальностям*. Москва: Academia, 2000. 257 с. ISBN 5-7695-0541-9.

136. ГОЛОВКО, Л. В. *Альтернативы уголовному преследованию в современном праве*. Санкт-Петербург: Юридический Центр Пресс, 2002. 542 с. ISBN 5-94201-118-4.
137. ГОРБАЧЕВ, А. В. Признание обвиняемого – «особо убедительное доказательство»? В: *Российская Юстиция*. 2004, № 6, с. 38-40. ISSN 0131-6761.
138. ГРИНЕНКО, А. В. *Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации*. Москва: ЭКСМО, 2006. 859 с. ISBN 5-699-14095-6.
139. ГРИЧАНИЧЕНКО, А. В. Особый порядок судебного разбирательства нуждается в совершенствовании. В: *Уголовное право*. 2004, № 3, с. 75-76. ISSN 2071-5870.
140. ГРИЧАНИЧЕНКО, А. В. Разрешение гражданского иска при рассмотрении уголовного дела в особом порядке. В: *Уголовное право*. 2007, № 5, с. 71-75. ISSN 2071-5870.
141. ГУСЬКОВА, А. П., ПОНОМАРЕНКО, С. С. Об особом порядке принятия судебного решения при согласии обвиняемого с предъявленным ему обвинением по российскому уголовно-процессуальному закону. В: *Российский Судья*. 2002, № 10, с. 18-20. ISSN 1812-3791.
142. ГУСЬКОВА, А. П. *Теоретические и практические аспекты установления данных о личности обвиняемого в российском уголовном процессе: Учеб. пособие*. Москва: Юрист, 2002. 159 с. ISBN 5-94-103-015-0.
143. ГУЦЕНКО, К. Ф. *Уголовный процесс*. Москва: Зерцало-М, 1998. 575 с. ISBN 5-88746-029-6.
144. ГУЦЕНКО, К. Ф. *Уголовный процесс западных государств*. Москва: Зерцало-М, 2002. 517 с. ISBN 5-94373-054-0.
145. ДАВЛЕТОВ, А. А. Проблема состязательности решена в УПК РФ неудачно. В: *Российская юстиция*. 2003, № 8, с. 16-18. ISSN 0131-6761.
146. ДЕМИДОВ, В. В. Некоторые вопросы применения особого порядка судебного разбирательства. В: *Российская юстиция*. 2003, № 4, с. 25-27. ISSN 0131-6761.
147. ДЗЮБЕНКО, А. А. Особенности собирания и исследования судом доказательств при рассмотрении уголовных дел в особом порядке. В: *Мировой судья*. 2005, № 11, с. 5-7. ISSN 2072-4152.
148. Дифференциация уголовного судопроизводства по новому УПК России. В: *Правовые проблемы укрепления Российской государственности. Ч. 10: Проблемы уголовного процесса в свете нового Уголовно-процессуального кодекса Российской Федерации*: Сб. ст. Под ред. Ю. К. ЯКИМОВИЧА. Томск: Изд-во Томского ун-та, 2002, с. 23-27.

149. ДНЕПРОВСКАЯ, М. А. *Особый порядок принятия судебного решения при согласии обвиняемого с предъявленным ему обвинением*: Дис. ... канд. юрид. наук. Иркутск, 2009. 211 с.
150. ДОРОШКОВ, В. В. Особый порядок принятия судебного решения при согласии обвиняемого с предъявленным ему обвинением. В: *Российский Судья*, 2009, № 4, с. 32-36. ISSN 1812-3791.
151. ЖЕРЕБЯТЬЕВ, И. В. Вопросы теории, законодательного регулирования и практики применения особого порядка судебного разбирательства. В: *Уголовное право*, 2006, № 2, с. 83-86. ISSN 2071-5870.
152. ЖЕРЕБЯТЬЕВ, И. В. *Некоторые проблемные вопросы рассмотрения уголовных дел в порядке Гл. 40 УПК* [online]. [citat 23.05.2018]. Disponibil: www.yurclub.ru/docs/pravo/0903/14.html.
153. ЗИНАТУЛЛИН, З. Л., ЗИНАТУЛЛИН Т. З. *Уголовно-процессуальное доказывание*. Ижевск: Изд-во Удмурдского Ун-та, 1993. 178 с. ISBN 5-7029-0047-2.
154. ИВАНОВ, А. С., КУЦУМАКИНА, Е. В. Согласие потерпевшего как обязательное условие рассмотрения уголовного дела в особом порядке: практические проблемы реализации требований закона. В: *Уголовное право*. 2007, № 1, с. 84-86. ISSN 2071-5870.
155. ИЖНИНА, Л. П. Особый порядок судебного заседания по УПК РФ: проблемы теории и практики на примере Нижегородской области. В: *Следователь*. Федеральное издание. 2006, № 12, с. 6-8.
156. КАПИНУС, О. С., РЫБАЛОВ, К. А. Процессуальные особенности реализации института особого порядка судебного разбирательства. В: *Право и политика*. 2003, № 5, с. 71-77. ISSN 1694-6308.
157. КАШЕПОВ, В. П. О преобразовании статуса суда в уголовном судопроизводстве. В: *Журнал Российского права*. 2002, № 12, с. 25-32. ISSN 1605-6590.
158. *Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации*. Под ред. Д. Н. КОЗАКА, У. Б. МИЗУЛИНОЙ. Москва: Юристъ, 2002. 1039 с. ISBN 5-7975-0564-9.
159. *Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации*. Под ред. А. В. СМИРНОВА. Санкт-Петербург: Питер, 2003. 1007 с. ISBN 5-94723-354-1.
160. *Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации*. Отв. ред. И. И. РАДЧЕНКО. Москва: Юрайт-Издат, 2006. 1123 с. ISBN 5-94879-377-X.
161. КОНИН, В. В. Оптимизировать институт особого порядка судебного разбирательства – требование времени. В: *Мировой судья*. 2008, № 2, с. 18-20. ISSN 2072-4152.

162. КОНИН, В. В. Доказывание в уголовном судопроизводстве и вопросы установления истины. В: *Российский судья*. 2008, № 9, с. 30-32. ISSN 1812-3791.
163. КОНСТАНТИНОВ, П., СТУКАНОВ, А. Принятие судебного решения при согласии обвиняемого с предъявленным обвинением. В: *Законность*. 2006, № 3, с. 10-12. ISSN 0869-4486.
164. КОРЕНЕВСКИЙ, Ю. В., ПАДВА, Г. П. *Участие защитника в доказывании*. Москва: Юрист, 2004. 159 с. ISBN 5-7975-0684-X.
165. КОРОЛЬ, М. Н. Особый порядок судебного разбирательства. В: *Уголовный процесс*. 2005, № 7, с. 27-30. ISSN 2076-4413.
166. КОРОТКОВ, А. П., ТИМОФЕЕВ, А. Ф. *900 ответов на вопросы прокурорско-следственных работников по применению УПК РФ*. Москва: Экзамен, 2004. 573 с. ISBN 5-94692-754-X.
167. КОРОТКОВ, А. П., ТИМОФЕЕВ, А. В. *Прокурорско-следственная практика применения УПК РФ. Комментарий*. Москва: Экзамен, 2006. 607 с. ISBN 5-472-01585-5.
168. КУЗЬМИНА, О. В., СОСНОВИКОВ, А. Б. Процессуальное положение обвиняемого в суде первой инстанции и состязательность производства. В: *Адвокатская практика*. 2003, № 3, с. 29-34. ISSN 1999-4826.
169. ЛАЗАРЕВА, В. А. Легализация сделок о признании вины. В: *Российская Юстиция*. 1999, № 5, с. 40-41. ISSN 0131-6761.
170. ЛАЗАРЕВА, В. А. Новый УПК: Особый порядок принятия судебного решения при согласии обвиняемого с предъявленным ему обвинением. В: *Уголовное право*. 2002, № 2, с. 67-69. ISSN 2071-5870.
171. ЛАРИН, А. М., МЕЛЬНИКОВА, Э. Б., САВИЦКИЙ, В. М. *Уголовный процесс России : Лекции-очерки*. Москва: Дело, 1997. 314 с. ISBN 5-85639-184-5.
172. МАКБРАЙД, Дж. *Права человека и уголовный процесс : практика Европейского Суда по правам человека*. Москва : Развитие правовых систем, 2018. 592 с.
173. МАТКИНА, Д. В. *Конвенциональная форма судебного разбирательства: история, современность и перспективы*: Монография. Москва: Юрлитинформ, 2010. 214 с. ISBN 978-5-93295-762-2.
174. МЕЩЕРЯКОВ, Ю. В. *Формы уголовного судопроизводства*. Ленинград: ЛГУ, 1990. 91 с.
175. МИХАЙЛОВСКАЯ, И. Б. *Настольная книга судьи по доказыванию в уголовном процессе*. Москва : ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 192 с. ISBN 5-482-00648-4.

- 176.МОНИД, М. В. *Особый порядок принятия судебного решения при согласии обвиняемого с предъявленным ему обвинением*: Дис. ... канд. юрид. наук. Иркутск, 2007. 207 с.
- 177.МУРАДЬЯН, Э. М. *Истина как проблема судебного права*. Москва: Былина, 2002. 287 с. ISBN 5-93384-029-7.
- 178.НАРСКИЙ, И. С. Объективная истина в уголовном процессе: выступления. В: *Вестник МГУ. Серия VIII. Экономика. Философия*. 1963, № 4, с. 34-38.
- 179.*Научно-практическое пособие по применению УПК РФ*. Под ред. В. М. ЛЕБЕДЕВА. Москва: Норма, 2004. 447 с. ISBN 5-89123-835-7.
- 180.ОРЛОВ, Ю. К. *Основы теории доказательств в уголовном процессе*. Москва: Проспект, 2000. 138 р. ISBN 5-8369-0086-8.
- 181.ОСИН, В. В. Почему редко применяется особый порядок судебного разбирательства. В: *Законность*. 2006, № 11, с. 37-39. ISSN 0869-4486.
- 182.ОСОЯНУ, Т., МИЛУШЕВ, Д. *Уголовно-процессуальное право Республики Молдова. Часть особенная* : Учебное пособие. Кишинэу, 2005. 214 р. ISBN 9975-9893-0-6.
- 183.ПАВЛЕНКО, В. А., ТОЛКАЧЕНКО, А. А. Особый порядок судебного разбирательства. В: *Уголовный процесс*. 2006, № 12, с. 16-18. ISSN 2076-4413.
- 184.ПАШКЕВИЧ, П. Ф. *Объективная истина в уголовном судопроизводстве*. Москва: Юридическая Литература, 1961. 169 с.
- 185.ПЕТРУХИН, И. Л. Роль признания обвиняемого в уголовном процессе. В: *Российская Юстиция*. 2003, № 2, с. 24-26. ISSN 0131-6761.
- 186.ПЕТРУХИН, И. Л. Особый порядок судебного разбирательства. В: *Уголовное право*. 2005, № 4, с. 79-80. ISBN 2071-5870.
- 187.ПЕТРУХИН, И. Л. Оправдательный приговор и уголовная политика. В: *Адвокат*. 2007, № 5, с. 18. ISSN 1818-703X.
- 188.ПЕШКОВ, М. А. Современный уголовный процесс Украины. В: *Следователь. Федеральное издание*. 2003, № 1, с. 58-63.
- 189.ПЛЯСУНОВА, А. А. *Особый порядок судебного разбирательства как упрощенная форма уголовного судопроизводства* : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Оренбург, 2008. 20 с.
- 190.ПОЗДНЯКОВ, М. Л. Изменение квалификации преступления при рассмотрении уголовного дела в особом порядке судебного разбирательства. В: *Уголовный процесс*. 2006, № 1, с. 60. ISSN 2076-4413.

191. ПОЛУДНЯКОВ, В. И. *Современная российская судебная реформа. На пути в мир правосудия*. Санкт-Петербург : Изд. Дом «Нева», 2002. 317 с. ISBN 5-7654-2120-2.
192. ПОПОВ, В. П. *Судебное следствие: Проблемы оптимизации* : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Нижний Новгород, 1998. 25 р.
193. РАЗУМОВ, С. Производство по уголовным делам у мирового судьи. В: *Российская юстиция*. 2000, № 11, с. 47-49. ISSN 0131-6761.
194. РЕДЬКИН, Н. В. Ходатайство обвиняемого о постановлении приговора без проведения судебного разбирательства и порядок его заявления. В: *Российский судья*. 2006, № 9, с. 12-14. ISSN 1812-3791.
195. РЕМЕННЫХ, П. Н. *Теоретические основы и практика применения особого порядка принятия судебного решения*: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Барнаул, 2006. 27 с.
196. РЕНЕ, Д. *Основные правовые системы современности*. Москва: Прогресс, 1988. 496 с.
197. РОССИНСКИЙ, С. Б. *Уголовный процесс России: Курс лекций*. Москва: ЭКСМО, 2008. 571 с. ISBN 978-5-699-25537-5.
198. РЫБАЛОВ, К. А. Условия применения особого порядка судебного разбирательства. В: *Современное право*. 2003, № 6, с. 9-14. ISSN 1991-6027.
199. РЫБАЛОВ, К. А. Условия применения особого порядка судебного разбирательства. В: *Современное право*. 2003, № 6, с. 9-14. ISSN 1991-6027.
200. РЫБАЛОВ, К. А. *Особый порядок судебного разбирательства в Российской Федерации и проблемы его реализации*. Москва: Юрлитинформ, 2004. 146 с. ISBN 5-93295-141-9.
201. САВИЦКИЙ, В. М. *Государственное обвинение в суде*. Москва: Наука, 1971. 342 с.
202. САМОХОДКИНА, О. С. *Доказывание при производстве по уголовным делам в суде первой инстанции* : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ростов-на-Дону, 2006. 28 с.
203. СЕРДЮКОВ, С. В. Применение особого порядка судебного разбирательства и права военнослужащих. В: *Право в Вооруженных силах* [online]. 2005, № 8. [citat 18.06.2018]. Disponibil: <http://base.garant.ru/5196529/>
204. СИНКИН, К. А. *Особенности судопроизводства по делам о преступлениях, совершаемых осужденными в учреждениях уголовно-исполнительной системы (по материалам уголовных дел, подсудных мировому судье)*: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Барнаул, 2004. 27 с.
205. СМИРНОВ, А. В. *Модели уголовного процесса*. Санкт-Петербург: Наука, 2000. 223 с. ISBN 5-02-027413-5.

206. СМЕРНОВ, А. В., КАЛИНОВСКИЙ К. Б. *Уголовный процесс: Учебник для вузов.* Санкт-Петербург: Питер, 2008. 298 с. ISBN 978-5-91180-668-2.
207. СМЕРНОВ, А. В., КАЛИНОВСКИЙ, К. Б. *Уголовный процес.: Учебник.* Москва [и др.] : Питер, 2004. 153 с. ISBN 5-94723-619-2.
208. СМОЛИН, А. Г. *Особый порядок судебного разбирательства, предусмотренный главой 40 УПК РФ: проблемы нормативного регулирования и дальнейшего развития:* Дис. ... канд. юрид. наук. Нижний Новгород, 2005. 237 с.
209. СОФРОНОВ, Г. В. *Проблема истины в уголовном судопроизводстве.* Екатеринбург: УрГУ, 1998. 22 с.
210. СТОЙКО, Н. Г. *Уголовный процесс в США: Учебное пособие.* Красноярский Государственный Университет. Красноярск, 2000. 314 с. ISBN 5-7638-0275-6.
211. СТРОГОВИЧ, М. С. *Учение о материальной истине в уголовном процессе.* Москва: Изд. АН СССР, 1947. 276 с.
212. СТРОГОВИЧ, М. С. *Материальная истина и судебные доказательства в советском уголовном процессе.* Москва: Изд. АН СССР, 1955. 384 р.
213. СТРОГОВИЧ, М. С. *Курс советского уголовного процесса.* Том 1. Москва: Наука, 1968. 470 с.
214. СТРОГОВИЧ, М. С. *Уголовный процесс.* Москва, 1976. 727 с.
215. ТАТЬЯНИНА, Л. Г. Особый порядок принятия судебного решения. В: *Законность.* 2003, № 12, с. 31. ISSN 0869-4486.
216. ТЕЙМАН, С. Сделки о признании вины или сокращенные формы судопроизводства: по какому пути пойдет Россия? (Часть 2). В: *Российская Юстиция.* 1998, №11. ISSN 0131-6761.
217. *Уголовно-процессуальный кодекс Франции.* Пер. с фр. С. В. БОБОТОВА, В. И. КАМИНСКОЙ. Москва: Прогресс, 1996. 292 с.
218. *Уголовно-процессуальное право: Учеб. для вузов по направлению и специальности «Юриспруденция».* Под ред. П. А. ЛУПИНСКОЙ. Москва: Юристъ, 1997. 590 с. ISBN 5-7357-0077-X.
219. *Уголовно-процессуальное право Российской Федерации: Учеб. для вузов по направлению и специальности «Юриспруденция».* Отв. ред. И. Л. ПЕТРУХИН. Москва: Проспект, 2006. 661 с. ISBN 5-482-00275-6.
220. *Уголовный процесс.* Под ред. А. С. КОБЛИКОВА. Москва: Норма, 2001. 373 с. ISBN 5-89123-344-4.

221. *Уголовный процесс*. Под ред. И. Л. ПЕТРУХИНА. Москва: Проспект, 2001. 517 с. ISBN 5-900984-11-7.
222. *Уголовный процесс западных государств*. Под ред. К. Ф. ГУЦЕНКО. Москва: Зерцало-М, 2001. 470 с. ISBN 5-94373-016-8.
223. ФИЛИППОВ, В. С. *Судебная система США*. Москва: Наука, 1980. 173 с.
224. ХАЛИКОВ, А. Вопросы, возникающие при особом порядке судебного разбирательства. В: *Российская Юстиция*. 2003, № 1, с. 63-65. ISSN 0131-6761.
225. ХАМАТОВА, Е. Особый порядок судебного разбирательства по уголовному делу претерпел изменения. В: *Уголовное право*. 2004, № 1, с. 94-95. ISSN 2071-5870.
226. ЧЕЛЬЦОВ-БЕБУТОВ, М. А. *Курс советского уголовно-процессуального права. Т. 1. Очерки по истории суда и уголовного процесса в рабовладельческих, феодальных и буржуазных государствах*. Москва: Госюриздат, 1957. 839 с.
227. ШИБИКО, В. П. *Уголовно-процессуальное право Великобритании, США и Франции*. Киев, 1988 186 с.
228. ШМАРЕВ, А. И. *Особый порядок судебного разбирательства (вопросы теории и практики)* : Автореф. ... канд. юрид. наук. Ижевск, 2004. 19 с.
229. ШУНДРИКОВ, В. В. *Принцип непосредственности в советском уголовном процессе* : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Саратов, 1974. 16 с.
230. ЯКУПОВ, Р. Х. *Уголовный процесс: Учебник для вузов*. Под ред. В. Н. Галузо. Москва: ЗЕРЦАЛО, 1999. 449 с. ISBN 5-8078-0037-0.
231. ЯКУПОВ, Р. Х. *Уголовный процесс: Учебник для вузов*. Москва: ТЕИС, 2004. 607 с. ISBN 5-7218-0583-8.
232. ALSCHULER, A. W. Plea Bargaining and its History. In: *Law & Society Review*. 1979, vol. 13, nr. 2, Special Issue on Plea Bargaining, pp. 211-245. ISSN 0023-9216.
233. BÉLIVEAU, P., VAUCLAIR, M. *Traité général de preuve et de procédure pénale*. 6e edition. Montréal (Québec): Thémis. 1999. 987 p. ISBN 2894001185.
234. BELIVEAU, P., LETENDRE, B., VAUCLAIR, M. *Traite general de preuve et de procedure penales*. Montreal (Québec): Themis, 2001. 1225 p.
235. *Code de procedure penale, 50 ed.* Annotation de jurisprudence et bibliographie par J. F. RENUCCI. Paris: Ed. Dalloz, 2008. 421 p. ISBN 978-2-247-07824-0.
236. DAMASCA, M. Presentation of Evidence and Factfinding Precision. In: *University of Pennsylvania Law Review*. 1975, vol. 123, pp. 1083-1106. ISSN 0041-9907.
237. DECLERCQ, R. *La preuve en matiere penale*. Bruxelles: Swinnen, 1988. 109 p.
238. FOURMENT, Fr. *Procedure penale*. Orleans: Paradigme, 2002. 309p. ISBN 2-911377-76-1.

- 239.FULLER, L. The Forms and Limits of Adjudication. In: *Harvard Law Review*. 1978, vol. 92, pp. 42-59. ISSN 0017-811X.
- 240.GRILLI, L. *Corso di procedura penale*. Padova: Cedam, 2009. 698 p. ISBN 881329266X.
- 241.GUINCHARD, S., BUISSON, J. *Procédure pénale*. Paris: Ed. Litec, 2000. 864 p. ISBN 2711131475.
- 242.HAMPTON, C. *Criminal procedure*. London: Swet and Maxwell, 1982. 472 p. ISBN 0421286601.
- 243.ISRAEL YEROLD, H, WAYNE, R. *Criminal Procedure*. Minnessota, 1991. 172 p.
- 244.LANGBEIN, J. H. The Criminal Trial before the Lawyers. In: *The University of Chicago Law Review*. 1978, vol. 45, nr. 2, pp. 263-316.
- 245.LANDSMAN, S. *Readings on Adversial Justice: The American Approach to Adjudication*. Minnesota: West Publishing Co, 1998. 217 p. ISBN 0314361154 ; ISBN 9780314361158.
- 246.LARQUIER, J. *Procédure pénale*. Paris: Ed. Dalloz, 1997. 232 p. ISBN 2-247-02588-9.
- 247.MERLE, R., VITU, A. *Traite de droit criminel: problèmes généraux de la législation criminelle, droit pénal général, procédure pénale*. Paris: Ed. Cujas, 1967. 1347 p.
- 248.NEUBAUER, D. W. *America's Courts and the criminal Justice System*. Pacific Grove, Calif.: Brooks/Cole Pub. Co., 1992. 489 p. ISBN 0534154328.
- 249.PIQUEREZ, G. *Procédure pénale suisse. Traité théorique et pratigue*. Zürich: Schulthess Éditions Romandes, 2011. 788 p. ISBN 9783725563074.
- 250.PRADEL, J. *Droit pénal. Tome I., Procédure pénale*. Paris: Ed. Cujas, 1995. 868 p. ISBN 2-254-95410-5.
- 251.PRADEL, J. *Manuel de procédure pénale*. Paris:Ed.Cujas, 2002. 890p.ISBN 2-254-03403-0.
- 252.RASSAT, M. L. *Procédure pénale*. Paris: Presses Universitaires de France, 1995. 861 p. ISBN 2-13-046890-X.
- 253.RICHARD, P. *Introduction au droit italien: institutions jurisdictionelles et droit procedural*. Paris: Harmattan, 2004, 253 p. ISBN 2-7475-6493-2.
- 254.SAMAHA, J. *Criminal procedure*. University of Minnesota. Minnealopis/St. Paul: West Publishing Company, 1993. 626 p. ISBN 0314011013.
- 255.SANTOS, O. *Derecho procesal penal*. Madrid: Col. Ceure, 2000. 912 p.
- 256.*Criminal procedure systems in the European community*. Butterworks: Ed. C. VAN DEN WYNGAERT, 1993. 408 p. ISBN 0406022763; ISBN 9780406022769.
- 257.SPRACK, J. *Emmins on criminal procedure*. Oxford; New York: Oxford University Press, 2002. 562 p. ISBN 0199253501.

- 258.**STEFANI, G., LEVASSEUR, G. *Droit penal general et procedure penale*. T. 2. Paris: Ed. Dalloz, 1975. 762 p. ISBN 2-247-02081-X.
- 259.**STEFANI, G., LEVASSEUR, G., BOULOC, B. *Procedure penale*. Paris: Dalloz, 2000. 978 p. ISBN 2-247-03323-7.
- 260.**VANDERMEERSCH, D. *Elements de droit penal et procedure penale*. Bruxelles : La Chartre, 2015. 875 p. ISBN 9782874033896.

ANEXE

Anexa 1. Datele statistice privind examinarea în procedura abreviată a cauzelor penale vizând infracțiunile contra justiției (art. 310-314 CP RM).

În urma analizei practicii judiciare generalizate cu privire la infracțiunile contra justiției (art. 310-314 CP RM), conform notei informative a Colegiului Penal al CSJ din 26.07.2018, pentru perioada anilor 2016-2017, sa constatat, că în cadrul eșantionului studiat, cele mai multe cauze au fost examinate de către instanțele de fond pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală (364¹ CPP RM) – 81 cauze iar în ordine generală – 51 cauze din numărul total de 138 cauze examinate.

Analizând datele expuse în generalizarea menționată, per anii, observăm, că în anul 2016 din totalul de 71 cauze examinate în instanțele de fond din Republica Moldova privind infracțiunile contra justiției 41 cauze au fost examinate în procedura simplificată (364¹ CPP RM), ceea ce constituie - 58%, iar în anul 2017 din totalul de 67 cauze examinate în instanțele de fond privind infracțiunile contra justiției 40 cauze au fost examinate în procedura simplificată (364¹ CPP RM), ceea ce constituie - 60%.

Date reținute sunt prezentate în figura nr. 1.1.

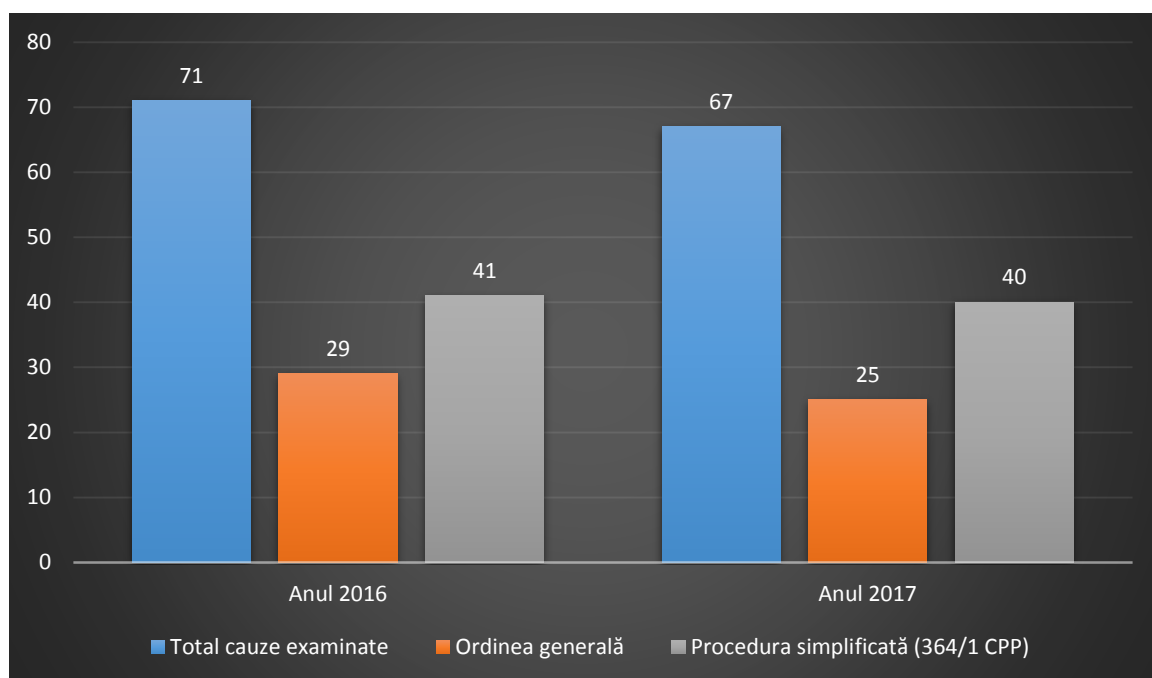

Fig. 1.1. Infracțiuni contra justiției

Anexa 2. Datele statistice privind examinarea în procedura sumară a cauzelor penale vizând infracțiunile legate de traficul de ființe umane și traficul de copii (art. 165, 206 CP RM).

Analizând practica judiciară cu referire la procedura examinării cauzelor de trafic de ființe umane potrivit notei informative a Colegiului Penal al CSJ din 19.11.2018, pentru perioada 2015-2017, relatăm că în cadrul eșantionului studiat cele mai multe cauze au fost examinate în procedura generală - 9 cauze iar în procedura simplificată (364¹ CPP) – 7 cauze din numărul total de 16 cauze examinate.

Din datele expuse în generalizarea menționată, per anii, observăm, că în anul 2015 din totalul de 4 cauze examinate în instanțele de fond din Republica Moldova privind infracțiunea de trafic de ființe umane 2 cauze au fost examinate în procedura simplificată (364¹ CPP RM), ceea ce constituie - 50%, în anul 2016 din totalul de 6 cauze examinate în procedura sumară s-au examinat 2 cauze, ce constituie - 33%, iar în anul 2017 din 6 cauze în procedura abreviată au fost examinate 3 cauze - 50%.

Date reținute sunt prezentate în figura nr. 2.1.

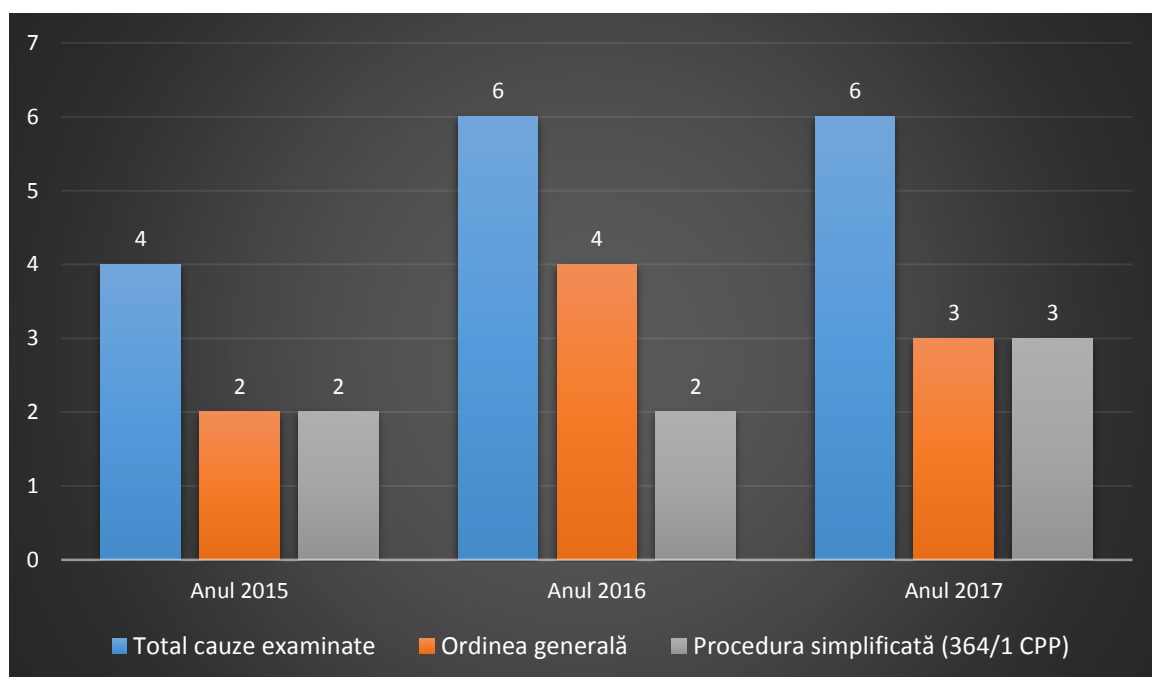

Fig. 2.1. Infracțiunea de trafic de ființe umane

Anexa 3. Datele statistice privind examinarea în procedura accelerată a cauzelor penale vizând infracțiunile de corupție (art. 324-327, 330², 333, 334 CP RM).

În urma analizei practicii judiciare generalizate cu privire la infracțiunile de corupție (art. 324-327, 330², 333, 334 CP RM), conform notei informative a Colegiului Penal al CSJ din 30.10.2017, pentru anul 2016, sa constatat, că în cadrul eșantionului studiat, cele mai multe cauze au fost examinate de către instanțele de fond pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală (364¹ CPP RM) – 47 cauze, ceea ce constituie – 94%, iar în ordine generală – 3 cauze din numărul total de 50 cauze examinate.

Date reținute sunt prezentate în figura nr. 3.1.

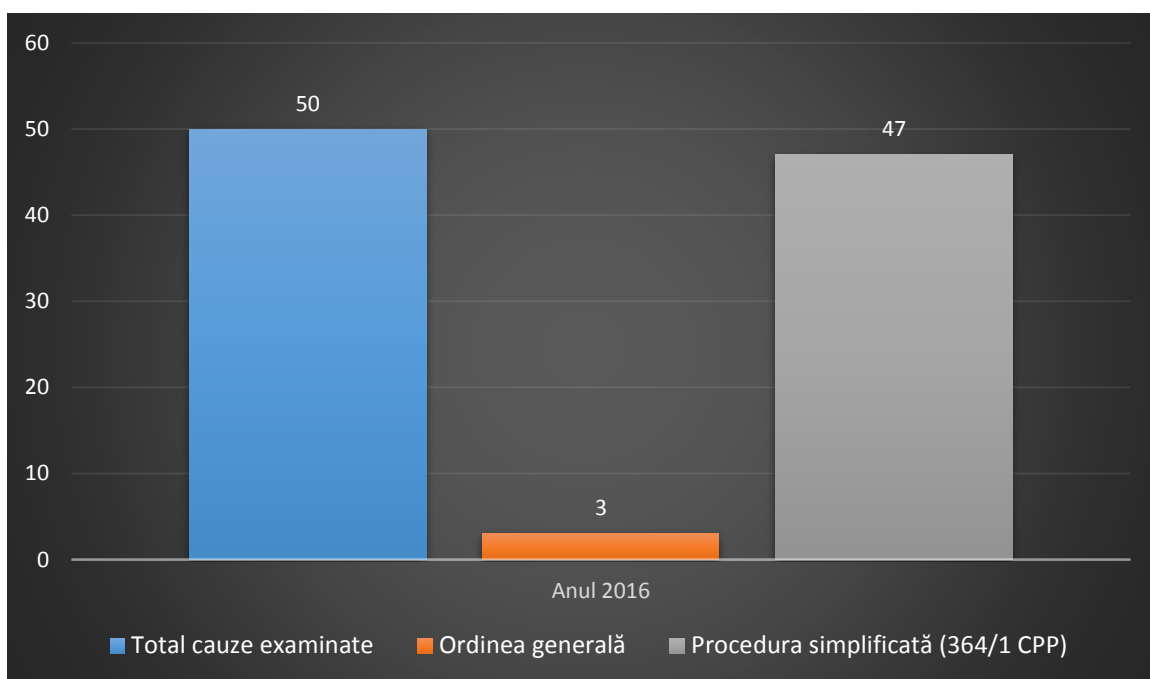

Fig. 3.1. Infracțiunile de corupție

Anexa 4. Datele statistice privind examinarea cauzelor penale în procedura derogată.

Analizând datele reflectate în rapoartele privind activitatea procuraturii pentru anii 2015-2018, constatăm creșterea aplicabilității procedurii simplificate în baza probelor administrate la faza urmăririi penale. Astfel relatăm, că aplicabilitatea procedurii simplificate a cunoscut o creștere importantă atingând cota de peste 64% din numărul total de cauze penale examinate cu pronunțarea sentinței de condamnare și încetare a procesului penal (în anul 2015 – 49%, 2016 – 54%, 2017 – 53%).

În unele procuraturi și, respectiv judecătorii (sedii), ponderea cauzelor penale examinate în procedura simplificată în baza probelor administrate la faza urmăririi penale a atins cote de până la 84,7% (Cantemir, Ungheni, Telenești, Ștefan Vodă, Sângerei, Fălești). Având în vedere specificul și complexitatea cauzelor penale instrumentate de către procuraturile specializate, concluzionăm că și cu participarea acuzatorilor de stat din aceste instituții au fost judecate, în procedura reglementată de art. 364¹ CPP, un număr impunător de cauze penale (53,4% - Procuratura Anticorupție și 45,8% - Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale).

Date reținute sunt prezentate în figura nr. 1.4.

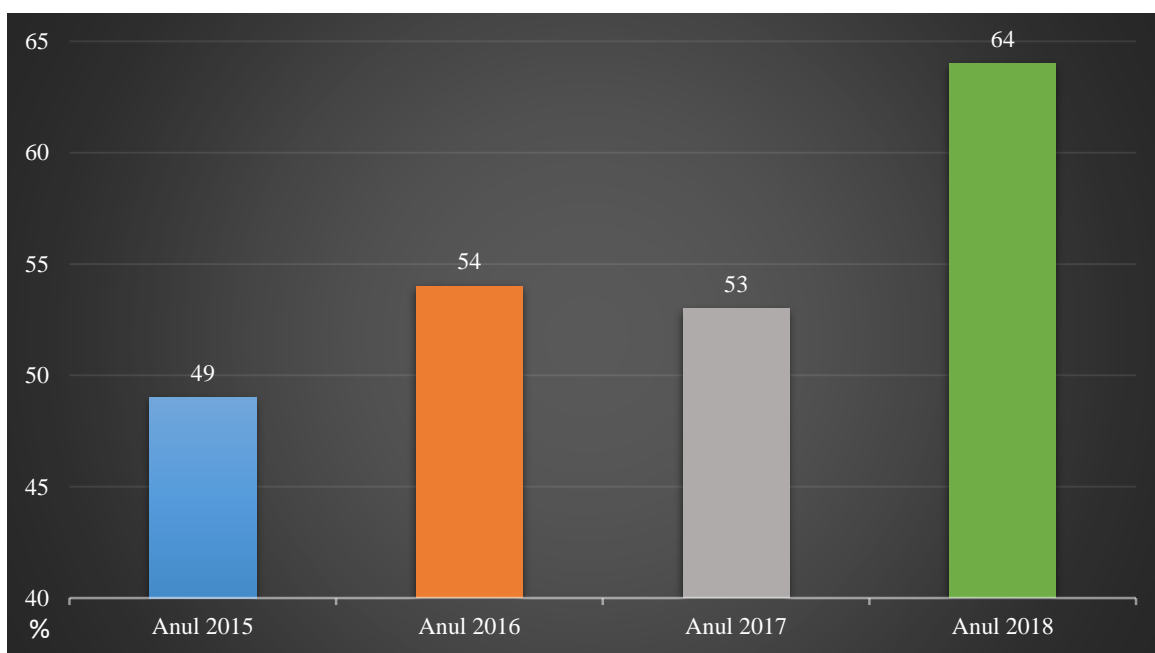

Fig. 4.1. Examinarea cauzelor penale în procedura derogată

Anexa 5. Algoritm procesual vizând procedura judecării cauzei pe baza probelor administrate în faza de urmarire penală.

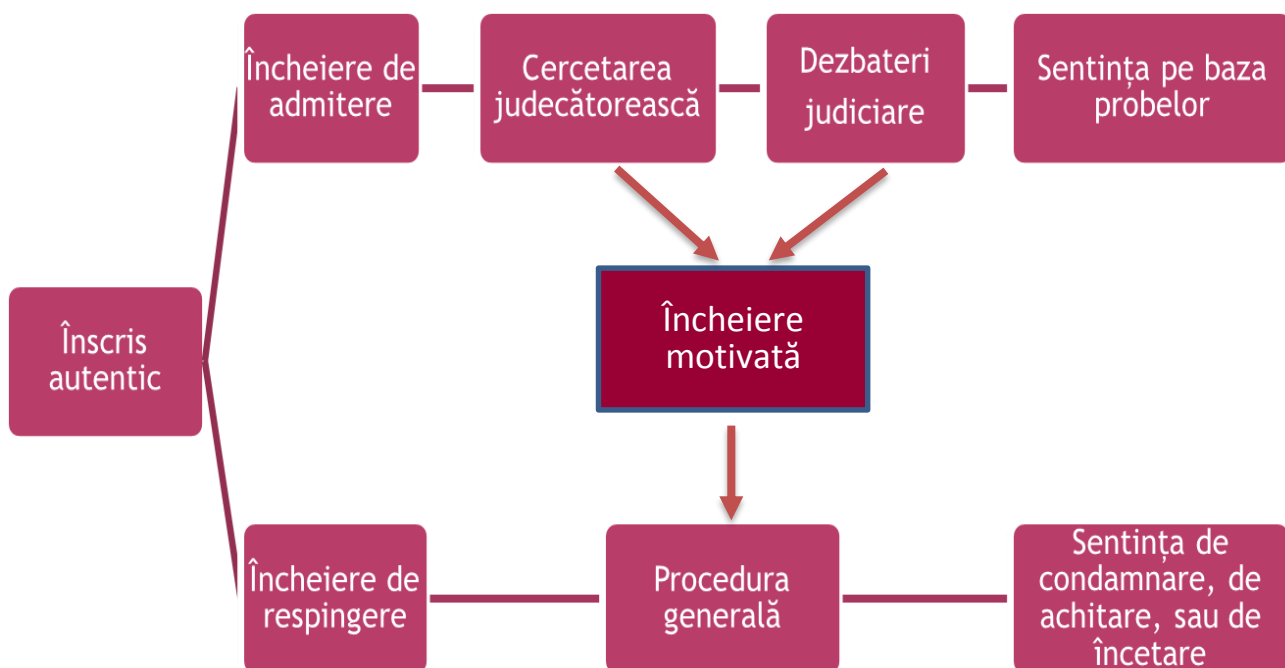

Fig. 5.1. Algoritm procesual

Anexa 6. Elementele principale comparative cu referire la procedura abreviată (364¹ CPP RM) și procedura acordului de recunoaștere a vinovăției (504 CPP RM).

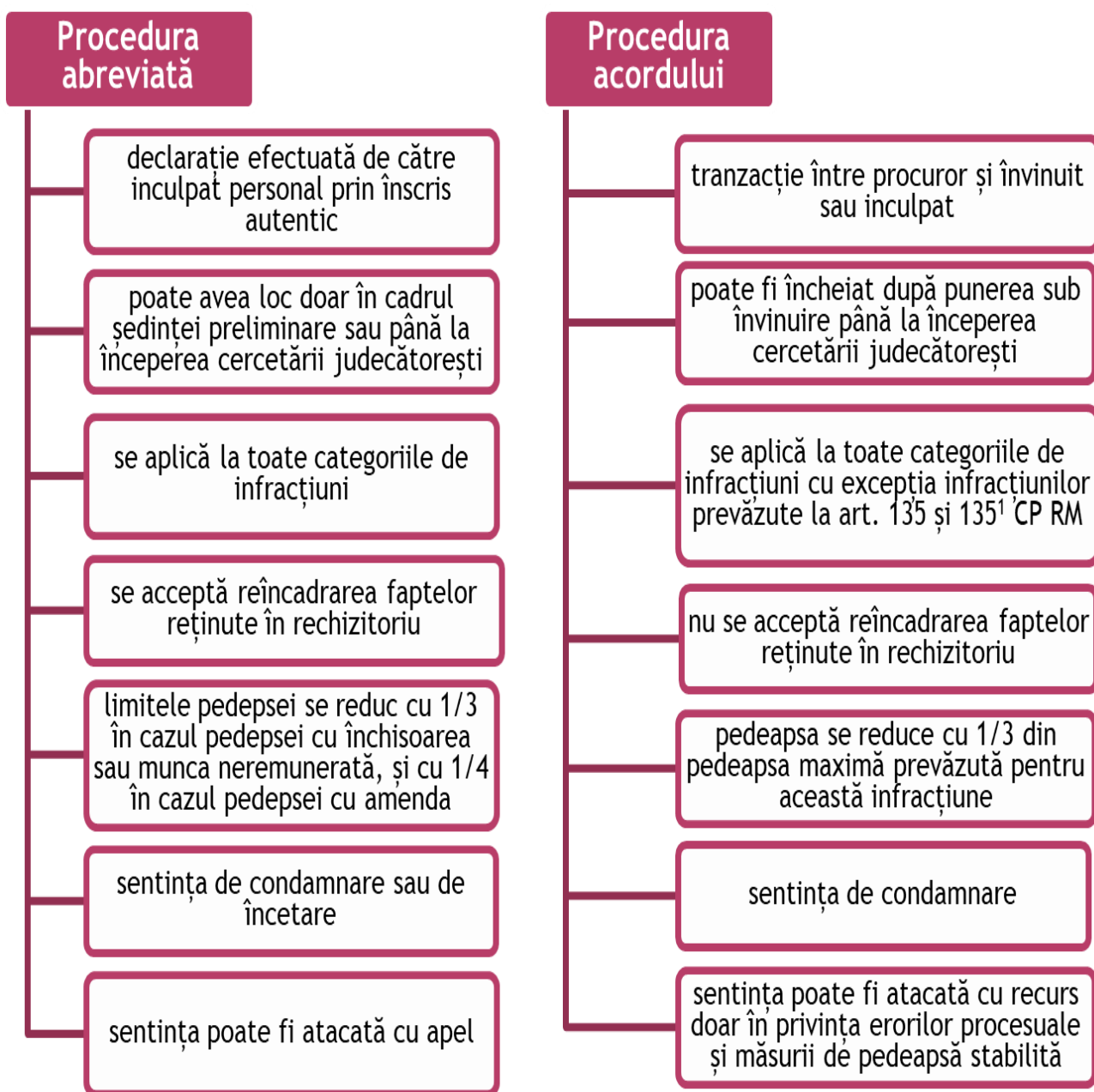

Fig. 6.1. Procedura abreviată vs Procedura acordului

Anexa 7. Acte de implementare a rezultatelor științifice în activitatea științifico-didactică, de elaborare și practică

Anexa 7.1. Act de implementare a rezultatelor științifice în procesul de formare continuă a judecătorilor, procurorilor, asistenților judiciari, greșierilor și consultanților procurorului

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI
DIN REPUBLICA MOLDOVA

MD-2004, mun. Chișinău, str. S.Lazo, 1
Tel./fax: (+373 22) 23 27 55
inj@inj.gov.md , www.inj.md

NATIONAL INSTITUTE OF JUSTICE
REPUBLIC OF MOLDOVA

MD-2004, Chișinău, 1 Serghei Lazo, St.
Tel./fax: (+373 22) 23 27 55
inj@inj.gov.md , www.inj.md

11.04.19 nr. 102 - 9117

CONFIRMARE

Prin prezenta se confirmă, că rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul tezei de doctor a dnei Sanda ȚONCU, cu titlul „Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală” sunt folosite în procesul de formare continuă a judecătorilor, procurorilor, asistenților judiciari, greșierilor și consultanților procurorilor în calitate de material științifico-practic în cadrul Cursului de instruire: „Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală”.

[Signature]
Diana SCOBIOALĂ,
Director,
Institutul Național al Justiției,
Dr. hab. în drept, conf. univ.

Anexa 7.2. Act de implementare a rezultatelor științifice în activitatea de elaborare și motivare a actelor emise de Curtea Constituțională a Republicii Moldova.

**REPUBLICA MOLDOVA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ**

PCC-01/216

Chișinău, 10 aprilie 2019

SCRISOARE DE CONFIRMARE

Prin prezenta se recunoaște, că rezultatele cercetărilor științifice obținute în cadrul studiului de doctorat intitulat: „Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală”, elaborat de către Sanda ȚONCU, au fost implementate în activitatea de elaborare și motivare a actelor emise de Curtea Constituțională a Republicii Moldova.

În acest sens, vom relata jurisprudența Curții relevante:

- Decizia nr. 12 din 29.01.2019 de inadmisibilitate a sesizării nr. 15g/2019 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 364¹ alin. (8) din Codul de procedură penală și a unor prevederi din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal.
- Decizia nr. 85 din 09.07.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 97g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 64 alin. (3) din Codul penal.
- Decizia nr. 40 din 08.05.2018 de inadmisibilitate a sesizării nr. 48g/2018 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 364¹ din Codul de procedură penală (judecata în baza probelor administrate în faza de urmărire penală).

Președintele
Curții Constituționale

Mihai POALELUNGI

Adresa poștală:
str. Al. Lăpușeanu, nr. 28,
MD-2004, Chișinău, Republica Moldova

Tel.: (373 22) 25-37-08
(373 22) 25-37-20

Fax: (373 22) 25-37-46
E-mail: secretariat@constcourt.md

Anexa 7.3. Act de implementare a rezultatelor științifice în activitatea de elaborare și aprobare a modificărilor la HP CSJ cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP (Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală).

**CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**THE SUPREME COURT OF JUSTICE
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70,
Republica Moldova, MD-2009,
tel. (+ 373 22) 22 15 47, tel./fax:(+ 373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street,
Republic of Moldova, MD-2009,
tel. (+373 22) 22 15 47, tel/ fax: (+373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

09.04.2019

CONFIRMARE

Prin prezenta se confirmă faptul că rezultatele obținute în cadrul cercetării de doctorat cu genericul: „Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală”, dnei ȚONCU Sanda, au fost implementate în activitatea de elaborare și aprobare a modificărilor la Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la aplicarea prevederilor art. 364¹ CPP de către instanțele judecătorești nr. 13 din 16.12.2013, operate prin Hotărârea Plenului CSJ a RM nr. 19 din 26.03.2018.

**Președintele
Curții Supreme de Justiție**

Ion DRUȚĂ

Anexa 7.4. Act de implementare a rezultatelor științifice în activitatea practică a Uniunii Avocaților din Republica Moldova

Uniunea Avocaților din Republica Moldova Союз Адвокатов Республики Молдова Bar Association of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
e-mail: uniunea.avocatilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/181/19 din 9 aprilie 2019

CERTIFICAT

Se certifică faptul că rezultatele obținute în cadrul cercetării de doctorat pe tema „Judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală”, a doamnei Sanda ȚONCU, avocat, titulara licenței pentru exercitarea profesiei de avocat numărul 2679 din 17 iunie 2014, sunt implementate în activitatea practică a Uniunii Avocaților din Republica Moldova în calitate de Material științifico-practic pentru avocații antrenați în acordarea asistenței juridice calificate pe dosare penale.

Totodată materialul menționat este folosit și în scopul perfecționării cunoștințelor avocaților, membrilor Uniunii Avocaților din Republica Moldova precum și a avocaților-stagiari prin intermediul Centrului de Instruire a Avocaților.

Președintele Uniunii Avocaților

Emanoil PLOȘNIȚA

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, ȚONCU Sanda, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

ȚONCU Sanda

24.06.2019

CV-ul candidatului

Nume, prenume: ȚONCU Sanda

Cetățenie: Republica Moldova

Studii:

09/2008-06/2012 – Universitatea de Stat din Moldova, Ciclu I, studii superioare de licență

09/2012-02/2014 – Universitatea de Stat din Moldova, Ciclu II, studii superioare de masterat

09/2013-06/2014 – UPS „Ion Creangă”, Cursuri de formare profesională, Modulul psihopedagogic

11/2014-11/2018 – Universitatea de Stat din Moldova, Ciclu III, studii superioare de doctorat

Stagii:

09/2012-11/2012 – jurist, „Sig Vest Grup” SRL, Chișinău

11/2012-06/2014 – avocat stagiar, BAA „Jurisprudența”, Chișinău

06/2014-prezent – avocat, Cabinetul avocatului „Sanda Țoncu”, Chișinău

09/2018-prezent – lector universitar, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău

Domenii de interes științific: drept procesual penal

Participări la manifestări științifice:

1. Conferința științifică națională cu participare internațională „Stability, Growth and Prosperity – In the European Space”, 26-27 martie, Chișinău, 2015

2. Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 10-11 noiembrie, Chișinău, 2015

3. Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 09-10 noiembrie, Chișinău, 2017

4. Conferința internațională „Promovarea valorilor sociale în contextul integrării europene”, 04 mai, Chișinău, 2018

5. Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”, 8-9 noiembrie, Chișinău, 2018

6. Conferința internațională științifico-practică „Integrarea Europeană: aspecte economico-juridice”, 21 decembrie, Chișinău, 2018

Lucrări științifice și științifico-metodice publicate: 2 monografii, 5 articole, 6 materiale ale comunicărilor științifice

Premii, mențiuni, distincții etc.: Diploma de onoare a Uniunii Avocaților din RM

Cunoașterea limbilor: româna, rusa – fluent; engleză – bine

Date de contact de serviciu: str. M. Kogălniceanu, 67, bloc. 2, bir. 116, MD - 2009, Chișinău, tel. 060-822-422, e-mail: sanda.toncu@yahoo.com